asımov

JÜPİTERİ SATIYORUM

ALTIN KİTAPLAR

ISAAC ASIMOV ÜZERİNE

Bilim-kurgu türünün büyük ustası Isaac Asimov 1920 yılında Rusya'da doğdu. Ailesiyle birlikte B. Amerika'ya göç etti. Columbia Üniversitesine giderken babasının önerdiği tıp mesleği yerine, kimyager olmaya karar verdi. Kısa bir süre Amerikan Deniz Kuvvetlerinde görev yaptıktan sonra 1949'da kimya doktorasını alan Asimov, Boston Üniversitesine bağlı Tıp Fakültesinde biyokimya dersleri vermeye başladı. Bir yandan da nükleik asit alanında araştırmalar yapıyordu. Kimya araştırmalarını yazarlık mesleğiyle birlikte sürdürmenin giderek zorlaşması sonucu, 1958'de tüm zamanını yazarlığa adamak üzere üniversiteden ayrıldı. Böylece bilim-kurgu türünün dünnyaya yayılmasını sağlayan büyük bir yazar olarak edebiyat alanının unutulmaz adları arasına katıldı.

İmparatorluk, Altın Galaksi, Gizli Tanrılar, Galaksi Çöküyor, Ölü Gezegen, İntikam Tanrıçası ve *Ben Robot* yazarın en önemli bilim-kurgu romanlarıdır.

JÜPİTERİ SATIYORUM

Tabii karşılarındaki üç boyutlu bir görüntüydü. Ama öyle ustalıkla oluşturulmuştu ki, onunla iş yapan insanlar uzun zaman önce gerçek enerji-varlıklarını düşünmekten vazgeçmişlerdi. Onların dünyadan kilometrelerce uzakta, kapalı alan ‘gemi'lerinde kızgın beyaz ışıkta beklediklerini düşünmekten de.

Görkemli sarı bir sakalı ve koyu kahverengi iri gözleri olan üç boyutlu görüntü yavaşça, «Tereddütlerinizi ve şüphelerinizi anlıyorum,» dedi. «Size ancak hiçbir zarar vermeyeceğimizi yeniden tekrarlayabiliriz. Size O-tayfı yıldızların halelerinde yaşadığımızı kanıtlayan belgeleri verdik sanırım. Kendi güneşinizin bizim için çok sönük olduğunu da kanıtladık. Gezegenlerinizse katı cisimlerden oluştuğundan bizim için çok yabancı ve uygunsuzlar. Sonsuza kadar da öyle kalacaklar.»

Yeryüzü temsilcisi aynı zamanda bilim bakanıydı ve oy birliğiyle Yabancı Yaratıklarla görüşmesi için seçilmişti. Bakan, «Ama artık ana ticaret yollarınızın üzerinde olduğumuzu itiraf ettiniz,» diye anımsattı.

«Evet. Çünkü yeni dünyamız olan Kimmonoshek’te protonic sıvı alanları bulundu.»

Bakan, «Dünyamızda,» dedi. «Ticaret yolları üzerindeki yerler askeri bakımdan gerçek değerlerinden kat kat fazla önem kazanırlar. O yüzden de aynı şeyi tekrarlayacağım: Güvenimizi kazanmak için Jüpiter'i neden istediğinizi bize iyice açıklamalısınız.»

Bu soru ya da benzeri bir soru sorulduğu zaman her seferinde olduğu gibi görüntünün yüzünde sıkıntılı bir ifade belirdi. «Gizlilik çok önemli. Eğer Lamberj'ler...»

Bakan, «İşte,» dedi. «Bu onlarla aranızda bir savaş olduğundan kuşkulanmamıza neden oluyor. Siz ve Lamberj'ler dediğiniz kimseler...»

Görüntü telaşla atıldı. ««Ama biz bu iyiliğinize cömertçe karşılık vereceğiz. Siz sadece sisteminizdeki iç gezegenleri sömürgeleştirmişsiniz. Onlarsa bizi hiç ilgilendirmiyor. Biz. sizin Jüpiter diye tanımladığınız gezegeni istiyoruz. Anladığım kadarıyla

siz insanların orada yaşamaları olanaksızmış. Hatta Jüpiter'e inmeniz bile. Gezegenin büyüklüğü...» Hoşgörüyle güldü. «... sizin için fazlaymış.»

Karşısındaki yaratığın insanları aşağılarcasına konuşmasına sinirlenen bakan soğuk soğuk, ««Ancak, Jüpiter'in uyduları bizim için çok uygun,» diye cevap verdi. ««Ve biz yakında onları sömürgeleştirmek niyetindeyiz...

«Ama biz uydulara dokunacak değiliz. Onlar kelimenin tam anlamıyla her zaman sizin olacaklar. Biz sadece Jüpiter' in kendisini istiyoruz. Sizin için hiçbir yararı olmayan o gezegeni. Bunun karşılığınıysa cömertçe vereceğiz. Herhalde durumun farkındasınızdır. İstersek sizden izin almadan Jüpiter'i ele geçirebiliriz. Yine ne yasal bir anlaşmayı ve karşılığını ödemeyi tercih ediyoruz. Böylece gelecekte tartışmalar çıkması önlenmiş olur. Gördüğünüz gibi sizinle her şeyi açıkça konuşuyorum.»

Bakan inatla, ««Jüpiter' i neden istiyorsunuz?» dedi.

«Lamberj'ler.....

«Lamberj'lerle savaşta mısınız?..

««Bu pek de ... »

«Çünkü savaştaysanız ye Jüpiter'e bir tür takviyeli üs kurarsanız Lamberj'ler de haklı olarak buna kızabilirler. Tabii size izin verdiğimiz için bize misilleme yapmaya kalkışırlar. Böyle bir durumda kalmak istemeyiz.»

«Ben de bunu istemem zaten. Size söz veriyorum, dünyaya hiçbir zarar gelmeyecek. Herhalde Jüpiter'in karşılığını cömertçe ödeyeceğimizi biliyorsunuz.» Durmadan bu noktaya dönüyordu yaratık. «Her yıl size yeteri kadar güç-kutusu vereceğiz. Böylece dünyanızın bir yıllık güç gereksinimi karşılanmış olacak.»

Bakan, «ileride güç tüketimi arttığı zaman bu da karşılanacak,» diye hatırlattı.

«Şimdiki rakamın beş katına kadar. Evet.»

«Pekâlâ. Size söylediğim gibi hükümetin yüksek mevkideki memurlarından biriyim ve sizinle anlaşmamız için bana hatırı sayılır yetkiler verildi. Ama gücüm sonsuz değil. Ben, şahsen, size güveniyorum. Ama Jüpiter'i neden istediğinizi kesinlikle anlamadıkça şartlarınızı kabul edemem. Açıklama akla yakın ve inandırıcı olursa

belki hükümetimizi ikna edebilirim. Gelgelelim böyle bir açıklama olmadan bir anlaşma yaparsam beni görevimden alırlar ve dünya da anlaşmanın şartlarını yerine getirmeyi reddeder. O zaman dediğiniz gibi, Jüpiter'i zorla alırsınız ama aynı zamanda yasal olmayan bir duruma düşersiniz. Az önce de bana bunu istemediğinizi söylediniz.»

Yaratık sabırsızca dilini şaklattı. «Bu önemsiz tartışmayı sonsuza kadar sürdüremem. Lamberj'ler. ..» Durakladı ve sonra ekledi. «Bunun Lamberj'ler tarafından bizi geciktirmek için planlanmış bir hile olmadığına şerefiniz üzerine yemin eder misiniz...»

Bakan, «Yemin ederim,» dedi.

Bilim bakanı salondan çıkarken alnındaki terleri siliyordu ama on yaş gençleşmiş gibiydi. Yavaşça, «Elçiye başkanın resmi onayını alır almaz Jüpiter'in onların olacağını söyledim,» diye açıkladı. «Başkanın itiraz edeceğini sanmıyorum. Temsilciler Meclisinin de öyle. Tanrım, bir düşünün, baylar! Hiçbir zaman kullanamayacağımız bir gezegene karşılık bedava güç elde edeceğiz.

Savunma bakanı durumdan hoşlanmadığı için öfkeyle morarmaya başlamıştı. «Ama biz Jüpiter'i istemelerine ancak bir Mizzarett-Lamberj savaşının yol açabileceğine karar vermiştik. Askeri potansiyellerini bizimkiyle kıyasladık. Bu durumda tümüyle tarafsız kalmamız gerekiyor.»»

Bilim bakanı, «Ar ıa savaş yok k1, efendim,.. dedi. «Elçi Jüpiter'i neden istediklerinin başka bir açıklamasını yaptı. Bu o kadar mantıklı ve inandırıcıydı ki, nedeni hemen kabul ettim. Başkanın da benim gibi düşüneceğini sanıyorum. Durumu anladığınız zaman sizler de öyle. Hatta burada yabancıların yeni Jüpiter'le ilgili planları var. Gezegen yakında bu hali alacak...

, Diğerleri bağırarak yerlerinden fırladılar. Savunma bakanı «Yeni bir Jüpiter mi?,. diye inledi.

Bilim Bakanı, «Bu eskisinden pek farklı değil, baylar,.. dedi. «İşte eskizler. Bunlar bizim gibi katı cisimler sayılacak yaratıkların anlayabilecekleri biçimde hazırlanmış...

Bakan planları masaya yaydı. Eskizlerden birinde o tanıdık kalın çizgili gezegen vardı. Sarı, uçuk yeşil ve açık kahverengi.

Şuradaburada kıvrımlı beyaz çizgiler. Arka planda benekli kadifeye benzeyen uzay görülüyordu. Ancak kalın çizgilerin üzerinde fon gibi kadifeye benzeyen siyah lekeler vardı ve garip şekiller oluşturacak biçimde yerleştirilmişlerdi.

Bilim bakanı, «Bu gezegenin güneşe bakan tarafı,.. dedi. «Karanlık yanı ise şu eskizde görülüyor.» (Bu resimde Jüpiter karanlığı saran ince bir hilale benziyordu. O kapkara yerde de yine benzer biçimde yerleştirilmiş ince çizgiler vardı. Ama bunlar turuncu renkteydiler ve fosforluymuş gibi ışıldıyorlardı.)

Bilim bakanı, «Şu işaretler sadece optik bir fenomen,» diye açıkladı. «Bana onların gezegenle birlikte dönmeyecekleri, atmosferdeki yerlerinde sabit kalacakları söylendi.»

Ticaret bakanı sordu. «Ama nedir bu?»

Bilim bakanı, «Anlayacağınız bizim güneş sistemimiz artık onların en önemli ticari yollarından birinin üzerinde. Bir tek günde gemileri sistemin birkaç yüz milyon kilometre yakınından geçiyorlar. Gemilerin sayısı günde yediyi buluyor. Ayrıca her gemi oradan geçerken önemli gezegenleri teleskoplarla inceliyor. Turistik bir merakla yani. Her boyda katı gezegen onlar için birer harika.»

«Bütün bunların şu işaretlerle ne ilgisi var?»

«Bu onların bir tür yazısı. O işaretleri şöyle çevirebiliriz: ‘Sağlık ve Işıltılı Isı İçin Mizzarett Ergon Haplarını Kullanın.'»

Savunma bakanı patladı. «Yani Jüpiter’i bir reklam tabelası gibi mi kullanacaklar'?»

«Evet, öyle! Lamberj’lerin de rakip bir ergon tableti ürettikleri anlaşılıyor. Mizzarett’ler bu yüzden Jüpiter’e tümüyle yasal biçimde sahip olmayı çok istediler. Lamberj’lerin onları dava etmelerinden korkuyorlardı. Aslında Mizzarett’lerin reklam işlerinde pek yeni oldukları anlaşılıyor.»

İçişleri bakanı, «Neden böyle söylüyorsunuz?» diye sordu.

««Neden olacak? Diğer gezegenler konusunda: bir dizi opsiyon istemeyi unuttular. Jüpiter sadece onların ürününü değil aynı zamanda bizim sistemimizin reklamını da yapacak. Rakip Lamberj'ler öfkeyle Mizzarett’lerin Jüpiter üzerinde hakları olup olmadığını anlamaya geldikleri zaman biz de onlara Satürn’ü satacağız. Hem de halkalarıyla birlikte. Lamberj'lere halkaların Satürn’ü görüntü

bakımından çok daha üstün bir hale soktuğunu kolaylıkla anlatabiliriz.»

Maliye bakanı hemen gülümsedi. ««Ve onun daha pahalı olduğunu söyleyeceğiz.»

Ardından bakanların hepsi birdenbire çok keyiflendiler.

BEN, İNSAN

üç Robot Yasası

1. Bir robot, bir insana zarar veremez. Ya da hareketsiz kalarak bir insanın zarar görmesine neden olamaz.

2. Bir robot, insanların verdikleri emirlere uymak zorundadır. Ancak bu tür emirler Birinci Yasayla çeliştiği zaman durum değişir. <

3. Bir robot, Birinci ve İkinci Yasalarla çelişmediği sürece varlığını korumak zorundadır.

1

Andrew Martin, «Teşekkür ederim,» diyerek kendine gösterilen yere oturdu. Son çareye başvurmak zorunda kalan birine hiç benzemiyordu. Ama gerçek buydu.

Aslında onu birilerine benzetmek ya da benzetmemek mümkün değildi. Çünkü düzgün yüzü ifadesiz olmakla birlikte gözlerinde keder olduğu farkedilebiliyordu. İnce telli kumral saçları dümdüzdü. Yüzündeyse hiç tüy yoktu. Kılığı tam anlamıyla eski tarzdı. Önemli kısımlar kırmızımsı-mor kadifeye benzer bir kumaştan yapılmıştı.

Andrew'nun karşısındaki yazı masasının başında bir operatör oturuyordu. Masadaki levhada onun kimliğini açıklayan diziyle harf ve sayı vardı. Ama Andrew onlarla ilgilenmedi bile. Karşısındakini, «Doktor,» diye çağırmak yeterli olacaktı.

Andrew, «Ameliyat ne zaman yapılabilir, doktor?» diye sordu.

Operatör usulca, «Bu ameliyatın kime ya da nasıl yapılacağını anladığımdan pek emin değilim, efendim,» dedi. Sesinde bir robot bir insanla konuşurken beliren o saygı vardı. Yüzündeyse saygıyla karışık bir inat ifadesi olduğu da söylenebilirdi. Tabii onun gibi paslanmaz çelikten yapılarak hafifçe bronzlaştırılmış bir robotun yüzünde böyle bir ifade belirebilseydi. Ya da herhangi bir ifade.

Andrew Martin robotun sağ elini inceledi. Masanın üzerinde son derecede hareketsiz duran ‘kesici' elini. Robotun madeni parmakları uzundu. Becerikliydi ve kavisler oluşturacak biçimde yapılmıştı. Çok zarif ve ameliyata uygun bir eldi bu. İnsan neşterin bu parmakların arasına yerleşerek elle geçici olarak bütünleştiğini hayal

edebiliyordu. Robot çalışırken hiç duraksamayacak, beceriksizleşmeyecek, titremeyecek ve hata yapmayacaktı. Tabii bunun nedeni uzmanlaştırmaydı. insanlık bu uzmanlaştırmayı öylesine istemişti ki, artık bağımsız beyinli robot pek az yapılıyordu. Tabii bir operatörün bu türden olması şarttı. Ve bu robot da beyni olmasına rağmen kapasite bakımından kısıtlıydı. O yüzden Andrew'yu tanımamış hatta belki de ondan söz edildiğ;ni hiç duymamıştı.

Andrew, «Hiç insan olmayı tercih edeceğinizi düşündünüz mü?» diye sordu.

Operatör sanki bu soru kısıtlı beynindeki pozitronik yolların hiçbirine uymuyormuş gibi bir an durakladı. «Ama ben bir robotum, efendim.»

«Bir insan olmak daha iyi değil mi?»

«Daha iyi bir operatör olmak daha iyi olur, efendim. Bir insan olsaydım buna erişemezdim. Bunu ancak daha geliştirilmiş bir robot olsaydım başarırdım. Daha geliştirilmiş bir robot olmak hoşuma giderdi.»

«Sana emirler vermem seni kızdırmıyor mu? Sadece bir sözümle kalkmana, oturmana, sağa ya da sola gitmene neden olmak?».

«Sizi memnun etmek beni de memnun eder efendim. Verdiğiniz emir siz ya da başka bir insanla ilgili olarak çalışmamı engellerse o zaman size itaat etmem. İnsanların güveniyle ilgili olan Birinci Yasa, itaati belirleyen İkinci Yasadan daha önemli sayılır. Yoksa itaat etmek bana zevk verir... Ama.. bu ameliyatı kime yapacağım?»

Andrew, «Bana,» dedi.

«Ama bu olanaksız. Ameliyatın size zarar vereceği çok kesin.*»

Andrew sakin sakin, «Önemli değil. ..» diye cevap verdi.

Operatör, «Size zarar vermemeliyim,» dedi.

Andrew başını salladı. «Bir insana zarar vermemelisiniz.. Ama ben bir robotum.»

2

Andrew ilk yapıldığı sırada bir robota daha çok benziyordu. O zamana kadar üretilmiş olan robotlardan farksızdı. İyi planlamış,

pratik bir makine.

Onun götürdükleri evde de iyi çalışmıştı Andrew. O günlerde evlerde ve hatta gezegende fazla robot yoktu.

Andrew'nun yanında çalıştığı aile dört kişiden oluşuyordu. Bey, hanım, küçük hanım ve minimini hanım. Robot onların adlarını biliyorsa da tabii bu isimleri hiçbir zaman kullanmıyordu. Bey, Gerald Martin'di.

Robotun seri numarası ise NDR'ydi. Aradan çok uzun zaman geçtiği için sayıları unutmuştu Andrew. Ama isterse hemen hatırlayabilirdi. Çünkü bir şeyi unutması imkânsızdı. Sadece hatırlamak istemiyordu.

Onu ilk kez Andrew diye minimini hanım çağırmıştı. O harfleri kullanamadığı için. Diğerleri de bu konuda onu izlemişlerdi.

Minimini hanım doksanına kadar yaşamış, öleli artık çok olmuştu. Andrew bir keresinde onu, «Hanımefendi,» diye çağırmayı denemiş ama o razı olmamıştı. Son nefesine kadar minimini hanım olarak kalmıştı.

Andrew bir uşak gibi çalışacak, ayrıca bir bey ve hanıma özel hizmetkârlık yapacak biçimde yapılmıştı. Aslında onu deniyorlardı. Endüstri alanlarında, deneme fabrikalarında ve uzay istasyonlarında kullanılan robotlar dışında bütün makine adamlar için aynı şey söylenebilirdi.

Martin'ler robotun zevkini çıkarıyorlardı. Andrew, küçük hanım ve minimini hanım onunla oynamak istedikleri için çoğu zaman işlerini yapamıyordu.

Bunun nasıl sağlanacağını önce minimini hanım düşünmüş, «Sana bizimle oynamanı emrediyoruz. Sen de emirlerimize uymalısın.» demişti.

Andrew, «Çok üzgünüm, minimini hanım,» demişti. «Ama bey bana daha önce bir emir verdi. Herhalde ona öncelik tanınması gerekir.»

Ama küçük kız aynı fikirde değildi. «Babam sana temizlik işleriyle ilgilenebileceğini söyledi. Bu bir emir sayılmaz. Ama ben sana *emrediyorum*.»

Andrew minimini hanım için tahtadan oyma bir takı yaptı. Çünkü kız öyle emretmişti. Minimini hanıma doğumgününde fildişine

benzeyen plastikten yapılmış, üzeri süslü bir madalyon verilmişti. Ama küçük kız onu beğenmemişti. Minimini hanımda küçük bir tahta parçası vardı sadece. Onu ve bir mutfak bıçağını Andrew'ya verdi.

Robot madalyonu çabucak hazırlamıştı. Minimini hanım da, «işte bu güzel, Andrew,» dedi. «Madalyonu babama göstereceğim.»»

Bey önce söylenenlere inanmadı. «Bu madalyonu nereden buldun, Mandy?» Minimini hanımı Mandy diye çağırıyordu. Ama küçük kız babasını gerçeği söylediğine inandırdığı zaman adam robota döndü. «Bunu sen mi yaptın, Andrew?»

«Evey, bey.»

«Desen de senin mi?»

«Evet, bey.»

«Deseni nereden kopya ettin?»

«Bu geometrik bir şekil, bey. Tahtanın damarına uyuyor...

Bey ertesi gün robota bir tahta parçası getirdi. Bu parça daha büyüktü. Adam tahtayla elektrikli titreşim bıçağını robota vererek, «Bundan bir şey yap, Andrew,.. dedi. «istediğin herhangi bir şeyi...

Robot bu emri yerine getirirken bey de onu seyretti. Sonra Andrew'nun oyduğu tahta parçasına uzun bir süre baktı. Artık o günden sonra robotun yemek servisi yapmasından vazgeçip eşya yapımıyla ilgili kitaplar okuması emredildi. Robot dolaplar ve masalar yapmayı öğrendi.

Bey, «Bunlar şaşılacak eserler, Andrew,» dedi.

Robot, «Onları yapmaktan zevk alıyorum, bey,» diye cevap verdi.

«Zevk mi alıyorsun?»

«Bu iş gücün beynimdeki devrelerden daha kolaylıkla akmasını sağlıyor. Sizin 'zevk' sözcüğünü kullandığınızı duydum. Bu benim duygularıma da uyuyor. Onları yapmak bana zevk veriyor, bey.-

3

Gerald Martin, Andrew'yu Birleşik Devletler Robot ve Makine Adamlar Şirketinin bölge müdürlüğüne götürdü. Bölge Meclisi üyesi olduğu için başrobo-psikoloji uzmanını kolaylıkla görebildi. Zaten Bölge Meclisi üyesi olduğu için robot alabilmişti. O günlerde

makine adamlar çok azdı.

Andrew o sırada neler olduğunu anlayamadı. Ama daha sonraki yıllarda bilgisi iyice artmış olduğu için o ilk sahneyi düşündüğü zaman durumu anlayabiliyordu. '

Robo-psikolog Merton Mansky kendisine anlatılanları dinlerken kaşları gitgide çatılıyordu. Birkaç defa parmaklarını masaya vurmamak için kendini zor tuttu. Yüz hatları gergin, alnı çizgili bir adamdı. Göründüğünden daha gençmiş gibi bir izlenim uyandırıyordu insanda.

Sonunda, «Robotik, kesin bir sanat değil, Bay Martin,» dedi. «Bunu size bütün ayrıntılarıyla anlatamam. Ancak pozitronik yolların hesaplanmasıyla ilgili matematik çok karmaşık. O nedenle de çözümler kesin değil. Biz yaklaşık sonuçlar elde edebiliyoruz. Tabii her şey Üç Yasaya göre üretiliyor. Onların tersinin olması da imkansız.. . Biz tabii robotunuzun yerine bir yenisini vereceğiz...

Bey, «Ne münasebet, diyerek uzmanı susturdu. «Robotun hiçbir arızası yok ki. Kendine verilen görevleri kusursuzca yerine getiriyor. Zaten önemli olan da şu: o tahtaları oyarak şahane şeyler yapması. Hiçbiri birbirine benzemiyor. Robot sanat eserleri yaratıyor.

Mansky şaşaladı. « Çok garip. Tabii son zamanlarda pozitronik kanalları genelleştirmeye çalışıyoruz ama... Gerçekten yaratıcılıkla ilgili şeyler mi onlar?*.

«Kendiniz de görün. Bey tahtadan oyulmuş ufak küçük bir küreyi uzattı. Bunun üzerinde parkta oynayan küçük erkek ve kız çocuklar vardı. Kolaylıkla görülemeyecek kadar ufaktılar ama oranları kusursuzdu ve figürler tahtanın damarına karışıyordu. Zaten o damar da sanki sonradan oyulmuş gibi duruyordu.

Mansky, «Bunu o mu yaptı?» diye bağırdı. Başını sallayarak küreyi geri verdi. «Size piyango vurmuş, tam bir şans işi. Pozitronik kanallarda bir şeyler olmalı.”

«Aynı robottan tekrar yapabilir misiniz?. »

«Pek sanmıyorum. Şimdiye kadar böyle bir şey bize bildirilmedi .”

« iyi! Sadece Andrew’nun böyle olması beni hiç üzmüyor. »

Mansky, «Herhalde şirket robotunuzu incelemek için geri isteyecektir,” dedi.

Bey birdenbire sertleşti. «İmkânı yok! Bunu unuttun.» Andrew'ya

döndü. «Artık eve gidelim...

Andrew, «Nasıl isterseniz, bey,.. dedi.

4

Küçük hanımın erkek arkadaşları olduğu için evde fazla oturmuyor, artık Andrew'nun ufkunu minimini hanım dolduruyordu. Ama o da eskisi gibi minicik değildi. Kız, Andrew'nun kendisi için ilk kez tahtadan oyduğu madalyonu hiç unutmamıştı. Onu her zaman bir zincirle boynuna takıyordu.

Kız babasına robotun eserlerini ona buna dağıttığı için itiraz etti. «Haydi, baba. Onlardan isteyen varsa parasını ödesin. Buna değer...

Bey, «Sen açgözlü değilsindir, Mandy,.. dedi.

«Parayı bizim için istemiyorum, baba. Sanatçı için istiyorum.»

Andrew bu sözcüğü o zamana kadar hiç duymamıştı. Yalnız kalınca hemen gidip sözlüğe baktı. Sonra yine beyle sokağa çıktılar. Bu sefer onun avukatına gittiler.

Bey, avukata, «Ne diyorsun, John?» diye sordu.

Avukatın adı John Feingold'du. Bembeyaz saçlı ve göbekliydi. Gözlerindeki lenslerin kenarı parlak yeşile boyanmıştı. Avukat, beyin ona verdiği küçük levhaya baktı.«Çok güzel. .. Ama ben haberi duydum. Bu oymayı yanında getirdiğin robot yapmış...

«Evet, hepsini Andrew yapıyor. Öyle değil mi, Andrew?>»

Robot, «Evet, bey,.. dedi.

Bey öğrenmek istedi. «Böyle bir şeye kaç para verirsin,

«Bilemiyorum. Ben böyle şeylerin koleksiyonunu yapmıyorum.»

«Sana o küçücük şey için iki yüz elli dolar teklif ettiklerini söylersem bana inanır mısın? Andrew’nun yaptığı sandalyeler beş yüzer dolara satıldı. Andrew'nun eserlerinin kazandırdığı iki bin dolar bankada.»

«Tanrım! Robot seni zengin edecek, Gerald!»

Bey, «Yarı zengin,» diye düzeltti. «Paranın yarısı Andrew Mar. tin adına açılan hesaba yatırıldı.»

«Robotun adına mı?»

«Evet, öyle. Ve ben bunun yasal olup olmadığını öğrenmek

istiyorum.»

«Yasal olup olmadığını mı?» Feingold arkasına yaslanırken iskemlesi gıcırdadı. «Ama bu konuda hiçbir emsal yok, Gerald. Robot gerekli kâğıtları nasıl imzaladı.»

«Andrew imzasını atabiliyor. Ben de imzasını bankaya verdim, ama 'onu bankaya götürmedim. Yapılması gereken başka bir şey var mı?»

«Hım...» Feingold' un bakışları bir an sabitleştikten sonra, «Eh,» dedi. «Bütün para işlerini onun adına halletmek için bir grup oluşturabiliriz. Böylece robotla düşman dünya arasında bir yalıtım tabakası oluşur. Bundan başka sana şunu önereceğim. Artık hiçbir şey yapma. Şu ana kadar seni engelleyen olmadı. Biri itiraz ederse ona dava açmasını söyle.»

«Dava açılırsa Andrew'yu savunur musun?»

«Tabii, bir ücret karşılığı.»

«Ne kadar?»

Feingold, «Şöyle bir şey karşılığı...» diyerek tahta levhayı işaret eni.

Bey, «Bu uygun,» dedi.

Avukat gülerek robota döndü. «Andrew, paran olduğu için memnun musun?»

«Evet, efendim.»

«O parayla ne yapmayı düşünüyorsun?»

«Bazı şeylerin masrafını ödemeyi, efendim. Yoksa o paraları bey vermek zorunda kalacak. Böylece onu masraftan kurtaracağım.»

Gerçekten de para harcanması gereken zamanlar oldu. Onarım pahalıydı. Revizyon daha da pahalı. Yıllar geçerken yeni model robotlar üretildi. Bey de Andrew'nun her yenilikten yararlanmasını sağladı. Sonunda robot, maden bir adam olarak gerçekten mükemmel bir hal aldı. Bütün masrafları Andrew ödüyordu.

Bu konuda özellikle ısrar ediyordu robot.

Sadece onarım ya da bakım sırasında pozitronik yollara dokunulmuyordu. Bey bunu ısrarla tembih etmişti.

«Yeni robotlar senin kadar iyi değiller, Andrew,» diyordu. «Hatta yeni makine adamların hiçbir değeri yok. Şirket pozitronik yolları daha kesinleştirmeyi başardı. Artık tahmine yer yok. Her şey yerli

yerine oturuyor. Yeni robotlar değişmiyorlar. Ne için üretilmişlerse onu yapıyorlar. Çizilen çizgiden hiç sapmıyorlar. Ben senden daha çok hoşlanıyorum.»

«Sağolun, bey.»

«Buna sen neden oldun, Andrew. Bunu hiçbir zaman unutma. Mansky'nin seni gördükten hemen sonra genelleştirilmiş pozitronik yollardan vazgeçtiğinden eminim. Bir robotun ne yapacağının önceden kestirilememesi hiç hoşuna gitmedi.. Biliyor musun, incelemek için seni bizden kaç kez istedi? Dokuz defa! Ama onun seni ele geçirmesine hiçbir zaman izin vermedim. Adam emekliye ayrıldığına göre artık rahat edebiliriz.»

Beyin saçları kırçıllaşarak seyrelir ve yüzü de sarkarken Andrew gitgide daha iyileşiyordu. Aileye ilk katıldığı gündekinden daha hoş gözüküyordu şimdi.

Hanımefendi, Avrupa'da bir sanat kolonisine katılmıştı. Şair olan küçük hanım ise New York'taydı. Bazan mektup yazıyorlardı ama sık sık değil. Minimini hanım evlenmişti ve pek de uzak olmayan bir yerde oturuyordu. Andrew'dan ayrılmak istemediğini söylüyordu. Çocuğu küçük bey dünyaya geldiği zaman da Andrew' nun biberonu tutarak bebeğe sütü içirmesine izin verdi.

Andrew artık beyin torunu olduğu için gidenlerin yerinin doldurulduğunu düşünüyordu. O yüzden de o özel isteğini beye açıklamakla haksızlık etmiş sayılmayacağına karar verdi.

«Paramı istediğim gibi harcamama izin verdiğiniz için çok iyisiniz, bey,» dedi.

«O para senindi, Andrew.»

« Siz buna isteyerek razı olduğunuz için, bey. Yasaların bütün parayı almanıza engel olamayacağını biliyordum.»

«Yasalar beni yanlış davranmam için ikna edemezler, Andrew.»

«Bütün masraflara ve vergilere rağmen artık yaklaşık altı yüz bin dolarım var, bey.»

«Bunu biliyorum, Andrew.»

«O parayı size vermek istiyorum, bey.»

« Onu alamam, Andrew .»

«Parayı bana verebileceğiniz bir şeye karşılık olarak ödeyeceğim

bey.»

«Ya? Neymiş o, Andrew?»

«özgürlüğüm, bey.»

«Özgürlüğün.. .»

«Ben özgürlüğümü satın almak istiyorum, bey.»

6

Bu iş o kadar kolay olmayacaktı. Bey kızardı. «Tanrı aşkına!» diyerek topuklarının üzerinde döndü ve hızla uzaklaştı.

Adamı minimini hanım yola getirdi. Sertçe, meydan okuyarak. üstelik Andrew'nun önünde. Otuz yıl boyunca kimse robotun önünde konuşmaktan çekinmemişti zaten. Konu Andrew'yla ilgili olsun olmasın. Sonuçta o sadece bir robottu.

Minimini hanım, «Baba,» dedi. «Neden bunu sana yapılmış bir hakaret sayıyorsun? Andrew yine burada kalacak. Bize yine sadık olacak. Öyle olmamak elinde değil zaten. Andrew öyle yapılmış. Şimdi bütün istediği birkaç söz. Kendisine, 'Özgürsün,' denilmesini istiyor, Bu pek korkunç bir şey mi? Andrew bunu hak etmedi mi? Tanrım, onunla yıllardan beri bundan söz ediyoruz.»»

«Ah, demek yıllardan beri bundan söz ediyorsunuz?»

«Evet. Andrew seni kırmaktan korktuğu için bu isteğini açıklamayı kaç kez erteledi. Sonunda onu sana açılmaya ben zorladım.»

«O özgürlüğün ne olduğunu bilmiyor ki. .. Bir robot o.»

«Baba, sen Andrew'yu tanımıyorsun. O kütüphanedeki her kitabı okudu. Andrew'.nun neler hissettiğini bilmiyorum. Ama *senin* de neler hissettiğini bildiğimi söyleyemem. Andrew'yla konuştuğun zaman onun birçok soyut fikre tepki gösterdiğini farkedeceksin. Tıpkı sen ve ben gibi. Peki bundan daha önemli ne olabilir? Eğer birinin tepkileri seninkiler gibiyse, daha başka ne isteyebilirsin?»

Bey öfkeyle, «Yasalar bu tavrı takınmayacaktır,» diye cevap verdi. «Sen! Buraya bak!» Adam, Andrew'ya dönerek öfkeden boğuklaşmış bir sesle, «Seni ancak yasal biçimde serbest bırakabilirim,» dedi. «Bunu başka türlü yapamam. Eğer iş mahkemeye düşerse özgürlüğüne kavuşamazsın. Üstelik paran olduğu da resmen anlaşılır. Sana bir robotun para kazanmaya hakkı olmadığını

söylerler. Bütün bunlar paranı kaybetmene değer mi?»

Andrew, «Özgürlüğe paha biçilemez, efendim,» dedi. «özgür olma ihtimali bile bu parayı vermeye değer, bey.»

7

Mahkeme de özgürlüğün paha biçilmez olduğunu kabul edebilirdi. Ve bir robotun ne kadar çok para öderse ödesin özgürlüğünü satın alamayacağına da karar verebilirdi.

Bu özgürlük talebinin reddedilmesi için dava açanları temsil eden bölge avukatı basit bir açıklama yaptı. «‘özgürlük' kelimesi, bir robota uygulandığı zaman anlamını kaybeder. Sadece insanlar ö:gür olabilirler.»

Adam uygun anlarda bu sözleri tekrarladı. Ağır ağır. İddiasını güçlendirmek için ellerini önündeki masaya ritmik bir biçimde vurarak.

Minimini hanım Andrew adına konuşmak için izin istedi. Yargıç kadının tam adını kullanırken. Andrew o zamana kadar bu isimleri hiç duymamıştı.

«Amanda Laura Martin Charney kürsüye yaklaşabilir.»

Kadın, «Teşekkür ederim, sayın yargıç,» dedi. «Ben avukat değilim. Uygun sözcükleri kullanmayı da bilmem. Ama sözcüklere aldırmayarak, ne demek istediğimle ilgileneceğinizi umuyorum.

«Andrew bakımından özgürlüğün ne anlama geldiğini kavramaya çalışalım. Birçok bakımdan özgür o. Bence en aşağı yirmi yıldan beri Martin ailesinin hiçbir üyesi ona kendi kendine yapamayacağını düşündüğü bir işle ilgili olarak bir emir vermedi.

«Ama biz, istersek ona her şeyi yapması için her konuda emir verebiliriz. İstediğimiz kadar sert cümleler kullanabiliriz. Çünkü Andrew sonuçta bize art olan bir makine. Ama neden biz bunu yapabilecek durumda olalım? Andrew uzun yıllar boyunca bize sadakatle hizmet etmedi mi? Bizim için o kadar çok para kazanmadı mı?

«Yasalar Andrew’yu bir esir gibi kullanmamızı yasaklasalardı bile o yine de kendi isteğiyle bize hizmet ederdi. Andrew'nun özgürlüğüne kavuşması aslında sadece bir kelime oyunu olacak.

Ama bu onun için çok önemli. Böylece Andrew’nun her şeyi olacağı gibi bu bize pahalıya mal olmayacak.»

Yargıç sanki gülmemeye çalışıyordu. «Ne demek istediğinizi anlıyorum, Bay Charney. Ama gerçek şu: bu konuda ne bağlayıcı bir yasa var, ne de bir emsal. Ancak sözle söylenmeyen bir düşünce olduğunu da unutmayın. *Sadece insanlar özgürlüğün zevkini çıkarabilir.* Burada yeni bir yasa oluşturabilirim. Yüksek Mahkemenin gerekli bulursa değiştirmesi şartıyla. Ama deminki düşünceye kayıtsızca karşı gelemem. Şimdi izin verin de robotla konuşayım. Andrew!»

«Evet, sayın yargıç? »

Andrew mahkeme salonunda ilk kez konuşuyordu. Yargıç robotun sesinin insanlarınkine çok benzemesi yüzünden bir an şaşırdı. Sonra, «Neden özgür olmak istiyorsun, Andrew?» diye sordu. «Bu, hangi bakımdan senin için önemli?»

Andrew, «sayın yargıç,» dedi. «Siz, esir olmak ister miydiniz?"

«Ama sen bir esir değilsin ki. Sen mükemmel bir robotsun. Anladığım kadarıyla dâhi bir robotsun üstelik. Yarattığın sanat eserlerinin hiçbir yerde eşi yokmuş. Özgür olsaydın başka daha ne yapardın?»

«Belki şimdikinden daha fazlasını yapmazdım, sayın yargıç. Ama onları daha büyük bir mutlulukla yapardım. Bu mahkeme salonunda sadece insanların özgür olabilecekleri söylendi. Ama bence ancak özgür olmak isteyen bir kimse özgür olabilir. Ben de özgür olmak istiyorum.»

Sonunda bu sözler yargıca yol göstermişti. Kararının en önemli cümlesi şu oldu: «Kafası özgürlük kavramını anlayacak ve bunu isteyecek kadar gelişmiş olan birini bundan yoksun bırakmaya kimsenin hakkı olamaz.»

Daha sonra Dünya Mahkemesi de bu kararı destekledi.

8

Bey hâlâ çok hoşnutsuzdu. Sert sesi Andrew'nun kendini kontak yapmak üzereymiş gibi hissetmesine neden oluyordu.

Bey, «O lanet olasıca paranı istemiyorum, Andrew,» diye homurdandı. «Ama onu alıyorum. Çünkü başka türlü kendini özgür hissedemeyeceksin. Bundan sonra işleri kendin seçer ve onları bildiğin gibi yaparsın. Sana bunun dışında başka hiçbir emir vermeyeceğim istediğini yap. Ama ben yine de senden sorumluyum. Mahkeme emrinin bir parçası bu. Bunu anladığını umarım.»

Minimini hanım atıldı. «O kadar öfkelenme, baba[1] Bu sorumluluk o kadar ağır bir şey değil. Bir şey yapmana gerek olmadığını biliyorsun. üç Yasa hâlâ geçerli.»

«O halde nasıl özgür olabiliyor'?»

Andrew, «İnsanları da yasaları kısıtlamıyor mu, bey?» dedi.

«Artık tartışacak değilim!» Bey kalkıp çıktı. Andrew bu olaydan

sonra onu daha ender görmeye başladı.

Minimini hanım ise Andrew için yapılan ve onun üzerine kaydedilen küçük eve sık sık gelerek robotu görüyordu. Tabii bu kulübede mutfak da yoktu banyo da. Ev iki odaydı. Bunlardan biri kütüphaneydi, diğeriyse depo ve atölye karışımı bir şey. Andrew birçok siparişi kabul ediyor ve özgür bir robot alarak eskisinden daha fazla çalışıyordu. Sonunda evin borcunu ödedi ve kulübe yasalara göre kesinlikle onun oldu.

Bir gün Küçük bey de geldi... Hayır, George! Küçük bey. Mahkemenin kararından sonra Andrew'nun kendisini böyle çağırması için ısrar etmişti. «Özgür bir robot hiç kimseye küçük bey diye hitab etmez, » demişti. «Ben seni Andrew diye çağırıyorum. Sen de beni George diye çağırmalısın.»

Bu bir emir gibi söylenmişti. Andrew da bu yüzden ona George diye hitab etmeye başladı. Ama minimini hanım yine öyle kaldı.

George kulübeye geldiği gün robota, beyin ölüm döşeğinde olduğunu haber verdi. Minimini hanım onun başucunda bekliyordu. Ama bey Andrew'yu görmek istedi.

Bey fazla hareket edemiyordu ama sesi hâlâ güçlüydü. Kendini zorlayarak elini kaldırdı ve, «Andrew...» dedi. «Andrew... Bana yardım etme, George. Ben sakat değilim, sadece ölüyorum ... Andrew, özgür olduğun için seviniyorum. Sana bunu söylemek istedim..»

Andrew ne diyeceğini bilemedi. Daha önce ölmek üzere olan birinin yanında hiç bulunmamıştı. Ama bunun insanların çalışmalarının sona ermesi demek olduğunu biliyordu. Bu istemeden olan ve çaresi bulunmayan bir 'sökülme', 'parçalara ayrılma'ydı. Ve Andrew bu durumda söylenebilecek uygun sözlerin neler olduğunu hiç öğrenmemişti. Sadece ayakta sessizce hiç kımıldamadan öyle durdu.

Her şey sona erdiğinde minimini hanım ona, «Belki babam daha sonraları sana dostça davranmadı, Andrew,» dedi. «Ama bildiğin gibi artık yaşlanmıştı. Özgür olmayı istemen yüzünden sana kırılmıştı.»

Andrew o zaman söylenecek sözleri buldu. «O olmasaydı, ben de özgürlüğüme hiçbir zaman kavuşamazdım, minimini hanım.»

9

Andrew Beyin ölümünden sonra elbise giymeye başladı. Önce eski bir pantolonu ayağına geçirdi. Bunu ona George vermişti.

George Martin artık evlenmişti ve avukatlık yapıyordu. Feingold Hukuk Bürosuna girmişti. Yaşlı Feingold öleli çok olmuşsa da kızı çalışmaları sürdürüyordu. Sonunda büro Feingold ve Martin adını aldı. Hatta kadın emekliye ayrıldığı ve yerini başka bir Feingold almadığı zaman da bu isim değişmedi. Andrew'nun ilk defa giyindiği günlerde Martin adı da firmaya yeni eklenmişti.

George robotu pantolonla gördüğü zaman gülmemeye çalıştı. Ama Andrew yine de o tebessümü görür gibi olmuştu.

George robota pantolonun açılması, belden aşağısına sarılması ve kapanmasını sağlayan statik elektriği nasıl kullanacağını gösterdi. Kendi pantolonu üzerinde. Ama Andrew bu bir tek akıcı hareketi ancak bir süre sonra taklit edebileceğini anladı.

Avukat, «Ama neden pantolon giymek istiyorsun, Andrew?» diye sordu. «Vücudun pratik ve biçimli. Onu örtmek günah bence. Özellikle ısı kontrolu ya da edep gibi dertlerin olmadığı için. Ve pantolon modele uygun biçimde sarılamıyor.»

Andrew, «İnsan vücutları da güzel ve pratik değil mi, George?» dedi. «Ama siz yine de vücudunuzu örtüyorsunuz.»

“Sıcaklık, temizlik, korunma ve süs için. Bunlardan hiçbiri de senin için geçerli değil.»

Andrew mırıldandı. «Kendimi giysisiz çıplak gibi hissediyorum. Başkalarından farklıymış gibi, George.»

«Farklıymış gibi mi? Artık yeryüzünde milyonlarca robot var,
Andrew. Son sayımda bu bölgede hemen hemen insanlar kadar robot olduğu anlaşılmış .»

«Biliyorum, George. Akla gelebilen her türlü işi yapan robotlar var.»

«ve onlardan hiçbiri elbise giymiyor.»

«Ama onların hiçbiri özgür değil, George.»

Andrew yavaş yavaş gardrobuna eklemeler yaptı. Ancak George'un tebessümü ve kendine sipariş veren insanların bakışları onu sıkıyordu.

Andrew belki özgürdü ama insanlara karşı davranışları konusunda ayrıntılı bir biçimde programlanmıştı. O yüzden de ancak kısacık adımlar atarak ilerleme cesaretini gösterebiliyordu. Birinin hoşnutsuzluğunu açık açık belirtmesi gerilemesine neden oluyor, aylarca süren çabaları da boşa gidiyordu.

Zaten herkes Andrew'nun özgür olduğunu kabul etmiyordu. Robot buna tepki gösterecek biçimde yapılmasa da hatırladığı zaman düşünme işleminde bir aksama oluyordu.

Andrew özellikle minimini hanımın gelebileceğini düşündüğü zaman giyinmekten kaçınıyordu. Ya da fazla şey giymekten. Minimini hanım yaşlanmıştı artık. Çoğu zaman daha sıcak bir yere gidip kalıyor ama döndüğü zaman da ilk iş robota geliyordu.

Kadın yine bir ara kente döndüğü zaman George robota üzüntüyle, «Yakama yapıştı, Andrew, » diye açıkladı. «Gelecek yıl. Bölge Meclisi seçimlerine gireceğim. Annem, 'Büyükbaba nasılsa, torun da öyle olmalıdır,' diyor.»

«Büyükbaba nasılsa...» Andrew kararsızca durakladı.

«Yani ben George, torun, büyükbaba bey gibi olacağım. O da bir ara Bölge Meclisinin üyesiydi.»

Andrew, «George,» dedi. «Ne hoş olurdu değil mi? Yani bey hâlâ...» Durdu. «Çalışır halde olsaydı,»» demek istemiyordu. Bu sözler pek uygun değildi galiba.

George, «Sağ olsaydı...»» diye başını salladı. «Evet ben de arada sırada o yaşlı canavarı düşünüyorum.»»

Andrew sonradan bu konuşmayı çok düşündü. George'la konuşurken pek de başarılı olamadığını farketmişti. Nasıl olduysa robot içinde söz dağarcığıyla üretildiği günden beri dil bir hayli değişmişti.. Ayrıca George, beyle minimini hanımın tersine bazı deyimler de kullanıyordu. Neden beyden 'canavar' diye söz etmişti. Bu sözcüğün hiç uygun olmadığı belli değil miydi?

Andrew'nun çareyi kendi eski kitaplarında bulması da olanaksızdı. Çoğu tahta oymacılığı, sanat ve eşya yapımıyla ilgiliydi. Dille ilgili hiç kitap yoktu. İnsanların davranışlarıyla ilgili olanı da.

Andrew sonunda uygun kitaplar okuması gerektiğine karar verdi. Özgür bir robot olduğu için bunu George'a da sormayacaktı. Kente inecek ve kitaplığa gidecekti. Bu karar onda bir zafer duygusu

uyandırdı. Elektropotansiyeli belirgin bir biçimde yükseldi. Sonunda bir özdirenç bobinini attırmak zorunda kaldı.

Andrew tam takım elbise giydi. Hatta tahta halkalardan oluşan bir omuz zinciri bile taktı. Aslında ışıltılı plastiği tercih edecekti. Ama George tahtanın çok daha uygun olduğunu söylemiş ve, «Cilalı sedir çok daha değerli,» demişti.

Robot evden otuz adım kadar uzaklaştığı sırada gitgide artan zorlama yüzünden durakladı. Özdirenç bobinini devredışı bıraktı. Ama bu da yeteri kadar yararlı olmadı. Robot bunun üzerine eve dönerek, bir kâğıda düzgünce, «Kitaplığa gidiyorum,» diye yazdı ve bunu çalışma masasının kolaylıkla görülebilecek bir yerine koydu.

10

Andrew hiçbir zaman kitaplığa erişemedi. Robot kent planını incelemişti. Yolu biliyordu ama görünüşünü değil. Toprakların durumu plandaki simgelere hiç benzemiyordu. Andrew o yüzden sık sık durakladı. Sonunda yanlış yola sapmış olduğuna karar verdi. Her şey bir acaipti.

Andrew zaman zaman açık havada çalışan robotların yanından geçmişti. Ama yolu sormaya karar verdiği zaman bir tek makine adam bile göremedi. Yanından bir taşıt geçti ama o da durmadı. Andrew sonunda kararsızca durakladı. Yani sakince hareketsiz kaldı. Sonra kır tarafından iki insanın geldiğini gördü.

Onlara doğru döndü. İki insan da Andrew'ya yaklaşmak için yön değiştirdiler. Bir dakika önce yüksek sesle konuşurlarken robot onların seslerini duymuştu. Ama şimdi iyice sessizlemişlerdi. Yüzlerinde Andrew’nun insanların kararsızlıklarına bağladığı o ifade vardı. Gençtiler. Ancak çocuk da sayılmazlardı daha çok yirmisinde görünüyorlardı. Andrew insanların yaşlarını hiç tahmin edemiyordu.

Robot, «Bana kentteki kitaplığın yolunu tarif eder misiniz, efendilerim?» dedi.

İki gençten daha uzun boylu olanı Andrew’ya değil de yanındakine, «O bir robot,» dedi. Başındaki yüksek tepeli şapka yüzünden boyu daha da uzun duruyordu. Görünüşü çok garipti.

Diğer gencin gözkapakları şiş, burnu da domates gibiydi. O da Andrew’ya değil, arkadaşına, «Giysileri var...» diye mırıldandı.

Uzun boylu yabancı parmaklarını şaklattı. «Şu özgür robot o. Martin’lerde kimsenin malı olmayan bir robot var ya... Yoksa neden elbise giysin?»

İri burunlu yabancı, «Bunu ona sor, » diye emretti.

Uzun boylu genç, «Sen Martin'lerin robotu musun?» dedi.

Robot açıkladı. «Ben Andrew Martin'im, efendim.»

«İyi. Üzerindekileri çıkar. Robotlar elbise giymezler.» Arkadaşına döndü. «İğrenç bir şey bu. Şu haline bak.»

Andrew durakladı. Çok uzun süreden beri ona bu ses tonuyla emir verilmemişti. Bu yüzden İkinci Yasa devresi bir an tıkandı.

Uzun boylu genç, «Üzerindekileri çıkar,» diye tekrarladı. «Sana emrediyorum.»

Andrew ağır ağır giysilerini çıkarmaya başladı.

Uzun boylu genç emretti. Onları yere at.»

Şiş burunlu delikanlı, «Madem kimsenin değil,» dedi. «Artık bizim olabilir.»

Uzun boylu yabancı, «Zaten yaptıklarımıza kim itiraz edebilir?» diye homurdandı. «Birinin malına zarar vermiyoruz ki...» Andrew'ya döndü. «Başının üzerinde dur.»

Robot, «Ama baş bu iş için ...» diye başladı.

«Bu bir emirdir! Bunu nasıl yapacağını bilmiyorsan hiç olmazsa bir dene.»

Andrew yine durakladı. Sonra eğilerek kafasını yere dayadı. Bacaklarını kaldırmaya çalışırken gürültüyle devrildi.

Uzun boylu genç, «Orada öyle kal,» dedi. Arkadaşına baktı sonra. «Onu sökemeyiz. Şimdiye kadar bir robotu parçalarına ayırdın mı hiç?»

«O buna izin verir mi?»

«Bize nasıl engel olabilir?»

Andrew'ya yeteri kadar güçlü bir tavırla karşı koymamasını emrederlerse robot hiçbir şey yapamazdı. Bu gençlere engel olamazdı. İtaatle ilgili İkinci Yasa, kendini korumayı emreden Üçüncü Yasadan daha önemliydi. Zaten robot bu insanlara zarar vermeden kendini savunamazdı. Bu Birinci Yasaya karşı gelmek olurdu. Bu

düşünce yüzünden robotun bütün hareket üniteleri hafifçe büzüldü. Ve Andrew yattığı yerde titremeye başladı.

Uzun boylu genç yaklaşarak ayağıyla robotu itti. «Çok ağır. Bu işi yapmak için aletler gerekecek sanırım.»

Domates burunlu, «Ona kendi kendini parçalamasını emredebiliriz.» diye güldü. «Bunu denemesini seyretmek çok eğlenceli olur.»

Uzun boylu genç düşünceli düşünceli mırıldandı. «Evet. Ama onu yoldan uzaklaştıralım. Biri gelecek olursa...»

Ama çok geç kalmıştı. Biri gerçekten geliyordu. Ve geçen George'du. Andrew yattığı yerden onun biraz gerideki tepeciği aştığını görmüştü. George’a işaret etmeyi çok istiyordu ama son emir de kesindi. «Orada öyle kal.»

George artık koşmaya başlamış, yanlarına eriştiği sırada soluk soluğa kalmıştı. İki genç biraz gerileyerek düşünceli tavırlarla beklediler.

George endişeyle, «Andrew,» dedi. «Bir arıza mı oldu?»

Robot, «Ben iyiyim, George,» diye cevap verdi.

«O halde ayağa kalk... Giysilerine ne oldu?»

Uzun boytu genç, ««Bu robot senin mi, ahbap?» diye sordu.

Avukat hızla döndü. «O kimsenin robotu değil. Burada neler oluyor?»

«Ondan nazikçe giysilerini çıkarmasını istedik. Madem sahibi değilsin, bundan sana ne?»

George robota döndü. «Onlar ne yapıyorlardı, Andrew?»

Robot, «Bir yolunu bularak beni parçalamayı düşünüyorlardı, » dedi. «Beni sakin bir yere götürecek, orada bana kendi kendimi parçalamamı emredeceklerdi.»

George iki serseriye baktı. Çenesi titriyordu. İki genç daha fazla gerilememişler hatta sırıtmaya başlamışlardı. Uzun boylu delikanlı alayla, «Şimdi ne yapacaksın bakalım, şişko?» diye sordu. «Bize saldıracak mısın?»

George, «Hayır,» dedi. «Bunu yapmama gerek yok. Robot yetmiş yıldan daha uzun bir süreden beri ailemin yanında. O bizi tanır ve bize diğer insanlardan çok daha fazla değer verir. Şimdi ona ikinizin beni tehdit ettiğini söyleyeceğim. Hayatımın tehlikede olduğunu. Beni

öldürmeyi planladığınızı. O zaman sizinle benim aramda bir seçim yapmak zorunda kalacak. Ve ikinizi değil, beni seçecek. Robot size saldırdığı zaman neler olacağını biliyor musunuz?»

İki genç yavaş yavaş gerilerken yüzlerinde endişeli ifadeler vardı.

George sert sert, «Andrew,» diye bağırdı. «Hayatım tehlikede. Bu iki genç bana zarar vermeye hazırlanıyorlar. Onlara doğru gıl[1]»

Andrew bu emri yerine getirirken iki genç daha fazla beklemediler. Dönerek hızla kaçtılar.

George, «Tamam, Andrew,» dedi. «Gevşe artık.» Çok sarsılmış olduğu belliydi. Artık değil iki, bir gençle bile dövüşecek yaşı çoktan geçmişti.

Robot, «Ben onlara zarar veremezdim, George,» dedi. «O iki gencin sana saldırmadıklarını görüyordum.»

«Ben sana onlara saldırmanı emretmedim ki. Sana sadece o iki gence doğru gitmeni söyledim. Gerisini kendi korkuları tamamladı.»

«Bir robottan nasıl korkarlar?»»

«Bu insanların bir hastalığı. Henüz tedavi de edilmedi. Neyse, bunu bir tarafa bırak şimdi.. Burada ne işin var, Andrew? Seni bulamazsam geri dönmeyi ve bir helikopter kiralamayı düşünüyordum. Kitaplığa gitmek de nereden aklına geidi? Ben sana ihtiyacın olan her kitabı getirirdim.»

Andrew, «Ben. ..» diye başladı.

«Özgür bir robotsun! Evet, evet! Pekâlâ, kitaplıkta ne yapacaktın?»

«Ben insanlar konusunda daha fazla bilgi sahibi olmak istiyorum. Dünya konusunda da. Her şey hakkında bilgim olmalı. Ve robotlar konusunda da, George. Robotların tarihçesini yazmayı düşünüyorum.»

George, «Eh...» dedi. «Gel, eve gidelim... Ama önce giysilerini al. Andrew, robotik konusunda bir milyon kitap var ve hepsinde de bu bilimin tarihçesi anlatılıyor. Dünya sadece robotlarla değil, makine adamlarla ilgili ayrıntılı bilgiyle doldu.»

Andrew başını salladı. Son zamanlarda bu insanca hareketi taklide başlamıştı. «Ben robotikin tarihçesinden söz etmiyorum, George. Kastettiğim *robotların* tarihi. Robotların, ilk makine adamların yeryüzünde yaşamalarına ve çalışmalarına izin verildiği

günden beri olanlar hakkında neler hissettiklerini anlatmak istiyorum.»

George kaşlarını kaldırdı ama açık açık cevap da vermedi.

11

Minimini hanımın seksen üçüncü doğum yılını yeni kutlamışlardı. Ama kadın hâlâ hem enerjik, hem de azimliydi. Bastonunu dayanmaktan çok işaret etmek için kullanıyordu.

Minimini hanım olanları dinlerken fena halde öfkelendi. Sonra, «Korkunç bir şey bu, George,» dedi. «O serseriler de kimdi?»

«Bilmiyorum. Zaten bunun ne önemi var? Sonunda Andrew'ya bir zarar vermediler ya.»

«Verebilirlerdi! Sen bir avukatsın, George. Ve halin vaktin de yerinde. Bütün bunları Andrew'nun yeteneklerine borçlusun. Sahip olduğumuz her şeyin temelinde onun kazandığı paralar var. Bu ailenin devamını da yine Andrew sağlıyor. Ona kurgulu bir oyuncakmış gibi davranmalarına gelemem/..

George, «Anne, ne yapmamı istiyorsun?» diye sordu.

«Bir avukat olduğunu söyledim. Sen beni dinlemiyor musun? Bir deneme davası açmaya çalış. Bölge Mahkemelerini robotların hakları olduğunu ilan etmeye zorla. Meclisin gerekli yasaları çıkarmasını sağla. Gerekiyorsa davayı Dünya Mahkemesine kadar götür. Seni izleyeceğim, Göorge. Görevden kaçılmasını hoşgörüyle karşılamam.»

Yaşlı kadın çok ciddiydi. Bu insanı korkutan ihtiyar hanımı yatıştırmak için başlayan şey sonunda karmaşık bir olaya dönüştü. Hukuk açısından gerçekten ilginçti olay. Feingold ve Martin'in en büyük ortağı olan George stratejiyi saptadı ama asıl çalışmayı küçük ortalarına bıraktı. İşin çoğu aynı hukuk bürosunda çalışan oğlu Paul'a düştü. Genç adam gelişmeleri her gün sadakatle büyük annesine bildiriyordu. Yaşlı kadın da yine her gün meseleyi Andrew’la konuşuyordu.

Robot bu olaya iyice dalmıştı. Robotlarla ilgili kitabını sürekli erteleyerek hukuki tartışmaları inceliyor ve bazan da saygıyla bazı önerilerde bulunuyordu.

«George o gün bana insanların her zaman robotlardan korktuklarını söyledi. Bu böyle olduğu sürece mahkemeler ve meclisler makine adamlar adına fazla bir çaba göstermeyeceklerdir. Kamuoyu konusunda bir şeyler yapılması gerekmez mi?»

İşte böylece Paul mahkemedeyken, George da kalabalık grupların karşısında konuşmalar yapmaya başladı. Bu sayede resmi olmayan bir tavır takınabiliyor ve hatta bazan işi yeni, bol kılıkları giyecek kadar da ileri götürüyordu. O bu modadan ‘Drape' diye de söz ediyordu. Paul da, «Sahnedeyken ayaklarını eteklerine takmasan, baba,» diyordu.

George sıkıntıyla söyleniyordu. «Buna engel olmaya çalışıyorum.»

George bir seferinde holo-haber editörlerinin karşısında bir konuşma yaptı. Sözkonusu konferansın bir yerinde şöyle söyledi: ««ikinci Yasa nedeniyle herhangi bir robottan sınırsız itaat istiyoruz. Tabii insanlara zarar verilmemesi şartıyla. Bu bir insanın -herhangi bir insanın robotlar konusunda müthiş bir gücü olduğu anlamına da geliyor. Özellikle İkinci Yasa, Üçüncüden daha önemli sayıldığı için herhangi bir insan kendini koruma yasasını, koşulunu, itaat şartını kullanarak bir robotu etkisiz hale sokabiliyor. Yani bu insan bir robota sıradan bir nedenle ya da hiçbir neden olmadan kendisine zarar vermesini ve hatta ortadan kaldırmasını emredebiliyor.

«Bu adilce bir şey mi? Bir hayvana böyle davranıyor muyuz? İşimize yarayan cansız bir cismi bile önemsememiz gerekir. Ayrıca bir robot cansız bir cisim değildir. Aynı zamanda hayvan olmadığı gibi. Bir robotun kafası bizimle konuşacak, mantık yürütecek ve şaka yapacak kadar iyi çalışıyor. Onlara dostlarımızmış gibi davranıyoruz. Birlikte çalışabiliyoruz. O halde neden bu dostluğun ürünlerinden, bu birlikte çalışmanın meyvalarından yararlanmasınlar?

«Bir kimsenin, bir robota insanlık için zararlı olmayan bir emir vermeye hakkı var. Öyleyse bu insan bir robota makine adamlar için zararlı olabilecek bir emir vermeyecek kadar da dürüst davranmalıdır. Tabii bir insanın güveni sözkonusu olduğu zaman durum değişir, o başka. Büyük bir güç, birlikte büyük sorumlulukları da getirir. Robotlar insanların korunması için Robot Yasasına uymak zorundalar. İnsanların, robotların korunmaları için bir iki yasaya

uymalarını istemek çok mu fazla olur?»

Andrew haklıydı. Mahkeme ve meclislerin kilidi kamuoyuydu. Sonunda robotlar için zararlı olabilecek emirlerin verilmesinin yasaklandığı koşullar açıklandı. Tabii pek çok istisna vardı bu yasada. Buna karşı gelenlere verilecek cezalar da yetersizdi. Ama hiç olmazsa prensip kabul ettirilmişti. Son olarak Dünya Meclisi yasayı geçirdiği gün minimini hanım da öldü

Ama bu bir rastlantı değildi. Yaşlı kadın son tartışmalar sırasında yaşama çaresizce sımsıkı sarılmış, ancak zafer haberi geldiği zaman kendini bırakabilmişti. Son olarak Andrew'ya gülümsedi. Ve son sözleri de, «Sen bize çok iyi davrandın. Andrew,» oldu.

Minimini hanım, eli Andrew’nun elinde son nefesini verdi. Oğlu, karısı ve çocukları ise saygıyla onlardan biraz uzakta duruyorlardı.

Danışma memuru içerideki bürolardan birine girerek gözden kaybolurken Andrew da sabırla bekledi. Tabii memur holografik düofonu kullanabilirdi ama karşısındakinin bir insan değil de onun bir robot olması kendini çok sarsmıştı.

Andrew bu zamanı ‘sarsmak' kelimesini düşünerek geçirdi. Robotlarla ilgili kitabının üzerinde çalışırken bazı sorunlarla karşılaşıyordu. Bütün ayrıntıları ifade edebilecek cümleler kurmaya çabalamanın kelime dağarcığını zenginleştirdiği kesindi.

Sazan biri içeri girerek robota bakıyor, Andrew bu bakışları görmezlikten gelmeye çalışmıyordu. Her gelen meraklıyı sakin sakin süzüyor, bu yüzden onlar da bakışlarını robottan kaçırıyorlardı.

Sonunda Paul Martin gözüktü. Şaşırmış görünüyordu. Daha doğrusu Andrew onun yüzündeki ifadeyi iyice seçebilseydi böyle olduğunu anlayacaktı. Ama Paul son zamanlarda çok fazla makyaj yapmaya başlamıştı. Moda hem kadınlara, hem de erkeklere bunu emrediyordu çünkü. Makyaj, Paul'un biraz anlamsızca olan yüzünün hatlarını daha keskinleştiriyordu ama Andrew hiç hoşlanmıyordu bu yöntemden. Robot, bu hoşnutsuzluğunu açıklamadığı sürece insanların yaptıkları bazı şeyleri onaylamamanın kendini rahatsız etmediğini anlamıştı. Hatta Andrew bu hoşnutsuzluğunu yazabiliyordu da. Ama durumun her zaman böyle olmadığından emindi.

Paul, « içeri gel, Andrew,» dedi. «Seni beklettiğim için özür dilerim. Ama bitirmek zorunda olduğum bir iş vardı. Haydi, gel. Benimle konuşmak istediğini söylemiştin. Ama kente geleceğini bilmiyordum.»

«İşin çok mu, Paul? Yoksa bekleyebilirim...

Paul duvardaki saat görevi yapan kadranda titreşen gölgelere bir göz attı. Sana zaman ayırabilirim. Yalnız mı geldin?..

«Bir otomobil tuttum.»

Paul oldukça endişelendi. «Bir sorun çıktı mı?»

«Böyle birşeyibeklemiyordum. Haklarım korunuyor...

Paul'un endişesi daha da artmıştı. «Andrew, sana yasanın uygulanabilecek bir şey olmadığını anlattım. Hiç olmazsa pek çok koşulda. Ayrıca elbise giymekte ısrar edersen eninde sonunda başın derde girecek. O ilk sefer olduğu gibi.»

«İlk ve son kez oldu bu. Seni kızdırdıysam özür dilerim, Paul.»

«Şey... buna şu açıdan bak, sen hemen hemen yaşayan bir efsanesin, Andrew. Üstelik pek çok bakımdan fazla değerlisin. Onun için kendini tehlikeye atmaya hiç hakkın yok... E, kitap nasıl gidiyor?»

«Bitmek üzere, Paul. Yayıncı çok memnun.»

«İyi!»

«Kitabı beğenip beğenmediğini bilmiyorum, Paul. Bence eserin bir robot tarafından yazıldığı için çok satacağını düşünüyor. Onu memnun eden bu.»

«Korkarım çok insanca bir düşünce bu.»

«Benim bir itirazım yok. Kitap hangi nedenle satarsa satsın, bu benim için para demek. Ve para da gerekli.»

«Büyükannem sana...»

«Minimini hanım bana çok cömert davranmıştı. Ailenin gerekirse yardım edeceğinden eminim. Ama bundan sonra atacağım adım konusunda kitaptan alacağım telif ücretinin yararı olacağını düşünüyorum.»

«Hangi adımmış bu?»

«ABD Robot ve Makine Adamlar Şirketinin yöneticisini görmek istiyorum. Ondan bir randevu almak istediysem de şu ana kadar kendisine erişemedim. Şirket kitabın yazılması konusunda benimle işbirliği yapmadı. O yüzden de bu tutumlarına şaşırmadım.

Anlıyorsun, değil mi?>>

Paul'un çok eğlendiği belliydi. «İşbirliği beklememelisin. Robot hakları konusunda giriştiğimiz o büyük savaş sırasında da bize yardım etmediler. Hatta tam tersi bir tavır takındılar. Bunun nedenini anlayabilirsin. Bir robotun bazı hakları olursa insanlar onu almaktan vazgeçebilirler.»

Andrew. «Ama yine de,» dedi. «Onları arasan belki yöneticilerle konuşmamı sağlayabilirsin.»

« Şirketin, benden de daha fazla hoşlandığını sanmıyorum, Andrew.»

«Ama belki onlara robotların haklarını daha sağlamlaştırmak için Feingold ve Martin’in başlatacağı bir kampanyayı durdurabileceğini söyleyebilirsin.»

«Bu yalan olmaz mı, Andrew?»

«Evet, Paul. Biliyorsun ki, ben yalan söyleyemem. İşte o yüzden onlara sen telefon etmelisin.»

«Ah, sen yalan söyleyemezsin ama beni buna teşvik edebilirsin, öyle mi? Sen gitgide daha fazla insanlaşıyorsun, Andrew.»

13

Paul'un adının önemine rağmen randevu sağlamak hiç de kolay olmadı.

Ama sonunda başarıya eriştiler. Görüştükleri Harley Smythe-Robertson'un bu durumdan hiç de memnun olmadığı anlaşılıyordu. Harley annesi tarafından şirketin kurucusunun ailesindendi ve bunu belirtmek için adına bir tireyle o ismi eklemişti. Adamın emekliliğine az kalmış ve başkan olarak bütün dikkatini robot hakları sorununa vermişti. Harley seyrek kır saçlarını tepesine iyice yapıştırmış ve makyaj yapmamıştı. Arada sırada Andrew’ya kaçamak bakışlarla düşmanca bakıyordu.

Andrew, ««Efendim,» dedi. «Hemen hemen yüz yıl önce bu şirkette çalışan Merton Mansky bana pozitronik yolların saptanmasında kullanılan matematik denklemlerinin kesin çözüm sağlayamayacak kadar karmaşık olduğunu söyledi. Bu nedenle kapasitelerim konusunda da her zaman önceden bir şey

söylenemeyeceğini açıkladı.»

«Bu yüz yıl önceydi.» Harley Smythe-Robertson durakladı, sonra da buz gibi bir sesle, «Efendim. Artık bu doğru değil. Robotlarımız şimdi oldukça dakik ve görevlerini tam tamına yapacak biçimde planlanıyorlar.» dedi.

Paul şirketin haksızlık yapmasını önlemek istediğini söyleyerek robotla birlikte gelmişti. Avukat, «Evet,» dedi. «Bu yüzden de danışmadaki robotuma, olaylar biraz değişiklik gösterirse arka arkaya emir vermek gerekiyor.»

Harley Smythe-Robertson, «Sorunlara çare bulsaydı çok daha rahatsız olurdunuz,» diye cevap verdi.

Andrew, «Artık benim gibi esnek olan ve olaylara uyum sağlayabilen robotlar üretmiyorsunuz sanırım,» dedi.

«Evet, öyle.»

Andrew açıkladı. «Kitabımla ilgili araştırmalarım sırasında doğru dürüst çalışan en eski robot olduğumu anladım.»

Harley, «Şu anda en eski sizsiniz,» dedi. «Daima da öyle kalacaksınız. Hiçbir robot yirmi beşinci yıldan sonra işe yaramaz. Bu süre sona erdiği zaman onları geri alır ve yerlerine daha yeni modeller veririz . »

Paul nazik nazik düzeltti. «Şu *ara üretilen* robotlardan hiçbiri yirmi beş yıl sonra bir işe yaramaz. Andrew bu bakımdan olağanüstü biri.»

Andrew seçtiği yoldan ilerlemeye çalışıyordu. «Dünyanın en eski robotuyum ve olaylara kolaylıkla uyabiliyorum. O halde şirketin bana özel biçimde davranmasını bekleyecek kadar olağanüstü sayılmaz mıyım?»

Harley buz gibi bir sesle, «Ne münasebet,» dedi. «Diğer robotlara hiç benzememeniz şirket için bir utanç kaynağı. Bir şanssızlık yüzünden sizi doğrudan doğruya satmışlar. Eğer kiralanmış olsaydınız yerinize çoktan bir başkası geçirilmiş olurdu.»

Andrew, «İşte mesele de bu,» diye atıldı. «Ben özgür bir robotum. Kendi kendimin sahibiyim. Bu nedenle size beni değiştirmenizi söylemek için geldim. Bu işi sahibin rızası olmadan yapamazsınız. Son zamanlarda bu kira anlaşmasının bir şartı olarak zorla kabul ettiriliyor. Ama benim zamanımda böyle şeyler olmazdı.»

Harley'in şaşkınlığından bu sözlerden bir şey anlamadığı

anlaşılıyordu. Uzun bir sessizlik yaşanırken Andrew duvardaki holografa bakıyordu. Bütün robotik uzmanlarının adeta Koruyucu Meleği sayılan Susan Calvin'in ölüm maskesiydi bu. Öleli iki yüz yıl olmuştu. Ama Andrew kitabını yazarken Susan Calvin'i çok iyi tanımıştı. Neredeyse robot uzmanıyla o sağken tanıştığına bile inanacaktı.

Harley, «Sizi sizinle nasıl değiştiririm?» diye mırıldandı. «Bir robot olarak sizi alıp yeni makine adamı size nasıl verebilirim? Sonuçta bu değiş tokuş sırasında ortadan kalkmış olursunuz.» Sertçe gülümsedi.

Paul söze karıştı. «Bu hiç de zor bir şey değil. Andrew' nun kişiliğinin temeli pozitronik beyni. Yeni bir robot yaratılmadan değiştirelemeyecek tek yeri orasıdır. Öyleyse bu pozitronik beynin, sahibi Andrew. Makine adamın diğer bütün ayrıntısı robotun kişiliğini bozmadan değiştirilebilir. Ve bütün bu ayrıntılar da beynin malıdır. Yani Andrew beynine yeni bir robot gövdesinin sağlanmasını istiyor.»

Andrew da sakin sakin, «Evet, öyle,» diyerek Harley'e döndü. «Siz android üretiyorsunuz değil mi? Dış görünüşleri, cilt dokusuna kadar, insana benzeyen robotlar?»

Harley başını salladı. «Evet, android ürettik. Lifli sentetik ciltleri ve kirişleriyle çok da iyi çalışıyorlardı. Beyinleri dışında hemen hiçbir yerlerinde maden yoktu. Üstelik maden robotlar kadar da sağlam ve dayanıklıydılar. Hatta aynı kilodaki robotlardan daha da sağlam olduklarını söyleyebilirim... *

Paul ilgilenmişti. «Bundan haberim yoktu. Piyasada kaç android var?»

Harley, «Hiç yok,» diye açıkladı. «Onlar maden modellerden çok çok daha pahalıydılaf. Bir piyasa araştırması bize androidlerin kabul edilmeyeceklerini gösterdi. İnsanlara çok benziyorlardı çünkü.»

Andrew, «Onları oluşturan uzmanlar hâlâ şirkette çalışıyorlar sanırım,» dedi. «İşte ben de yerime organik bir robotun geçirilmesini istiyorum. Bir androidin.»

Paul çok şaşırdı. «Tanrımı..

Harley kaskatı kesildi. «Bu imkânsız!»

Andrew, «Neden imkânsız?» diye sordu. «Uygun bir fiyat ödemeye hazırım tabii.»

Harley, «Biz android üretmiyoruz artık ...» dedi.

Paul hemen atıldı. «Android üretmemeye karar vermişsiniz. Ama bu öyle bir robotu yapamayacağınız anlamına gelmez.»

Harley başını salladı. «Ne olursa olsun android üretimi kamu siyasetine aykırı...

Paul öksürdü. «Bay Smythe-Robertson, Andrew özgür bir robot. Ve robot haklarını garanti eden yasalarca da korunuyor. Herhalde bunun farkındasınız?..

«Farkında olmaz olur muyum?»

«Bu makine adam, özgür bir robot olarak giyinmeyi tercih ediyor. İşte o yüzden robotların gururlarının kırılmasını yasaklayan yasalara rağmen düşüncesiz insanlar tarafından hakarete uğruyor. Suç ve suçsuzluk konusunda karar vermeleri gereken kimselerin genel hoşnutsuzluğuna neden olmayan belirsiz saldırılar için dava açmak zor...

«ABD Robot Şirketi bunu tâ başında anlamış, ne yazık ki, babanızın hukuk bürosu bu gerçeği görememişti.»

Paul, «Babam artık öldü,.» dedi. «Ama burada bir hedefe yöneltilmiş belirgin bir hakaret olduğunu görüyorum...

Harley, «Siz neden söz ediyorsunuz?» dedi.

«Müvekkilim Andrew Martin... şu anda müvekkilim oldu... özgür bir robot. ABD Robot ve Makine Adamlar Şirketinden bir değiş tokuş yapılmasını istemeye de hakkı var. Şirket ailelere, yanlarında çalışan robotlar yirmi beş yıllarını doldurdukları zaman yeni modeller veriyor. Hatta şirket bu değişikliği yapmakta ısrar ediyor... Paul gülümsüyordu ve son derecede de rahattı. “Müvekkilimin pozitronik beyni yine müvekkilimin gövdesinin sahibidir. Ve bu gövde yirmi beş yıldan daha da eskidir. Pozitronik beyin gövdenin değiştirilmesini talep ediyor ve onun yerine geçirilecek olan android vücut için uygun bir ücret ödemeye hazır. Bu talebi reddederseniz müvekkilim hakarete uğramış sayılır ve biz de şirketi dava ederiz.

«Kamu genellikle böyle bir davada robotu desteklemez ama halkın şirketinizden hiç memnun olmadığını size hatırlatabilir miyim? Robotları en fazla kullanan ve onlardan yararlanan kişiler bile şirkete kuşkuyla bakıyorlar. Belki bu robotlardan yaygın bir şekilde korkulduğu o eski günlerden kalma bir şey. Belki de neden bütün dünyada robot yapımı tekelini elinde tutan şirketin güç ve

zenginliğine karşı duyulan öfke. Sebep ne olursa olsun bu öfke var. Ben de böyle bir davaya karışmak istemeyeceğinizden eminim. Özellikle müvekkilim zengin olduğu, daha yüzyıllarca yaşayacağı ve savaşı sonsuza kadar sürdürebileceği için.»

Harley'in yüzü ağır ağır kızarmıştı. «Beni zorlamaya çalışıyorsunuz...»

Paul, «Ben sizi hiçbir şey yapmaya zorlamıyorum,» diye cevap verdi. «Müvekkilimin uygun isteğini geri çevirmek niyetindeyseniz, yapabilirsiniz. Biz de başka bir şey söylemeden çıkar gider. .. ama sizi dava da ederiz. Çünkü bu bizim hakkımız. Eninde sonunda bu davayı kaybedersiniz.»

Harley, «Şey ...» dedi. Sonra da sustu.

Paul, «İsteğimizi kabul edeceğiniz anlaşılıyor,» diye gülümsedi. «Belki tereddüt edecek ama sonunda razı olacaksınız. İzin verin de bir noktanın üzerinde daha durayım. Müvekkilimin pozitronik beyni şimdiki gövdesinden organik bir vücuda geçirilirken bir zarâr görürse bu ne kadar önemsiz olursa olsun şirketi mahvederim! Müvekkilimin platin-iridyum özündeki bir tek beyin kanalı karışırsa kamuoyunu şirket aleyhine çevirmek için elimden gelen her şeyi yaparım.» Robota döndü. «Bütün bunları onaylıyor musun,.Andrew?»

Robot tam bir dakika konuşmadı. Yalan söylemek, şantaj yapmak, bir insanın zorlanması ve kötü duruma düşürülmesini onaylamak anlamına geliyordu. Andrew kendi kendine, ama bu fiziki bakımdan zarar görmekle ilgili değil, dedi. Fiziki bir zarar yok.

Sonunda pek hafif bir sesle, «Evet...» demeyi başardı.

14

Bu yeniden yapılmaya benziyordu. Andrew'ya eski kendisi değilmiş gibi geliyordu. Günler. sonra haftalar ve sonunda aylar boyunca sürdü bu durum. En ufak bir hareket bile robotun kararsızlaşmasına neden oluyordu.

Paul telaş içindeydi. «Bir yerini sakatladılar, Andrew. Dava açmamız gerekecek...

Andrew ağır ağır, «Bunu yapmamalısın,» dedi. «Hiçbir zaman bunu...şey... k-k-k...»

«Kötü niyet mi demek istiyorsun?»

«Evet. Kötü niyetle yaptıklarını kanıtlayamazsın. Ayrıca ben gitgide güçleniyor, iyileşiyorum. Bu sadece bir t-t-t...»

«Talihsizlik mi?»

«Travma. Biliyorsun daha önce böyle bir ame-ame-ame... hiç yapılmamış.»

Andrew beynini içeriden hissedebiliyordu. Bunu başka hiç kimse yapamazdı. Robot iyi olduğunu biliyordu. Tam koordinasyon ve pozitronik etkileri iyice öğrendiği o aylar sırasında aynanın önünde saatler geçirdi .

«Tam insan gibi değil. Yüz ifadesiz hem de çok ifadesiz. Hareketlerse çok ağır. İnsanlar gibi kayıtsızca, kolaylıkla hareket edemiyorum. Ama belki zamanla bu da olur. Hiç olmazsa artık rahatlıkla elbise giyebileceğim. Giysilerin arasından o maden suratım gözükmeyecek. Gülünç ve garip bir durumdu bu...

Robot sonunda, «Ben tekrar çalışmaya başlayacağım,..
dedi.

Paul güldü. «Bu da iyi olduğunu gösteriyor. Ne yapacaksın? Bir kitap daha mı yazacaksın?»

Andrew ciddi ciddi, «Hayır,.. dedi. «Bir mesleğe kendimi iyice kaptıramayacak kadar uzun yaşayacağım. Bir zamanlar her şeyden önce bir sanatçıydım. Yine o alana dönebilirim. Bir zamanlar tarihçiydim. Buna da devam edebilirim. Ama şimdi bir robo-biyolojist olmak istiyorum.»

«Robo-psikolojist demek istiyorsun sanırım...

«Hayır. Bu pozitronik beynin incelenmesi anlamına gelir ki, ben bu ara o konuya karşı bir ilgi duymuyorum. Bence bir robo-biyolojist o beyine bağlı vücudun çalışmasıyla ilgilenir. .»

«Bu robotik uzmanlığı demek değil mi?..

« Hayır. Bir robotik uzmanı maden gövdeler üzerinde çalışır. Ben insanlarınkine benzeyen organik bir vücutla ilgileneceğim. Ve bildiğim kadarıyla böyle bir gövde sadece bende var.»

Paul düşünceli bir tavırla, «Alanını daraltıyorsun...» diye mırıldandı. «Bir sanatçı olarak bütün kavramlar senin. Bir tarihçi olarak daha çok robotlarla ilgilendin. Ve bir robo-biyolojist olarak sadece kendinle ilgileneceksin.»

Andrew başını salladı. «öyle gözüküyor.»

Robot işe tâ başından başlamak zorunda kaldı. Biyoloji konusunda bilgisi yoktu. fen konusunda da öyle. Çok geçmeden kitaplıklarda çalışanlar ona alıştılar. Andrew elektronik gösteri makinelerinin başında saatlerce oturuyor giysileriyle çok normal gözüküyordu. Onun robot olduğunu bilen birkaç kişiyse ona hiç karışmıyorlardı.

Robot evine eklediği bir odayı laboratuvar haline getirdi. Kitaplığıysa gitgide zenginleşiyordu.

Yıllar geçti... Ve Paul bir gün Andrew'ya gelerek, «Ne yazık ki, artık robotların tarihçesi üzerinde çalışmıyorsun,» dedi. «ABD Robot Şirketinin radikal, yeni bir siyaset uygulamaya başlayacağını duydum.»

Paul yaşlanmıştı. Bozulan gözlerinin yerini foto-optik hücreler almıştı. Bu bakımdan Andrew'ya daha yaklaşmıştı.

Robot, «Şirket ne yapmış?» diye sordu.

«Merkezde kullanılacak bilgisayarlar üretiyorlar. Aslında bunlar dev pozitronik beyinler. Mikrodalgalar yoluyla her yere erişiyor ve on ikiden bine kadar robotla bağlantı kurabiliyorlar. Robotların kendi beyinleri yok. Onlar chıv beynin kolları bacakları görevini yapıyorlar. Ve bu ikisi fiziki olarak birbirlerinden ayrılar.»

«Böylece daha iyi mi çalışıyorlar?»

»ABD Robot öyle olduğunu iddia ediyor. Bu programı Harley Smythe-Robertson ölmeden önce hazırlamış. Bence bu sana karşı gösterilen bir tepki. Şirket senin gibi onların başına dert açacak robotlar yapmamaya kararlı. İşte bu yüzden beyinle gövdeyi birbirinden ayırmışlar. Beynin, değiştirilmesini isteyebileceği bir gövdesi olmayacak. Vücut ise beyni olmadığı için hiçbir şey istemeyecek.» Paul bir an durduktan sonra konuşmasını sürdürdü. «Robotların tarihçesini çok etkiledin, Andrew. Bu şaşılacak bir şey. Şirket, senin sanatçı yönün yüzünden sadece belirli işleri yapabilecek, uzmanlaşmış robotlar üretmek zorunda kaldı.
Özgürlüğün robot hakları prensiplerinin belirlenmesine yol açtı. Android vücut üzerinde ısrar ettiğin için de ABD Robot Şirketi sonunda beyinle gövdeyi birbirinden ayırdı.»

Andrew, «Herhalde şirket sonunda birkaç milyar robotu kontrol

edecek güçte dev bir beyin yapacak,» dedi. «Bütün yumurtaları bir sepete koyacaklar. Tehlikeli bir şey bu. Hiç de uygun değil.»

Paul, «.Haklısın sanırım,»» diye cevap verdi. «Ama herhalde bunu başarmaları yüz yıldan uzun sürecek. Ben bu değişikliği görecek kadar yaşayamayacağım. Hatta belki gelecek yıla bile çıkamayacağım.»»

Andrew endişeyle, «Paul!» diye bağırdı.

Avukat omzunu silkti. «Bizler ölümlüyüz, Andrew. Senin gibi değiliz. Bu o kadar önemli değil. Yalnız sana bir noktayı açıklamam gerekiyor. Ben Martinlerin sonuncusuyum. Annemin teyzesinin torunları filan var ama onları saymıyorum. Şahsen kontrolumda olan para senin adına bankaya yatırılacak. Ve ilgililer tarafından kontrol edilecek. Geleceği görebildiğim kadarıyla ekonomik bakımdan güvencede olacaksın.»

Andrew zorlukla, «Buna hiç gerek yoktu...»» diye mırıldandı. Bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen Martinlerin ölmelerine hâlâ alışamamıştı.

Paul, «Tartışmayalım,»» dedi. «Bu böyle olacak. Sen şimdi neyin üzerinde çalışıyorsun?»»

«Androidlerin -yani kendiminatom pillerinden değil de hidrokarbonların yanmasından enerji almalarını sağlayacak bir sistem geliştiriyorum.»»

Paul kaşlarını kaldırdı. «Yani onlar soluyacak ve yemek yiyecekler, öyle mi?»

.. Evet. »»

«Bu yönde ne zamandan beri ilerliyorsun?»»

«Uzun zaman oldu. Galiba katalize edilen kontrollu parçalanma için uygun bir yanma odacığı hazırlamayı başardım.»»

«Ama neden, Andrew? Atom pili herhaıde çok daha üstün.»»

«Belki bazı bakımlardan. Ama atom pili insanca bir şey değil”

Bu iş zaman aldı. Ama Andrew’nun da bol zamanı vardı. Zaten robot Paul huzur içinde ölmedikçe bir şey yapmak niyetinde değildi.

Beyin torununun oğlunun ölümü Andrew’nun düşman bir dünyayla karşı karşıya kalmış gibi bir düşünceye saplanmasına

neden oldu. Robot bu yüzden uzun zaman önce seçtiği yolda daha büyük bir azimle ilerlemeyi sürdürdü.

Yine de aslında tam anlamıyla yalnız değildi. Bir insan ölmüştü ama Feingold ve Martin Hukuk Bürosu hâlâ yaşıyordu. Çünkü şirketler de, robotlar gibi, ölmezlerdi. Hukuk bürosunun programları vardı ve onu duygusuzca izliyordu. Bu büro ve Paul' un bankacıların yönetimine bıraktığı para sayesinde Andrew’nun serveti artıyordu. Feingold ve Martin robottan her yıl dolgun bir ücret aldıkları için yeni yakma odacığının hukuki yanlarıyla yakından ilgilendi.

Andrew'nun ABD Robot ve Makine Adamlar Şirketini ziyaret etme zamanı geldiği zaman bunu yalnız başına yaptı. Şirkete bir keresinde beyle gitmişti. Bir keresinde de Paul'la. Ama bu kez yani üçüncü kez yalnızdı ve bir insana benziyordu.

ABD Robot Şirketi değişmiş, fabrika büyük bir uzay istasyonuna taşınmıştı. Endüstri alanında üretim yapan diğer fabrikalar da aynı yola başvuruyorlardı. Onlarla birlikte pek çok robot da gitmişti. Yeryüzü gitgide daha çok bir parka benzemeye başlıyordu. Dünyanın nüfusu bir milyardı ve bu sayı hiç değişmiyordu. Sayıları bir hayli olan robotların ancak yüzde otuzunun bağımsız beyni vardı.

Şirketin Araştırma Bölümünün Müdürü Alvin Magdescu’ydu. Siyah saçlı, esmer, sivri sakallı bir adamdı. Belinden yukarısı çıplaktı ve sadece modaya uyarak göğsüne bir şerit takmıştı. Andrew ise elli altmış yıl öncesininin modasına göre iyice giyinmişti.

Magdescu, «Sizi tanıyorum tabii,» dedi. «Ve sizi gördüğüm için seviniyorum. Bizim en ünlü ürünümüzsünüz. İhtiyar Harley Smythe-Robertson'un size o kadar düşman olması üzülecek bir şey. Sizinle çok şey başarabilirdik.»

Andrew, «Bunu yine de yapabilirsiniz,» diye cevap verdi.

«Hayır, o çağı geçtiğimizi sanıyorum. Bir yüzyıldan daha uzun bir süreden beri yeryüzünde robotlar var. Ama bu durum da değişiyor. Onları uzaya yollayacaklar. Dünyada kalanların ise beyinleri olmayacak.»

«Ben varım. Ve ben dünyada kalacağım.»

«Doğru. Ama sizin de robota benzer bir tarafınız pek yok. Yeni isteğiniz nedir?»

«Robotluktan biraz daha kurtulmak istiyorum. Bu dereceye kadar organik olduğuma göre yine organik bir enerji kaynağı istiyorum. İşte planlar burada...»

Magdescu planlara hemen bir göz atacaktı, yani başlangıçta niyeti buydu ama sonra kaskatı kesildi ve kâğıtları ilgiyle incelemeye başladı. Bir ara, «Bu inanılmayacak kadar zekice bir şey,»» dedi. «Bütün bunları kim düşündü?»

Andrew başını salladı. «Ben.»»

Magdescu başını çabucak kaldırarak robota baktı. «Bu vücudunuzda önemli değişiklikler yapılması anlamına geliyor. Ve bu sadece deneysel bir işlem olur. Çünkü bugüne kadar böyle bir şeye hiç kalkışılmadı. Size bunu yapmamanızı öneririm. Olduğunuz gibi kalın.»

Andrew'nun yüz ifadesi fazla değişemiyordu. Ama sesinde çok belirgin bir sabırsızlık vardı. «Dr. Magdescu, siz durumu hiç anlayamadınız. İsteğime uymanız gerekiyor. Hiçbir seçeneğiniz yok. Vücuduma bu tür bir sistem yapılabilirse, insan vücutlarına da yapılabilir demektir. İnsan ömrünü protezlerle uzatma eğilimi üzerinde zaten duruluyor. Benim geliştirdiğim ve geliştirmekte olduğum sistemlerden daha üstünü yok şimdi.

«Bunun patentini Feingold ve Martin Hukuk Bürosunun yardımıyla aldım. Bu işi kendi başımıza da yapabiliriz. Yeni yeni protezler geliştirebiliriz. Sonunda robotların pek çok özelliğini taşıyan insanlar ortaya çıkar. O zaman sizin şirket de zarar görür.

««Ancak şimdi beni ameliyat eder ve ileride aynı şartlar altında bunu tekrarlamaya razı olursanız patentleri kullanılmanıza izin verilir. Böylece insanlara protezlerin uygulanmasını ve robotlarla ilgili teknolojiyi, kontrolunuz altına almış olursunuz. Tabii ilk amefiyat başarıyla sonuçlanıncaya kadar patent kiralanmayacak. Operasyonun gerçekten başarılı olduğu iyice anlaşıldıktan sonra bu izin verilecek.» Andrew bir insana bu sert koşulları açıklarken Birinci Yasanın neden olduğu çekingenliği hiç hissetmiyordu. Robot görünüşte zalimliğe benzeyen bu durumun aslında iyilik olabileceğini anlamaya başlıyordu.

Magdescu iyice sersemlemişti. «Ben böyle bir şeye karar veremem. Bu kararı şirket yöneticileri alabilir. Bu da zaman ister.»

Andrew. «Bir süre bekleyebilirim,» dedi. «Ama sadece uygun bir süre.» Sonra da memnun memnun, Paul bundan daha iyisini yapamazdı, diye düşündü.

16

Andrew gerçekten uygun bir süre beklemek zorunda kaldıysa da ameliyat başarılı oldu.

Magdescu, «Bu ameliyatın çok aleyhindeydim, Andrew,» dedi. «Ama sandığın nedenler yüzünden değil. Bu deneye hiçbir itirazım yoktu. Tabii bir başkasının üzerinde yapılması şartıyla. Açıkçası pozitronik beynini tehlikeye atmak hiç hoşuma gitmemişti. Şimdi pozitronik yollarla uyarılmış sinir kanalları birbirlerini etkiliyor. Vücudun kötüleşirse beynini zarar görmeden kurtarmamız mümkün olmayabilir.»

Andrew. «ABD Robot Şirketinin uzmanlarının ustalığına güveniyordum,» diye cevap verdi. «Artık yemek yiyebilirim.»

«Eh, biraz zeytinyağı içebilirsin. Sana daha önce açıkladığımız gibi yanma odacığının zaman zaman temizlenmesi gerekecek. Bence bu biraz rahatsızlık verici bir düşünce.»

«Belki. Daha ileri gitmeyi planlamasa “ m senin gibi düşünürdüm sanırım. Odacığın kendi kendini temizlemesini sağlamak olanaksız bir şey değil. Hatta şimdi içlerinde yanamayacak maddeler bulunan katı yiyecekleri etkileyecek bir sistem üzerinde çalışıyorum. Yani bu parçacıklar sindirilemez ve atılmaları da gerekir.»

«O zaman bir makat oluşturman gerekecek.»

«Ona benzer bir şey...»

«Başka, Andrew?»

«Başka her şey.»

«Cinsel organlar da mı?»

«Planlarıma uydukları kadarıyla. Vücudum bir tual benim. Onun üzerine...»

Magdescu robotun cümlesini tamamlamasını bekledi. Ama Andrew sesini çıkarmayınca bu işi kendisi yaptı . « Bir insan resmi mi çizeceksin?»

Andrew, «Bakalım,» dedi. «Göreceğiz.»

Magdescu, «Bu değersiz bir istek, Andrew,» diye fikrini açıkladı. «Sen bir insandan daha üstünsün. Ama organik olmayı tercih ettiğin an yokuş aşağı gitmeye başladın.»

«Beynime hiçbir şey olmadı.»

«Evet, olmadı. Bunu kabul ediyorum. Ama Andrew senin adınla piyasaya sürülen patentlerin sayesinde bütün protez alanında yeni aşamalar oldu. Onları senin geliştirdiğin biliniyor ve herkes sana saygı duyuyor. Hem de bu halinde. Neden vücudunla başka oyunlar oynamaya kalkıyorsun?»

Robot cevap vermedi.

Ödüller birbirini izledi. Andrew birkaç ciddi derneğin üyeliğini kabul etti. Bunların arasında onun temelini attığı yeni bilimle ilgilenen bir cemiyet de vardı. O bu bilime robo-biyoloji adını vermişti. Ama şimdi herkes ondan protezoloji diye söz ediyordu.

Andrew' nun yapılışının yüz ellinci yıldönümünde ABD Robot Şirketinde onun onuruna bir yemek verildi. Robot olayın gülünç bir yanı olduğunu düşündü ama bu fikrini kendisine sakladı.

Artık emekliye ayrılmış olan Alvin Magdescu yemekte konuşma yapmak için kalkıp geldi. O da artık doksan dört yaşındaydı. Yaşamasını protezler sağlıyordu. Bunların arasında karaciğer ve, böbreklerin görevlerini yapan sistemler de vardı. Magdescu kısa ama duygulu bir konuşmadan sonra, «Yüz elli yıllık robotun şerefine» kadeh kaldırdığı zaman yemek de en heyecanlı anına erişmiş oldu

Andrew duygularını belli edebilmek için yüz kaslarını yeniden yaptırmıştı. Ama bütün tören sırasında ifadesiz bir yüzle oturdu. «Yüz elli yıllık robot» olmak hoşuna gitmiyordu.

17

Sonunda Andrew'nun dünyadan ayrılmasına protezoloji neden oldu. Yüz ellinci yıldönümünü kutlamasını izleyen uzun yıllarda Ay, yerçekimi dışında her bakımdan dünyaya benzeyen bir hal aldı. Aydaki yeraltı kentleri çok kalabalıktı.

Orada protez sistemleri geliştirilirken daha hafif olan yerçekiminin dikkate alınması gerekiyordu. Andrew beş yıl Ay'da kaldı. Gerekli ayarlamaları yapmak için yerel protezoloji uzmanlarıyla çalıştı. İşi

olmadığı zamanlar robotların arasında dolaşıyor, makine adamlarda ona sadece insanların hakkı olan o dalkavukça saygıyı gösteriyorlardı.

Andrew sonunda Ay'a göre daha sıkıcı ve sessiz olan dünyaya dönmüştü. Bunu haber vermek için Feingold ve Martin Hukuk Bürosuna da gitti.

Büronun başına geçmiş olan Simon DeLong robotu karşısında görünce şaşırdı. «Döneceğinizi haber vermişlerdi, Andrew...» (Az kalsın Bay Martin diyecekti). «Sizi gelecek hafta bekliyorduk.»»

Andrew sabırsızca, «Daha fazla bekleyemedim,» dedi. Konuya girmek için acele ediyordu. «Ay'da, yirmi bilim adamından oluşan bir araştırma timinin başındaydım, Simon. Verdiğim emirlere kimse karşı çıkmıyordu. Ay'daki robotlar bana insanmışım gibi saygı gösteriyorlardı. Öyleyse... ben neden bir insan değilim?»

DeLong'un gözlerinde kuşkulu bir ifade belirdi. ««Sevgili Andrew, biraz önce de açıkladığınız gibi hem robotlar, hem de insanlar size belirli bir tavır göstermişler. Yani size insanmışsınız gibi davranmışlar, öyleyse siz fiilen bir insansınız.»

«Fiilen insan olmak yeterli sayılmaz. Bana insanmışım gibi davranmaları yeterli değil. Ben yasalara da göre insan sayılmak istiyorum. Kanunen bir insan olmalıyım.»

DeLong, «Bu apayrı bir konu,» dedi. «Böyle bir durumda insanca önyargılarla karşılaşırız. Ne kadar insana benzerseniz benzeyin aslında öyle *olmadığınız* gerçeğiyle de.»

Andrew, «Ben hangi bakımlardan insan değilim?» diye sordu. «Biçimim bir insanınki gibi. İnsanlardakine benzer organlarım var. Hatta organlarım protez sistemlerinden yararlanan insanlarınkinin aynı. İnsan kültürüne sanat, edebiyat ve bilim alanlarında katkılarda bulundum. Şu anda yaşayan insanlar kadar hem de. Başka ne isteyebilirler?»

«Ben, başka bir şey istemezdim. Ama işin kötüsü insan olduğunuzu ancak Dünya Meclisi ilan edebilir. Açıkçası onların böyle bir şey yapacaklarını hiç sanmıyorum.»

«Mecliste kiminle konuşabilirim?»

«Belki Bilim ve Teknoloji Komitesinin başkanıyla. »

«Onunla konuşmamı sağlar mısınız?»

«Ama bir aracıya ihtiyacınız yok ki. Sizin durumunuzda...»

«Hayır. Bunu siz sağlayın.» Andrew'nun aklına böylece bir insana kesin emir verdiği gelmedi bile. Ay'da buna alışmıştı. «Onun, Feingold ve Martin'in bu konuda beni sonuna kadar desteklediğini bilmesini istiyorum.»

«Şey, ama. ..»

«Sonuna kadar, Simon. Ben yüz yetmiş üç yıllık yaşantım boyunca bu büroya şu ya da bu biçimde önemli katkılarda bulundum. Geçmişte burada çalışan bazı kimselere karşı kişisel minnet borcum vardı. Ama artık her şey değişti. Durum şimdi bunun tersi ve ben bana olan borçların ödenmesini istiyorum.»

DeLong, «Elimden geleni yaparım,» dedi.

18

Bilim ve Teknoloji Komitesi başkanı Doğu Asya bölgesinden Chee Li-Hsing adında bir kadındı. Arkasındaki istediği şeyleri ışıltısıyla gizleyen saydam giysilerle plastiğe sarılmış gibi gözüküyordu.

Kadın, «Size insanlara özgü tüm hakların verilmesini istemenizin nedenlerini anlıyorum,» dedi. «Bir zamanlar belirli bazı gruplar da tüm insanca hakları elde edebilmek için savaştılar. Ama sizde olmayan hangi hakkı isteyebilirsiniz ki?»

«Yaşamak hakkı gibi pek basit bir şeyi. Bir robotu her an söküp parçalarına ayırabilirler.»

«Bir insanı pa her an idam edebilirler.»

«Bir insan ancak kanuni işlemlerden sonra idam edilebilir. Beni parçalamaları içinse yargılama gerekmez. Sonunun gelmesi için yetkisi olan bir tek insanın sözü yeterli olur. Ayrıca... ayrıca...» Andrew çaresizce yalvardığının anlaşılmaması için Çabalıyordu. Ama dikkatle hazırlanmış olan insanca yüz ifadeleri ve sesi onu ele veriyordu. «Gerçek şu ki, ben insan olmak istiyorum. Bunu altı insan nesli boyunca hep istedim.»

Li-Hsing başını kaldırdı. Koyu renk gözlerinde anlayış vardı. «Meclis insan olduğunuzu açıklayan bir kanun çıkarabilir. Hatta taş bir heykelin insan sayılacağını belirten bir yasa bile geçirilebilir. Ama sizin ve o taş heykelin insan olup olmadığı da tartışma götürür.

Temsilciler Meclisi üyeleri de nüfusun geri kalan bölümü gibi insan. Üstelik robotlardan da her zaman kuşkulanıldı.»

«Şimdi bile mi?»

«Şimdi bile. Sizin insanlık denilen ödülü hak ettiğiniz gerçeğini kabul ederiz. Ama yine de istenmeyecek bir emsal yaratmış olmaktan korkarız.»

«Hangi emsal? Tek özgür robot benim. Bu tip modellerin ilki ve sonuncusu. Hiçbir zaman benim gibi bir robot daha olmayacak. Bunu ABD Robot Şirketine sorabilirsiniz.»

«'Hiçbir zaman' çok uzun bir süre, Andrew. Ya da... öylesini tercih ediyorsanız, Bay Martin. Çünkü ben sizin bir insan olduğunuzu kabul ediyorum. Ama Temsilciler* Meclisi üyelerinin çoğu böyle bir emsal yaratmak istemeyecek. Böyle bir emsal ne kadar anlamsız ve önemsiz olursa olsun. Bay Martin, sizi anlıyorum ama umutlanmanızı söyleyemeyeceğim. Hatta...» Chee LiHsing kaşlarını kaldırarak arkasına yaslandı. «Hatta tartışmalar fazla heyecanlı bir hal alırsa hem mecliste, hem de dışarıda sözünü ettiğiniz parçalanmanın yapılması istenilebilir. Bu kördüğümü çözmenin en kolay yolu sizi parçalarınıza ayırmak olabilir. Bu konuda ısrar etmeden önce bütün bunları düşünmelisiniz.»

Andrew, «Hiç kimse protezoloji tekniğini hatırlamaz mı? Hemen hemen sadece benim olan bu bilimi?»

«Bu sözlerim size zalimce gelecek belki... ama hatırlamazlar. Ya da hatırlarlar ama sizin aleyhinizde olacak bir biçimde. Bu bilimi sırf kendiniz için geliştirdiğinizi iddia ederler. Bunun insanları robotlaştırma kampanyanızın bir parçası olduğunu ya da robotları insanlaştırma kampanyanızın bir parçası olduğunu söylerler. Her iki durumda da kötü ve bela olduğunuzdan söz ederler. Siz hiç siyasi bir nefret kampanyasına katılmadınız, Bay Martin. Bana inanın. Sizin de benim de inanamayacağınız türde bir iftira ve kötüleme seliyle karşılaşırsınız. Ve bazı insanlar da bütün söylenilenlere inanırlar. Yaşamınızı berbat bir hale sokmayın.» Ayağa kalktı. Hâlâ iskemlede oturan Andrew'nun yanında küçücük, adeta bir çocuk gibi duruyordu.

Robot, «İnsanlığım için savaşmaya karar verirsem,» dedi. «Beni destekler misiniz?»

Li-Hsing bir an düşündü. Sonra da, «Evet,» diye cevap verdi.

«Mümkün olduğu kadar. Ancak bu tür bir tutum siyasi geleceğimi tehlikeye sokarsa sizi terketmek zorunda kalabilirim. Çünkü bu konunun inandığım şeylerle hiçbir ilişkisi yok. Sizinle dürüstçe konuşmaya çalışıyorum, Bay Martin.»

«Teşekkür ederim. Sizden daha fazlasını istemeyeceğim. Sonuç ne olursa olsun bu konuda savaşacak, sizden de mümkün olduğu sürece bana yardım etmenizi isteyeceğim.»

19

Bu açıktan açığa girişilen bir savaş değildi. Feingold ve Martin robota sabırlı olmasını öneriyorlardı. Andrew da öfkeyle, «Sabrım sonsuz,» diye homurdanıyordu. Feingold ve Martin daha sonra çarpışma alanını sınırlamak ve daraltmak için bir kampanya başlattılar.

Takma kalple yaşayan bir hastaya olan borcu ödemeyerek onun aleyhine dava açtılar. Robotik bir organı olduğu için insanlıktan uzaklaşmış olduğunu iddia ettiler. «Böylece anayasanın tanıdığı haklar onun için geçerli değil,» dediler.

Savaşı ustalıkla ve inatla sürdürüyorlardı. Her adımda davayı kaybediyor ama böylece karar kapsamının mümkün olduğu kadar geniş tutulmasını sağlıyorlardı. Sonra Dünya Mahkemesine başvurdular.

Savaş yıllarca sürdü ve milyonlarca dolara maloldu.

Son karar açıklandığı zaman DeLong yasal kayıp yüzünden bir zafer töreni tertipledi. Andrew da o sırada bürodaydı tabii.

DeLong, «Biz iki şeyi başardık, Andrew,» diye açıkladı. «Bunların ikisi de çok iyi. Birincisi... bir insanın vücudunda ne kadar çok protez olursa olsun bunun o kimseyi insanlıktan çıkarmadığı gerçeğini kabul ettirdik. İki... kamunun bu sorunla ilgilenmesini ve konunun en geniş biçimde yorumlanmasını istemesini sağladık. Çünkü her insan sağ kalabilmek için protezden yararlanmak ister.»

Andrew sordu. «Sence meclis insan olduğumu kabul edecek mi?»

DeLong biraz sıkıldı. «Açıkçası bu bakımdan iyimser olamam. Dünya Mahkemesinin insanlık ölçüsü olarak kullandığı bir tek organ var.

İnsanların beyinleri organik hücrelerden oluşuyor.

Robotlarınki ise platin-iridyumdan yapılmış bir pozitronik beyin... Senin beyninin de pozitronik olduğu kesin... Ah, hayır, Andrew, öyle bakma. Hücrelerden oluşan beynin eşini yaratacak bilgimiz yok. Yani mahkemenin kararına uyacak kadar organik tipe benzeyen bir beyin yaratacak bilgimiz. Bu işi sen bile başaramazsın.»

“O halde ne yapacağız?»

«Tabii bir girişimde bulunacağız. Üye Li-Hsing bizden yana.. Bizi destekleyen diğer meclis üyelerinin sayıları da gittikçe artıyor. Başkanın bu konuda çoğunluğun tarafını tutacağı kesin.»

«Çoğunluk bizde mi?»

«Hayır. Ama kamu, insanlık kelimesinin en geniş biçimde yorumlanmasında ısrar ederken bunun seni kapsamasına razı olursa o zaman çoğunluk bizde olur. Tabii bu zayıf bir olasılık.

Bunu ben de itiraf ediyorum. Ama savaştan vazgeçmek istemiyorsan o zaman bu kumarı oynamalıyız.»

«Vazgeçmek istemiyorum.»

20

Temsilciler Meclisi Üyesi Chee Li-Hsing, Andrew'yla ilk karşılaşmalarından beri oldukça yaşlanmıştı. O saydam kılıkları çoktan beri giymiyordu. Saçlarını kısa kestiriyordu. Üzerinde borumsu giysiler vardı. Buna karşılık Andrew bir yüzyıl önce ilk kez giyinmeye başladığı zamanki modaya uyuyordu. Tabii zevk sınırlarını fazla zorlamadan.

Kadın, «Mümkün olduğu kadar ileri gittik, Andrew,» dedi. «Aradan sonra tekrar deneyeceğiz. Ama açıkçası yenilgi kesin. Artık bütün bunlardan vazgeçilmesi gerekiyor. Son zamanlardaki çabalarım yüzünden yaklaşan seçim kampanyasında yenilgiye uğrayacağım.»

Andrew, «Biliyorum,» diye mırıldandı. «İnanın bu beni üzüyor. Bir keresinde iş bu noktaya gelirse beni reddedeceğini söylemiştin. Bunu neden yapmadın?»

«İnsan fikrini değiştirebilir. Mecliste bir devre daha

kalabilmenin bedeli seni terketmekti. Ve nedense bu bedel bana fazla yüksekmiş gibi geldi. Zaten mecliste yirmi beş yıldan daha uzun bir süre kaldım. Bu da yeter.»

«onların fikrini değiştirmenin bir yolu yok mu, Chee?»

«Mantıklı sözleri dinlemeye hazır olanların fikirlerini değiştirmeyi başardık. Ama geri kalanlar yani çoğunluk duygusal nefretlerinden vazgeçmek istemiyorlar.»

«Duygusal nefret şu ya da bu biçimde oy vermek için geçerli bir neden değil.»

«Bunu biliyorum, Andrew. Ama onlar neden olarak duydukları nefreti göstermiyorlar ki.»

Robot dikkatle, «O halde iş sonunda beyine gelip dayanıyor,» diye mırıldandı. «Ama biz bunu ‘pozitrona karşı hücreler' düzeyinde bırakmalı mıyız? Onları fonksiyonel bir tarif yapmaya zorlamanın bir yolu yok mu? Beyin 'şundan ya da bundan oluşmuştur,' demek zorunda mıyız? Beynin belirli bir düzeyde düşünebilen bir şey... herhangi bir şey olduğunu söyleyemez miyiz?»

Li-Hsing, «Bu bir işe yaramaz,» dedi. «Senin beynin insanlar tarafından oluşturuldu. İnsan beyni ise öyle değil. Senin beynin yapıldı, onlarınki gelişti. Kendisiyle bir robot arasındaki engeli kaldırmamak niyetinde olan bir insan için bu farklar bir kilometre eninde ve bir kilometre boyunda çelik bir duvar demek.»

«Nefretlerinin kaynağına inebilseydik... 3 kaynağa...»

«Bunca yıl sonra insanları hâlâ mantıklı biçimde açıklamaya mı çalışıyorsun?»» Li-Hsing'in sesi kederliydi. «Zavallı Andrew, kızma ' ama seni bu yöne doğru sürükleyen içindeki robot.»»

Andrew mırıldandı. «Bilmiyorum... Eğer o cesareti bulabilseydim...»»

(Ve şimdi başlangıçtaki sahneye dönüyoruz.)

O cesareti bulabilseydi...

Andrew uzun bir süreden beri sonunda işin bu noktaya varacağını biliyordu. Ve kalkıp operatöre gitti. Bu işi yapabilecek usta birini bulmuştu. Yani bir robot operatörü.

Çünkü bu konuda hiçbir insan-operatöre güvenilemezdi. Hem yetenek ve hem de güven bakımından.

Operatör bu ameliyatı bir insana yapamazdı, Andrew içindeki kasırgayı açıklayan acı sorular sorarak'o kaçınılamaz anı geciktirdi. Sonra Birinci Yasayı bir tarafa bıraktı ve, «Ben de robotum,» dedi.

Yıllar boyunca insanlardan öğrendiği gibi kesin bir tavır takınarak, «Sana beni ameliyat etmeni emrediyorum,»» dedi.

Birinci Yasa geçerli olmadığı ve bir insana çok benzeyen bu robotun kesin bir tavırla verdiği emir ikinci Yasayı güçlendirdiği için Andrew'nun.istediği oldu.

Andrew kendini çok bitkin hissediyordu ama bunun sadece kuruntu olduğundan emindi. Ameliyattan sonra kendini toparlamışsa da yine de fazla dikkati çekmeden duvara dayanmıştı. Oturursa her şey anlaşılacaktı.

Li-Hsing, «Son oylama bu hafta yapılacak, Andrew,» dedi. «Bu işi daha fazla geciktiremedim. Tabii savaşı kaybedeceğiz... Ondan sonra yapılacak bir şey de kalmayacak, Andrew.»

Andrew, «Oylamayı ustalıkla geciktirdiğin için sana minnet duyuyorum,» diye mırıldandı. «Böylece benim için gerekli olan zamanı kazandım. Ve gereken o kumarı da oynadım.»

Li-Hsing çok endişelendi. «Hangi kumar bu?»

«Bunu sana daha önce açıklayamazdım. Feingold ve Martin'dekilere de öyle. Beni mutlaka engellerdiniz. Şimdi dinle, 'önemli olan beyin'. diyoruz. Aslında en önemli fark ölümsüzlük değil mi? Beyinin neye benzediğine ya rJa nasıl yapıldığına veya geliştiğine kim aldırıyor? Önemli olan beyin hücrelerinin ölmesi. Ölmek zorunda olması. Vücuttaki bütün diğer organlar korunsa ya da değiştirilse bile sonunda beyin hücreleri ölüyor. Onları kişiliği değiştirmeden ve sonunda öldürmeden yenilemek de imkânsız.

«Benim pozitronik yollarım belirli bir değişiklik göstermeden hemen hemen iki yüzyıl dayandılar. Ve daha yüzyıllarca da

dayanabilirler. Asıl engel bu değil mi? İnsanlar ölümsüz bir robota katlanabilirler. Çünkü bir makinenin uzun bir süre çalışabilmesi hiç önemli değildir. Ama onlar ölümsüz bir insanı istemezler. Çünkü kendi 'ölümlülüklerine, bu ancak evrensel olduğu sürece katlanabilirler. İşte bu yüzden benim insan sayılmama razı değiller.»

Li-Hsing, «Sözü nereye getireceksin, Andrew?» diye sordu.

«Ben bu sorunu ortadan kaldırdım. Pozitronik beynim yıllar yıllar önce organik sinirlere bağlanmıştı. Şimdi... son bir ameliyat bu bağlantıları belirli bir biçimde değiştirdi. Artık pozitronik yollarımdaki potansiyel ağır ağır... akıp gidiyor.»

Li-Hsing' in iyice kırışmış olan yüzünde bir an hiçbir ifade belirmedi. Sonra kadının dudakları geriliverdi. «Yani, ölecek misin, Andrew? Bunu mu sağladın? Olamaz! Bu Uçücü Yasaya aykırı.»

Andrew, «Hayır,» dedi. «Ben vücudumun ölümüyle, isteklerim ve umutlarımın ölümü arasında bir tercih yaptım. Asıl o önemli ölüm karşılığı vücudumun yaşaması Üçüncü Yasaya aykırıydı.»

Li-Hsing sanki Andrew'yu sarsacakmış gibi onu kolundan yakaladı. Ancak sonra kendini tuttu. «Andrew, bu bir işe yaramayacak. Bu durumu hemen değiştir. Eski halini al.» [1]

«Bu imkânsız. Fazla zarar gördüm. Aşağı yukarı sadece bir yıllık bir ömrüm var. Yapılışımın iki yüzüncü yıldönümünü görebileceğim. Bunu sağlayacak kadar zayıf davrandım.»

«Buna değer miydi? Andrew, çok aptalsın!»

«Eğer beni insan yaparsa o zaman buna değer. Ama yapamazsa bütün çabalarımı sona erdirmiş olabilir. Yine de her şeye değer bence.»

Li-Hsing şaşırtıcı bir şey yaptı ve yavaşça ağlamaya başladı.

22

Bu son hareketle dünyanın düş gücü etkilenmişti ve tabii bu şaşılacak bir şeydi. Andrew'nun o zamana kadar yaptıkları kimseyi ilgilendirmese de sonunda insan olabilmek için ölümü bile kabul etmişti. Bu özveri reddedilemeyecek kadar büyüktü.

Son tören özellikle iki yüzüncü yıldönümüne rastlatıldı. Dünya Başkanı belgeyi imzalayarak kararı yasallaştıracaktı. Töreni bütün dünya izleyecek ve bu Ay eyaletine ve hatta Mars kolonisine bile ışınlanacaktı.

Andrew tekerlekli sandalyedeydi. Hâlâ yürüyebiliyordu ama sendeleyerek.

İnsanlık olayı seyrederken Dünya Başkanı, «Elli yıl önce,» dedi. «Yüz elli yaşındaki robot olduğun ilan edildi, Andrew. Ve biz bugün sizin iki yüz yaşında bir insan olduğunuzu açıklıyoruz, Bay Martin.»

Andrew gülümseyerek başkanın elini sıkmak için uzandı.

Andrew yatakta yatarken düşünceleri ağır ağır kayboluyordu.

Adam çaresizce onları yakalamaya çalıştı. İnsan! O bir insandı! Son düşüncesinin bu olmasını istiyordu. Kafasında bu fikirle erimeyi... ölmeyi istiyordu.

Gözlerini tekrar açtığında son kez, ciddi bir tavırla bekleyen Li-Hsing'i gördü. Başkaları da vardı ama onlar sadece birer gölgeydiler. Tanınamayan gölgeler. Bir tek Li-Hsing gitgide koyulaşan gri sislerin arasında seçiliyordu. Andrew elini ağır ağır, santim santim kadına uzattı. Li-Hsing'in parmaklarını sıktığını hayal meyal farkeni. [1]

Andrew'nun son düşünceleri de kaybolurken kadın da gözlerinin önünde silikleşmeye başladı.

Ama Li-Hsing tümüyle ortadan kaybolmadan ve her şey sona ermeden önce Andrew'nun kafasında son bir düşünce belirmişti.

Duyulamayacak kadar alçak bir sesle, «Minimini hanım,» diye fısıldadı.

AVCILARIN GÜNÜ

Bu olay başladığı gece sona erdi. Ortada önemli bir şey olmasa da konu sadece beni endişelendirmişti. Hâlâ da endişelendiriyor.

Anlayacağınız Joe Bloch, Ray Manning ve ben köşe başındaki barda, her zamanki masamızın başına çökmüştük. Önümüzde uzun bir akşam uzanıyordu. Biz de gevezelik ederek o saatle'ri geçirecektik. İşte başlangıç böyleydi.

Her şey Joe Bloch atom bombasından söz ederken başladı. Bu konuda ne yapılması gerektiğini açıklıyordu. «Beş yıl önce kimin aklına gelirdi,» dedi.

Ben, «Birçok insan beş yıl önce bu konuyu düşünüyordu,» diye cevap verdim. «Hatta bu konuda hikâyeler bile yazıyorlardı. Artık gazetelerden daha önde olmak için çok zorlanacaklar.»

Ondan sonra olabilecek garip şeylerden söz etmeye başladık. Sözlere, «Örneğin...» diye başlıyordu .

Ray, «Birinden duydum,» dedi bir ara. «Ünlü bir bilim adamı bir kalıp kurşunu zaman içinde geriye yollamış. iki saniye ya da iki dakika veya bir saniyenin iki binde biri kadar bir.süre için. Artık orasını bilmiyorum. Bilim adamı bu konuda kimseye açıklama yapmıyormuş. Çünkü kendisine inanmayacaklarını düşünüyormuş »

' Ben o zaman alayla, «Öyleyse sen bunu nereden öğrendin?» diye sordum. Ray'in pek çok arkadaşı olabilir. Ama onlar benim de arkadaşlarım ve içlerinde önemli bir bilim adamını tanıyan hiç kimse yok.

Ray, «Nasıl duyduysam duydum,» diye söylendi. «İster inan, ister inanma.»

Tabii ondan sonra söz zaman makinelerine geldi. Bilinen o lafları söyledik. «Geri gidip kendi büyükbabanı öldürürsen ne olur?», «Neden biri gelecekten gelip bundan sonra çıkacak savaşı kimin kazanacağını söylemiyor?», «Acaba yeni bir savaş çıkacak mı?», «Kim kazanırsa kazansın savaştan sonra yeryüzünde insanların yaşayabileceği bir yer kalacak mı?»

Ray, «Altıncı koşu sürerken yedinciyi hangi atın kazanacağını bilmek benim için yeterli olur,» dedi.

Ama Joe başka türlü düşünüyordu. «Sizin derdiniz ne biliyor musunuz? Aklınızı savaşlara ve at yarışlarına takmışsınız. Bense meraklıyım. Zaman makinem olsaydı ne yapardım, biliyor musunuz?,,

Ray'le ben hemen öğrenmek istedik. Tabii ne olursa olsun ondan sonra Joe'ya takılıp duracaktık.

«Bir zaman makinem olsaydı,» dedi. «Beş ya da elli milyon yıl geriye gider ve dinozorlara ne olduğunu öğrenirdim.»

Tabii Joe'nun bu açıklamasını hoş karşılamadık. Ray de ben de bunu mantıksız bulmuştuk.

Ray, «Dinozorlara aldıran kim?» diye söylendi. Ben de ekledim. «Onlar sadece geride sürüyle iskelet bırakmışlar. O yüzden bazı aptallar durmadan müzelerde dolaşıp yerleri aşındırıyorlar. Aslında ortadan kalkmaları iyi olmuş. Böylece insanlar için yer açılmış.»

Joe, Ray'le bana dik dik baktı. «Tanıdığım bazı insanları düşünüyorum da, ‘Keşke dinozorlar ortadan kaybolmasalardı,' diyorum.» Tabii biz bu sözlere aldırmadık bile. O konuşmasını sürdürdü. «Siz ahmaklar kahkahalar atıp sanki bir şeyler biliyormuş gibi davranabilirsiniz. Bunun nedeni hayal gücünüzün olmaması. O dinozorlar koskocaman, evler kadar büyük şeylerdi. Çok da akılsızdılar. Her tarafa yayılmışlar ve sonra birdenbire...» Parmaklarını şaklattı. «... ortadan kayboldular.»

Ray'le ben bunun nasıl olduğunu öğrenmek istedik.

Ama o birasını bitirmiş, Charlie'ye bir tane daha vermesi için iŞaret etmekteydi. Karşılığını ödeyeceğini belirtmek için elindeki bozuk parayı sallıyordu. Sonra omzunu silkti. «Bilmiyorum, çocuklar. Ama geçmişe gidip bunu öğrenmek isterdim.»

Hepsi bu kadar. Bu konu burada kapanabilirdi. Ben bir şey söylerdim. Ray bir şaka yapardı. Hepimiz birer bira daha içer belki de havadan sudan ve Brooklyn Dodgers takımından söz ederdik. Sonra da, «İyi geceler,» der ve dinozorları da bir daha düşünmezdik.

Ama öyle olmadı. Şimdi dinozorlardan başka bir şey düşünemiyorum. Hasta gibiyim.

Çünkü tam o sırada yanımızdaki masada oturan sarhoş başını kaldırarak, «Hey!» diye bağırdı.

Onu daha önce görmemiştik. Genellikle barlarda tanımadığımız

sarhoşlarla ilgilenmeyiz. Ben tanıdığım sarhoşların hesabını tutmakta zorluk çekiyorum zaten. Bu adamın önünde yarı boş bir şişe vardı. Elindeki bardak ise yarı doluydu.

O, «Hey,» diye bağırınca dönüp baktık.

Ray, «Joe, ne istiyormuş, sor bakalım,» dedi.

Adama en yakın olanımız Joe'ydu. İskemlesini arkaya doğru eğerek, «Ne istiyorsun?» diye sordu.

Sarhoş, «Siz demin dinozorlardan mı söz ediyordunuz, beyler?» dedi. Olduğu yerde biraz sallanıyor, gözleri sanki kanıyorlarmış gibi gözüküyordu. Gömleğinin de bir zamanlar beyaz olduğunu tahminle bilebilirdiniz. 'Ama konuşması dikkatimizi çekti. Hiç de bir ayyaş gibi konuşmuyord . Bilmem ne demek istediğimi anlıyor musunuz?

Her neyse Joe daha sakin bir tavır takınarak, «Evet,» dedi. «Bilmek istediğin bir şey mi vardı?»

Ayyaş bize gülümsedi. Tuhaf bir gülüştü onunki. Ağzında başlıyor ama gözlerine erişemeden sona eriyordu. «Bir zaman makinesi yapmak ve geriye giderek dinozorlara ne olduğunu mu öğrenmek istiyorsunuz?»

Joe'nun adamın bizi dolandırmaya hazırlandığını düşündüğü belliydi. Bende aynı fikirdeydim zaten. Joe, «Neden?» dedi. «Benim için bir zaman makinesi yapmayı mı teklif edeceksin?»

Ayyaş dişlerini gösterdi. «Hayır, efendim. Bunu başarabilirim ama yapmayacağım. Nedenini biliyor musunuz? Çünkü birkaç yıl önce kendim için bir zaman makinesi yaptım. Sonra da gerilere, Mezozoik zamana gidip dinozorlara ne olduğunu anladım.»

Daha sonra sözlükte «Mezozoik»in nasıl yazıldığına baktım. Onun için bu adı şimdi buraya doğru dürüst yazabiliyorum. Belki merak etmişsinizdir diye söylüyorum ama o sırada bütün bunların saçmasapan laflar olduğunu düşünüyordum. Ayrıca adamın delinin teki olduğundan da emindim. Joe sonradan bu Mezozoik nesneyi bildiğini iddia etti. Ama Ray'le ben ona inanıncaya kadar daha bir hayli nefes tüketmesi gerekecek.

Aslında yine de ayyaşın o sözlerinin etkisi olmuştu. Adamı masamıza çağırdık. Galiba ben onu bir süre dinleyebileceğimizi ıe o arada şişeden biraz içki içebileceğimizi düşünüyordum. Sanırım bizimkilerin kafasından da aynı şeyler geçiyordu. Ne var d, ayyaş

şişeyi sağ eliyle sıkıca tutarak gösterdiğimiz sandalyece oturdu. Sonuna kadarda elinden bırakmadı.

Ray, »Zaman makinesini nerede yaptın?» diye sordu.

«Midwestern Üniversitesinde. Makine üzerinde kızımla birlike çalışmıştık.»

Gerçekten de üniversite görmüş biri gibi konuşuyordu.

Ben atıldım. »Zaman makinesi şimdi nerede? Cebinde mi?»

Gözünü bile kırpmadı. Ona ne kadar takılırsak takılalım aldırılıyordu. Sanki viski dilini çözmüştü ve orada kalıp kalmadığımı:a aldırmıyormuş gibiydi. Kendi kendine yüksek sesle konuşuyorlu adeta.

«Makineyi kırdım,» dedi. «Onu istemiyordum. Olanlar bana etmiş de artmıştı bile.»

Tabii ona inanmadık. Hiç mi hiç inanmadık. Şunu iyice anlamalısınız. Biri bir zaman makinesi icat ederse milyonları götürür! >ünyadaki bütün parayı silip süpürür. Borsada, yarışlarda ve içimlerde neler olacağını bilmesi ona yeter. Mantıklı olan da ludur. Kimse bir zaman makinesini daha doğrusu bu kadar para'i kaldırıp atmaz. Ayyaşın nedenlerine aldıracak değildim tabii. Zaten hiçbirimiz zamanda yolculuğa inanmıyorduk. Çünkü insan geri dönüp kazara büyükbabasını öldürebilirdi.

Şey... Neyse...

Joe, «Evet, evet,» diye homurdandı. «Makineyi parçaladın. Tabii ya. Adın nedir senin?»

Sarhoş bu soruyu cevaplamadı. Hiçbir zaman. Ona adını birkaç kere daha sorduk ve sonunda da ayyaşı, «Profesör,» diye çağırmaya başladık.

Bardağındaki viskisini bitirdi ve tekrar doldurdu. Hiçbirimize içki ikram etmiyordu. Biz de biraları yudumlayıp durduk.

Sonunda ben, «Haydi, anlat,» dedim. «Dinozorlara ne oldu?»

Gelgelelim bunu bize hemen açıklamamıştı. Gözlerini masanın ortasına dikti. Sanki tahtalarla konuşuyordu. «Carol beni kaç kez geçmişe yolladı, bilmiyorum. Kâh geçmişte birkaç dakika kaldım, kâh birkaç saat. Sonra o uzun yolculuğu yaptım. Dinozorlar beni hiç ilgilendirmiyordu. Sadece makinenin, laboratuvarda elde ettiğimiz güçle beni ne kadar gerilere götüreceğini öğrenmek istiyordum.

Herhalde tehlikeli bir şeydi bu. Aslında yaşam da o kadar müthiş bir şey mi? O sırada savaş sürüyordu. Birinin daha ölmesinin ne önemi vardı? Sanki bu konuyu düşünüyormuş gibi bardağını sıkıca kavradı. Sonra kafasında bir şeyi atlayarak konuşmasını sürdürdü. «Hava güneşliydi. Berrak ve güneşli. Yer sert ve kuruydu. Eğreltiler ve bataklıklar yoktu. Dinozorlara bağladığımız Kretas Çağının o ayrıntıları da öyle.»

Her neyse... Ayyaş böyle bir şeyler söyledi işte. O büyük lafları her seferinde tümüyle anlayamıyordum. Onun için buraya hatırlayabildiklerimi yazıyorum. Bütün bu kelimelerin nasıl yazıldıklarına baktım. Evet, şunu da söylemeliyim: ayyaş çok içmiş olmasına rağmen bütün o sözcükleri çok düzgün söylüyordu. Hiç kekelemeden hem de.

Belki bizi endişelendiren de bu oldu. Sanki anlattıklarının hepsi çok tanıdık şeylermiş gibiydi. Alıştığı şeyler. Kelimeler ağzından dökülüveriyorlardı.

Ayyaş, «Geç bir çağdı,» diye anlatmasını sürdürdü. «Tebeşir Çağı olduğu kesin. Dinozorlar ortadan kalkmak üzerelerdi. O küçük yaratıklar dışında. Şu maden kemerli ve silahlı olanları kastediyorum.»

Galiba Joe'nun burnu birasının içine girdi. Profesör bu sözleri adeta kederle söylerken dublenin yanından kafasını uzattı. Bizimki fena halde öfkelenmiş gibiydi. *«Hangi* küçük yaratıklar? Kimlerin maden kemerleri? Hangi silahlar?»

Profesör bir an ona baktı. Sonra gözlerini ilerideki bir noktaya dikerek, «Küçük sürüngenlerdi onlar. Yüz yirmi santim boyunda. Kalın kuyruklarını yere dayayarak arka ayaklarının üzerinde duruyorlardı. Kolları kısaydı ve parmakları vardı. Bellerine enli maden 'kemerler takmışlardı ve oradan silahlar sarkıyordu... O tabancalar kurşun değil enerji silahlarıydılar.»

Ben, «Onlar neydiler, neydiler?» diye sordum. «Söylesene, ne zamandı bu? Milyonlarca milyonlarca yıl önce mi?»

Ayyaş, «Evet, öyle,» dedi. «Onlar sürüngendi ve gövdeleri pulluydu. Gözkapakları yoktu. Ve herhalde yumurtluyorlardı. Ama... Enerji tabancaları kullanıyorlardı. Beş kişiydiler. Zaman

makinesinden iner inmez bana saldırdılar. Sanırım yeryüzünde milyonlarca öyle sürüngen vardı. Milyonlarca. Bütün dünyaya yayılmışlardı. Dünyanın efendileriydiler.»

Galiba Ray o zaman adamı yakaladığına karar verdi. Çünkü gözlerinde o kurnazca ışıltı belirmişti. Ray, «Buraya bak, Profesör,» diye başladı. «Milyonlarca sürüngen, öyle mi? Hiçbir iş yapmayıp sadece eski kemikleri bulmaya çalışan birtakım adamlar yok mu? O kemikleri bulduktan sonra onları birleştiriyor ve bir dinozorun neye benzediğini anlamaya çalışmıyorlar mı? Bütün müzeler o kemiklerle tıka basa dolu değil mi? E, şimdi söyle bakalım., hiç belinde kemer olan bir dinozor iskeleti var mı? Madem öyle milyonlarca sürüngen vardı, onlara ne oldu? Kemikleri nerede?»

Profesör içini çekti. Gerçekten. Kederle, acı acı. Belki de ilk kez bir barda, iş tulumlu üç adamla konuştuğunu farketmişti. Hoş, belki de böyle şeylere aldırmıyordu. «Aslında fazla fosil bulunamıyor ki. Yeryüzünde kaç hayvanın yaşadığını düşünün. Milyarlarca, trilyonlarca hayvan. Sonra da bulunan fosillerin sayısını hatırlayın. O sürüngenler akıllıydılar. Hiçbiriniz İn mu unutmayın. Onlar ne çamura ne kar yığınlarına saplanmayacaklardı. Lavların içine de düşmeyeceklerdi. Tabii büyük kazalar dışında. Kaç insan fosilinin bulunduğunu düşünün. Hatta milyonlarca yıl öncıı yaşayan, geri zekâlı maymun-adamların bile iskeletleri fazla değil.» Yarı boş bardağına bakarak çevirdi, çevirdi. «Zaten fosiller neyi gösterirdi ki? Maden kemerler paslanıp ortadan kaybolur. O küçük sürüngenler sıcakkanlıydılar. Bunu kesinlikle *biliyorum.* Ama bunu taşlaşmış kemiklerle kanıtlayamazsınız ki. Kahretsin! Bundan bir milyon yıl sonra biri insan iskeletine bakarak New York'un nasıl bir yer olduğunu söyleyebilir mi? Bir gorille bir insanın iskeletlerini birbirinden ayırt edebilir mi? Hangisinin atom bombasını yaptığını, hangisinin hayvanat bahçesinde muz yediğini bilebilir mi?»

Joe hemen karşı çıktı. «Bir dakika! Bir aptal bile bir goril iskeletiyle bir insanınkini ayırt edebilir!»

«Sahi mi?» Profesör kendi kendine güldü. Sanki bütün bunlar çok bilinen, basit şeylermiş ve bu uğurda zaman kaybetmeye değmezmiş gibi. «Her konuda, insanların geliştirmeyi başardıkları

beyine bakarak karar verirsiniz. Evrimin değişik yöntemleri vardır. Kuşlar şöyle uçarlar, yarasalar böyle... Doğanın oyunlarının sonu gelmez... Beyninizin ne kadarını kullandığınızı sanıyorsunuz. Beşte birini. Psikologlar böyle söylüyorlar. Onların bildikleri kadarıyla beyninizin sekizde biri hiçbir işe yaramıyor. İnsanlar birinci viteste gidiyorlar. Tarihe geçmiş birkaç kişi dışında belki. Örneğin Leonardo da Vinci. Arşimet, Aristo, Gauss, Galois, Einstein,..»

Ben Einstein dışında diğerlerinin adlarını hiç duymamıştım. Ama tabii bunu belli etmedim. Ayyaş birkaç ad daha saydı ancak buraya hatırlayabildiklerimi yazıyorum. Sonra, «O küçük sürüngenlerin beyinleri ufacıktı,» dedi. «Bozuk para büyüklüğünde. Belki de daha küçük. Ama beyinlerini kullanıyorlardı. Her tarafını, her merkezini. Belki kemiklerinden anlaşılmaz ama akıllıydılar onlar. İnsanlar kadar akıllı. Ve bütün dünyanın da patronuydular.»

Joe işte o zaman gerçekten iyi bir noktaya parmağını bastı. Ben bir an onun Profesörü altettiğini de düşündüm. Joe konuşmaya başladığı zaman bayağı sevindim. «Dinle, Profesör, madem o kertenkeleler bu kadar üstündüler neden geride bir şeyler bırakmadılar? Kentleri, binaları nerede? Sonra eşyaları?
Mağara adamlarının eşyalarını buluyoruz ya. Taş bıçakları filan. Kahretsin! İnsanlar dünyadan ayrılsalardı... geride neler bırakırlardı, neler! Bir kilometre yürüdün mü mutlaka bir kentle karşılaşırsın. Sonra yolları da unutma.»

Ama Profesörü susturmak olanaksızdı. Bu sözler onu sarsmadı bile. Hemen, «Siz canlıları hâlâ insan ölçülerine göre değerlendiriyorsunuz,» diye karşılık verdi. «Biz kentler, yollar, havaalanı ve benzer şeyler yapıyoruz. Ama sürüngenler böyle şeylerle ilgilenmiyorlardı. Vücut yapıları bizimkilerden çok farklıydı. Bütün yaşam tarzları da öyle. Onlar kentlerde yaşamadıkları gibi bizim türde bir sanatları da yoktu. Neleri olduğundan pek emin değilim. Çünkü her şey öylesine yabancıydı ki, hiçbirini kavrayamıyordum. Tabii silahları dışında. Onlar bizimkilerin aynıydılar. Öyle olmaları gerekiyordu. Çok garip değil mi? Belki de onların kalıntılarına her gün rastlıyoruz ama ne olduklarını bilmiyoruz bile.»

Artık bütün bunlardan sıkılmıştım. Bu ayyaşı yenmek mümkün

değildi. «Buraya bak. O sürüngenler-konusunda çok şey biliyorsun. Nasıl oluyor bu? Sen ne yaptın? Onlarla birlikte mi yaşadın? Yoksa onlar İngilizce mi konuşuyorlardı? Ya da belki de sen sürüngen dilini biliyorsun. Haydi bize sürüngence birkaç kelime söyle.» Galiba ben de öfkelenmeye başlıyordum. Böyle şeyler nasıl olur bilirsiniz. Biri size saçmasapan şeyler anlatır, siz de sözlerine inanmazsınız. Ama adama yalan uydurduğunu da itiraf ettiremezsiniz.

Fakat Profesör bana kızmadı bile. Yine ağır ağır bardağını dolduruyordu. «Hayır. Ben konuşmadım. Onlar da öyle.^ O soğuk, zalim, cam gibi gözleriyle bana baktılar. O yılan gözleriyle. İşte o zaman neler düşündüklerini anladım. Onların da kafam-, dan geçenleri okudukları belliydi. Bunun nasıl olduğunu bana sormayın. Oldu işte. Her şeyi öğrendim. Onların ava çıkmış olduklarını anladım. Gitmeme izin vermeyeceklerini de.» '

Profesöre soru sormaktan vazgeçmiş, sadece ona öylece bakıyorduk. Sonra Ray, «Ne oldu?» dedi. «Nasıl kaçabildin?»

«Kolay oldu. Tepeden bir hayvan koşarak geçiyordu. Upuzun bir şeydi. Boyu üç metre kadar, gövdesiyse inceydi. Yere sürünürcesine gidiyordu. Sürüngenler o anda heyecanlanmaya başladılar. Bu heyecanlarını dalga dalga algılıyordum. Sanki kan dökme isteği yüzünden beni unutmuşlardı. Oradan hızla uzaklaştılar. Ben de makineye atladığım gibi geri döndüm. Ardından da makineyi parçaladım.»

Şimdiye kadar duyduğum hikâye sonlarının en tatsızıydı bu. Joe'nun gırtlağından bir homurtu yükseldi. «E, dinozorlara ne olmuş?»

«Ah, anlamıyor musunuz? Ben her şeyin çok belli olduğunu sanıyordum. Buna o küçük, akıllı sürüngenler neden oldu. Avcıydılar onlar. Hem güdüleri yüzünden, hem de bunu istedikleri için. Onların tek hobileriydi bu. Yiyecek sağlamak için avlanmıyorlardı. Bunu eğlenmek için yapıyorlardı.»

«Böylece yeryüzündeki bütün dinozorları ortadan kaldırdılar, öyle mi?»

«Hiç olmazsa o sırada dünyada bulunan dinozorları, sürüngenlerle çağdaş her türü. Sizce bu mümkün değil mi?

Yüz milyonlarca bizonu ortadan kaldırmamız ne kadar sürdü?

Dodo kuşuna birkaç yıl içinde ne oldu? Karar verirsek aslanlar, kaplanlar ve zürafalar ne kadar dayanır? Ah, ben o sürüngenleri gördüğüm sırada artık yeryüzünde iri av hayvanları kalmamıştı! Sürüngenlerin en uzunları ancak dört buçuk metre kadardı. Hepsi kalkmıştı ortadan. O küçücük iblisler artık fazla iri olmayan hayvanları kovalıyorlardı. Ve herhalde o eski güzel günleri düşünerek hayıflanıyorlardı.»

Üçümüz hiçbir şey söylemedik. Boş bira şişelerimize bakarak ayyaşın anlattıklarını düşündük. Bütün o dinozorlar, o ev kadar koskocaman hayvanlar onları silahlı küçük sürüngenler ortadan kaldırmışlardı. Hem de sadece eğlenmek için.

Sonra Joe öne doğru eğilerek elini Profesörün omzuna koydu. Yavaşça. Ardından adamı sarstı. «Hey, Profesör... madem böyle söylüyorsun, o halde o silahlı küçük sürüngenlere ne oldu? Ha? Bunu öğrenmek için geri gittin mi?»

Profesör başını kaldırdı. Gözlerinde garip bir ifade vardı. Ancak kaybolmuş bir insanın gözlerinde öyle bir ifade olabilirdi. «Hâlâ anlayamadınız mı? Sürüngenlere olmaya başlıyordu o şey.
Bunu gözlerinden anladım. İri av hayvanları tükeniyordu. işin eğlenceli yanı kalmamıştı. O halde ne yapacaklardı? Başka avın peşine düştüler. En büyük ve tehlikeli olan avın peşine. Gerçekten de çok eğlendiler. Ve o av hayvanını sonuna kadar avladılar.»

Ray, «Hangi av hayvanını?» diye sordu. O ayyaşın ne demek istediğini kavrayamamıştı ama Joe'yla ben anlamıştık.

Profesör yüksek sesle, «Kendilerini,» dedi. «Diğer hayvanları ortadan kaldırdılar ve sonra da birbirlerini avlamaya başladılar. Sonunda bir teki bile kalmadı.»

Yine susarak o dinozorları düşündük. Ev kadar kocaman oian o hayvanları silahlı sürüngenler ortadan kaldırmışlardı. Sonra küçük sürüngenler gözlerimizin önünde canlandı. Silahlarını kullanmayı sürdürmüşlerdi. Artık kendilerinden başka vuracak av kalmadığı zaman bile.

Joe, «Zavallı aptal kertenkeleler,» diye mırıldandı.

Ray de başını salladı. «Evet, zavallı kaçık kertenkeleler.»

işte ondan sonra olanlar bizi gerçekten korkuttu. Çünkü Profesör ayağa fırladı. Gözleri iyice irileşmişti. Sanki bu gözler yuvalarından

uğrayarak üstümüze atılacaklardı. Ayyaş, «Sizi geri zekâlılar!» diye bağırdı. «Neden yüz milyon yıl önce ölmüş olan sürüngenler için ‘ah, vah,' ediyorsunuz? Yeryüzündeki ilk akıllı ırk onlardı. *Bizim* sonumuzun nasıl olacağını sanıyorsunuz?»» iskemlesini iterken yere devirdi. Hızla kapıya doğru gittikten sonra dışarı çıkmadan önce orada durarak, «Zavallı, salak insanlar!» dedi. «Asıl oturup kendiniz için ağlayın!»

CENNETTE BİR YABANCI

1

Onlar kardeştiler. Ama ikisi de insan oldukları ya da aynı kreşte büyüdükleri için değil. Hayır! Onlar tam biyolojik anlamda kardeştiler. Yüzyıllar önce bile eskimiş bir sözcüğü kullanmak gerekirse onlar ‘akraba'ydılar. Bu söz ‘Büyük Felaket'ten önceki ‘aile' denilen o kabilelerle ilgili fenomenin biraz geçerli olduğu çağlardan kalmaydı.

Ne kadar utanç verici bir durumdu au!

Anthony çocukluk çağından sonraki yıllarda bu gerçegı hemen hemen unutmuştu. Hatta bazan aylar boyunca bu durum aklına bile gelmemişti. Ama şimdi... William'la biraraya geleli beri çok acılı günler geçiriyordu. Kurtuluş da yoktu üstelik.

Koşullar bu gerçeği tâ başından beri belirgin bir biçime soksalardı, belki durum o kadar kötü olmayacaktı. Örneğin Büyük Felaket öncesindeki günlerde görüldüğü gibi ikinci adları aynı olsaydı ve akrabalıklarını sadece bu biçimde belirtselerdi. Anthony bir zamanlar tarih okumaya meraklıydı ve böyle şeyler olduğunu biliyordu.

Tabii son zamanlarda herkes kendine uygun bir ikinci ad seçiyor ve bunu istediği zaman da değiştiriyordu. Sonuçta önemli olan sembol zinciriydi. Bu kodlanıyor ve doğduğun andan itibaren sana ait oluyordu.

William Anti-Aut adını almıştı. Ciddi bir profesyonellikle bu isimde ısrar etmişti. Tabii bu onun bileceği bir şeydi ama böylece

zevksizliğini göstermiş oluyordu. Anthony on üçüne geldiği zaman Smith adını seçmiş ve bir daha bunu değiştirme isteği duymamıştı. Basit bir addı bu. Kolaylıkla yazılıyordu. İlginçti. Anthony o zamana kadar bu adı seçmiş olan bir başkasıyla hiç karşılaşmamıştı. Tabii bu ad Büyük Felaketten önce yaşayan insanlar arasında pek yaygındı. Belki de şimdi ender görülmek nedeni buydu.

Ama Anthony'le William biraraya geldikleri zaman adlarının farklı olmasının hiç önemi kalmıyordu. Çünkü birbirlerine çok benziyorlardı.

İkiz olsalardı... Ama tabii aynı anda döllenmiş yumurtalardan birinin gelişmesine hiçbir zaman izin verilmiyordu. Yalnız bazan ikiz olmayan kardeşler arasında da büyük bir fiziki benzerlik görülürdü. Özellikle bu iki kişi hem anne, hem de babaları bakımından akraba oldukları zaman. Anthony Smith, William'dan. beş yaş küçüktü. Ama ikisinin de burnu gaga gibi, gözkapakları şiş ve çeneleri çukurdu. O kahrolasıca genetik piyango yüzündendi bu. Tabii anneleriyle babaları herhalde tekdüzelikten hoşlandıkları için aynı şeyi tekrarladıklarından bu rezalete önayak olmuşlardı.

Başlangıçta William'la Anthony beraberlerken diğerleri onlara hayretle bakmışlar ve bunu garip bir sessizlik izlemişti. Anthony bu duruma aldırmamaya çalışıyorsa da William sırf inal olsun diye ya da gıcıklığından, «Biz kardeşiz...» demeye başlamıştı.

Böyle bir durumda karşısındaki, «Ya?..» diye mırıldanıyor *v* sanki tam kankardeş olup olmadıklarını sormak istiyormuş gib duraklıyordu. Sonra da terbiye ve nezaket kuralları baskın çıkıya ve bu kimse sanki konu hiç de ilginç değilmiş gibi dönüp gidiyor du. Tabii bu ender oluyordu. Projenin üzerinde çalışanların çoğı gerçeği biliyor ve bu konuya hiç girmiyorlardı. Gerçeği öğrenme meleri.mümkün müydü?

Aslında William kötü bir insan değildi. Hiç değildi. Anthony' nin kardeşi olmasaydı... ya da hiç olmazsa görünüşü bu gerçeç maskeleyecek kadar değişik olsaydı onunla çok iyi geçineceklerdi.

Ama...

Çocukken birlikte oyunlar oynamış olmaları da durum kolaylaştırmıyordu. Üstelik eğitimlerinin ilk devrelerini de yine aynı kreşte geçirmişlerdi. Anneleri birtakım manevralar sonucu başarmıştı

bunu. Kadın, aynı babadan iki erkek çocuk dünyaya getirmiş ve böylece kotasını doldurmuştu. (Üçüncü çocuk için gerekli olan sıkı koşulları yerine getirememişti.) Sonra da anneleri iki oğlunu birden ziyaret etmek istemişti. Tuhaf bir kadındı o.

Kreşten önce William ayrılmıştı. Tabii ne de olsa o daha büyüktü. Bilimi seçmişti, yani genetik mühendisliğini. Anthony bunu kreşteyken annesinin yazdıâ bir mektuptan öğrenmişti. Anthony o sırada müdireyle kesin bir biçimde konuşacak yaştaydı ve böylece mektupların arkası kesilmişti. Ama adam son mektubu daima hatırlıyordu. Çünkü öylesine utanmıştı ki. ..

Anthony de sonunda bilim alanına girmişti. Bu konuda yetenekli olduğu anlaşılmış ve teşvik de görmüştü. Anthony ağabeysiyle karşılaşabileceğini düşünerek çılgınca bir korkuya kapıldığını unutmuyor, şimdi bunun bir kehanetten farksız olduğunu düşünüyordu. Anthony, William'la karşılaşmamak için telemetrik konusunu seçmişti. Bu genetik mühendisliğiyle hiçbir ilgisi olmayan bir alandı... Ya da insan öyle sanıyord .

Sonra Merküri Projesi geliştirilirken kader de beklemişti.

Bir an gelmiş ve proje çıkmaza girmişti. O zaman bir öneri, durumu kurtardı. Ama Anthony aynı zamanda annesiyle babasının hazırladıkları o kapana kısılmıştı. İşin en garip ve gülünç yanıysa öneride bulunanın Anthony olmasıydı. Safça yapmıştı bunu.

2

William Anti-Aut'un, Merküri Projesi konusunda bilgisi vardı. O doğmadan önce atılan ve öldükten sonra da yoluna devam edecek olan uzun Yıldız Sondası konusunda bilgisi olduğu gibi. Adamın Mars'taki koloni konusunda da bir fikri vardı. Asteroidlerde benzer koloniler kurulmasına çalışıldığının da farkındaydı.

Ama bütün bunlar kafasının derinliklerinde kalan şeylerdi ve adam için gerçek bir önemleri yoktu. Hatırlayabildiği kadarıyla uzayla ilgili çabalar hiçbir zaman ilgisini fazla çekmemişti. Sonra bir gün bir broşürde Merküri Projesinin üzerinde çalışan kimselerin resmini

görmüştü.

İçlerinden birinin adının Anthony Smith olması, William'm ilgisini çekmişti. Adam kardeşinin seçtiği o acaip ikinci adı hatırlıyordu. İsminin Anthony olduğunu da. Herhalde iki Anthony Smith olamazdı.

William sonra fotoğrafa bakmıştı. O yüz kuşku götürecek gibi değildi. Durumu kontrol için hemen alay' aynaya baktı. Hayır, o yüzü tanımaması imkânsızdı.

Durum William'ı eğlendirmiş olsa bile içine endişe de karışıyordu. Bu benzeyiş utanç verici bir olaya yol açabilirdi. Yani bu -o iğrenç terimi kullanman gerekiyorsatam kankardeşlik. Ama bu konuda ne yapılabilirdi? Annelerinin de babalarının da hayal gücü olmadığı belliydi. Bu gerçek nasıl değiştirilebilirdi?

William işe gideceği sırada broşürü dalgınlıkla cebine sokmuş ve bunu öğle yemeği zamanı farketmişti. Fotoğrafa tekrar baktığında Anthony'nin yüzünde zeki bir ifade gördü. Resim yüzünü olanca canlılığıyla yakalamıştı. Ama son zamanlarda fotoğraflar çok başarılı oluyordu.

Birlikte yemek yediği Marco Bilmemne (O haftaki adı neyse) merakla, «Neye bakıyorsun, William?» diye sormuştu.

Adam içinden gelen sese uyarak broşürü Marco'ya uzattı. «Bu benim kardeşim.» Bu tıpkı ısırganları avuçlamaya benziyordu.

Marco kaşlarını çatarak fotoğrafı incelemişti. «Kim? Resimde yanında duran adam mı?»

«Hayır. Ben sandığın o adam. Yani şu bana benzeyen. O benim kardeşim.»

Bu kez daha uzun bir sessizlik olmuştu. Sonra Marco resmi geri vermiş ve ifadesiz bir sesle, «Aynı anne ve babadan mı?» demişti.

«Evet.»

«Hem anne aynı, hem de baba, öyle mi?»

«Evet.»

«Gülünç»

«Öyle sanırım.» William içini çekmişti. «Bu broşürden anlaşıldığına göre kardeşim Teksas'ta telemetrik alanında çalişıyor.
Ben de burada otistizmle ilgili çalışmalar yapıyorum. Onun için bu bağ önemli mi?»

William konuyla daha fazla ilgilenmemiş ve o gün daha sonra

broşürü atmıştı. Son yatak-arkadaşının onu görmesini istememişti. Kadının sıradan bir espri anlayışının olması William'ı gitgide yoruyordu. Adam, kadının çocuk istememesine seviniyordu. Zaten William'ın birkaç yıl önce bir çocuğu olmuştu. O ufak tefek esmerle bu konuda işbirliği yapmışlardı. Kadının adı Laura'mıydı, yoksa Linda mı... işte böyle bir şey.

William broşürü gördükten en aşağı bir yıl sonra Randall olayı başlamıştı. Bu süre içinde kardeşini düşünmüşse bile -ki düşünmemiştiRandall'dan sonra bunu yapacak zaman hiç bulamamıştı.

William, Randall'ın varlığını öğrendiği sırada çocuk on altı yaşındaydı. Kimseyle ilişkisi olmadan yaşıyordu. Kentucky'de onu yetiştirdikleri kreşte çocuğun ortadan kaldırılmasına karar vermişlerdi. Tabii ‘temizlemeye' sekiz on gün kala durumu New York İnsan Bilimleri Enstitüsüne bildirmeyi akıl edebilmişlerdi. (Bu müesseseden daha çok ‘Homolojik Enstitü' diye söz ediliyordu.)

Rapor William'a diğer birkaç belgeyle birlikte verilmişti. Randanla ilgili tarifte de dikkatini çekecek özel bir şey yoktu. Ancak kreşlere yapacağı o sıkıcı yolculuklardan birinin zamanı gelmişti. Belki Batı Virginia'da uygun birini bulabilirdi. William oraya gitti ve düşkırıklığına uğrayarak belki de ellinci kez, «Bundan sonra bu ziyaretleri televizyon görüntüsü yardımıyla yapacağım,» diye “ yemin etti. Sonra da kendi kendine, madem buralara kadar geldim., dedi. Eve dönmeden şu Kentucky'deki kreşe de bir bakayım.

Aslında hiçbir şey beklemiyordu.

Ancak Randall'ın gen biçimini on dakika kadar inceler incelemez bilgisayar hesabı için hemen enstitüyü aradı. Sonra da arkasına yaslanarak, son anda içimden geldiği için buradayım... diye düşündü. Yoksa bir hafta içerisinde Randall'ı sessizce ortadan kaldıracaklardı. Bu düşünce yüzünden terlemeye başlamıştı. Randall' ı ortadan kaldırmak için ilaç kullanacaklardı. Bu hiç acı vermeden çocuğun cildinden kanına karışacak ve Randall da derin bir uykuya dalacaktı. Ardından da uyku yavaş yavaş ölümle sonuçlanacaktı. İlacın yirmi üç heceli resmi bir adı vardı. Ama William da herkes gibi bundan, ‘Nirvanamine,' diye söz ediyordu.

Bilim adamı, başhemşireye,«Onun tam adı nedir?» diye sordu.

Kreşi yöneten kadın, «Randall Nowan, bilgin,» dedi.

William *«No one* mı?» diye bağırdı.» Ama bu İngilizce de hiç kimse demek.»

Başhemşire harfleri sıraladı. «Nowan. Bu adı geçen yıl seçti.»

«Ve siz bunun ne anlama geldiğini farketmediniz, öyle mi? Bu ad No one, diye okunuyor. Hiç kimse demek bu! Bu delikanlı konusunda rapor vermek aklınıza gelmedi mi?»

Başhemşire şaşalamıştı. «Bu bize...» diye başladı.

William elini sallayarak kadını susturdu. Bunun ne yararı var, diye düşünüyordu. Kadın durumu nasıl anlardı? Gen biçiminde bu vakanın ders kitaplarındakilere uymadığını gösteren bir şey yoktu. Bu belli belirsiz bir karışımdı. William ve yardımcıları yirmi yıl boyunca otistik çocuklar üzerinde yaptıkları deneyler sonucu bulmuşlardı bunu ve bir eşiyle gerçek yaşamda da hiç karışmamışlardı.

Delikanlıysa ortadan kaldırılmak üzereydi!

Grubun en sinirlisi olan Marco yakınmaya başladı. «Daha hamilelik tamamlanmadan çocukları almaya kalkıyorlar. Daha sonra da onları ortadan kaldırmak için acele ediyorlar. Bütün gen biçimlerinin ilk inceleme için gelişmelerine izin verilmeli. Bir çocuk bir homolojistle görüşülmeden ortadan kaldırılmamalı.»

William sakin sakin, «Yeteri kadar homolojist yok,» dedi.

Marco, «Hiç olmazsa bütün gen biçimlerini bilgisayarla inceleyebiliriz,»» diye cevap verdi.

«Kullanabileceğimiz birilerini korumak için mi?»

«Burada ya da başka yerde homoloji alanında yararlanabileceğimiz kimselerin ortadan kaldırılmalarını engellemek için. Kendimizi doğru dürüst anlayabilmek için gen biçimlerini, onlar hareket halindeyken, incelemeliyiz. Biliyorsun ki, bize en fazla bilg sağlayan da korkunç ve anormal biçimler. Otizm alanındak deneylerimiz bize homoloji konusunda geniş bilgi sağladı. Bugün bilgimiz işe ilk giriştiğimiz günkünden çok daha fazla.»

Homoloji sözcüğünden çok 'İnsanın Genetik Fizyolojisi.' terimini beğenen William, «Hayır,» der gibi başını salladı. «Ne olursa olsun çok dikkatli davranmalıyız. Deneylerimizin çok yararlı olduğunu söylüyoruz ama bize bu iş için zorlukla izin veriyorlar. Sonuçta insan hayatıyla oynuyoruz biz.»

«Yararsız hayatlarla. Ortadan kaldırılmaya layık kimselerle.»

«Birini çabucak, ona acı vermeden ortadan kaldırmak başka, bizim deneylerimiz başka. Bu deneyler genellikle uzun sürüyor ve istemediğimiz halde kötü sonuçlanabiliyor.»

«Onlara bazan yardım ediyoruz.»

«Sazan da edemiyoruz.»

Aslında anlamsız bir tartışmaydı. Çünkü bunu çözümlemenin yolu yoktu. Aslında homolojistler ancak birkaç ilginç anormal kişi bulabiliyorlardı. İnsanları bunların sayılarını arttırmaları için teşvik etmek de olmazdı tabii. Büyük Felaketin yarattığı sarsıntı hiçbir zaman geçmeyecek, bu yara çeşitli yollardan kendini gösterecekti. Bu vakalar da onlardan bi iydi.

Uzay araştırmalarının telaşla teşvik edilmesinin nedeni insanların Büyük Felaket yüzünden dünyada yaşamın pamuk ipliğine bağlı olduğunu öğrenmeleriydi. Bazı sosyologlar bunu kanıtlamışlardı da.

«Her neyse...»

William o zamana kadar Randall Nowan gibisiyle karşılaşmamıştı. Hiçbir zaman. Otizmin ağır ağır görülmesi bu ender bulunan gen biçiminin en belirgin özelliğiydi. Bu nedenle uzmanların Randall konusunda önceki hastalara kıyasla daha fazla bilgileri vardı. Hatta delikanlı bütün iletişimi keserek, cildinin içine saklanmadan, ilgisiz, erişilemeyecek bir duruma girmeden önce laboratuvarda son düşüncelerini biraz yakalamayı başarmışlardı.

Ondan sonra o ağır işlem başladı. Randall'a suni uyarıcı uyguluyor ve bunun süresini gitgide uzatıyorlardı. Böylece çocuğun beyiniçi faaliyetleri ortaya çıkıyordu. Bu sayede hem normal, hem de Randall gibilerinin beyinlerinin nasıl çalıştıkları anlaşılmaya başlanıyordu.

O kadar çok bilgi topluyorlardı ki, William otizmi geri çevirme düşüncelerinin artık bir hayal olmaktan çıktığına inanmaya başladı.

İkinci ad olarak Anti-Aut'u seçmesine de çok seviniyordu.

Randall üzerindeki çalışmalar yüzünden duyduğu memnunluk en yüksek noktasına eriştiği sırada onu Dallas'tan aradılar. En olmayacak zamanda ona çalışmalarını bırakarak yeni bir sorunla ilgilenmesi için şiddetle baskı yapmaya başladılar.

William daha sonra geriye baktığında onu sonunda Dallas'a gitmeye neyin ikna ettiğini bir türlü anlayamadı. Tabii soruları şansının kendine çok yardım ettiğini düşünecekti. Ama Dallas'a gitmeye neden razı olmuştu?

Bunun nedeni farkına varmadan broşürü, kardeşinin fotoğrafını hatırlaması mıydı? Ama bu olamazdı tabii!

Gelgelelim William oraya gitmeye sonunda razı oldu. Ancak, taşıtta mikro-reaktörün hafif uğultusu tizleştiği ve a-çekim ünitesi iniş için çalışmaya başladığı sırada William da o fotoğrafı anımsadı. Daha doğrusu belleğinin bilinçli yanına kaydı.

Anthony, Dallas'ta çalışıyordu. William artık kardeşinin Merküri Projesi üzerinde çalışan gruptan olduğunu hatırlamaktaydı. Hafif sarsıntı yolculuğun sona erdiğini haber verirken yutkundu. Bu karşılaşma ikisini de rahatsız edecekti.

3

Anthony gelen uzmanı karşılamak için damdaki kabul yerinde bekliyordu. Yalnız değildi tabii. Oldukça kalabalık bir gruptaydı. Bu kalabalık Merküri Projesiyle ilgilenen uzmanların ne kadar çaresiz durumda olduklarını açıklıyordu. Anthony daha önemsiz kimselerin arasındaydı. Aslında öneri kendisinden geldiği için karşılama törenine katılmak zorunda kalmıştı.

Anthony bunu düşündükçe hafif ama devamlı bir kaygı duyuyordu. Bu öneri büyük bir beğeniyle karşılanmıştı. Onu övmüşlerdi de. Ama her zaman önerinin ondan geldiği noktası üzerinde de hafifçe duruyorlardı. Yani bu iş fiyaskoyla sonuçlanırsa hepsi ateş hattından uzaklaşacak ve Anthony'i ortada bırakacaklardı.

Anthony sonradan sıkıntıyla, belki de bu önerimin nedeni

ağabeyimin homoloji alanını seçmiş olduğunu hayal meyal hatırlamamdı, diye düşünecekti. Bu olabilir... Ama şart değil. Aslında bu öneri mantıklıydı ve kaçınılamayacak bir şeydi. Ağabeyim bir fantazi yazarı gibi zararsız biri olsaydı ya da hiç akrabam olmasaydı bu fikir yine de aklıma gelecekti.

Sorun iç gezegenlerle ilgiliydi.

İnsanlar Ay ve Mars'a yerleşmişlerdi. Daha büyük asteroidlere ve Jüpiter'in uydularına erişilmişti. Jüpiter'in etrafında hızla dönerek bu yolla Satürn'ün büyük uydusu Titan'a erişme planları geliştiriliyordu. Hatta insanların dış Güneş Sistemlerine yedi yıl sürecek bir yolculuk yapmaları bile düşünülüyordu. Ama iç gezegenlere insanların bulunduğu uzay gemileri hâlâ gönderilemiyordu. Bunun nedeni Güneş'ten korkulmasıydı.

Dünyanın yörüngesinin içinde kalan iki gezegenden Venüs pek çekici değildi. Diğer taraftan Merküri...

Dmitri Large Dünya Komitesinin, Merküri Projesine fon sağlanması için karar vermesine yol açan konuşmayı yaptığı sırada Anthony henüz time katılmamıştı. Ancak bantları izlemiş ve Dmitri' nin konuşmasını dinlemişti. Uzmanın hiçbir hazırlık yapmadan konuştuğu iddia ediliyordu. Ama ne olursa olsun çok başarılı bir konuşmaydı. Üstelik o günden beri Merküri Projesinde uygulanan her prensibi içeriyordu.

Dmitri özellikle teknolojinin, Güneş ışığındaki radyasyonların insanlara vereceği zararı engellemeyi başaracak kadar ilerlemesini beklemenin hata olacağını dikkatle belirtmişti. Merküri eşsiz bir yerdi ve insanlar bu gezegenden çok şey öğrenebilirlerdi. Merküri'nin yüzeyinden Güneş, başka yerden yapılması mümkün olmayan bir biçimde, iyice incelenebilirdi.

Tabii insanın yerine başka bir şey... yani bir robot o gezegene gönderilirse.

Gerekli fiziksel özellikleri olan bir robot yapılabilirdi. Gezegene yumuşak iniş yapmaksa kolaydı. Ancak, robot Merküri gezegenine indirildikten sonra ne olacaktı?

Robot gözlem yapabilir ve buna göre davranırdı. Ama Proje üzerinde çalışanlar robotun hareketlerinin karmaşık ve ilginç olmasını istiyorlardı. Ayrıca robotun ne tür gözlemler yapacağından

da pek emin değillerdi.

Robotun her türlü mantıklı ihtimale karşı hazırlıklı olması ve karmaşık işler başarması için bir bilgisayarı da içermesi, ona eşlik etmesi gerekiyordu. (Dallas'ta bazıları bundan ‘beyin' diye söz ediyorlardı. Ama Anthony bundan hoşlanmazdı. Daha sonra, acaba bunun nedeni ağabeyimin beyin üzerinde çalışması mı, diye kendi kendine soracaktı.) Bu kompüterin yeteri kadar karmaşık ve çok da yetenekli olması şartı.

Ancak böyle bir şeyin yapılması ve Merküri'ye götürülerek oraya indirilecek kadar portatif olması olanaksızdı. Ayrıca planladıkları türde bir robotun işlerine yaraması için hareket edebilmesi gerekliydi. Belki robotikçilerin üzerinde oynadıkları pozitronik yollar ileride bu bakımdan işe yarayacaklardı. Ama o gün henüz gelmemişti.

Diğer bir yol ise robotun yaptığı her gözlemi anında dünyaya yollamasıydı. Böylece yeryüzündeki bir bilgisayar da robotun bu gözlemlere göre hareket etmesini sağlayabilirdi. Yani makine adam Merküri'de, beyniyse burada olacaktı.

Buna karar verildiği zaman telemetrisler en önemli teknisyenler sayılmaya başladılar. İşte Anthony de o zaman projeye katıldı. Meslekdaşları gibi 50'den 140 milyon mile kadar uzaklıktan işaretleri almanın ve karşılık vermenin yollarını arıyordu. Üstelik bu işaretlerin onları kötü bir biçimde engelleyebilen bir Güneş diskine doğru ve bazan da onun yanından geçecek biçimde yönlendirilmeleri de gerekiyordu.

Anthony işine hırsla sarılmıştı. Sonunda bu konuda ustaca çalıştığını ve başarılı olduğunu düşünecekti. Merküri'nin çevresinde yörüngeye oturtulan ve şalter görevi yapan üç merkez, iş arkadaşlarından çok onun eseriydi. Merküri uyduları denilen bu merkezler, o gezegenden dünyaya ve yeryüzünden de gezegene işaret gönderip alacak güçteydiler. Üçü de hemen hemen sürekli olarak Güneş'in radyasyonlarına dayanacak biçimde yapılmıştı. En önemlisi merkezler Güneş'in işaretleri etkilemesine de engel oluyorlardı.

Bu üç uydu arzdan bir milyon mil kadar uzaklığa oturtulmuşlardı. Merküri, Güneş'in arkasında kaldığı ve

yeryüzündeki herhangi bir istasyonun işaretlerini alamadığında bile bunu sağlıyorlardı.

Böylece geriye robot kalıyordu. Robotik ve telemetrikçilerin birlikte yarattıkları harika bir şeydi bu. Arka arkaya yapılan on modelin en ayrıntılısıydı. Bir insanın iki katı büyüklüğünde ve beş katı ağırlığındaydı. Bir insandan çok daha fazla şeyi algılıyor ve yapabiliyordu. Ama ona yol gösterilmesi şartıyla.

Robota rehberlik edecek bilgisayarın çok ayrıntılı ve karmaşık olması gerektiği çabucak anlaşılmıştı. Ayrıntılar gitgide artıyor ve bir satranç oyunundan farksızlaşıyordu. Sonunda telemetrik uzmanları robotu kontrol eden bilgisayarı programlamak için kullanılan bilgisayarı programlamak için bir bilgisayar daha kullanmak zorunda kaldılar.

Ortada artık karmaşadan başka bir şey yoktu.

Robot, Arizona çöllerindeki bir üsteydi ve iyi de çalışıyordu. Ama Dallas'taki bilgisayar dünyanın o çok iyi bilinen koşullarında onu iyi yönetemiyordu. Anthony o teklifi yaptığı tarihi unutmamıştı: 4-7-553. Bunu hatırlamasının bir nedeni 4-7 gününün Büyük Felaketten önce Dallas dolaylarında bayram sayıldığını bilmesiydi. Yani 553 yıl önce.

Yemek sırasında olmuştu bu. Yemekler de gerçekten güzeldi. Bölgenin ekolojisi büyük bir dikkatle ayarlanmıştı. Proje üzerinde çalışan personelin gerekli yiyecekleri toplamaya hakları vardı. O yüzden menü çok zengindi. Anthony o sıra kızarmış ördeği denemişti.

Ördek gerçekten nefis olduğu için her zamankinden daha dostça bir tavır takınmıştı. Herkes açık açık konuşuyordu o gün. Ricardo, «Bu işi başaramayacağız,» demişti. «Bunu itiraf edelim artık. Bu işi hiçbir zaman yapamayacağız.»

Daha önce kaç kişinin kaç kez aynı şeyi düşündüğü belli değildi. Ama o zamana kadar kimse bundan açık açık söz etmemişti. Kural buydu. Kötümser konuşmalar yapmak paranın kesilmesine yol açar ve bir şans varsa o da kaybolurdu. (Zaten para beş yıldan beri gitgide daha zorlukla veriliyordu.)

Genellikle fazla iyimser olmayan ama ördeğin zevkini çıkaran Anthony, «Neden yapamayacakmışız?» dedi. «Bana bunun

nedenini söyle de ben de iddianı çürüteyim.»

Bu açık bir meydan okumaydı. Ricardo'nun siyah gözleri hemen kısılıverdi. «Sana nedeni söylememi mi istiyorsun?»

«Evet.»

Ricardo iskemlesini iyice Anthony'e doğru çevirdi. «Haydi, biliyorsun ki, bunun saklanacak bir yanı yok! Dmitri hiçbir raporunda sorundan açık açık söz etmeyecek. Ama gerçeği sen de biliyorsun, ben de. Robot ister burada kalsın, ister Merküri'ye gönderilsin projenin başarıya erişmesi için bir insan beyni kadar karmaşık ve ayrıntılı bir bilgisayar gerekiyor. Biz de bunu yapamayız. O halde ne yapacağız? Dünya Kongresine oyunlar oynayarak çalışmak ve belki de yararlı bir iki şey bulmak için para koparacağız, işte o kadar.»

Anthony memnun bir tavırla gülümsedi. «Bu iddiayı çürütmek kolay. Cevabı bize sen, kendin verdin!» Bir oyun mu oynuyordu? Bunun nedeniördeğin çok nefis olması mıydı? Ricardo'ya takılma arzusu muydu? Yoksa farkına varmadan ağabeyini mi düşünüyordu? William'ın sonradan bunu anlaması imkânsızdı.

«Hangi cevap?» Ricardo ayağa kalktı. Son derece uzun boylu ve zayıf bir adamdı. Beyaz gömleğinin önünü hiçbir zaman kapatmıyordu. Kollarını kavuşturarak hâlâ yerinde oturan Anthony'nin tepesine dikildi. «Hangi cevap?»

«Bir insan beyni kadar ayrıntılı bir bilgisayara gerek olduğunu söyledin. İyi ya... Biz de bunu yaparız»

«Mesele de bu ya, aptal. Bunu yapamayız...»

«Biz yapamayız. Ama başkaları var»

«Hangi başkaları?»

«Beyinler üzerinde çalışan uzmanlar tabii. Bizler sadece katı maddeler konusunda uzman olan fizikçileriz. İnsan beyninin hangi bakımdan karmaşık olduğunu bilmiyoruz. Ya da ne dereceye kadar karmaşık sayılabileceğini. Neden bir homolojist çağırmıyor ve bilgisayarı ona yaptırmıyoruz?» Anthony bu sözlerden sonra ördek dolmasından iri bir parça daha alarak sakin sakin ama zevkle yemeye başladı. Bunca zaman sonra dolmanın tadını hâlâ hatırlıyordu. Ne var ki, ondan sonra olanların ayrıntılarını unutmuştu.

Galiba kimse önerisini, ciddiye almamıştı. Hepsi gülmüşler ve Anthony'nin kaçamağa saparak yakasını zekice kurtardığını düşünmüşlerdi. Güldükleri Ricardo'ydu. (Ama tabii sonradan hepsi de bu fikri ciddiye aldıklarını iddia edeceklerdi.)

Ricardo öfkeyle parmağını Anthony'e doğru sallamıştı. «Bunu yaz. Sana meydan okuyorum. Bu önerini kâğıda dökemeyeceksin.» (Daha doğrusu Anthony olayı böyle hatırlıyordu. Ricardo ise son zamanlarda heyecanla, «Bu harika bir fikir!» diye bağırdığını iddia ediyordu. «Bunu neden resmi bir biçimde yazmıyorsun, Anthony?»)

Her neyse... Anthony düşüncesini kâğıda dökmüş, Dmitri Large bu fikri çok beğenmişti. Özel bir toplantı sırasında Anthony'nin omzuna vurarak, «Ben de bu yönde düşünmeye başlamıştım,» demişti. «Ama tabii rapora bunu katmayacağım.» (Anthony, bu iş bir fiyaskoyla sonuçlanırsa sorumluluğu bana yıkacak, diye düşünmüştü.)

Uygun homolojisti Dmitri Large aramış, Anthony'nin aklına bu konuyla ilgilenmesi gerektiği hiç gelmemişti. Ne homoloji konusunu biliyordu, ne de homolojistleri. Tabii ağabeyi dışında. Zaten onu da düşünmemişti, yani bilinçli olarak.

İşte Anthony şimdi burada, küçük bir roldeydi. Uçağın kapısı açılarak birkaç adam çıktı. El sıkışılırken Anthony de kendini aynaya bakıyormuş gibi hissediyordu. Baktığı kendi yüzüydü sanki.

Anthony'nin yanakları alev alev yanmaya başladı. O anda binlerce kilometre ötede olmayı çok istedi.

4

William kardeşini daha önce hatırlamış olmayı her zamankinden çok istiyordu. «Onu hatırlamam gerekirdi... Kesinlikle.»

Ancak o teklif gururunu okşamış ve uzman bir süre sonra da heyecanlanmaya başlamıştı. Belki de kardeşini mahsus hatırlamamıştı.

Bir kere Dmitri Large'ın medya yoluyla konuşmak yerine kalkıp kendisini görmeye gelmesi onu sevindirmişti. Adam Dallas' tan New

York'a uçmuş ve bu da William'ın hoşuna gitmişti. Çünkü adam gizlice gerilim romanları okumaya meraklıydı. Zaten o tür maceralarda, erkekler ve kadınlar gizlice seyahat etmek istedikleri zaman toplu taşıma araçlarından yararlanıyorlardı. Sonuçta elektronik-seyahat kamunun malıydı. Daha doğrusu her tür radyo ışınının izlendiği gerilim romanlarında öyle deniliyordu.

William espri yapmaya çalışarak bundan söz etmişse de galiba Dmitri onu pek dinlememişti. Dikkatle William'ın yüzüne bakarken sanki aklı başka yerdeydi. Sonunda, «Affedersiniz.» diye mırıldanmıştı. «Bana birini hatırlattınız da...»

(William o zaman bile gerçeği anlayamamıştı. Adam ondan sonra sık sık kendi kendine, bu nasıl oldu, diye sormuştu.)

Dmitri Large ufak tefek tombul bir adamdı. Endişeli ya da sinirli olduğunu söylediği zamanlarda bile gözleri yine de neşeyle parlardı. Burnu yuvarlak domates gibi, yanakları da şişmandı. Her tarafı yumuşaktı. Adam ikinci adı olan Large'ın üzerinde özellikle durmuştu o gün. Hem de çabucak. William da o zaman Dmitri'nin bunu sık sık yaptığını düşünmüştü. Adam, «Large, 'geniş' anlamına geliyor tabii, dostum,» demişti. «Ama genişliğin boyla bosla ilgisi olması şart değil ya.»

Ondan sonra yaptıkları konuşma sırasında William sık sık itiraz etmişti. «Benim bilgisayarlar konusunda hiçbir fikrim yok... Hiçbir şey bilmiyorum! Onların nasıl çalıştıklarını da nasıl programlandıklarını da anlayamıyorum.»

Dmitri bunu önemsemediğini belirtmek için elini sallamıştı. «Bu önemli değil, hiç değil. *Biz* bilgisayarları biliyoruz. Programları da *biz* hazırlarız. Siz bize bir bilgisayarın bir kompüter değil de bir beyin gibi çalışmasını sağlamak için ne yapılması gerektiğini söyleyin.»

William şaşırmıştı. «Beyin konusunda bunu size açıklayacak kadar bilgim olduğunu sanmıyorum, Dmitri.»

Profesör, «Dünyanın en ileri gelen homolojistisiniz,» demişti.
«Konuyu iyice inceledim.» O zaman söylenecek hiçbir şey kalmamıştı.

Dmitri konuşmasını sürdürürken William onu gitgide artan bir sıkıntıyla dinledi. Bir insan bir konuya uzun süre, derinlemesine

daldığı zaman diğer alanlarda çalışan uzmanların birer sihirbaz olduklarını düşünmeye başlıyordu. Onların bilgisini kendi bilgisizliğinin derinliğiyle ölçüyordu... Dmitri konuşurken William, Merküri Projesi konusunda bir hayli bilgi sahibi oldu. Tabii o sıra buna hiç gerek olmadığını düşünüyordu.

Uzman sonunda, «Öyleyse neden bilgisayar kullanıyorsunuz?» diye sordu. «Niçin adamlarınızdan biri ya da bir tim robotun işaretlerini almıyor ve ona talimat vermiyor?»

Dmitri neredeyse heyecanı yüzünden koltuktan fırlıyordu. «Ah, ah, ah! Görüyor musunuz, durumun farkında değilsiniz! İnsanların robotun yollayacağı bütün malzemeyi çabucak incelemeleri olanaksız ısılar, gaz basınçları, kozmik ışınlarda dalgalanma ve Güneş rüzgârı yoğunlukları, kimyasal karışımlar toprak dokuları ve bunlardan başka hemen hemen otuz altı madde. Bir insanın bunları analiz etmesi ve ondan sonraki adım konusunda karar vermesi gerekiyor. Bir insan robota sadece *rehberlik* edebilir. Ama bir bilgisayar robotun kendisiymiş gibi olur.

«Ve insanlar fazla hızlıdırlar. Herhangi bir radyasyonun Merküri'den dünyaya gelip dönmesi on ila yirmi iki dakika sürer. Bu ikisinin yörüngeleri üzerinde hangi noktada olduklarına bağlıdır. Bu konuda yapılabilecek bir şey yoktur. Şimdi... bir gözlem alır ve emir verirsiniz. Ancak gözlemin yapıldığı anla cevabın arasında ç.ok şey olabilir. İnsan, ışık hızının yavaşlığına kendini alıştıramaz. Ama bir bilgisayar bunu da hesaba katar... Haydi, lütfen bize yardım edin, William.»

Uzman sıkıntıyla, «İstediğiniz zaman bana sorular sorabilirsiniz,» dedi. «Tabii bunun bir yararı olursa. Özel RV ışınım her zaman hizmetinizde olacak.»

«Ama ben fikir danışmak istemiyorum ki. Benimle gelmelisiniz.»

«Yani taşıtla mı?» William şok geçiriyordu sanki.

«Evet, tabii. Bir laser ışınının iki ucunda oturup aradaki iletişim uydusunun yardımıyla böyle bir projenin üzerinde çalışılamaz ki. Bu sonunda çok pahalıya gelir. Rahat bir yöntem. de sayılmaz. Ayrıca hiçbir şey gizli kalamaz...»

William, bu gerçekten o gerilim romanlarına benziyor, diye

kararını verdi.

Dmitri, «Dallas'a gelin,» dedi. «Size orada nelerimiz olduğunu göstermeliyim. Donanımı görün. Bizim bilgisayarcılarla konuşun. Onların düşünce tarzınızdan yararlanmalarına izin verin.»

William kesin bir tavırla konuşma zamanının geldiğini düşündü. «Dmitri, burada kendi işim var. Yarıda bırakmak istemediğim çok önemli bir iş bu. istediğinizi yaparsam laboratuvarımdan aylarca uzak kalırım.»

Dmitri şaşaladı. «Aylar mı? Sevgili William, bu iş yıllcır sürebilir. Ama yapacağınız yine de sizin işiniz sayılır.»

«Hayır. gelemem. Ben işimin ne olduğunu biliyorum. Kesin olan bir şey var ki, o da, işimin bir robotun Merküri gezegeninde dolaşmasını kontrol etmek olmadığıdır.»

«Neden? Bu işi uygun biçimde yaparsanız çok şey öğrenirsiniz. Bir bilgisayarın bir beyin gibi çalışmasını sağlarken bu konudaki bilginiz çoğalır ve gelişir. O zaman buraya işiniz saydığınız şey üzerinde çalışmak için yeni bilgiler edinmiş olarak dönersiniz. Siz yokken yardımcılarınız bu çalışmayı sürdüremezler mi? Onlarla laser ışını ve televizyonla bağlantı kuramaz mısınız? Arada sırada New York'a dönemez misiniz? Kısa süreler için.»

William etkilenmişti. Beyin üzerinde başka bir yöntemle çalışma fikri ilgisini çekti. Uzman ondan sonra Dallas'a gitmek için bahaneler bulmaya başladı. Hiç olmazsa orayı ziyaret edebilirim. Hiç olmazsa laboratuvarların nasıl olduklarını görebilirim. Sonuçta istediğim zaman buraya dönebilirim. '

Sonra Dmitri eski New York harabelerini ziyaret etti ve her şeyi safça bir heyecanla izledi. (Tabii yine de Büyük Felaket Öncesi New York'un bir işe yaramayan devlik merakından daha güzel kalıntıları yoktu.) William o zaman yapacağı yolculuk sayesinde ilginç yerler görme fırsatını bulup bulamayacağını düşünmeye başladı.

Uzman kendi kendine, bir süreden beri yeni bir yatak-arkadaşı bulma konusunu düşünüyordum, demeye bile başladı. Onu, devamlı kalmayacağım başka bir bölgede bulmak çok daha uygun olur.»

Yoksa o sırada, gerekenler konusunda pek az bilgisi olmasına rağmen neler yapılabileceğini sezmiş miydi? Bu uzaklarda çakan şimşek gibi miydi?

Böylece William sonunda Dallas'a gitti. Uçaktan inerken Dmitri onu sevinçle karşıladı. Sonra gözleri kısıldı ve dönüp, «Biliyordum,» dedi. «Ne şaşırtıcı bir benzerlik bu.»

William'ın gözleri irileşti. Karşısında büzülüp gerilemeye çalışan biri vardı şimdi. Yüzü onun yüzüne benziyordu. İşte o zaman karşısındakinin Anthony olduğunu anladı.

Kardeşinin yüzündeki ifadeden de bu akrabalığı gömmeyi çok istediği anlaşılıyordu. William'ın, «Gerçekten ilginç,» demesi ve sonra başka bir konudan söz açması yeterli olacaktı. İnsanların gen biçimleri yeteri kadar karmaşıktı zaten. Bu yüzden akraba olmayanlar arasında da benzerlik görülebiliyordu.

Ama tabii William bir homolojistti. Karmaşık insan beyni üzerinde çalışan bir insan, ayrıntılara karşı olan duyarlılığını da kaybediyordu. Uzman bu yüzden, «Onun kardeşim Anthony olduğundan eminim,» diye cevap verdi.

Dmitri, «Kardeşiniz mi?» dedi.

William açıkladı. «Babamın aynı kadından iki oğlu oldu. Annemden yani. Onlar çok ilginç insanlardı.»

Sonra elini uzatarak birkaç adım attı. Anthony de bu eli sıkmaktan başka çare bulamamıştı... Ondan sonraki birkaç gün herkes sadece bu olaydan söz etti.

5

William'ın ne yaptığını iyice anladığından pişmanlık duyması Anthony'i pek de teselli etmedi.

İki kardeş o geceyemekten sonra başbaşa otururlarken, William, «Özür dilerim,» dedi. «İşin en kötü yanını söylersem bir daha bunun üzerinde durmayacaklarını düşünmüştüm. Ama öyle olmadığı anlaşılıyor. Ben ne bir belge, ne de bir anlaşma imzaladım. Buradan hemen gideceğim.»

Anthony kabaca, «Bunun ne yararı olur?» diye homurdandı. «Artık herkes gerçeği biliyor. İki vücut ve bir yüz. Bu insanı kusturmaya yeter!»

«Gidersem...»

«Gidemezsin. Bütün bunlar benim fikrimdi.»

«Beni buraya getirtmek mi?» William kalın şiş kapaklı gözlerini iri iri açarak kaşlarını kaldırdı.

«Hayır, ne münasebet! Buraya bir homolojist getirtme fikrini kastediyorum. Seni göndereceklerini nereden bilebilirdim?»

«Ama gidersem...»

«Olmaz. Şimdi yapılacak tek şey bu sorunu çözümlemek. Tabii mümkünse. O zaman... olaya önem vermezler.» Sonra da kendi kendine, başarıya erişenlerin her kusurunu affederler diye düşünüyordu.

«Bunu başarabileceğimden pek de emin değilim.»

«Hayır, denemek zorundayız. Dmitri bunu bizden bekleyecek.» Anthony profesörün tenor sesini taklit etti. «‘Su harika bir fırsat. İkiniz kardeşsiniz ve birbirinizi anlıyorsunuz. Neden beraber çalışmayacaksınız?'» Bir an durduktan sonra kendi öfkeli sesiyle ekledi. «Onun için bunu yapmak zorundayız. Şimdi işe şu soruyla başlayalım: Senin yaptığın nedir, William? Yani homoloji sözcüğünün sözlük anlamı dışında?»

William, «Lütfen beni affet...» diye içini çekti. «Evet... Ben otistik çocukların üzerinde çalışıyorum.»

«Korkarım bunun ne anlama geldiğini bilmiyorum.»

«Kısaca anlatayım: ben dünyaya uzanmayan, diğer insanlarla iletişim kurmayan, içlerine kapanıp deriden oluşmuş bir duvar arkasında yaşayan, erişilmesi zor çocukların üzerinde çalışıyorum. İleride bir gün bu hastalığı iyileştirebileceğime inanıyorum.»

«Bu yüzden mi ikinci ad olarak Anti-Aut'u seçtin?»

«Evet, öyle. »

Anthony hafifçe güldü ama aslında pek eğlenmiyordu.

William'ın tavırları soğuklaştı. «Dürüst bir ad bu.»

Anthony telaşla, «Öyle olduğundan eminim,» diye mırıldandı. Daha fazlasını söyleyecek ve ağabeyinden özür dileyecek halde değildi. Kendini zorlayarak konuya döndü. «Bu alanda ilerleme gösterdin mi?»

«çocukları iyileştirme konusunda mı? Hayır, bu ana kadar başarılı olamadım. Ama onları anlamak konusunda, evet.» William konuşurken gözleri dalgınlaşıp heyecanlanmaya başladı. Anthony ne

olduğunu anlıyordu... insan kalbini ve kafasını dolduran ve başka şeylerle ilgilenmesini engelleyen bir konudan söz ederken böyle olurdu. O da aynı şeyleri kaç kez hissetmişti.

Anthony pek anlayamadığı konuyla ilgili sözleri dikkatle dinledi. Çünkü bunu yapması gerekliydi. William da onu dinleyecekti.

Anthony her şeyi ne kadar da iyi hatırlıyordu. O sırada hatırlamayacağını sanmıştı. Ama o zamanlar neler olduğunun farkında değildi. Geriye bakarak olanları düşünürken bazı cümleleri tam olarak anımsadığını farketti. Hem de kelimesi kelimesine.

William, «Bizce otistik bir çocuğun dış izlenimleri algılayamadığı ve hatta onları uygun bir biçimde yorumlayamadığı fikri yanlıştı,» dedi. «Aslında çocuk onları beğenmiyor ve reddediyordu. Ayrıca beğendiği bir izlenim konusunda derinlemesine konuşabilme yeteneğini de kaybetmiyordu.»

Anthony ağabeyini dinlediğini belirtmeye çalıştı. «Ah...»

«Çocuğu sıradan yollarla otizmden vazgeçmeye ikna edemezsin. Çünkü bütün dünyayı olduğu gibi seni de beğenmemektedir. Ama onu bilinçli durdurma durumuna getirirsen...»

«Ne durumuna?»

«Bu bir tekniktir. Yani beyinin vücutla olan bağlantısı kesilir ve o gövdeyle ilişkisi olmadan fonksiyonlarını yerine getirir. Bu bizim laboratuvarlarımızda geliştirilmiş, karmaşık bir tekniktir. Aslında...» William durakladı.

Anthony yavaşça sordu. «Bu tekniği sen mi geliştirdin?»

William hafifçe kızarırken memnun olduğu belliydi. «Evet, aslında öyle. ‘Bilinçli durdurma' sırasında vücuda hazırlanmış hayalleri verirve beyini diferansiyal elektroensefalografi yardımıyla inceleriz. Ve hemen otistik kişi konusunda çok daha fazla bilgi ediniriz. Onun ne tür duyu izlenimlerini istediğini anlar, genellikle de beyin konusunda daha fazla bilgi toplamış oluruz.»

«Ah...» Anthony bu sefer ‘Ah’ı içtenlikle söylemişti. «Beyin hakkında bütün bu öğrendiklerini... onları bir kompüterin çalışmasına uygulayamaz mısın?»

Wılliam, «Hayır,.. dedi. «Bu olanaksız. Bunu Dmitri’ye de söyledim. Benim kompüterler konusunda hiçbir bilgim yok. Beyin konusundaki bilgim ise yeterli değil.»

«Sana bilgisayarları öğretir ve neye gereksinimimiz olduğunu etraflıca anlatırsam... o zaman?»

«Bu bir işe yaramaz. Çünkü.. .»

Anthony etkileyici görünmeye çalışarak, «Ağabey, bana borcun var. Lütfen sorunlarımızın üzerinde düşünmek için dürüstçe bir çaba harca. Beyin konusunda neler biliyorsan... Lütfen onları bizim bilgisayarlara uygula.»

William endişeyle kımıldandı. «Durumunu anlıyorum. Elimden geleni yapacağım. Elimden geldiğince çabalayacağım.»

6

William çabaladı gerçekten. Anthony'nin de tahmin ettiği gibi onları birlikte çalışmaları için yalnız bıraktılar. Başlangıçta arada sırada diğerleriyle karşılaşıyorlardı. William kardeş olduklarını inkâr edemeyecekleri için şok taktiklerine başvurarak bu gerçeği mahsus açıklıyordu. Ama sonunda bundan vazgeçti. Artık diğerleri işlerine karışmıyorlardı. William, Anthony'e yaklaştığı ya da Anthony, William'ın yanına gittiği zaman etraftakiler usulca ortadan kayboluyorlardı.

İki kardeş gitgide birbirlerine alıştılar. Sazan sanki birbirlerine hiç benzemiyorlarmış ve çocukluk anılarını paylaşmıyorlarmış gibi konuşabiliyorlardı da.

Anthony kompüterle ilgili gereksinimleri fazla teknik olmayan bir dille açıklıyordu. William da uzun uzun düşündükten sonra kompüterin bir bakıma insan beyninin görevini yapabileceğini sandığını söyledi.

Anthony, «Sence bu mümkün mü?» dedi.

William, «Bilmiyorum...» diye cevap verdi. «Açıkçası bunu denemek için hiç sabırsızlanmıyorum. İşe yarayabilir de yaramayabilir de.»

«Dmitri Large'la konuşmamız gerekiyor.»

«Önce bunu aramızda tartışalım. Bakalım elimizde neler var. Dmitri'ye mümkün olduğu kadar mantıklı bir öneriyle gitmeliyiz. Ya da hiç gitmemeliyiz.»

Anthony durakladı. «Dmitri'ye *ikimiz* birlikte mi gideceğiz?»,

William incelikle, «Sen benim sözcüm olursun,» dedi. «Birlikte görülmemize hiç gerek yok.»

«Sağol, William. Başarılı olursak fikrin senin olduğunu herkese açıklarım.»

William, «Bu bakımdan hiçbir endişem yok,» diye başını salladı. «Fikir bir işe yararsa galiba onu ancak ben uygulayabilirim.»

Dört beş toplantı yaparak konuyu tartıştılar. William, Anthony kendine çok yabancı olan bir konuyu çabucak kavradığı için kardeşiyle gururlanacaktı. Tabii akraba olmasalardı. Aralarındaki o sıkıcı duygusal sorunu unutabilseydi.

İki kardeş ondan sonra Dmitri Large'la uzun görüşmeler yaptılar. Hatta hemen herkesle görüştüler. Anthony günlerce onlarla konuştu. Sonra diğerleri tek tek William'ı görmeye geldiler. Ve sancılı bir hamilelik süresinden sonra Merküri Bilgisayarı adı verilen proje onaylandı.

William biraz rahatlayarak New York'a döndü. Ora(.la kalmayı planlamıyordu. (İki ay önce bunun mümkün olduğunu düşünebilir miydi?) Ancak Homoloji Enstitüsünde yapılması gereken çok şey vardı.

Tabii William'ın l aboratuvardaki kendi grubuna, neler olduğunu, niçin ayrılması gerektiğini ve o yokken nasıl çalışacaklarını anlatabilmesi için yine toplantılar yapıldı. Sonra uzman yanında gerekli aygıtlar ve iki genç yardımcıyla Dallas'a döndü. Orada ne kadar kalacağı belli değildi.

William'ın gözü arkada kalmamıştı. Kendi laboratuvarını ve onun gereksinimlerini unuttu. Kendini tamamiyle yeni görevine verdi.

Anthony için kötü bir devre oldu bu. William'm yokluğunun verdiği rahatlığın pek zevkini çıkaramadı. Endişe ve acıyla belki de dönmez... diye düşünüyordu. Belki de yardımcısını yollar. Başka birini? Herhangi bir uzmanı? Yüzü benimkine benzemeyen birini. O zaman ben de kendimi iki sırtlı dört bacaklı bir canavarın yarısıymış gibi hissetmekten kurtulurum.

Ama William geri döndü. Anthony yük uçağının havada sessizce süzülmesini ve yükünü boşaltmasını uzaktan seyretti. Sonra uzaktan da olsa sonunda ağabeyini farketti.

Olan olmuştu. Anthony hemen oradan uzaklaştı.

Uzman o gün öğleden sonra Dmitri'ye gitti. «Herhalde benim kalmama hiç gerek yok. Ayrıntıları saptadık. Artık projeyle bir başkası ilgilenebilir.»

Dmitri, «Kesinlikle olmaz,» dedi. «Bir kere bu senin fikrindi. Bu yüzden işi sonuna kadar götürmelisin. Bu onuru boş yere bölmenin hiç gereği yok.»

Anthony, başka hiç kimse tehlikeyi göze almak istemiyor, diye düşündü. işin başarısızlıkla sonuçlanma olasılığının hâlâ var olduğunu bilmeliydim. Aslında biliyordum da...

Sonra ifadesiz bir yüzle, «Anlıyorsun değil mi?» dedi. «William'la birlikte çalışmam imkânsız.»

Dmitri sanki şaşırmış gibi, «Ama neden? Birlikte çok başarılı oldunuz.» dedi.

«Dişlerimi sıktım durdum, Dmitri. Ama artık dayanamayacağım. Durumun nasıl gözüktüğünü bilmediğimi mi sanıyorsun?»

«Aziz dostum! Sen bu konuyu fazla abartıyorsun. Evet, herkes bakıyor olabilir, ne de olsa insan onlar. Ama sonunda duruma alışacaklar. Ben alıştım bile.»

Anthony, seni şişko yalancı, dedi kendi kendine. Hiç de alışamadın. Sonra homurdandı. «Ama ben *alışamadım*!»

«Sen olaya uygun açıdan bakmıyorsun. Annenle baban tuhaf insanlarmış. Ama sonuçta yaptıkları yasalara aykırı bir şey değil, *sadece* garip. Bu ne senin suçun, ne de William'ın. Kimse ikinizi de suçlayamaz.»

Anthony eliyle çabucak yüzünü işaret etti. «Ama aynı damgayı

taşıyoruz.»

«Durum hiç de sandığın gibi değil. Ben aradaki farkları görebiliyorum. Bir kere William’dan çok da genç gözüküyorsun. Senin saçların daha dalgalı. Sadece ilk bakışta arada bir benzerlik olduğunu düşünüyorsun, işte o kadar. Haydi, Anthony, sana istediğin kadar zaman vereceğim. Gerektiği kadar da yardımcı. Kullanabileceğin kadar da araç gereç. Her şeyin harika olacağından eminim. Sonunda duyacağın memnunluğu düşün... »

Anthony yumuşamıştı tabii. Hiç olmazsa William'a aletlerin yerleştirilmeleri konusunda yardım etmeye razı oldu. William'ın da her şeyin müthiş olacağına inandığı anlaşılıyordu. Ama Dmitri kadar heyecanlı değil, sakindi.

William, «Bütün mesele sadece uygun bağlantılarda,» dedi. «Ama tabii bu ‘sadece' sözcüğünün çok önemli olduğunu itiraf etmeliyim. Sen duyu izlenimlerini ayrı bir ekrana yansıtacaksın. Biz de o zaman... gerekirse onları önemsizleştirmek için zihinsel kontrol uygulayacağız. Elle kontrol terimini kullanamayacağıma göre ...»

Anthony, «Bu söylediğini yapabiliriz,» diye cevap verdi.

«Öyleyse başlayalım. .. Dinle, bana bağlantıları yapmak ve talimatı kavramak için en aşağı bir hafta gerekiyor...»

Anthony düzeltti. «Programlamayı kavramak için.»

«Eh, burası sizin. Onun için ben de sizin terimlerinizi kullanacağım. Yardımcılarım ve ben Merküri Bilgisayarını programlayacağız ama sizin yönteminizle değil.»

«Tabii değil! Biz, bir homolojistten, basit bir telemetrisin yapabileceğinden çok daha mükemmel bir program istiyoruz.» Anthony'nin alaylı sesinde nefretin varlığı hissediliyor ve bunu saklamaya hiç çalışmıyordu.

William onun ses tonunun üzerinde durmayarak sözlerini olduğu gibi aldı. «İşe basit bir biçimde başlayacağız. Robotu yürüteceğiz.»

Bir hafta sonra robot, bin beş yüz kilometre ötede, Arizona'da yürüdü. Hareketleri yumuşak olmadığı gibi bazan yere yuvarlanıyordu. Bazan da bileğini bir engele çarpıyor, zaman zaman bir ayağının üzerinde dönüyor ve şaşılacak bir biçimde yeni bir yöne doğru gidiyordu.

William. <“ O bir bebek,» dedi. «Yürümeyi yeni öğreniyor.»

Dmitri zaman zaman ne ilerleme olduğunu anlamak için uğruyor, <<i şte bu çok ilginç...» diyordu.

Anthony aynı fikirde değildi. Haftalar geçti. Sonra da aylar. Merküri Bilgisayarı gitgide daha karmaşık bir biçimde programlanırken robot da daha fazla şeyler yapıyordu. (William Merküri Bilgisayarından ‘Beyin' diye söz etmeye kalkıyorsa da Anthony buna izin vermiyordu.) Ancak olanların hiçbiri yeterli değildi.

Anthony sonunda, «Korkarım bunlar yeterli sayılmaz...» dediğinde o gece hiç uyumamıştı.

William sakin sakin, «Ne garip,» diye mırıldandı. «Ben de işi başardığımızı düşündüğümü söylemek üzereydim.»

Anthony kendini zorlukla tutabildi. William'la birlikte çalışmanın ve robotun beceriksizce hareketlerini seyretmenin neden olduğu sinir gerginliği dayanılacak gibi değildi. «Ben istifa edeceğim, William. Bu işi tümüyle bırakacağım. Çok üzgünüm... Neden sen değilsin.»

«Hayır, *benim,* Anthony.»

«Başka nedenler de var, William. Bir fiyasko bu. Başarılı olamayacağız. Robotun, yeryüzünde olmasına rağmen, ne kadar beceriksizce hareket ettiğini görüyorsun. O buradan sadece bin beş yüz kilometre ötede. Biliyorsun ki, sinyaller bir saniyeden daha kısa bir sürede alınıp verilebiliyor. Merküri'deyse gecikmeler olacak. Dakikalarca sürecek bu. Merküri Bilgisayarının da bu dakikaları hesaba katması gerekecek. Başarılı olacağımızı düşünmek delilik.»

William, «İstifa etme, Anthony,» dedi. «Artık bu işi bırakamazsın. Ben robotun Merküri'ye gönderilmesini önereceğim. Onun hazır olduğuna inanıyorum.»

*

Anthony yüksek sesle ve ağabeyine hakaret edercesine güldü. «Sen delirmişsin, William.»

«Hayır, delirmedim. Her şeyin Merküride daha zor olacağını düşünüyorsun sanırım. Ama öyle olmayacak. Her şey dünyada daha güç. Robot, dünya yerçekiminin üçte birine göre geliştirildi. Ayrıca Arizona’da tam yerçekimi etkisinde çalışıyor. Robot 40 santigrat dereceye göre yapıldı. Ama orada derecede 30. Robot boşlukta çalışacak biçimde planlandı. Oysa şimdi çorba gibi bir atmosferde

çabalıyor.»

«Robotun aradaki farklara dayanması gerekir.»

«Sanırım maden yapı dayanabilir. Ama ya buradaki bilgisayar? O, geliştirildiği çevrede olmayan bir robotla sistemli çalışamıyor... Buraya bak, Anthony, beyin kadar karmaşık bir kompüter istiyorsan bazı özellikleri de kabul edersin... Haydi, gel seninle bir anlaşma yapalım. Robotun Merküri'ye gönderilmesi için benimle birlikte baskı yap. Bu iş altı ay alır. Ben de o süre için tatile çıkarım. Böylece benden kurtulmuş olursun.»

«Merküri Bilgisayarını kim çalıştırır o zaman?»

«Sen artık onun nasıl çalıştığını öğrendin. İki adamımı da sana yardım etmeleri için burada bırakırım.»

Anthony meydan okurcasına başını salladı. «Kompüterin sorumluluğunu yüklenemem. Robotun Merküri'ye gönderilmesi sorumluluğunu da öyle. Bu bir işe yaramaz.»

«Ben yarayacağından *eminim.»*

. «Emin olamazsın. Sorumluluk benim. Suçlayacakları kişi de benim.Bütün bunların seninle bir ilgisi yok.»

Anthony sonradan bu anın çok önemli olduğunu düşünecekti. William itirazdan vazgeçer, Anthony de istifa ederdi. İşte o zaman her şey mahvolurdu.

Ama William, «Benimle bir ilgisi yok mu?» dedi. «Buraya bak! Babam annem konusunda bazı duygular taşıyormuş. Pekâlâ! Ben de üzgünüm. Bir insan ne kadar üzgün olabilirse o kadar üzgünüm. Ama olan olmuş ve olay garip bir biçimde sonuçlanmış. Babamdan söz ederken kastettiğim senin de baban. Ve bunu söyleyebilecek çok kimse var: iki erkek kardeş, iki kız kardeş, bir erkek ve bir kız kardeş. Sonra... annemden söz ederken *senin* anneni de kastediyorum. Bunu söyleyebileek çok kişi varsa da aynı anne ve babayı paylaşan başka iki kişiyi tanımıyorum. Öyle birilerinden söz edildiğini de hiç duymadım.»

Anthony sertçe, «Biliyorum,» diye söylendi.

William telaşla, «Evet ama buna bir de benim açımdan bak. Ben bir homolojistim ve gen biçimleri üzerinde çalışıyorum. Ser hiç bizim gen biçimlerimizi düşündün mü? Seninle aynı anne ve babayı

paylaşıyoruz. Bu da gen biçimlerimizin birbirine çok yakın olduğu anlamına geliyor. Bu yeryüzünde hiç görülmeyen bir şey. Yüzlerimiz bile bu yakınlığı gösteriyor.»

«Bunu ben de biliyorum .»

«Şimdi... bu proje başarılı olur ve sen de bu sayede ün kazanırsan gen biçiminin insanlık için çok çok yararlı olduğu anlaşılacak. Tabii bu benim gen biçimim için de geçerli olacak... Anlamıyor musun, Anthony? Ben annenle babanı, gen biçimini ve yüzünü seninle paylaşıyorum. O nedenle kazancını da faybını da seninle paylaşırım. Bu senin olduğu kadar benim de sayılır. Senin başarınla ilgilenmek zorundayım. Benim dünyada hiç kimsede olmayan bir nedenim var... son derece de bencilce bir şey. Öyle bencilce ki, bunun var olduğuna inanabilirsin. Ben senden yanayım, Anthony. Çünkü sen hemen hemen ben sayılırsın.»

İki kardeş uzun bir süre birbirlerine baktılar. Sonunda Anthony ilk kez paylaştığı yüzün üzerinde bile durmadı.

William ekledi. «Onun için robotun Merküri'ye yollanmasını isteyelim.»

Böylelikle Anthony boyun eğdi, Dmitri de teklifi onayladı. Zaten böyle bir şeyi bekliyordu. Ondan sonra Anthony bütün gün derin derin düşünüp durdu.

Sonunda William’ı bulup, «Dinle!» dedi.

Uzun bir sessizlik olunca ağabeyi bu sessizliği bozmadı.

Anthony, «Dinle,» diye tekrarladı.

William sabırla bekledi.

Anthony, «Gitmene gerek yok,» dedi. «Merküri Bilgisayarıyla senden başkasının ilgilenmesinden hoşlanmayacağından eminim n

William, «Yani sen mi gideceksin?» diye sordu.

Anthony, «Hayır,» dedi. «Ben de kalacağım.»

William mırıldandı. «Birbirimizi sık sık görmemize gerek yok.»

Anthony'e sanki bir çift el boğazım sıkarken konuşmaya çalışıyormuş gibi geliyordu. Parmakların baskısı daha da artmış gibiydi. Ama kendine en zor gelen o sözleri söylemeyi sonunda başardı. «Birbirimizden kaçmamıza gerek yok. Bu şart değil.»

William biraz şaşkınca gülümserken. Anthony hiç gülümsemeden çabucak ağabeyinin yanından uzaklaştı.

William okuduğu kitaptan başını kaldırd. Neredeyse bir aydan beri Anthony'nin odasına gelmesine için için hayret etmekten vazgeçmişti.

«Bir şey mi oldu?» diye sordu.

«Kim bilebilir? Yumuşak iniş yapmaya hazırlanıyorlar. Merküri Bilgisayarı çalışıyor mu?»

William kardeşinin kompüterin durumunu çok iyi bildiğinin farkındaydı. Ama yine de, «Yarın sabah, Anthony,» dedi.

«Hiçbir sorun çıkmadı mı?»

«çıkmadı.»

«Öyleyse yumuşak inişi beklememiz gerekiyor...»

«Evet.»

Anthony, «Bir terslik olacak,» dedi.

«Roketçilik bu konularda çok deneyimli artık. Hiçbir terslik olmayacak.»

’ «O kadar çalışma boşa gidecek..»

«Henüz gitmedi, gitmeyecek de.»

Anthony, «Belki de sen haklısın...» dedi. Ellerini ceplerine sokarak döndü. Kapıya vardığında duraklayarak ekledi. «Sağol.»

«Ne için, Anthony?»

«Beni rahatlattığın için...»

William alayla gülümsedi. Duygularını belli etmediği için seviniyordu.

Merküri Projesinde çalışanların hepsi o önemli anda oradalardı. Bir görevi olmayan Anthony en arkaya geçmişti. Gözleri monitörlerdeydi. Robot hareket ettirilmiş gözleriyle gördüklerini aktarıyordu.

Daha doğrusu bu mesajlar görüntüye dönüşüyorlardı. Gerçi şimdi monitörlerde sönük bir ışıktan başka bir şey gözükmüyordu. Herhalde Merküri’nin yüzeyiydi bu.

Ekranda gölgeler birbirlerini kovaladılar. Belki bunlar gezegenin yüzeyindeki bozukluklardı. Anthony sadece ekranlara baktığı için kesin bir şey söyleyemiyordu. Ama kontrolların başındaki uzmanlar aktarılan bilgiyi çıplak gözün başaramayacağı yöntemlerle

inceliyorlardı ve görünüşte çok da sakindiler. Acil bir durum olduğunu açıklayan kırmızı ışıkların hiçbiri de yanmıyordu.

Anthony, William ve diğerleriyle bilgisayarın başında olmam gerekirdi, diye düşündü. Kompüter yumuşak inişten sonra çalıştırılacak. Orada olmalıydım. Ama bunu yapamayacağım.

Ekrandaki gölgeler şimdi daha hızlı belirip kayboluyorlardı. «Robot iniyor... Ama çok mu hızlı? Evet, çok hızlı.»

Ekrandaki görüntü son kez bulanıklaştıktan sonra düzeldi. Odak noktası değişirken leke koyulaştı ve sonra hafifledi. Bir ses duyulmaya başlandı. Anthony ancak birkaç saniye sonra bu seslerin ne anlama geldiğini kavrayabildi. «Yumuşak iniş başarıldı! Yumuşak iniş başarıldı!»

Sonra duyulan mırıltılar kendi kendilerini kutlayan insanların heyecanlı seslerine dönüştü. Sonunda ekranda bir değişiklik daha oldu. Bütün mırıltı ve. kahkahalar kesilmiş, sanki sessizlikten oluşan bir duvara çarpmışlardı.

Görüntü iyice değişti. Değişti, 1ıatlar keskinleşti. Filtreli ekrandan dikkatle süzülen o parlak, çok parlak güneş ışığında şimdi bir kayayı iyice seçebiliyorlardı. Bunun bir tarafı göz kamaştırıcı bir beyazlıkta, diğer tarafıysa kapkaraydı. Kaya bi ■ sağa, bir sola kaydı. Sanki bir çift göz önce sola, sonra da sağa bakmış gibi. Ekranda maden bir el belirirken gözler de şimdi kendi vücuduna bakıyordu.

Sonunda Anthony, «Bilgisayar çalıştırılmaya başlandı!» diye bağırdı

Bu sözleri sanki başka biri haykırmış gibi kulaklarında yankılanıyordu. Sonra dışarı fırlayarak merdivenlerden indi. Arkasında sesler yükselirken bir koridordan geçti.

Bilgisayar odasına dalıp, «William!» diye bağırdı. «Olağanüstü bu! Bu...»

Ama ağabeyi elini kaldırdı. «Hişşş... Lütfen. Robottan gelenler dışında şiddetli duyguların yayılmasını istemiyorum.»

Anthony, «Yani bizi duyabilir mi?» diye fısıldadı.

«Belki de duyamaz ama bilmiyorum.» Odada Merküri Bilgisayarının yakınında yukarıdakinden küçük bir ekran daha vardı. Ekrandaki sahne farklıydı ve değişiyord . Robot hareket ediyordu

William, «Robot alışmaya çalışıyor... » diye açıkladı. «Adımları

hantalca olacak tabii. Uyarıyla cevap arasında yedi dakikalık bir gecikme var. Bunu hesaba katmak gerekiyor.»

«Ama Arizona'dakinden çok daha düzgün yürümeye başladı bile. Sen de aynı fikirde değil misin, William? Sen de öyle düşünmüyor musun?» Adam ağabeyinin omzunu kavramış onu sarsıyordu. Ahla gözleri ekrandaydı.

William. «Ben bundan eminim, Anthony,» dedi.

Güneş siyah ve beyazdan oluşan bu sıcak gezegeni kavuruyordu. Simsiyah bir gökyüzünde bembeyaz bir Güneş ışıldıyor, bembeyaz yere kapkara gölgeler düşüyordu. Açıkta kalan madenin her santimetre karesini ısıtan güneşin kokusu berrak ve tatlıydı. Bu diğer yandan adeta sürünürcesine yayılan ölüm kokusunaysa hiç benzemiyordu.

Robot elini kaldırarak baktı. Parmaklarını saydı. Sıcak-sıcak-sıcak. Dönerek parmaklarını teker teker diğer elinin gölgesine soktu. Sıcaklık yavaş yavaş geçerken dokunma duyusundaki bu değişiklik *Onun* temiz ve rahat boşluğu hissetmesini sağladı.

Ama bu tam bir boşluk sayılmazdı. O, doğruldu ve iki elini başının yukarısına doğru kaldırdı. Sonra öne doğru uzattı ve bileklerindeki duyarlı noktalar sayesinde gazları hissetti. Ağır cıvanın arasında uçuşan teneke ve kurşunu

Ayakları daha fazla bilgi sağladı: her türde silikat. Her maden iyonunun berrakayrı ve beraber tadı ve dokunuşu. Ayağını top top olmuş, yumru yumru tozların arasında ağır ağır oynattı ve değişiklikleri hiç de gelişigüzel sayılmayacak yumuşak bir senfoni gibi duydu.

Ve Güneş her taraftaydı. Başını kaldırarak Güneş'e baktı. İri, şişman, parlak ve sıcak bir şeydi bu. O, Güneş'in neşesini işitti. Çeperinden ağır ağır yükselen uzantılara baktı ve her birinin çatırtısını dinledi. Güneş'in o gepgeniş yüzündeki diğer mutlu gürültüleri de. Fondaki ışığı sönükleştirdiği zaman yerden yükselen kızıl hidrojen bulutcukları tatlı bir kontraltoya dönüştü. Hareket halindeki sislerin hafif ıslıklarına, küçücük parlak noktaların kalın, bas sesleri karışıyordu. Güneş'te patlamalar

olurken gamma ışınlarının ve kozmik parçacıkların pinpon toplarının takırtısına benzeyen gürültüleri duyuluyordu. Ve her yönde Güneş'in kozmik rüzgarda durmadan yükselip uzaklaşan yumuşak, baygın iç çekişi yankılanıyordu. Kozmik rüzgar uzanıyor ve Onu sanki yıkıyordu.

Sıçradı. O zamana kadar hissetmediği bir özgürlükle havada ağır ağır yükseldi. Ayaklan yere deyince tekrar zıpladı. Ve koşmaya başladı. Artık sıçrayıp zıplıyor ve koşuyordu. Vücudu bu şahane dünyaya çok uygundu. Kendini bulduğu bu cennete.

Çok uzun yıllar boyunca kaybolmuş olan bu yabancı, cennete sonunda erişmişti.

William, «Her şey yolunda,» dedi.

Anthony haykırdı. «Ama ne yapıyor?»

«Her şey *yolunda.* Programlama etkili. O duyularını denedi

Gözlemler yaptı. Güneş’i sönükleştirerek inceledi. Atmosferi v& toprağın kimyasal özelliklerini de öyle. Her şey çalışıyor.»

«Ama neden koşuyor?»

«Galiba bu onun kendi fikri, Anthony. Bir beyin kadar karmaşık bir bilgisayarın programlanmasını istersen onun kendince bazı fikirleri olmasını da beklemelisin.»

«Koşmak? Sıçramak?» Anthony endişeyle ağabeyine döndü. «Bir yerine bir şey olacak. Sen bilgisayarı idare edebilirsin. Onu kontroluna al. Durdur.»

Ardından William sert sert, «Hayır,» dedi. «Bunu yapmayacağım. Onun kendi kendine zarar verme tehlikesini göze alacağım. Anlamıyor musun? O çok *mutlu!* Yeryüzündeki... Hiçbir zaman başa çıkamayacağı bir dünyada. Şimdi Merküri’de ve vücudu çevresine son derecede uygun. Yüz uzmanı başardı bunu. Merküri onun için bir cennet. Bırak da zevkini çıkarsın.»

«Zevkini mi çıkarsın? Robot mu?»

«Ben robottan söz etmiyorum. Sözünü ettiğim beyin. O *beyin!* Burada yaşayan beyin.»

Cam bir mahfazaya konmuş ve üzerine dikkatle, ustalıkla teller bağlanmış olan Merküri Bilgisayarının bütünlüğü incelikle

korunmuştu. Soluk alıyor ve yaşıyordu.

William ekledi. «Cennetteki Randall. O uğrunda otizmi seçerek bu dünyadan kaçtığı gezegenini buldu. Eski vücudunun hiçbir zaman uyum sağlayamadığı bir dünyaya karşılık şimdi yeni gövdesinin iyice uyduğu bir gezegene erişti.»

Anthony şaşkınlık içinde ekrana bakıyordu. «Sakinleşmeye başladı sanırım.»

William, «Tabii,» dedi. «Mutluluğu yüzünden işini daha da iyi yapacak.»

Anthony gülümsedi. «O halde bu işi başardık, öyle mi? Sen ve ben? Diğerlerine katılıp onların bize yaltaklanmalarına izin verelim mi, William?»

William, «Beraber mi? » dedi.

Anthony onun koluna girdi. «Beraber, ağabey.»

ÖLÜM CEZASI

Brand Gorla sıkıntıyla gülümsedi. «Bildiğin gibi böyle şeyler abartılır.»

«Hayır, hayır, hayır!» Ufak tefek adamın albinolara özgü pembemsi gözlerinde öfkeli bir pırıltı belirdi. «Dorlis, insanların daha Vega sistemine girmedikleri sırada çok güçlüydü. Bizimkinden daha büyük bir Galaksi Federasyonunun merkeziydi.»

«İyi ya, oranın eski bir merkez olduğunu söyleyelim. Bunu kabul edecek ve gerisini bir arkeoloğa bırakacağım.»

«Arkeologlar bu konuda hiçbir işe yaramaz. Benim bulduklarım için kendi alanında uzmanlaşmış biri gerekli. Eh, sen de komitedesin.»

Brand Gorla'nın gözünde olumsuz bir ifade belirdi. Theor Realo'yu son sınıftan hatırlıyordu. Hiç kimseyle uyum sağlayamayan ufak tefek bir albino. Hayali, Brand'ın anılarında arka planda bir yerde titreşiyordu. Aradan çok uzun zaman geçmiş olmasına karşın albinonun gerçekten garip bir insan olduğunu hatırlıyordu. Ve onun

hâlâ garip olduğu belliydi.

Brand, «Sana yardım etmeye çalışırım,» dedi. «Tabii bana ne istediğini söylersen.»

Theor onu dikkatle süzüyordu. «Komiteye bazı gerçekleri açıklamanı istiyorum. Bunu yapacağına söz verir misin?»

Brand kaçamağa saptı. «Sana yardım edebilsem bile şunu hatırlatmak zorundayım, Theor. Ben psikoloji komitesinin küçük bir üyesiyim. Fazla bir nüfuzum yok.»

«Elinden geleni yapmalısın. Belgeler durumu açıklayacaklar zaten.» Albinonun elleri titriyordu.

Brand başeğmekten başka çare bulamadı. «Pekâlâ, anlat bakalım.» İçin için de ekledi. Sonuçta o benim eski okul arkadaşım. Bu durumda anlamadan dinlemeden onu göndermek olmaz.

Rahat bir tavırla arkasına yaslandı. Arkturusun ışıkları tavana kadar yükselen pencerelerden içeriye süzülüyordu. Renklendirilmiş camlar ışınları yayıp yumuşatıyorlardı. Ama güneşin böyle hafifletilmiş ışıkları bile Theor'un pembe gözleri için fazlaydı. Konuşurken eliyle gözlerini korumaya çalıştı. «Ben tam yirmi beş yıl Dorlis'te yaşadım, Brand. Bugün hiç kimsenin varlığından bile haberi olmadığı yerleri araştırdım ve bazı şeyler buldum. Dorlis bizimkinden çok daha büyük bir uygarlığın kültür ve bilim merkeziydi. Evet, öyle ya! Özellikle de psikoloji alanında.»

Brand lütfen gülümsedi. «Geçmişteki şeyler insana her zaman daha büyükmüş gibi gözükür. Bu konuda bir teori vardır. İsteren ders kitaplarında bulabilirsin. İlk sınıf öğrencileri her zaman ondan, GEG Teoremi diye söz ederler. Yani Güzel-Eski Günler Teoremi. Neyse... Sen devam et.»

Theor aynı fikirde olmadığını belirtmek için kaşlarını çattı. «Seni rahatsız eden bir gerçeği, önemsiz bir etiket yapıştırarak her zaman bir kenara atabilirsin.» Karşısındakini aşağı gördüğünü belli etmemeye çalışıyordu. «Ama sen şimdi bana şunu söyle, psikoloji mühendisliği konusunda ne biliyorsun?»

Brand omzunu silkti. «Öyle bir şey yok ki. Yani hiç olmazsa matematik bakımdan. Bütün o propaganda ve reklam sadece rastgele uygulanan psikoloji mühendisliğinin kaba bir türü. Sazan çok etkili olabiliyor. Belki senin kastettiğin de bu»

«Hiç de değil. Ben kontrollu koşullar altında, kalabalık insan grupları üzerinde yapılan gerçek deneylerden söz ediyorum. Yıllarca sürdürülen deneylerden.»

«Böyle şeyler tartışıldı. Ama bunların uygulanması mümkün değil. Toplum yapımız bu tür şeylere fazla dayanamaz. Etkjli kontrol için de yeteri kadar bilgimiz yok.»

Theor heyecanını baskı altında tutmaya çalışıyordu. «Ama eskilerin yeteri kadar bilgileri olduğu için kontrol sağlamayı *başardılar. .*

Brand sakin sakin sordu. «Şaşırtıcı ve ilginç. Ama bunu nereden biliyorsun?»

«Çünkü bu konuyla ilgili belgeler buldum.» Theor soluk soluğa sustu. «Bütün bir gezegen, Brand. Uygun olduğu için seçilen koskoca bir dünya. Her açıdan kontrol edilen kimselerle dolu bir yer. İncelenen, sınıflara ayrılan ve üzerlerinde deneyler yapılan gruplar. Durumu anlamıyor musun?»

Brand, kafa kontrolunu kaybettiğini gösteren o araz yok, diye düşündü. Ama yakından incelenirse belki. .. Sonra kelimelere basa basa, «Herhalde yanıldın,» dedi. «Bu tümüyle olanaksız. İnsanları bu şekilde kontrol altına alamazsın. Pek çok değişken vardır çünkü.»

«İşte meselenin canalıcı noktası da bu. Onlar insan değillerdi.»

«Ne?»

«Robottu onlar. Pozitronik robotlar. Dünya dolusu makine adam Brand. Yaşamak, tepki göstermek ve gerçek, yani insan psikologlar tarafından gözlenmekten başka yapacakları bir şey yoktu.»

«Delilik bu!»

«Kanıtlar buldum. Çünkü o robotlarla dolu dünya hâlâ var. Birinci Konfederasyon parçalanmış. Ama o robot dünyası yaşamını sürdürmüş. Üstelik bugün de var.»

«Bunu nereden biliyorsun?»

Theor Realo ayağa kalktı. «Çünkü şu son yirmi beş yılı aslında orada geçirdim!»

Komite başkanı kenarları kırmızı süslü resmi cüppesini bir tarafa atarak cebinden uzun, boğumlu ve hiç de resmi bir havası olmayan

bir sigar çıkardı. «Olacak gibi değil,» diye homurdanıyordu. «Çılgınlık bu.»

Brand, «Evet, öyle,» dedi. «Ben de bunu birdenbire komiteye açıklayamam. Beni dinlemezler bile. Durumu önce size açıklamam gerekiyordu. Ondan sonra yetkinizi kullanırsanız . ....

«Ah, çok tuhaf. Hiç böyle bir şey duymamıştım. Kim bu adam?»

Brand içini çekti. «Onun bir kaçık olduğunu itiraf etmeliyim. Arkturus Üniversitesinde aynı sınıftaydık. Bu albino o zaman bile kaçığın tekiydi. Hiç kimseyle uyum sağlayamıyordu. Aklı fikri eski çağlar tarihindeydi. Aklına bir şey geldi mi, bu uğurda aptal gibi durmadan çalışıp çabalayan insanlardandı... Söylediğine göre Dorlis sisteminde yirmi beş yıl oraya buraya gitmiş. Şimdi onda neredeyse bütün uygarlığın tam belgeleri var.»

Komite başkanı sigarını öfkeli öfkeli tüttürdü. «Evet, biliyorum. Tele-stat dizilerinde bile amatör her zaman harika şeyler bulur. Yalnız başına çalışan kahraman. Hiçbir yere bağlı olmayan biri. Haydi oradan! Arkeoloji bölümüne başvurdun mu?»

«Tabii. Sonuç ilginç oldu. Kimse Dorli 'le ilgilenmiyor. Konu sadece eski değil, on beş bin yıl öncesiyle de ilgili... Dorlis hemen hemen bir efsane sayıldığı için güvenilir arkeologlar onunla ilgilenerek zaman kaybetmiyorlar. Orası bir tek konuya saplanıp kalmış, kitaplara düşkün bir amatörün bulabileceği bir yer. Tabii bundan sonra Dorlis bir arkeolog cennetine dönüşecek. Ama Theor'un iddiaları doğru çıkarsa...»

Komite başkanı çirkin yüzünü korkunç bir biçimde buruşturdu. «Bu hiç de gurur okşayıcı bir durum değil. Eğer tüm bunlarda bir gerçek payı varsa, o zaman Birinci Konfederasyonun psikoloji alanında. bizden çok ileri olduğu anlaşılacak. Biz de saçmalayan aptallar durumuna düşeceğiz. Pozitronik robotları da unutma. Biz bu konuda hâlâ planlar üzerinde çalışıyoruz. Dorlis'in bu açıdan bizden yetmiş beş katı üstün olduğu ortaya çıkacak. Galaksi! Bu işle ilgili matematiği düşün.»

«Beni dinleyin, efendim. Hemen herkesin fikrini almadan ve her olasılığı incelemeden konuyu size açamazdım. Hemen ilk iş Blak'a gittim. O da Birleşik Robotların metametikçisiyle görüştü. O böyle

şeylerin sınırı olmadığını söylüyor. ‘Zaman, para ve derin bir psikoloji bilgisi' -buna özellikle dikkat edin!‘derin bir psikoloji bilgisi olursa o tür robotlar şimdi bile yapılabilir,' diyor.»

«Elinde nasıl bir kanıt var?»

«Kimin? Blak'ın mı?»

«Hayır, hayır. Arkadaşının. Albino'nun. Onda belgeler oldu ğunu söyledin.»

«Evet. var. Hepsi burada. Theor çok eski olduğunun inkâ edilemeyeceği belgeler bulmuş. Hepsini çeşitli şekillerde incelet tirdim. Tabii o belgeleri okumam imkânsız. Zaten kimsenin oku yabileceğini de sanmıyorum. Theor Realo dışında tabii.»

«Ama bu işaretli kartlarla oyun oynamaya benzemiyor mu' Yani onun iddialarını olduğu gibi kabul etmek zorundayız.»

«Evet, bir bakıma. Ama Theor da belgelerin tümünü akuya bildiğini iddia etmiyor. Sadece bazı bölümleri çözebildiğini söylü yor. Dilin eski Sentaurcadan türediğini iddia ediyor. Belgeleri d uzmanlarına verdim, onların üzerinde çalışıyorlar. Onlar bu di çözebilirler. Eğer Theor'un çevirisi doğru değilse bunu da öğren riz.»

«Pekâlâ. Şu belgelere bir bakalım.»

Brand Garla üzerlerine plastik geçirilmiş olan belgeleri çıkaı dı. Komite başkanı hepsini bir tarafa atarak ş<=vriye uzand Bunu okurken sigarın dumanlarını üfleyip duruyordu.

Sonunda, «Hıh...» dedi. «Herhalde diğer ayrıntılar Dorlis'te.

«Theor, sadece pozitronik robotların beyinleriyle ilgili yüz y da iki yüz ton plan olduğunu iddia ediyor. Onlar hâlâ Dorlis’1 konuldukları mahzendeymişler. Ama bilginin en önemsizi bı Theor, o robot dünyasına gitmiş. Onda foto-kalıplar, teleks kayı ları, her türlü ayrıntı var. Tabii bütün bu bilgi biraraya toplanmı mış. Bunun psikoloji konusunda fazla bilgisi olmayan biri tarafıı dan toplandığı belli. Ama Theor yine de indiği gezegenin... şey doğal olmadığını kanıtlayacak kadar bilgi toplamış.»

«Peki yanında mı?»

«Hepsi. Çoğu mikrofilm üzerinde. Ama projeksiyon makinasını da getirdim. İşte gözlükleriniz.»

Komite başkanı bir saat sonra, «üyeleri yarın toplantıya çat

racağım,» dedi. «Bu konuyu açacağım.»

Brand sinirli sinirli gülümsedi. "Dorlis'e bir komisyon mu yıayacağız?»

Komite başkanı alayla, «Üniversiteden böyle bir şey için para koparabilirsek.» diye mırıldandı. «Bu malzemeyi bir süre için bana bırak lütfen. Belgeleri biraz daha incelemek istiyorum.»

Hükümetin Bilim ve Teknoloji Dairesi teorik olarak bütün bilimsel araştırmaları kontrol ediyordu. Ama aslında büyük üniversitelerde sadece araştırma yapan gruplar bağımsızdılar. Hükümet genellikle bununla uğraşmıyorsa da tabii bu evrensel bir kural da değildi.

İşte bu nedenle komite başkanı kaşlarını çattı, öfkeyle küfretti ama Wynne Murry'le konuşmayı reddedemedi. Bunu yapması imkânsızdı. Murry aslında bakan yardımcısıydı ve psikoloji, psikopati ve zihin teknolojisi konularıyla ilgileniyordu. Ayrıca oldukça iyi bir psikolog sayılırdı.

Komite başkanı öfkeyle bakabilirdi ama ancak o kadar.

Bakan Yardımcısı Murry neşeyle bu bakışları görmezlikten geldi. Uzun çenesini ,ovuşturarak, «Bu, sonuçta yetersiz bir bilgi konusu sayılır,» dedi. «Böyle söyleyelim mi?»

Komite başkanı soğuk soğuk, «Hangi bilgiyi istediğinizi bilmiyorum,» diye cevap verdi. «Hükümet, üniversiteyle ilgili fonlar konusunda sadece bir danışman gibi davranabilir. Ve bu seferki olayda da hükümetin fikirleri bizi hiç ilgilendirmiyor.»

Murry omzunu silkti. «Ben paraya karşı çıkmıyorum. Ama hükümetin izni olmadan bu gezegenden ayrılamazsınız. İşte yetersiz bilgi de bu konuyla ilgili.»

«Size verilenden başka bilgimiz yok.»

«Ama bazı şeyler dışarı sızdı. Bütün bu sır, giz çok çocukça ve gereksiz.»

Yaşlı psikolog kıpkırmızı kesildi. «Sır mı? Eğer akademik yaşam tarzını bilmiyorsanız, bu konuda size yardım edemem. Araştırmalar, özellikle çok önemli olanları, belirli bir gelişme olmadan kamuya açıklanamaz. Açıklanamaz. Geri döndüğümüz zaman size

yayınlayacağımız tezlerin kopyalarını göndeririz.»

Murry başını salladı. «Ih ıh! Bu yeterli değil. Siz Dorlis'e gidiyorsunuz, değil mi?»

«Bilim dairesine bildirdik zaten.»

«Neden?»

«Peki, neden öğrenmek istiyorsunuz?»

«Çünkü bu çok önemli bir şey. Yoksa komite başkanı orayı: gitmeyi düşünmezdi bile. Şu daha eski uygarlık ve robotlar dünyası meselesi nedir?»

«İyi ya, öğrenmişsiniz işte.»

«Sadece üstünkörü bir fikir edinebildik. Ben ayrıntıları istiyorum.»

«Bildiğimiz hiçbir ayrıntı yok. Dorlis'e inmedikçe öğrenemeyeceğiz.»

«O halde ben de sizinle geleceğim.»

«Ne?»

«Çünkü ben de ayrıntıları öğrenmek istiyorum.»

«Neden?»

«Ah...» Murry ayağa kalktı. «Şimdi de *siz* sorular soruyorsu nuz. Artık bunun bir yararı yok. Üniversitelerin hükümet kontra lundan hoşlanmadıklarını biliyorum. Herhangi bir akademik kay nağın bana isteyerek yardım etmeyeceğini bildiğim gibi. Ama Arkturus adına! Bu sefer yardım bulacağım! Benimle istediğini. kadar savaşın vızgelir. Size katılmazsam grubunuz hiçbir yerı gidemez. Ben de hükümet temsilcisi olarak size katılacağım.»

Dorlis bir dünya olarak etkileyici değildi. Galaksi ekonomi: bakımından hiç önemi yoktu. Büyük ticaret yollarından çok uzaktaydı. Yerlileri geri kalmış ve cahildiler. Tarihi karanlıktı. Ama esi bir dünyayı boğan o moloz yığınlarının altında bir yerde belli beliı siz kanıtlar vardı. Eski günlerin Dorlis'inin daha büyük bir federasyonun daha büyük bir merkezi olan gezegenin yükselip yok oluşunu açıklayan belgeler.

Şimdi de daha yeni bir dünyadan gelmiş olan insanlar bu molozları karıştırıyor ve durumu anlamaya çalışıyorlardı.

Komite başkanı kafasını salladı ve sonra da kır saçlarını geriye doğru itti. Bir haftadan beri traş olmamıştı. «Bütün mesela bir çıkış noktamızın olmaması. Dili çözmeleri olanaksız herhalde. Ama yazılardan bir anlam çıkmıyor.»

«Bu konuda birçok şey yapıldı sanırım.»

«Karanlıkta, el yordamıyla... Albino arkadaşının çevirilerine dayanarak yürütülen tahmin oyunları. Umutlarımı onlara bağlayacak değilim.»

Brand, «Saçma!» dedi. «Nimia Anormalliği üzerinde tam iki yıl çalıştınız. Oysa buraya geleli daha iki ay oldu. Üstelik bu olay diğerinden yüz bin kez daha önemli.» Sertçe güldü. «Hükümet temsilcisinin canınızı sıktığını anlamak için psikolog olmaya gerek yok.»

Komite başkanı sigarın ucunu ısırdı, parçayı tükürerek bir metre öteye fırlattı. Ağır ağır, «O inatçı katıra üç şey yüzünden sinirleniyorum,» dedi. «Bir, hükümetin işlere burnunu sokmasından hoŞıanmıyorum. İki, psikoloji tarihinin en önemli olayıyla karşı karşıyayken bir yabancının işe karışması tepemi attırıyor. Üç, galaksi adına, ne istiyor o? *Neyin peşinde*?»

«Bilmiyorum.»

«Neyin peşinde olmalı? Bunu hiç düşündün mü?»

«Hayır. Açıkçası aldırmıyorum. Sizin yerinizde olsaydım onu görmezlikten gelirdim.»

Komite başkanı öfkeyle, «Evet, sen öyle yapardın,» diye homurdandı. «Öyle yapardın! Hükümetin bu işe karışmasını görmezlikten gelmenin yeterli olacağını sanıyorsun. Murry'nin kendini bir psikolog saydığını herhalde biliyorsun?»

«Evet, biliyorum.»

«Ve herhalde onun bütün yaptıklarımıza karşı korkunç bir merak duyduğunun da farkındasındır.»

«Bence bu da normal.»

«Ah! Ayrıca...» Yaşlı psikolog sesini birdenbire şaşılacak bir hızla alçalttı. «Tamam. Murry kapıda. Telaşlanma.»

Wynne Murry gülümseyerek onları selamladı. Ama komite başkanı sadece sertçe başını salladı.

Murry açıkça, «Ah,» dedi. «Biliyor musunuz kırk iki saattir ayaktayım. Burada bir şeyler var. Önemli bir şııyler.»

«Teşekkür ederim.»

«Hayır, hayır, ben çok ciddiyim. Robot dünyası. gerçekten var »

«Olmadığını mı sanıyordunuz?»

Bakan yardımcısı dostça bir tavırla omzunu silkti. «Tabii insan doğal olarak kuşkulanıyor. Şimdi... planlarımız nedir?»

«Neden sordunuz?» Komite başkanı bu kelimeleri sanki gırtlağını sıkarak konuşturuyorlarmış gibi tek tek söylemişti.

«Planlarınızın benimkilere uyup uymadıklarını anlamak için.»

«O halde sizin planlarınız nedir?»

Murry güldü. «Hayır, hayır, önce siz. Burada ne kadar kalmayı düşünüyorsunuz?»

«İlgili belgeler konusunda iyi bir başlangıç yapılıncaya kadar.»

«Ama bu bir cevap değil ki. 'İyi bir başlangıç'tan kastınız nedir?»

«Hiçbir fikrim yok. Bu yıllar alabilir.»

«Ah! Kahretsin!»

Komite başkanı kaşlarını kaldırdı ama bir şey söylemedi.

Bakan yardımcısı tırnaklarına bakarak, «Bu robot dünyasının yerini herhalde biliyorsunuz?» dedi.

«Tabii. Theor Realo oraya gitmiş. Şu ana kadar verdiği bütün bilgi tutuyor.»

«Doğru. Şu albino. E, o halde neden oraya gitmiyorsunuz?»

«Oraya gitmek mi? Bu imkânsız!»

«Nedenini sorabilir miyim?»

Komite başkanı sabırsızlığına hakim olmaya çalışarak, «Buraya bakın,» dedi. «Sizi buraya biz çağırmadık. Sizden bize neler yapmamız gerektiğini söylemenizi istemiyoruz. Ama size kavga etmek için bahane aramadığımı göstermeye çalışacağım. Durumumuzu bir benzetmeyle anlatayım. Bize dev gibi karmaşık bir makine verdiklerini düşünelim. Bu hemen hiç bilmediğimiz prensiplere göre, yine pek tanımadığımız malzemeden yapılmış olsun. Makine o kadar büyük ki, değil onun işlevini anlamak, parçaları arasında bile bir bağlantı kurulamıyor. Şimdi bana

makinenin ne olduğunu anlamadan esrarlı dakik parçalarına bir ışınla saldırmamı önerir misiniz?»

"Ne demek istediğinizi anlıyorum tabii. Ama benzetme pek uygun değil »

"Hayır. Ben hiç de öyle düşünmüyorum. Pozitronik robotlar henüz bilmediğimiz prensiplere göre üretilmişler. Onları, yine hiç bilgimizin olmadığı bir biçimde çalışmaları için yapmışlar. Bildiğimiz tek şey robotları kendi kaderlerini çizmeleri için tamamiyle tecrit ettikleri. Onları yalnız bırakmışlar. Şimdi o gezegene gitmek deneyin altüst olmasına yol açar. Grup halinde oraya gider, önceden tahmin edilmeyen yeni faktörler oluşturur, istenmeyen tepkilere yol açarsak her şey mahvolur. En ufak bir değişiklik...»

«Saçma! Theor Realo oraya gitmiş bile!»

Komite başkanının tepesi birdenbire attı. «Bunu bilmediğimi mi sanıyorsunuz? O lanetli albino, psikoloji konusunda hiçbir bilgisi olmayan cahil bir fanatik! O budala gezegene kim bilir ne tür zararlar verdi, bunu galaksi bilir!»

Bir sessizlik oldu. Bakan yardımcısı düşünceli bir tavırla tırnağını dişlerine vuruyordu. «Bilmem ki... Bilmem ki... Ama bunu öğrenmek zorundayım. Ve yıllarca da bekleyemem.» Dışarı çıktı.

Komite başkanı da müthiş bir öfkeyle Brand'a döndü. «İsterse robot dünyasına gidebilir. Ona nasıl engel oluruz?»

«İzin vermezsek gidemez ki. Sonuçta bu araştırma grubunun başkanı o değil.»

«Ah, öyle mi? O içeri girmeden önce ben de sana bunu söyleyecektim. Biz Dorlis'e geleli beri filodan on gemi buraya indi.»

«Ne?»

Evet»

«Ama neden?»

«İşte benim anlamadığım da bu, oğlum.»

Wynne Murry nazik nazik, «Girebilir miyim?» dedi. Theor Realo ani bir endişeyle masasındaki karmakarışık kâğıt yığınından başını kaldırdı.

«Glr,in. Size yer açayım.» Albino sinirli sinirli iki iskemleden

birinin üzerindeki eşyaları kaldırdı.

Murry oturarak uzun bacaklarını üstüste attı. «Size de burada görev mi verdiler?» Başıyla yazı masasını işaret etti.

Theor kafasını, «Hayır,» dermiş gibi sallayarak gülümsemeye çalıştı. Sonra adeta düşünmeden kağıtları toplayarak hepsini tersine çevirdi.

Theor tanınmış ya da tanınmamış çeşitli unvanları olan yüz psikologla Dorlis'e döneli aylar olmuştu. Ve bu sürede onu gitgide çalışma merkezinden uzaklaştırmışlardı. Artık ona yer yoktu. Sadece kendisinin gördüğü o robotlar dünyasıyla ilgili soruları cevaplamak dışında ona bir iş düşmüyordu. Böyle zamanlarda da diğerlerinin gezegene işini bilen bir bilim adamıyla değil de gereksiz biriyle gelmiş gibi davrandıklarını seziyordu.

Eh, kırılmak da bir şey sayılırdı. Gerçi bu her zaman böyle oluyordu.

Theor, «Efendim?» diye mırıldandı. Murry'nin sözlerini duymamıştı.

Bakan yardımcısı, «Size iş vermemelerinin şaşılacak bir şey olduğunu söylüyordum,» dedi. «Ne de olsa burayı ilk siz keşfettiniz. Öyle değil mi?»

Albino keyiflendi. «Evet! Ama o iş benden çıktı artık. Beni
çok aştı."

«Ama robotlar dünyasına gittiniz.»

«Bana bunun bir hata olduğunu söylüyorlar. Her şeyi mahvetmiş olabilirmişim.»

Murry yüzünü buruşturdu. «Bence onları sinirlendiren sizin bilgi toplamış olmanız. Çünkü bunu kendileri yapamadılar. O süslü unvanlarının sizi etkilemesine izin vermeyin. Bir hiç olduğunuzu düşünmeyin. Aklı başında bir amatör kör bir uzmandan daha iyidir. Siz ve ben haklarımızı savunmalıyız. Ben de bir amatörüm... Bir sigara için.»

«Ben sigara hiç... bir tane alacağım. Teşekkür ederim.» Albino karşısındaki bu uzun boylu adama ısındığını hissediyordu. Kağıtları yine yüzleri yukarı gelecek biçimde çevirdikten sonra sigarasını kahramanca ama şaşkınca yaktı. «Yirmi beş yıl. ..» Theor bu sözleri öksürükler arasında söylemişti.

«O dünyayla ilgili bazı soruları cevaplar mısınız?»

«Herhalde. Zaten bana da o gezegenden başka bir şeyi sordukları yok. Ama bu soruları *onlara* sormamız gerekmez mi? Herhalde artık her şeyi öğrendiler.» Sigaranın dumanlarını kendisinden mümkün olduğu kadar uzağa üflemeye çalıştı.

Murry, «Açıkçası,» dedi. «Bu işe daha başlamadılar bile. Ve ben o akıl karıştırıcı psikolojik çeviriler olmadan bilgi edinmek istiyorum. Şimdi... önce şunu soracağım: o robotlar nasıl insanlar... ya da şeyler? İçlerinden birinin foto-kalıbı var mı sizde?»

«Şey, yok. Onların ‘kalıplarını’ almak istemedim. Ama onlar ‘şeyler' değiller. *İnsan* onlar!»

«Ya? Onlar... insanlara mı benziyorlar?»

«Evet. Hemen hemen. Hiç olmazsa dış görünüşleri. Elime hücre yapılarıyla ilgili mikroskop çalışmaları geçti. Hepsini getirdim. O belgeler şimdi komite başkanında. Tabii robotların içleri farklı. Her şey iyice basitleştirilmiş. Ama bunu hiç anlamıyorsunuz. Hepsi çok ilginç... ve iyi kimseler.»

«Peki, gezegendeki diğer canlılardan daha mı basitler?»

«Ah, hayır. Orası çok ilkel bir gezegen. Ve... ve...» Theor öksürmeye başladığı için konuşmasını sürdüremedi. Sigarasını mümkün olduğu kadar dikkati çekmemeye çalışarak tablaya bastırdı. «Aslında protoplazma temeline dayanıyorlar. Kendilerinin robot olduklarından şüphe bile etmediklerini biliyorum.»

«Evet, herhalde. Ya bilimleri?»

«Bilmiyorum. Bunu görme fırsatını bulamadım. Her şey o kadar değişti ki... Herhalde durumu ancak bir uzman anlayabilirdi »

«Makineleri var mıydı?»

Albino şaşırdı. «Şey, tabii. Pek çok ve çeşitli.»

«Ya büyük kentler?»

«Evet[1]»

Murry'nin gözlerinde düşünceli bir ifade belirdi. «Ayrıca onlardan hoşlanıyorsunuz. Neden?»

Theor Realo şaşırdı. «Bilmiyorum. Sadece hoş kimselerdi. Hepsiyle anlaşıyordum ve beni fazla rahatsız etmiyorlardı. Kesin bir şey söylemem imkansız. Belki de neden kendi dünyamda insanlarla

kolay kolay anlaşamam. Onlar gerçek insanlar kadar aksi değillerdi.»

«Tavırları daha mı dostçaydı?»

«H-Hayır. Böyle söyleyemem. Beni hiçbir zaman aralarına almadılar. Ben bir yabancıydım. Başlangıçtır dillerini de bilmiyordum. İşte böyle şeyler... Ama.. .» Albino ani bir neşeyle birdenbire başını kaldırdı. “... onları daha iyi anlıyordum. Neler düşündüklerini daha kolaylıkla seziyordum. Ben... Ama nedeni bilemiyorum... »

«Hım... şey... bir sigara daha içer misiniz? Hayır mı?.. Artık yatmam gerekiyor. Geç oldu. Yarın golf oynayalım mı? Küçük bir saha oluşturdum. İşe yarayacak gibi. Siz de gelin. Ekzersiz size yarar.» Gülümseyerek dışarı çıktı.

Kendi kendine bir tek cümle mırıldanıyordu. “Bu bir ölüm cezasına benziyor...» Kendi odasına giderken düşünceli bir tavırla ıslık çalmaya başladı.

Murry, ertesi gün, Komite başkanının karşısına dikildiği zaman da aynı cümleyi tekrarladı. Beline mevkiini gösteren o kuşağı takmıştı. İskemleye oturmadı.

Komite başkanı bıkkın bıkkın, “Yine mi?» dedi.

Bakan yardımcısı, «Yine,» diye başını salladı. “Ama bu kez durum ciddi. Araştırma grubunuzun başına geçmem gerekebilir »

«Ne? Bu olamaz, efendim! Böyle bir öneriyi dinlemem bile!»

“Benim yetkilerim var.» Wynne Murry madensi silindiri uzattı. Bu başparmakla basıldığı zaman açılıyordu. “Tam bir yetkim var. Onu dikkatle kullanma iznim de. Gördüğünüz gibi bu belgeyi Federasyon Meclisi Başkanı imzaladı.»

“E... Ama neden?» Komite başkanı kendini zorlayarak normal bir biçimde soluk almaya başladı. “Keyfi bir despotluk dışında geçerli bir neden var mı?»

“Hem de çok iyi bir neden var, efendim. Tâ başından beri bu çalışmalara değişik açılardan bakıyoruz. Bilim ve Teknoloji Dairesi robot dünyasına bilimsel bir merakla bakmıyor. Onu, bu gezegenin, federasyonun barış dolu yaşamını etkileyip etkilemeyeceği konusu ilgilendiriyor. Durup, bu robotlar dünyasının aslında tehlikeli olabileceğini düşündüğünüzü sanmıyorum.»

«Ben böyle bir tehlike göremiyorum. O dünya tecrit edilmiş durumda. Ve son derecede de zararsız bir yer.»

«Bunu nasıl bilebilirsiniz?»

Komite başkanı öfkeyle, «Deneylerin nitelikleri bunu gösteriyor,» diye haykırdı. *«O* gezegeni planlayan insanlar mümkün olduğu kadar kapalı bir sistem yaratmayı istemişler. O dünya bütün ticaret yollarından olabildiğince uzak. Uzayın pek az yıldız olan bir yerinde. Deneyciler robotların, kimse onlara karışmadan gelişmelerini istemişler.»

Murry güldü. «Bu bakımdan sizinle aynı fikirde değilim. Dinleyin, sizin derdiniz nedir, biliyor musunuz? Sadece varsayımlarla ilgilenen bir insan olmanız. Siz bir. şeye bakıyor ve onu olması gerektiği gibi görüyorsunuz. Buna karşılık ben pratik bir insan olduğum için her şeyi oldukları gibi görüyorum. Hiçbir deney kendi kendine sonsuza kadar devam edemez. Muhakkak yakında bir yerde en aşağı bir gözlemci olur. O deneyi izler ve gerektiği zaman da bazı *değişiklikler* yapar.»

Komite başkanı ifadesiz bir yüzle «E?» dedi.

«Bu deneyin gözlemcileri yani Dorlis'li psikologlar Birinci Konfederasyon sona ererken ortadan kalktılar. Ve deney on beş bin yıl kendi kendine sürüp gitti. Küçük hatalar birleşip büyük yanlışlara dönüştü. Yabancı faktörler de başka hatalara neden oldular. Bu bir geometrik dizi oluşturdu ve deneyi kimse durdurmadı.»

«Salt varsayım.»

«Belki. Ama sizi sadece robotların dünyası ilgilendiriyor. Bense bütün federasyonu düşünmek zorundayım.»

«Robot dünyası federasyon için hangi bakımdan tehlikeli olabilir? Arkturus adına! Ne demek istediğinizi anlayamıyorum.»

Murry içini çekti. «Basit konuşacağım. Ama sözlerim meledrama kaçarsa beni suçlamayın. Federasyonda yüz yıllardan beri hiç iç savaş çıkmadı. Bu robotlarla karşılaşırsak ne olur?»

«Yani siz bir tek gezegenden mi korkuyorsunuz?»

«Olabilir. Onların bilim alanında ne kadar ilerlediklerini bilmiyoruz. Robotlar bazan çok tuhaf şeyler yapabilirler.»

«Onlar bilimde ne kadar ilerleyebilirler ki? O robotlar maden ve

elektrikten oluşan süper insanlar değiller! Protoplazmadan oluşan zayıf yaratıklar. Gerçek insanların zavallı taklitleri. Pozitronik beyinleri insanların psikolojik kanunlarının basitleştirilmiş şekline göre ayarlanmış. Eğer sizi korkutan ‘robot' sözcüğüyse...»

«Hayır, değil. Ama ben Theor Realo’ylakonuştum. Bildiğiniz gibi robotları sadece o görmüş.»

Komite başkanı için için, sessizce ve uzun uzun küfretti. Psikoloji bilmeyen geri zekâlı birinin ayakaltında dolaşmasına izin vermişlerdi. O da gevezelik edip işleri bozmuştu. Sonra, «Realo’nun hikâyesini başından sonuna kadar dinledik,» diye açıkladı. «Onu tamamiyle, ustalıkla değerlendirdik. Emin olun o robotların hiçbir tehlikeli yanları yok. Deney tam anlamıyla akademik. Eğer geniş bir zamanı kapsamasaydı onunla iki gün bile ilgilenmezdim. Anladığımız kadarıyla Dorlis’liler temel aksiyomlardan bir ya da ikisini değiştirerek pozitronik bir beyin oluşturmak istemişler. Ayrıntıları henüz saptamadık. Ama önemsiz şeyler olmalılar. Çünkü bu alanda yapılan ilk deney bu. O günün efsanevi psikologları da adım adım ilerlemek zorundaydılar, Bana inanın. O robotlar ne birer süpermen, ne de birer hayvan. Sizi... bir psikolog olarak temin ediyorum.».

«Çok üzgünüm. Ben de bir psikoloğum. Korkarım bu bakımdan kitaplara fazla bağlı değilim. Ama sözünü ettiğiniz ufak tefek değişiklikler! Savaşma isteğini ele alalım. Bu bilimsel bir terim değil ve zaten böyle şeyleri ezberleyecek kadar sabrım yok. Ne demek istediğimi biliyorsunuz. Biz insanlar da eskiden savaşçıydık. Ama şimdi ırkımızın bu özelliğini yavaş yavaş soyutlamaya çalışıyorlar. Dengeli bir siyasi ve ekonomik sistemde savaşılarak enerji kaybedilmesine yer yoktur. Artık bu insan ırkının yaşaması için gerekli olan bir nitelik değil. Ancak robotların savaşçı olduklarını düşünelim. Belki kimsenin onları gözlemediği binlerce yıllık sürede bir yanlışlık oldu ve ters yöne saptılar. Ve üreticilerin düşündüklerinden çok daha kavgacı oldular. O zaman o robotlarla birlikte olmak insanı çok rahatsız eder.»

"Ah, belki galaksideki bütün güneşler de aynı anda Nova halini alır. Haydi, bunu düşünüp *gerçekten* endişelenmeye başlayalım.»

Murry yaşlı psikoloğun bu hiç de ince olmayan alayına aldırmadı.

"Bir şey daha var. Theor Realo o robotlardan hoşlanmış. Hatta onları gerçek insanlardan daha çok seviyor. Realo o gezegene daha çok uyduğunu düşünmüş. Eh, biz de onun kendi dünyasıyla uyum sağlayamadığını biliyoruz.»

Komite başkanı, «Sizce bunun anlamı nedir?» diye sordu.

«Bunu göremiyor musunuz?» Wynne Murry kaşlarını kaldırdı. «Theor Realo o robotları seviyor. Çünkü kendisi de onlara *benziyor.* Theor Realo'nun tam bir psişik analizi yapılırsa birkaç temel aksiyomda değişiklik olduğu ortaya çıkar. Robotlardaki değişiklikler gibi. Bundan kesinlikle eminim. Ve... Theor Realo bir noktayı kanıtlamak için tam yirmi beş yıl çalışmış. Bilim dünyası bunu bilseydi gülmekten katılırdı. Theor Realo bir fanatik. İyi, dürüst, hümanist, dayanılmayacak bir azimi ve inadı var. *Herhalde o robotlar da böyle.»*

«Sözleriniz çok mantıksız. Bir aptal gibi tartışıyorsunuz. Bir geri zekâlı gibi.»

«Kesin matematiksel kanıtlara ihtiyacım yok. Akla yakın bir kuşku yeterli. Ben federasyonu korumak zorundayım. Dinleyin, aslında bu pekâlâ *mantıklı.* Dorlis’li psikologlar üstün birer uzman değillerdi. Sizin de dediğiniz gibi adım adım ilerlemek zorundaydılar. Androidleri... onları robot diye tanımlamaktan vazgeçelim... sadece insanların kopyalarıydılar. Belki iyi kopyalar. Ancak insanların çok karmaşık bir tepki sistemleri var... toplumsal vicdan, ahlak sistemleri kurma isteği ve adil olmak, cömertlik, mertlik gibi daha sıradan şeyler. Ve bunları kopya etmek de imkânsız. O androidlerde bu niteliklerin olduğunu sanmıyorum. Ama herhalde azimlililer. Ve bu da inat ve döğüşkenlik anlamına gelir. Tabii Theor Realo hakkındaki düşüncelerimde yanılmıyorsam. Eh, bu androidler bilim alanında biraz ilerlemişlerse onların galakside başı boş dolaşmalarını istemem. Nüfusumuz onlarınkinin bin ya da milyon katı olsa bile. Onların rahatça dolaşmalarına izin vermeyeceğim!»

Komite başkanının yüz hatları gerilmişti. «Şu ara ne yapmak niyetindesiniz?»

«Buna henüz karar vermedim. Ama galiba küçük bir grupla o gezegene inmeyi deneyeceğim.»

«Bir dakika!» Yaşlı psikolog yerinden fırlayarak, masanın köşesinden dolaştı. Bakan yardımcısını dirseğinden tuttu. «Ne yaptığınızı bildiğinizden emin misiniz? Bu dev deneyin sonuçlarını ne siz tahmin edebilirsiniz, ne de ben! Neyi ortadan kaldırdığınızı da bilemezsiniz!»

«Biliyorum. Yapmak istediğim şeyin hoşuma gittiğini mi sanıyorsunuz? Ben de bir psikoloğum. Neler olduğunu anlamayı isteyecek kadar bu konuya bağlıyım. Ama beni buraya federasyonu korumam için gönderdiler. Ben de elimden geldiğince bunu yapmaya çalışacağım. Bunun pis bir iş olduğunu biliyorum. Ama başka ne yapabilirim?»

«Bu olayı bütün ayrıntılarıyla düşünmüş olamazsınız. Belki bu deney sayesinde psikolojinin temel fikirlerini kavrayabileceğiz. Bu iki galaksinin birbirleriyle kaynaştırılması anlamına gelecek. Elde edeceğimiz geniş bilgi ve güç karşısında robotların verebilecekleri zarar solda sıfır kalacak. Onlar maden ve elektrik karışımı süpermenler olsalar bile.»

Bakan yardımcısı omzunu silkti. «Şimdi de siz açık olmayan ihtimallerin üzerinde duruyorsunuz.»

«Dinleyin. Sizinle bir anlaşma yapalım. Onlara ambargo uygulayın. Gemilerinizle tecrit edin. Nöbetçiler dikin. Ama o robotlara ilişmeyin. Bize daha fazla zaman verin. Bir fırsat tanıyın. Bunu yapmalısınız!»

«Bunu ben de düşündüm. Ama meclisten izin almam gerekiyor. Bu da çok pahalıya gelir.»

Komite başkanı çılgınca bir sabırsızlıkla kendini koltuğuna attı. «Siz ne tür bir masraftan söz ediyorsunuz?' Başarılı olursak elimize neler geçeceğini bilmiyor musunuz?»

Murry düşündü ve sonra da hafifçe gülümsedi. «Ya onlar yıld'dararası yolculuğa başlarlarsa?»

Yaşlı psikolog çabucak, «O zaman itirazımı geri alırım,» dedi.

Bakan yardımcısı ayağa kalktı. «Meclise başvuracağım.

Brand Gor1a, komite başkanının kamburlaşmış sırtına bakarken yüzündeki bütün ifadeyi silmeye çalışıyordu. Yaşlı adamın grubun

üyelerine yaptığı cesaret aşılayıcı konuşmalar artık pek etkili değildi. Brand sözlerVsabırsızca dinliyordu.

Brand, «Şimdi ne yapacağız?» dedi.

Komite başkanının omuzları titredi ama adam dönmedi. «Theor Realo'yu çağırttım. O küçük budala geçen hafta doğu kıtasına gitti ...»

«Neden?»

Yaşlı psikolog sözü kesildiği için öfkelenmişti. «O hilkat garibesinin yaptığı herhangi bir şeyi nasıl anlayabilirim? Murry haklı. Bunu anlayamıyor musun? O psişik bakımdan anormal bir yaratık. Aslında başına bir nöbetçi dikmemiz gerekirdi. Eğer ona iki defa bakmayı akıl etseydim, bunu yapardım. Ama artık geri dönüyor. Ve burada da kalacak.» Sesi bir mırıltı halini aldı. «İki saat önce gelmiş olmalıydı.

. Brand açık açık, «İş çıkmaza girdi, efendim, dedi.

«Öyle mi düşünüyorsun?»

«Şey... meclis, robot dünyasının etrafında sonsuza kadar devriyelerin dolaşmasına razı olur mu hiç? Bu pahalıya gelir. Ve sıradan galaksi vatandaşları da bu uğurda vergi ödenmesine karşı gelirler. Psikolojik denklemler yozlaşır ve aklı selim aksiyomlarına dönüşürler. Hatta ben Murry'nin meclise başvurmayı neden kabul ettiğini de anlayamıyorum.»

«Gerçekten anlamıyor musun?»» Komite başkanı sonunda genç adama döndü. «O. budala bir psikolog olduğunu sanıyor. Aslında robot dünyasını ortadan kaldırmak istemediğini düşünerek kendi kendini övüyor. Ancak bunu federasyonun iyiliği için yapmak zorunda olduğunu söyledi ve herhangi bir uzlaşma yoluna yanaşmaya hazır. Meclis bu işin sonsuza kadar sürüp gitmesine tabii ki razı olmayacak. Bunu bana söylemene gerek yok.» Yaşlı psikolog sabırla, sakin sakin konuşuyordu şimdi. «Ama ben on yıllık bir süre isteyeceğim. Ya da iki yıl veya altı ay. Artık ne kadarını koparabilirsem. Zaman almayı başaracağım. Ve biz de bu sürede o dünya konusunda yeni şeyler öğreneceğiz. Durumumuzu sağlamlaştıracak ve süre sona erdiği zaman anlaşmayı yenilemeyi başaracağız. Çalışmalarımıza devam edebiktceğiz.» Kısa bir sessizlik oldu. Sonra komite başkanı ağır ağır ekledi. «Ve Theor Realo da bu konuda çok önemli bir rol

oynayacak.»

Brand Gorla ona bakarak sessizce bekledi.

Komite başkanı, «Murry bu bakımdan bizim göremediğimiz bir şeyi farketti,» dedi. Realo psikolojik bakımdan sakat bir insan. Ve bütün olayın anahtarı da bu. Onu incelersek o gezegendeki bir robotun nasıl bir şey olduğu konusunda bir fikir edinebileceğiz. Tabii kaba taslak. Ayrıca çarpıtılmış olacak. Çünkü Realo' nun asıl çevresi dost olmayan, düşmanca bir çevre. Ama bunu da hesaba katar, adamın kişiliğini... Öf... bu konudan bıktım artık[1]»

İşaret kutusunun ışığı yandı. Yaşlı psikolog içini çekerek, «Eh, geldi işte. Pekâlâ, Gorla. Otur bakalım. Sinirimi bozuyorsun. Realo'yu bir görelim.» dedi.

Albino odaya top gibi daldı. Sonra soluk soluğa ortada durdu. Zayıf gözleriyle bir komite başkanına baktı, bir Brand'e.

«Bütün bunlar nasıl oldu?»

Komite başkanı soğuk soğuk, «Bütün neler?» diye sordu.
Otur. Sana bazı şeyler sormak istiyorum.»

«Hayır! Önce siz bana cevap verin!»

«Otur!»

Realo bir iskemleye çöktü. Gözleri dolmuştu. «Robotların dünyasını mahvedecekler.»

«Onun için endişelenme.»

«Ama robotlar yıldızlararası yolculuk yapmayı başarırlarsa böyle olacağını söylemiştiniz, öyle değil mi? Budala! Anlamıyor $_{mu}$sunuz?» Albino boğulurcasına sustu.

Komite başkanı endişeyle kaşlarını çattı. «Sakinleşir ve doğ$_{ru}$ dürüst konuşur musun?»

Realo dişlerini sıkarak konuşabilmek için kendini " H.ıııı. «Ama onlar çok yakında uzayda yolculuk yapabilecekler.»

İki psikolog ufak tefek adama doğru atıldılar. «Ne?»

«Şey... Ne sanıyorsunuz?» Albino çaresizliğin neden olduğu bir öfkeyle yerinden fırladı. «Siz benim bir çöle ya da bir okyanusun ortasına indiğimi ve koskoca bir dünyayı kendi başıma incelediğimi mi sanıyordunuz? Yaşamın bir hikâye kitabı olduğunu mu düşünüyorsunuz? Beni, gezegene iner inmez yakaladılar ve o büyük

kente götürdüler. Daha doğrusu ben oranın büyük bir kent olduğunu sanıyorum. Oraşı bizim kentlerimizden çok farklıydı. Ve... Ama bunları size anlatacak değilim.»

Komite başkanı, «Kenti bırak şimdi!» diye bağırdı. «Seni yakaladılar. Sonra? Anlat.» “

«Beni incelediler. Uzay gemimi de. Sonra bir gece durumu federasyona haber vermek için oradan ayrıldım. Gittiğimi bilmiyorlardı. Oradan ayrılmamı istemiyorlardı zaten. Albinonun sesi titremeye başladı. «Aslında ben de orada kalmak isterdim. Ama federasyonun durumu öğrenmesi gerekiyord .»

«Onlara uzay gemin hakkında bir şey söyledin mi?»

«Ne söyleyebilirdim ki? Ben makinelerden anlamam. Uzay gemilerinin hangi teoriye göre yapıldığını bile bilmiyorum. Ama onlara kontrolların nasıl kullanıldığını gösterdim. Motoriara bakmalarına da izin verdim. Hepsi bu kadar.»

Brand Garla daha çok kendi kendisine konuşmuş gibi, «Öyleyse hiçbir zaman uzaya açılamazlar.» diye mırıldandı. «Bu kadarı yeterli değil.»

Albinonun sesi birdenbire yükseldi ve bir zafer çığlığına dönüştü. «Ah, evet, uzaya açılacaklar! Ben onları tanıyorum. Hepsi de makine. Bu uzay gemisi problemi üzerinde de çalışacaklar. Durmadan, dinlenmeden. Hiçbir zaman vazgeçmeyecek ve sonunda istediklerini elde edecekler. Benden yeteri kadar bilgi aldılar. Evet, bu bilginin yeterli olduğundan eminim.»

Komite başkanı, Theor'a uzun uzun baktı. Sonra da bitkince döndü. «Bunu bize neden daha önce söylemedin?»

«Çünkü siz benim dünyamı elimden aldınız. Burayı ben keşfettim. Tek başıma. Yapayalnız. Ben canla başla çalıştıktan sonra sizi çağırdım, siz de beni kapı dışarı ettiniz ve sadece eleştirdiniz. Robotlar dünyasına inmiştim ve bu işe burnumu soktuğum için her şeyi mahvetmiş olabilirdim. Olanları size neden söyledim? Madem beni tekmeleyip duracak kadar akıllıydınız, o zaman gerçekleri kendiniz de öğrenebilirdiniz.»

Komite başkanı acı acı, uyumsuz, diye düşündü. Onda aşağılık kompleksi var. Herkesin kendisine eziyet ettiğine inanıyor. Hepsi'birbirine uyuyor. Artık gözlerimizi ufuktan ayırıp burnumuzun

dibindeki şeye baktığımız zaman gerçeği görebiliyoruz. Artık her şey mahvoldu. Sonra, «Pekâlâ, Realo,» dedi. «Hepimiz de kaybediyoruz. Git artık.»

Brand Gorla sinirli sinirli, «Gerçekten her şey sona mı erdi?» diye sordu. «Gerçekten?»

Yaşlı psikolog cevap verdi. «Gerçekten sona erdi. O büyük deney. Her şey bitti. Realo'nun ziyaretinin neden olduğu çarpıklıklar belki de çok önemliydi. Belki de burada incelediğimiz belgeler artık ölü bir dille yazılmış sayılıyordu. Ve zaten... Murry haklı. Yıldızlararası yolculuk yapabilirlerse bizim için de tehlikeli olurlar ■»

Realo bağırdı. «Ama onları ortadan kaldıramazsınız! Kaldırmamalısınız. Onlar kimseye zarar vermediler ki!»

Ona cevap veren olmadı. Albino bağırıp çağırmasını sürdürdü. «Oraya döneceğim! Onları uyaracağım! O zaman hazırlıklı olacaklar! Onları uyaracağım!»

Geri geri kapıya doğru gidiyordu. Etrafı kızarmış gözleri sanki yuvalarından uğramış, ince telli ak saçları dimdik olmuştu.

Albino dışarı fırlarken komite başkanı onu durdurmak için hiçbir şey yapmadı. «Bırak gitsin. O bu işe bütün ömrünü verdi. Artık bu konuyla ilgilenmeyeceğim.»

Theor Realo robotların dünyasına doğru gitmekteydi. O müthiş hız yüzünden zorlukla soluk alıyordu.

İleride bir yerde bir toz taneciği gibi duran bir dünya vardı. Hiçbir yerle ilişkisi olmayan bir gezegen. Yapay insanlar artık sona ermiş olan bir deneyin kurallarına uyarak çabalıyorlardı. Onlar için bir ölüm cezasından farksız olan yeni bir amaca doğru
ilerlemeye çalışıyorlardı. Uzay yolculuğu yapma amacına doğru.

Theor Realo o dünyaya doğru gidiyordu. Onu yakalayıp 'inceledikleri' o büyük kente. Albino orayı çok iyi hatırlıyordu. Kentin adını da biliyordu. O dilde öğrendiği ilk kelimeler onlardı. *«NEW YORK.»*

Y^AZA R! Y^AZAR!

Graham, kim bilir kaçıncı defa, bir kızı ne kadar çok seversen sev, diye düşündü. Onun için her şeyi yapabileceğine, alevlerin ya da dev dalgaların arasından memnunlukla geçeceğine yemin etmenin gerçekten kötü yanları var. Çünkü o kız bazan senin bu aptalca sözlerini olduğu gibi kabul eder.

Yani nişanlısı Graham Dorn'u tuzağa düşürmüş, yakalamış ve ihtiyar bir kız olan teyzesinin Edebiyat Derneğine, bir konuşma yapması için götürmüştü. Gülmeyin! İnsan podyuma çıktığı zaman bu durumu hiç de komik bulmaz. Hele bakmak zorunda kaldığı bazı çehreleri düşünecek olursanız!

Neyse... Ayrıntıları çabucak geçelim. Nişanlısı Graham Dorn'u bir podyuma çıkardı ve dimdik durmaya zorladı. Yazar, dehşet dolu bir sesle *Polisiye Romanın Amerikan Edebiyatındaki* Yeri'yle ilgili yazıyı okudu. Bunu o sonsuza kadar seveceği June'unun yazmış olması durumu değiştirmiyordu. Saçmasapan bir şeydi bu. (June, onu konferans vermeye zorlamak için rüşvet olarak bu yazıyı hazırlamayı önermişti.)

Ve Graham'ın kalbi kan ağlarken cadılar üzerine çullandılar. Çünkü soru cevap sırası gelmişti. Dostça konuşulacak, kadınlar da yapmacıklı yapmacıklı güleceklerdi.

«Ah, Bay Dorn, size gelen ilhama göre mi çalışıyorsunuz? Yani masanıza oturuyorsunuz ve o zaman aklınıza bir fikir mi geliyor? Birdenbire? Ve bunu yazabilmek için bütün gece oturuyor ve uyuyakalmamak için arka arkaya sade kahve mi içiyorsunuz?»

«Ah, evet, tabii.» Aslında Graham gün aşırı öğleden sonra ikiden dörde kadar çalışıyor ve süt içiyordu.

«Ah, Bay Dom, bütün o garip cinayetleri yazabilmek için herhalde çok araştırma yapıyorsunuz. Bir hikâyeyi yazmadan önce yaptığınız araştırmalar ne kadar sürüyor?»

«Genellikle altı ay.» Aslında Graham sadece altı ciltlik bir ansiklopedi ve iki yıl önceki Dünya Almanağından yararlanıyordu.

«Ah, Bay Dom, sizin ünlü Reginald de Meister tipini gerçek yaşamdan mı aldınız? Öyle olmalı. Ah, o her ayrıntısıyla inandırıcı

bir tip.»

«De Meister'a model olarak çok sevdiğim bir okul arkadaşımı aldım.» Dom o zamana kadar de Meister gibi birini hiç tanımamıştı. Üstelik öyle biriyle karşılaşabileceğini düşünerek daimi bir korku içinde yaşıyordu. Hatta böyle bir şey olursa kullanmak için anlaşılamayan bir doğu zehiriyle dolu ustalıkla yapılmış bir yüzük bile almıştı. De Meister hakkındaki fikirleri böyleydi işte.

June Billings kadınların gerisinde bir yerde oturuyor, «Onun sahibi benim,» der gibi mide bulandırıcı bir gururla gülümsüyordu.

Graham, mümkün olduğu kadar belli etmemeye çalışarak parmağını boynuna sürdü. Boğulmak üzere olduğunu işaret ediyordu. June gülümsedi, başını salladı, ona usulca bir öpücük yolladı ve nişanlısını kurtarmak için hiçbir şey yapmadı.

Graham kadınsız, yalnız ve ciddi bir yaşam sürmeye karar vermişti. Kitaplarına da sonsuza kadar sadece habis kadınlar koyacaktı.

Artık etrafındaki hayranlarına bir-iki hecelik sözcüklerle cevap veriyor. Kâh, «Evet, » diyordu, kâh, «Hayır.»

«Evet, zaman zaman kokain alıyorum. Bu yaratma güdüme yardımcı oluyor», «Hayır, Hollywood'un de Meister'a elkoymasına izin veremem. Bence filmler gerçek sanatın içten bir ifadesi sayılamazlar. Zaten filmler sadece geçici bir moda.», «Evet, Miss Crum, eserlerinizin taslaklarını getirirseniz okurum. Memnunlukla. Amatörlerin romanlarını okumak gerçekten çok zevkli oluyor. Editörler aşağılık yaratıklar.»

Sonra büfenin açıldığı haber verildi ve yazarın etrafında da birdenbire bir boşluk oluştu. Graham'ın kafası bir saniyeden çok daha kısa bir sürede berraklaştı. Bütün o kadın sürüsü bir tek kişi halini aldı. 1.45 boyunda, otuz sekiz kilo ağırlığında bir kadın. Graham'ın boyu ise 1.85'di ve ağırlığı da doksan beş kiloyu buluyordu. Herhalde genç adam bu yabancı kadınla kolaylıkla başa çıkabilirdi. Özellikle iki eliyle büyük bir çantayı tuttuğu için. Ama Graham onu bir vuruşta devirmeyi de pek istemiyordu.

Kadın gözlerinde iğrenç bir hayranlık ve heyecanla yaklaşıyordu. Graham eliyle arkasındaki duvarı yokladı. Ama yakında hiçbir yapı yoktu.

«Ah, Bay de Meister... Lütfen sizi Bay de Meister diye çağırmama izin verin. Yarattığınız tip benim için o kadar canlı ki, sizi Graham Dorn olarak düşünemiyorum. Sizce bir sakıncası yok değil mı?»

Graham'ın otuz iki dişi birden kamaşmıştı. Bu dişlerin arasından gargara yapar gibi, «Ah, tabii ki yok...» demeyi başardı. «Ben de keyifli anlarımda Reginald olduğumu düşünürüm.»

«Ah, çok teşekkür ederim. Sizinle tanışmak için ne *kadar* sabırsızlandığımı bilemezsiniz, sevgili Bay de Meister. *Bütün* eserlerinizi okudum. Bence hepsi de harika.»

« ■ Öyle düşünmenize sevindim.» Yazar hemen alçak gönüllü adam rolüne girdi. «Aslında hiç de önemli değiller. Ha ha ha! Okuyucuları memnun etmek hoşuma gidiyor. Ama tabii eserlerim çok daha iyi olabilirlerdi. Ha ha ha!»

«Ama siz gerçekten öylesiniz.» Kadın bu sözleri heyecanlı bir içtenlikle söylemişti. ««Yani ustasınız. *Gerçekten* usta. Bence sizin gibi bir yazar olmak olağanüstü bir şey. Adeta bir tanrı olmak gibi bir şey bu.»

Graham boş gözlerle baktı. «Editörler öyle düşünmüyorlar, kızım.»

Ama kadın onun fısıltıyla söylediği bu sözleri duymadı. ««Bir hiçten yaşayan tipler yaratmak,» diye konuşmasını sürdürdü. ««Ruhlarını bütün dünyaya açıklamak. Düşünceleri kelimelere dökmek. Resimler çizmek ve dünyalar yaratmak. Ben sık sık insanların en zarif ve yeteneklilerinin yazarlar olduğunu düşünürüm. Tahtta oturan bir kral değil, bir tavanarasında aç kalan bir yazar olmayı yeğlerim. Siz de aynı fikirde değil misiniz?»

Graham, «Kesinlikle,»' diye yalan söyledi.

«Dünyanın kaba maddi zenginliklerinin, duyguları ve hareketleri örerek küçük bir âlem yaratmanın yanında ne değeri olabilir?»

«Gerçekten de, ne değeri olabilir?»

«Ve ölümsüzlük! Ölümsüzlüğü bir düşünün!»

«Evet, evet. Ben bunu sık sık yaparım.»

Kadın yazarın elini yakaladı. «Sizden bir tek küçücük isteğim olacak. Zavallı Reginald'ın ...onu bir defa olsun böyle çağırmama izin

verin...»» Hafifçe kızardı. «.”. zavallı Reginald'ın Letitia Reynolds'la evlenmesine izin verin. Kız ona karşı çok zalimce davranıyor. Bazan bu yüzden saatlerce ağladığım oluyor. Ama tabii Reginald benim için gerçek bir insan gibi. Çok gerçek bir insan.» Bir yerden dantelli bir mendil çıkararak onu gözlerine götürdü. Sonramendili indirdi ve gülümseyerek telaşla uzaklaştı.

Graham derin bir soluk aldı. Gözlerini yumdu ve usulca June'un kollarının arasına yığıldı.

Sonra hızla gözlerini açarak, sertçe «Nişanımızın bozulma noktasına geldiğini düşünebilirsin,» dedi. «Ama o zavallı yaşlı annenle babanı düşündüğüm için senden 'Graham Dorn'un eski nişanlısı' diye söz edilmesini istemiyorum.»

«Sevgilim, çok soylusun.»» June yanağını adamın koluna sürdü. «Gel, seni eve götüreyim. O zavallı yaralarına merhem olayım.»»

«Pekâlâ. Ama beni taşıman gerekecek. O cici, sevgili teyzenin bir baltası var mı?»

«Ama neden?»

' «Çünkü... beni... Tanrı yardımcımız olsun... ünlü Reginald de Meister'ın 'beyin-babası' diye tanıttı.»»

«Eh, sen öyle değil misin?»

«Artık bu sürüngenler yuvasından gidelim. Ve şunu da kafana iyice sok: ben de Meister denilen o tipin ne beyin bakımından, ne de başka taraftan akrabasıyım. Onu reddediyorum. Onu karanlıklar ülkesine kovuyorum. Yüzüne tükürüyorum. De Meister'ın yozlaşmış iğrenç bir serseri ve bir köpeğin oğlu olduğunu ilan ediyorum. O asil ifadeli iğrenç burnunu bir daha yazı makineme sokarsam kahrolayım!»

Taksiye binmişlerdi o sırada. June genç adamın kravatını düzeltti. «Pekâlâ, ufaklık, şu mektubu görelim bakalım.»

«Hangi mektubu?»

Kız elini uzattı. «Yayıncından gelen mektubu tabii.»

Graham öfkeyle homurdanarak mektubu ceketinin cebinden çıkardı. «lanet olasıca taş kalpli herif! Evine çaya gitmeyi düşündüm. Onun bir tutam strikninle randevusu var.»

«Daha sonra bağırıp çağırırsın. Bakalım ne yazmış. Hım... hı hı... 'Beklendiği gibi değil. .. De Meister eski formunda değilmiş gibi

geldi... Belki biraz değişiklik... Romanın düzeltilebileceğinden eminim... Romanı başka zarf içinde gönderiyoruz.. .'» June mektubu bir kenara attı. «Sana söyledim. Sancha Rodriguez'i öldürmeyecektin. Sana gereken oydu. Aşk ilişkilerini çok azaltmaya başladın.»

■”O halde kitabı sen yaz! Ben de Meister'dan vazgeçiyorum artık. İş öyle çığrından çıktı ki, dernek üyesi kadınlar beni 'Bay de Meister' diye çağırmaya başladılar. Gazetelerde resimlerin çıktığı zaman altına ‘Bay de Meister,’ diye yazıyorlar. Kişiliğim kalmadı. Kimsenin Graham Dorn'dan haberi bile yok. Ben her zaman, 'Dom, Dorn, hani şu de Meister macerelarını yazan adam'ım.»

June, «Saçmalama,» diye bağırdı. «Sen yarattığın tipi kıskanıyorsun.»

«Ben yarattığım tipi kıskanmıyorum. Dinle! Ben polisiye romanlardan nefret ederim. İki heceli kelimeleri öğrendiğim günden beri onları hiç okumam. İlk polisiye romanı zeki, yakıcı, keskin bir satır olarak yazdım. Polisiye roman yazarlarının oluşturduğu o sahte ekolu yıkmak istiyordum. O de Meister'ı da ondan yarattım. Rezil dedektiflerin en reziliydi. Graham Dorn tarafından yaratılan, Geri Zekâlıların Geri Zekâlısı.

«Ve kamu, yılanlar, çiyanlar ve nankör çocuklarla birlikte bu pis herifi bağrına bastı. Kamuoyunu değiştirmek için roman üstüne roman yazdım...» Graham'ın omuzları biraz düştü. Bütün bunlar boşunaydı. «Ah, neyse...» Kederle gülümsedi. «Anlayamıyor musun? Başka şeyler yazmak zorundayım. Hayatımı ziyan edemem. Ama Graham Dorn'un yazdığı ciddi bir eseri artık kim okur? Beni her zaman de Meister'la özdeşleştiriyorlar.»

«Takma bir ad kullanabilirsin.»

«Takma ad kullanmam! ismimle gururlanıyorum ben.»

«Ama de Meister'ı defterden silemezsin. Biraz mantıklı ol, hayatım.» .

Graham acı acı, «Normal bir nişanlı gelecekteki kocasının değerli eserler yazmasını isterdi,» dedi. «Edebiyat alanında kendisine büyük bir isim yapmasını dilerdi.»

«Bunu ben de istiyorum, Graham. Ama arada sırada küçük bir de Meister romanı biriken faturaların ödenmesine yardım eder -

«Hah!» Graham güçlü ruhunun çektiği acının anlaşılmaması için şapkasını yüzüne doğru indirdi. « O ağza alınmayacak yaratıkla ilgili romanlar yazarak sanatımı bir fahişe gibi satmadıkca yükselemeyeceğimi söylüyorsun. İşte senin ev. Haydi in. Ben eve giderek bunak Bay MacDunlap'ımıza asbestos üzerine yakıcı bir mektup yazacağım.»

June onu teselliye çalıştı. «İstediğin gibi yap, hayatım. Yarın kendini daha iyi hissettiğin zaman bana gelir, başını omzuma dayayarak ağlarsın. Ondan sonra da *Üçüncü Güvertede* Ö/üm'ü nasıl değiştireceğimizi birlikte planlarız. Olur mu?»

Graham, «Nişan bozuldu,»» dedi.

«Evet, hayatım. Yarın sekizde evde olacağım.»

«Bu beni hiç ilgilendirmiyor. Güle güle.»»

Yayıncılar ve editörler ‘dokunulmazlar' diye tanımlanabilirler. El uzatıp dişleri göstere göstere gülümsemek, başı sallayarak sırta vurmak onlara miras kalmış olan bir gelenektir.

Ama belki gece olduğu zaman yazarların kendilerini attıkları o deliklerde özel intikamlar alınabilir. Kimsenin duyamayacağı bazı sözler söylenir. Postaya verilmesine gerek olmayan mektuplar yazılır. Belki de bir editörün düşünceli düşünceli gülümserken çekilmiş bir fotoğrafı yazı makinesinin üzerine yerleştirilir ve bir ok hedefi gibi de kullanılır.

Bay MacDunlap'ın da bu biçimde kullanılan bir resmi Graham Dorn'un odasını aydınlatıyordu. Ve her zamanki yazı kılığını (yani sokak elbiseleri ve bir daktilo makinesi) bürünmüş olan Graham Dorn'un kaşları iyice çatılmıştı. Makineye taktığı beşinci sayfaya bakıyordu. Diğer dördü kâğıt sepetinin kenarını süslemekteydiler. Pek tatsız tuzsuz oldukları için atılmışlardı.

Yazar, «Sayın bayım,» diye başladı. Sonra da kinle ağır ağır ekledi. «Ya da duruma göre 'Bayan' .» İlham gelirken hızla yazı yazmayı sürdürdü. Fazla ısınan tuşlardan yükselen dumanlara da aldırmadı.

«Bu romandaki de Meister'ı pek beğenmediğinizi söylüyorsunuz. Ben de Meister'ı hiçbir zaman beğenmedim, işte o kadar. O yağlı

gövdenizi onunkine bağlayıp Brooklyn köprüsünden aşağıya atlayabilirsiniz. Siz atlamadan hemen önce Doğu nehrinin sularının çekilmesini de dilerim.

«Bundan sonra kitaplarımı sizin aşağılık yayınevinizden çok daha yüksekleri için yazacağım. Ve bir gün geriye dönerek mesleğimin bu devresine tiksintiyle bakacağım. Bu devrenin hak ettiği de bu...»

Graham son kısmı yazarken biri onun omzuna vurmaya başlamıştı. Yazar arada sırada bu eli öfkeyle ama yararsızca itiyordu.

Şimdi durarak döndü ve odasındaki bu yabancıya nezaketle, «Kahretsin!» dedi. «lanet olsun! Sen de kimsin? Sorumu cevaplamadan çıkıp gidebilirsin. Kabalık ettiğini de düşünmem.»

Yabancı nazik nazik gülümsedi. Başını sallarken saçlarına hafifçe sürmüş olduğu briyantinin zarif kokusu Graham'ın burnuna geldi. Yabancının sert ifadeli ince çenesi dikkati çekiyordu. Genç adam tatlı bir sesle, «Adım de Meister,» diye cevap verdi. «Reginald de Meister.»

Graham aklının temellerine kadar sarsıldı ve onların gıcırdadıklarını duydu. Sonra, «Hoooh.. “» dedi.

«Pardon?»

Yazar kendini topladı. «Hbooh, dedim. Bu küçük bir şifre. Ve, ‘Hangi de Meister?' anlamına geliyor.»

De Meister nezaketle açıkladı . «Şu de Meister.»»

«Benim tipim mi? Benim dedektifim?»»

De Meister bir koltuğa yerleşti. İnce, keskin hatlı yüzünde kibar çevrelerde çok beğenilen o terbiyeli ama sıkıntılı ifade belirmişti. Bir Türk sigarası yaktı. Graham bunun dedektifinin en sevdiği marka olduğunu farketti. De Meister sigaranın ucunu ağır ağır, dikkatle elinin üzerine vurdu. Bu da yine her zaman yaptığı bir şeydi

De Meister, «Ah, aziz dostum,» diye mırıldandı. «Bu gerçekten çok komik. Evet, senin tipin sayılabilirim ama bunu temel olarak almaktan kaçınalım. Bu sarsılacak kadar sıkıcı olur.»

Yazar cevap yerine yine, «Hooh,» diye tekrarladı. Kafası telaşla ihtimalleri hesaplamaya çalışıyordu. Aslında içki içmezdi. Ve ne

yazık ki şu anda da sarhoş değildi. Midesi krom-çelik alaşımından yapılmış kadar sağlamdı. Bu bir halüsinasyon da olamazdı. Graham hiç rüya görmezdi. Hayal gücü ise para getiren bir mal olarak her zaman kontrolu altındaydı. Bütün yazarlar gibi onun delinin teki olduğunu düşünüyorlardı. Onun için çıldırmış da olamazdı.

Geriye bir tek şey kalıyordu: de Meister'ın orada olması imkânsızdı. Ve Graham rahatladı. Bir kitap yazarken o ince, imkânsızlıklara aldırmama sanatını öğrenemeyen bir yazar bir işe yaramazdı.

Yazar sakin sakin, «İşte son kitabım şurada,» dedi. “Çıktığın sayfanın numarasını söyler ve sonra da oraya döner misin? İşim başımdan aşkın. Tanrı da biliyor ya, yazdığım o uyduruk şeylerde seninle yeteri kadar uğraştım.

«Ben buraya iş için geldim, aziz dostum. Önce seninle dostca bir anlaşma yapmam gerekiyor. Durum son derecede sıkıcı.»

«Buraya bak, canımı sıktığının farkında mısın? Ben, hayali tiplerle konuşmak adetinde değilim. Genellikle onlarla dostluk kurmam. Zaten artık annenin sana aslında var olmadığını açıklamasının zamanı da geldi.»»

«Ah. aziz dostum, ben her zaman vardım. Var olmak öyle öznel bir şey ki... Kafanın var olduğunu düşündüğü şey... var olur. Ben de senin kafanda vardım örneğin. Beni ilk düşündüğün andan beri.»

Graham ürperdi. «Ama şimdi soru şu: kafamın *dışında* ne işin var? Orası sana fazla mı dar gelmeye başladı? Rahat hareket etmek için yer mi istiyorsun?»

«Hiç de değil. Seninki bir bakıma oldukça iyi bir kafa. Ama ben bugün, öğleden sonra daha somut bir hal aldım. Onun için de bu fırsattan yararlanarak seninle o iş konusunu yüz yüze tartışmak için geldim. Anlayacağın o dernekteki zayıf, romantik hanım. .. »

Graham boğuk boğuk, «Hangi dernek?» diye mırıldandı. Artık dehşetle ne olduğunu anlamaya başlıyordu.

«Şu konferans verdiğin dernek.» De Meister de ürperdi. «Hani polisiye romanlar hakkında bir konuşma yaptın ya. O hanım benim var olduğuma inanıyordu. işte o yüzden de ben varım.» Sigarasını bitirip, bileğini kayıtsızca bükerek attı.

Graham, «Mantık kaçınılacak gibi değil,» diye açıkladı. «Şimdi... benden ne istiyorsun? Her şekilde cevabım hayır.»

«Sen durumun farkında mısın, aziz dostum? De Meister romanları yazmaktan vazgeçersen yaşamım sıkıcı bir hal alacak. O medası geçmiş romanlardaki dedektiflerin yaşantıları gibi tatsızlaşacak. Bir hayale dönüşecek. O kurşuni sislerin arasında Holmes, Lecoc ve Dupin'le saçmasapan konuşmalaryapmak zorunda kalacağım.»

«Bence çok çekici bir düşünce bu. Sana uygun bir kader.»

Reginald de Meister'ın gözlerinde buz gibi bir ifade beliriverdi. Ve Graham da birdenbire Kırık *Tabla Olayı* romanının 123'üncü sayfasındaki birkaç cümleyi hatırladı.

> *«O ana kadar hiçbir şeyin üzerinde durmayan, tembel bakışlı gözlerindeki ifade sertleşti. Mavi buzdan gölcüklere dönüştü bu gözlet. De Meister bakışlarını uşağa dikti. Adam bağırmamaya çalışarak sendeledi, geriliyordu*

Anlaşılan de Meister süslediği romanlardan çıktığı zaman da özelliklerinin hiçbirini kaybetmiyordu.

Graham bağırmamaya çalışarak sendeledi. Geriliyordu.

De Meister tehdit dolu bir sesle, «Romanlarımın devam etmesi senin için daha iyi olur,» diye homurdandı. «De Meister romanlarının. Anlıyor musun?»

Graham kendini topladı ve hafif bir öfke duymayı bile başardı. «Bir dakika! Sen haddi aşıyorsun. Unutma ki, ben bir bakıma senin baban sayılırım. Evet, öyle ya. Manevi baban. Bana ültimatomlar veremez, tehditler savuramazsın. Bu bir oğula yakışacak davranış olmaz. Bu babana uygun saygı ve sevgin olmadığı anlamına gelir.»

De Meister aldırmadı bile. «Bir şey daha var. Şu Letitia Reynolds meselesini de düzeltmelisin. Artık can sıkmaya başladı.»

«Gülünç olma. Aşk sahnelerim, binde bir polisiye romanda bile görülmeyen şefkat ve romantizm mucizeleri olarak ilan edildi. Bir dakika! Sana birkaç eleştiriyi getireceğim. Bana nasıl davranman gerektiğine fazla aldırmıyorum. Ama yazılarımı eleştirmene hiç gelemem.»

«O eleştirileri unut. Ben o şefkati ve diğer saçmalıkları istemiyorum. Beş roman boyunca o güzel kadının peşinde dolaşıp durdum. Üstelik dayanılamayacak geri zekâlı kadar davrandım. Artık buna bir son verilmeli.»

«Nasıl?»

«Son romanında onunla evlenmeliyim. Ya bu olur ya da onu benim metresim yaparsın. İyi, saygı değer bir metres. Ayrıca artık kadınlara karşı Victoria devrinden kalma bir centilmen gibi davranmaktan da bıktım. Kahretsin! Bundan da vazgeçmelisin. Ben sadece bir insanım, dostum.»

Graham, «İmkânsız,» diye bağırdı. «Bu, şu son lafın için de geçerli.»

De Meister öfkeyle, «Ah, dostum, bir yazarsın ama yıllar boyunca geçimini sağlayan bir tipin iyiliğini hiç düşündüğün yok.» dedi.

Graham neredeyse boğuluyordu. «Geçimimi sağlayan mı?
Yani benim gerçek romanlar yazıp satamayacağımı söylemek istiyorsun, öyle mi? Sana göstereceğim! Bana bir milyon dolar da verseler bir daha bir tek de Meister romanı bile yazmayacağım. Yüzde elli telif ücreti ve bütün televizyon haklarını bana verseler bile. E, şimdi ne diyeceksin bakalım?»

De Meister kaşlarını çattı ve pek çok suçlunun felaketi demek olan o sözleri tekrarladı. «Bakalım, görürüz. Ama seninle işimiz henüz bitmedi.» Kesin hatlı çenesini öne doğru çıkararak ortadan kayboldu.

Graham'ın çarpılmış yüz hatları düzeliyordu. Yazar ağır ağır ellerini yukarı kaldırarak başını yokladı.

Uzun ve oldukça açık zihinsel yaşamında ilk defa düşmanlarının haklı olduklarını düşündü. Kafasına kuru temizleme yapılması hiç de fena olmayacaktı.

İçinde ne garip şeyler yaşıyordu bu kafanın!

Graham Dorn kapının zilini ikinci defa dirseğiyle çaldı. June'un akşam sekizde evde olacağını söylediğini kesinlikle hatırlıyordu

Kapıdaki delik açıldı. «Merhaba!»

«Merhaba!»

Bir sessizlik oldu.

Graham, «Dışarıda yağmur yağıyor,» diye yakındı. «İçeri girip kurunamaz mıyım?»

«Bilmiyorum. Biz hâlâ nişanlı mıyız, Bay Dorn?»

Yazar soğuk soğuk, «Eğer nişanlı değilsek,» dedi. «O. zaman ben yüzlerce ihtiraslı kızın heyecanlı tekliflerini boş yere reddediyorum demektir. Üstelik hepsi de çok güzel.»

«Ama dün sen dedin ki...»

«Ah, ama benim sözlerimi kim dinliyor ki? Bu yönden antikanın biri sayılırım. Bak, sana çiçekler getirdim.» Graham gülleri gözetleme deliğine doğru uzattı.

June kapıyı açtı. «Güller! Ne adi! İçeri gir, ahbap ve kanepeyi kirlet. Dur, dur, dur! Bir adım daha atma. Diğer kolunun altındaki nedir? *Üçüncü Güvertede* Ölüm'ün müsveddesi olmasın?»

«Ah, o iğrenç şey değil bu. Çok değişik bir eser.»

June buz gibi bir sesle, «Yoksa bu senin o pek değerli romanın mı? .. diye sordu.

Graham başını dikleştirdi. «Nasıl bildin?»

«MacDunlap'ın gümüş yıldönümünde konuyu bana salyaların akarak anlattın.»

«Ne münasebet! Böyle bir şeyi ancak sarhoş olursam yapardım.»

«Sarhoştun tabii. Dut gibiydin de diyebiliriz. Üstelik sadece iki kokteyl içmiştin.»

«Madem sarhoştum... o halde sanaasıl konuyu anlatmış olamam.»

«Roman, kömür madenlerinin bulunduğu bir bölgede mi geçiyor?»

-Şey . evet »

«Tipler, sen ve ben gibi düşünüp konuşan, gerçek, yapay olmayan, realist, dürüst insanlar mı? Bu temel ekonomik güçlerle ilgili bir hikâye mi? Tipler havaya kaldırılıp yere atılıyor, fırıldak gibi döndürülüyorlar mı? Kömür madeni ve bugünkü mekanize endüstrinin pençesindeler mi?»

«Şey... evet.»

June geçmişte olanları hatırlıyormuş gibi başını salladı. «Her şeyi

çok iyi anımsıyorum. Önce sarhoş oldun, sonra kustun. Sonra kendine geldin ve bana kitabın ilk birkaç bölümünü anlattın. Sonra da ben kustum.» Gözleri öfkesinden ateş saçan yazara yaklaştı. «Graham.» Altın saçlı başını onun omzuna dayayarak tatlı bir sesle ekledi. «Neden de Meister romanlarına devam etmiyorsun? Onların sayesinde sana pek güzel çekler yolluyorlar.»

Graham çırpınarak kızın kollarının arasından sıyrıldı. «Sen çok paragözsün. Bir yazarın ruhunu anlamansa imkânsız. Nişanımızın sona erdiğini düşünebilirsin.» Öfkeyle kanepeye oturarak kollarını kavuşturdu. «Tabii romanımı okur ve bir tahlilini yaparsan o zaman durum değişir.»

«Sana önce *Üçüncü Güvertede* Ö/üm'ün bir tahlilini yapabilir miyim?»

«Hayır.»

«İyi. Bir kere... aşk ilişkisi artık mide bulandıracak bir hal almaya başladı.»

«Ne münasebet!» Graharn öfkeyle parmağını salladı. «O aşk sahneleri tatlı bir romantizm kokuyor. Sanki daha eski günlerdeymişiz gibi. Yanımda böyle söyleyen bir eleştiri var.» Cüzdanını karıştırdı.

«Ah, boşversene! Oklahoma'da kimsenin şimdiye kadar adını duymadığı Pillsboro kasaba gazetesinin eleştirisini mi okuyacaksın? Eminim adam kuzenindir. Son iki romanının eskisi kadar para getirmediğini sen de biliyorsun. Üçüncü Güverte ise reddedildi.»

«Ah, daha iyi ya:.. Ayyy!» Genç adam başını uğuşturdu. «Bunu da neden yaptın?»

«Çünkü seni sakatlamadan istediğim kadar şiddetle vurabileceğim tek yer kafan. Şimdi beni dinle! Okuyucular senin o modası geçmiş Letitia Reynolds'undan bıktılar. Neden onun 'altın bir laç gibi parlayan sarı bukleli başını' gaz yağına sokmuyor ve bir (ibrit kutusunu kapmıyorsun?»

«Ama June, ben o tipi gerçek bir insandan ilham alarak yarattım. O sensin!»

«Graham Dom! Hakaretlerini dinleyecek değilim! Bugünün colisiye roman piyasası hareketli, ihtiraslı, dürüst bir aşka doğru

yöneliyor. Ve sen hâlâ yerinde sayıyorsun. Beş yıl önceki o iç bayıltıcı tatlı romantizmden bir türlü vazgeçmiyorsun.»

«Ama Reginald de Meister'ın karakteri böyle.»

«O halde, onun karakterini değiştir. Dinle! Hikâyeye Sancha Rodriguez'i kattın. İyi. Ben onu beğendim. Kız Meksikalıydı. Ateşli, ihtiraslı ve heyecanlı ve de Meister'a da âşıktı. Sen ne yaptın? De Meister önce çok kibar bir beyefendi gibi davrandı. Sonra da sen kızı hikâyenin ortasında öldürdün.»

«Hımm... Anlıyorum. De Meister'ın kendini bırakıvermesi sence daha iyi mi olur? Bir iki öpücük...»

June güzel dişlerini ve güzel yumruklarını sıktı. «Ah, sevgilim, aşkın gözü kör olduğu için ne kadar sevindiğimi bilemezsin! Eğer gözlerini hafifçe aralasaydı o zaman hiçbir şeye dayanamazdım. Buraya bak, geri zekâlılar kralı! De Meister'la Rodriguez'i birbirlerine aşık edeceksin. İkisi bütün roman boyunca bir aşk macerası yaşayacaklar. O korkunç Letitia'nı bir manastıra kapatabilirsin. Zaten senin yazdıklarına bakılırsa manastırda daha rahat eder.»

«Senin hiçbir şeyden haberin yok, tatlım. Aslında Reginald de Meister, Letitia Reynolds'a âşık ve onu istiyor. O Rodriguez denen kıza değil.»

«Nereden biliyorsun?»

«Bunu kendisi söyledi.»

«Kim söyledi?»

«Reginald de Meister.»

«Hangi Reginald de Meister?»

«Benim Reginald de Meister'ım.» ■

«Ne demek senin Reginald de Meister' ın?»

«Benim *tipim* olan Reginald de Meister.»

June ayağa kalkarak birkaç defa derin derin soluk aldı. Sonra çok sakin bir sesle, «Şuna başından başlayalım,» dedi. Bir an gözden kayboldu sonra elinde aspirinle döndü. «Kitaplarındaki bir tip olan senin Reginald de Meister, kendisi, sana Letitia Reynolds'a âşık olduğunu söyledi. Öyle mi?»

«Evet, öyle.»

June aspirini yuttu.

«Şey, bunu sana açıklayacağım, June. Onun bana açıkladığı gibi. Bütün tipler aslında yaşıyorlar. Hiç olmazsa yazarların kafasında. Ama insanlar onlara gerçekten inanmaya başladıkları zaman bu roman kahramanları canlanıveriyorlar. Çünkü insanların inandıkları şeyler gerçek sayılır. Zaten var olmak nedir ki?»

June'un dudakları titremeye başladı. «Ah, Gramie, lütfen böyle konuşma. Seni tımarhaneye kapatırlarsa annem seninle evlenmeme kesinlikle izin vermez.»

«Tanrı aşkına, beni Gramie diye çağırma! June! İnan bana o oradaydı! Bana neler yazmam gerektiğini söylemeye çalışıyordu. Nasıl yazmam gerektiğini de. O da hemen hemen senin kadar kötüydü. Ah, bebeğim, lütfen ağlama...»

«Ağlamamak elimde değil ki. Ben her zaman senin deli olduğunu düşündüm. Ama asla senin *deli* olduğuna inanmadım!

«Pekâlâ, bu neyi değiştirir ki? Artık bundan söz etmeyelim. Ben artık hiç polisiye roman yazmayacağım. Sonuçta...» Yazar biraz öfkelendi. Buna hakki olduğunu düşünüyordu. «“ .. kendi yarattığım tip... *kendi* tipim bana ne yapmam gerektiğini söylemeye kalktığı zaman iş çığrından çıkmış demektir.»»

June mendilinin üzerinden ona baktı. «Onun gerçekten de Meister olduğunu nereden biliyorsun?»

«Ah, Tanrım! Türk sigarasını elinin üzerine vurduğu ve züppe bir İngiliz gibi konuşmaya başladığı zaman felaketin en büyüğünün olduğunu anladım.»»

Telefon çalmaya başladı. June yerinden fırlayarak, «Sakın açma, Graham. Herhalde akıl hastanesinden arıyorlar. Onlara senin burada olmadığını söyleyeceğim. Alo... Alo? Ah, Bay MacDunlap.»» Kız rahat bir nefes aldı. Eliyle alıcıyı kapayarak boğuk bir sesle, «Bu bir tuzak olabilir...»» dedi. «Alo, Bay MacDunlap... Hayır, burada değil... Yarın, öğleyin Martin'de... Ona söylerim... Kiminle?.. Kiminle, kiminle?..»» Telefonu birdenbire kapattı.

«Graham, yarın Bay MacDunlap'la öğle yemeği yiyecekmişsin "

«Hesabı o öderse! Ancak o zaman razı olurum.»

June'un iri mavi gözleri daha da irileşip mavileşti. «Ve Reginald de Meister da sizinle birlikte yemek yiyecekmiş.»»

«Ne Reginald de Meister'ı?»

«Senin Reginald de Meister' ı n.»»

«Benim Reg ...»»

«Ah, Gramie, yapma...»» Kızın gözleri doldu. «Anlamıyor musun? Şimdi ikimizi birden tımarhaneye kapatacaklar, Gramie. Ve Bay MacDunlap'ı da. Herhalde hepimizi duvarları kapitone kumaş kaplı aynı hücreye atacaklar. Ah, Gramie, üç kişi fazla kalabalık demektir.» Yüzünü buruştururken yaşlar yanaklarından akmaya başladı.

Graham Dom lokantaya girdiği zaman Grew S. MacDunlap'ın masada yalnız olduğunu gördü. (Bu S.nin Sersemin başharfi olduğu iddiaları iğrenç bir yalan. Bu iftirayı düşmanları yayıyor.) Bu durum Graham’ı bir an sevindirdi.

Anlayacağınız MacDunlap yalnız olduğu değil, de Meister orada bulunmadığı için.

MacDunlap gözlüğünün üzerinden yazara baktı ve bir karaciğer hapı yuttu. En sevdiği şekerdi bu onun. «Hah. Demek geldin? Bana yaptığın o tatsız şaka da nedir? De Meister'ın gerçek olduğunu söyleyip beni uyarmadan onu başıma sarmayacaktın. Hiç olmazsa önlem alırdım. Bir koruyucu tutardım. Bir tabanca satın alırdım.»

«O gerçek değ//. Kahretsin! Onun yarısı senin fikrindi.»

MacDunlap öfkeyle, «İşte bu kuru iftira,» diye karşılık verdi. «Hem ne demek 'o gerçek değil?' Kendini tanıttığı zaman üç karaciğer hapı birden aldım ama o yine de ortadan kaybolmadı. Üç hapın ne demek olduğunu biliyor musun sen? İçtiğim o türde karaciğer hapı bir filin bile ortadan kaybolmasını sağlar. Gerçek değilse... Ben bunu çok iyi biliyorum. O doktorun ölmesini de dilerim!»

Graham yorgun yorgun, «Ama o yine de sadece benim kafamda yaşıyor,» dedi.

«Onun kafanda var olduğunu biliyorum. Ve kafanı Saf Besin ve İlaç Kontrol Yasasına uyarak iyice incelemeliler.»

Graham'ın aklına aynı anda birkaç nazik cevap geldi ama sonra bunlar İngilizce, etkili küfürlerle dolu oldukları için hiçbirini kullanmadı. Ne de olsa bir yayıncı... küfre ne kadar layık olursa olsun, yine de bir yayıncıydı.

Graham, «O halde şimdi ortaya şöyle bir sorun çıkıyor, dedi. «De Meister'ı nasıl defedeceğiz?»

«De Meister'ı defetmek mi?» MacDunlap irkilirken gözlüğü burnundan kaydı ve onu hemen tek eliyle yakaladı. Duygularının etkisiyle boğuklaşmış bir sesle ekledi. «Onu defetmek isteyen kim?»

«De Meister'ın etrafta dolaşmasını mı istiyorsun?»

MacDunlap titremeler arasında, «Tanrı korusun,» diye inledi. «Kayınbiraderim onun yanında bir melek gibi kalıyor.»

«Onun kitaplarımın dışında hiçbir işi yok.»

«Bana sorarsan onun senin kitaplarının içinde de bir işi yok. Senin kitaplarını okumaya başlayalı doktorum ilaçlarıma böbrek hapları ve öksürük şurubunu . da ekledi.» MacDunlap saatine baktı ve bir böbrek hapı aldı. «En büyük düşmanım bir yıl için yayıncılık yapmayı denesin, gününü görür.»

Graham sabırla, «O halde de Meister'ı defetmeyi neden istemiyorsun?» diye sordu.

«Çünkü bu harika bir reklam!»

Graham adama boş gözlerle baktı.

«Dinle! Başka hangi yazarın gerçek bir dedektifi var, Graham? Diğerlerinin hepsi hayal ürünü. Bunu herkes biliyor. Ama seninki.. seninki gerçek. Onun cinayet vakalarını çözmesini sağlarız. Gazeteler de ondan uzun uzun söz ederler. De Meister, Emniyet Müdürlüğünü gülünç bir duruma düşürür. Ve...» .

Graham, MacDunlap'ın sözünü kesti. «Bu şimdiye kadar kulaklarımı kirleten tekliflerin en müstehceni!»

«Bu bize para kazandırır.»

«Para her şey değil.»

«Bana paradan daha önemli olan bir tek şeyi söyle... Hişşş.» Yayıncı, Graham'ın sol ayak bileğine öyle bir tekme attı ki, az kalsın kemiğini kırıyordu. Sonra acaip bir biçimde gülümseyerek ayağa kalktı. «Bay de Meister!»

Uyuşukça bir ses duyuldu. «Çok üzgünüm, dostum. Tam zamanında gelemedim. Sürüyle randevum vardı. Herhalde çok sıkıldınız.»

Graham Dorn'un kulakları titremeye başlamıştı. Yazar omzunun üzerinden baktı ve geriye doğru devrildi. İskemlede oturan bir insan geriye doğru ne kadar devrilebilirse. Reginald de Meister son görünüşünden beri monokl da takmaya başlamıştı. Ve camın gölgelediği gözleri insanın kanını donduracak gibiydi.

De Meister yazarı kayıtsızca selamladı. «Azizim, Watson! Seninle buluştuğum için seviniyorum. Sevinmek de ne kelime!»

Graham merakla, «Sen neden cehennem olmuyorsun?» diye sordu.

«Aziz dostum... Ah, aziz dostum.»

MacDunlap yajandan güldü. «İşte ben. böyle şeylere bayılırım. Şakalar! Takılmalar! Böylece her şey başından itibaren hoş bir havaya bürünmüş olur. Şimdi işimize bakalım mı?»

«Tabii. Yemeklerin gelmek üzere olduklarını umarım... O halde ben bir şişe şarap söyleyeyim. Her zamankinden, Harry.» Garson masanın başından beklemekten vazgeçerek sanki uçtu. Çabucak geri döndüğünde elinde bir şişe vardı. Şişeyi açarak bir kadehe şarap koydu.

De Meister zarif bir tavırla şaraptan bir yudum aldı. «Romanlarında sık sık bu lokantaya gelmemi yazman büyük incelik, aziz dostum. Bu şimdi bile doğru ve çok da uygun. Garsonların hepsi beni tanıyorlar. Bay MacDunlap, Bay Dorn'un de Meister romanlarının yazılması gerektiğine ikna ettiniz sanırım.»

MacDunlap, «Evet,» dedi:

Graham'sa, «Hayır... »

MacDunlap, «Ona aldırmayın,» diye bağırdı. «Kaprisli o. Yazarları bilirsiniz.»

Graham, «Ona aldırma,» dedi. «Onun kafası mikrosefal. Bu yayıncıları bilirsin.»

«Buraya bak, dostum. Galiba Bay MacDunlap sana inat ederse kötü bir şeyler olabileceğini söylemedi.»

Graham nazik nazik, «Örneğin, aziz böceğim?» dedi.

«Şey... Hiç hayaletler tarafından izlendiğin oldu mu?»

«Yani biri arkamdan yaklaşacak ve, ‘Böh!' diyecek, öyle mı?»

«Ah, aziz dostum, yapmayın canım. Ben bundan daha ince yöntemler kullanırım. Ve birini çok yeni ve medern yöntemlerle izlerim. Örneğin... hiç kişiliğinin boğulduğu oldu mu?» De Meister pis pis güldü.

Bu gülüşü tanıdık geldi Graham'a. Sonra yazar her şeyi hatırladı. Bu *Çiftlikte Cinayet* romanının 103. sayfasıydı.

> *«Tembel gözkapaklarını açıp kapattı. Hafifçe ve ahenkli bir sesle gülüyordu. Bir tek kelime söylememişti ama Hank Marslowe olduğu yerde büzüldü. O hafif gülüşte gizli bir güç ve tehdit vardı. İri yarı çiftçi de bu yüzden silahlarına uzanmaya cesaret edemedi.*

Graham'a bu hâlâ pis bir gülüşmüş gibi geliyordu. Ama olduğu yerde büzüldü ve silahlarına uzanmaya cesaret edemedi.

MacDunlap ani sessizliğin yarattığı gölcüğe kendisini attı. «Görüyorsun ya, Graham? Hayaletlerle oyun oynamaya ne gerek var? Hayaletler mantıklı yaratıklar sayılmazlar. Sonuçta onlar *insan* değiller. Eğer daha fazla telif ücreti istiyorsan...»

Graham patladı. «Artık paradan söz etmekten vazgeçer misin? Ben bundan sonra sarsıcı insan duygularıyla ilgili büyük eserler yazacağım.»

MacDunlap'ın kızarmış yüzünün ifadesi birdenbire değişiverdi. «Olmaz.»

«Şimdi... konuyu değiştirmek için. ..» Yazarın sesi pek tatlılaştı. Sanki her kelimeye bal bulaşmıştı, hepsi de yapış yapış olmuşlardı. «Bakman için roman taslağını getirdim.» Ter içinde kalmış olan MacDunlap'ın yakasını sıkıca kavradı. «Ben bu romanı tam beş yılda yazdım. Bu eser heyecan dolu havasıyla seni etkisine alacak. Seni tâ ruhunun derinliklerine kadar sarsacak. Bu roman önünde yepyeni bir dünyanın açılmasına neden olacak. Ve bu eser...»

MacDunlap, «Hayır,» dedi.

«Bu eser bu dünyanın sahte yanını parça parça edecek. Bu

roman gerçeği delip geçecek. Bu roman...»

MacDunlap ellerini daha fazla havaya kaldıramadığı için taslağı almak zorunda kaldı. «Hayır.»

Graham, «Kahrolasıca yaratık, onu neden okumuyorsun?» diye sordu.

«Şimdi mi okuyacağım?»

«Hiç olmazsa başla.»

«Dinle. Ben en iyisi bunu yarın ve hatta öbür gün okurum. Şimdi öksürük şurubumu içmem gerekiyor.»

«Ben buraya geleli beri bir defa olsun öksürmedin.»

«Sana fikrimi hemen bildiririm.. .»

Graham, «işte bu birinci sayfa,» dedi. «Neden başlamıyorsun? Seni hemen etkisine alacak ... »

MacDunlap birkaç cümleyi okudu. «Bu kömür madeni olan bir kasabada mı geçiyor?»

«Evet ..

«O halde ben bu romanı okuyamam. Kömür tozuna alerjim var.»

«Ama bu gerçek kömür tozu değil ki, MacAhmak!»

Yayıncı, «De Meister için de aynı şeyi söylemiştin,» diye hatırlattı.

Reginald de Meister bir sigarayı ciddi bir tavırla elinin üzerine vurdu. Graham hemen bunun ani bir kararı açıkladığını hatırladı. De Meister, «Biliyor musunuz, bütün bunlar çok iç sıkıcı...» diye mırıldandı. «Bir türlü konuya girmiyorsunuz. Haydi, Bay MacDunlap. Kararsızca davranmanın zamanı değil.»

MacDunlap hazırlık olarak hayalinde kollarını sıvadı. «Pekâlâ, Bay Dom, sana iyi davranmanın hiçbir yararı yok! Bana de Meister yerine kömür tozu veriyorsun. Son elli yılın en müthiş reklamı yerine toplumsal önemi olan konuları. Pekâlâ, Bay Ukala Dom, bir hafta içerisinde benimle anlaşmaz, uygun şartlarla anlaşmazsan seni kara listeye aldıracağım. Hem Amerika Birleşik Devletleri ve hem de dışarıda hiçbir sağlam yayınevi kitaplarını basmayacak.» Bir an durdu ve parmağını sallayarak haykırdı. «İskandinavya da dahil.»

Graham Dom kayıtsızca güldü. «Hıh... Hah... Ben Yazarlar Sendikasının yöneticilerindenim. Beni zorlamaya kalkarsan asıl ben

seni kara listeye aldırırım. Nasıl, beğendin mi?»

«Çok beğendim. Çünkü senin romanlarını çaldığını kanıtlarsam...»

Graham inledi. «Benim mi?» Kahkahası yüzünden boğulmaktan zor kurtuldu. «Benim... şu son on yılın en orijinal yazarının?»

«Öyle mi? Belki sen bir şeyi unuttun. Her romanında de Meister'ın diğer vakalarla ilgili not defterlerinden söz ediyorsun.»

«E, ne olmuş?-

«Ne olacak? O not defterleri onda. Reginald, oğlum, Bay Dorn'a çözdüğünüz son esrarlı vakayla ilgili not defterinizi gösterin. E, onu görüyor musun, Graham? *Kilometre Taşının Esrarı.* Bunda senin romandaki her olay var. Bütün ayrıntılarıyla hem de. Üzerindeki tarihe de bak. Kitabın yayınlanmadan bir yıl'önce yazılmış bu notlar. Bu defter gerçek bir belge.»

«Yine... e, ne olmuş?»

«Onun not defterini kopya etmeye ve kitabını ‘orijinal esrarlı bir cinayet' diye tanımlamaya hakkın var mıydı?»

«Seni beyni çocuk felcine uğramış zavallı! O not defteri benim uydurmamdı.»

«Kim demiş? Not defterindeki de Meister'ın elyazısı. Her uzman bunu kolaylıkla kanıtlayabilir. Ama belki de sana onun not defterini kullanma hakkını veren küçük bir kâğıt parçası var? Hani şöyle küçük bir kontrat ya da anlaşma.»

«İnsan hayali bir tiple nasıl anlaşma imzalar?»

«Hangi hayali tip?»

«Sen de ben de Meister'ın var olmadığını biliyoruz.»

«Ah, ama bir jürinin üyeleri bunu biliyorlar mı? Ben tanık yerine çıkarak üç karaciğer hapı almama rağmen onun ortadan kaybolmadığını anlattığım zaman hangi on iki kişi de Meister'ın var olmadığını söyleyebilir?»

«Şantaj bu.»

«Sana bir hafta zaman veriyorum. Başka türlü söyleyelim, tam yedi gün.»

Graham Dorn çaresizce de Meister'a döndü. «Bu işe sen de karıştın. Kitaplarımda seni son derecede şerefli bir insan olarak

gösterdim. Bu yaptığın şereflice bir şey mi?»

De Meister omzunu silkti. «Aziz dostum, hem bunlar, hem de peşinde bir hayalet.»

Graham ayağa kalktı.

«Nereye gidiyorsun?»

«Eve. Sana mektup yazmaya.» Graham meydan okurcasına kaşlarını çattı. «Ve mektubu bu sefer postaya vereceğim. Boyun eğmeyeceğim. Sonuna kadar savaşacağım. Ve sen, de Meister, bir hayalet gibi peşime takılmaya kalk o zaman görürsün! Kafanı yerinden koparır, kanlarını MacDunlap'ın yeni elbisesinin üzerine akıtırım.» Öfkeyle dönerek uzaklaştı. Kapıdan çıkarak gözden kayboldu.

De Meister ise hiçbir yerden çıkmadan kayboldu gözden. MacDunlap yavaşça inledi. Sonra arka arkaya bir karaciğer ve bir böbrek hapı aldı, üzerine de öksürük şurubu içti.

Graham Dorn, June'un oturma odasındaydı. Tırnaklarını çoktan kemirip bitirdiği için şimdi eklem yerlerini ısırmaya başlıyordu. June o sırada yanında olmadığı için yazar buna seviniyordu. June iyi bir kızdı. Hatta iyi ve tatlı bir kız. Ama genç adamın o sırada nişanlısını düşündüğü yoktu.

Onun yerine kafasından son altı gün içinde olanlar arka arkaya geçiyordu. Sanki etrafa mikrop saçıyorlardı bu sahneler.

«Hey, Graham, dün kulüpte senin şu ortağınla tanıştım. Yani de Meister'la. Müthiş şok geçirdim. Ben her zaman onun Sherlock Holmes gibi bir tip olduğunu sanıyordum. Var olmayan biri. Doğrusu beni iyi kandırdın, oğlum. Biliyor musun... Hey, nereye gidiyorsun?»

«Hey, Dorn, patronun de Meister'ın kente döndüğünü duydum. Herhalde yakında eline yeni romanlar için bol malzeme geçecek. Doğrusu çok şanslısın. Biri konuları hazırlıyor. Sen de hazıra konuyorsun. Ha? İyi ya, güle güle!»

«Ah, Graham, hayatım, dün gece nerodeydin? Ann'in partisi sen olmadığın için pek sönük geçti. Daha doğrusu sönük geçecekti ama neyse ki Reggie de Meister geldi. O da seni sordu. Herhalde Watson'suz kendisini kaybolmuş gibi hissediyordu. Doğrusu öyle

harika birinin Watson'luğunu yapmak... Bay Dorn! Bu hakaretinizi aynen iade ediyorum!»

«Doğrusu beni kandırdın. Ben o çılgınca şeyleri senin uydurduğunu sanıyordum. E, ne demişler? Gerçek, hikâyelerden daha da acaiptir. Hah hah ha!»

«Polis yetkilileri ünlü amatör kriminolog Reginald de Meister' ın bu vakayla ilgilendiği söylentilerini yalanladılar. Muhabirimiz Bay de Meister'a bu konuyu sormak için kendini aradı ama ona erişemedi. Kamu Bay de Meister'ı on ikiden fazla cinayeti dahice çözen kimse olarak tanıyor. Bu maceraları onun Watson'u denilen Bay Grayle Doore roman biçiminde yazmıştı.»

Graham ürperiyor, kolları korkunç bir kan dökme isteğiyle titriyordu. De Meister gerçekten de bir hayalet gibi peşini bırakmıyordu. Ustalıkla yapıyordu bunu. Graham kişiliğini kaybetmeye başlıyordu. De Meister da onu böyle tehdit etmemiş miydi?

Graham yavaş yavaş o monoton zil sesinin kafasında çınlamadığını kavradı. Biri kapıyı çalıyordu.

Miss June Billings de aynı fikirdeydi anlaşılan. Merdivenden aşağıya tiz bir sesle bağırdı. Yazarın kulağına biri bir aparküt indirdi sanki. «Hey, ahmak, şu kapıya baksana! Şu işi titreşimler evi yıkmadan yap! Ben yarım saat sonra aşağıya inerim.»

«Peki, sevgilim.»

Graham ayaklarını sürüyerek gitti ve sokak kapısını açtı.

De Meister, «Ah, tamam,» diyerek onun yanından geçti. «Selam.»

Graham donuk gözlerle ona baktı. Kan başına sıçrarken bir hayvan gibi homurdandı. Şöyle bir goril gibi durdu. Böyle anlar-. da bu tavır kanları kaynayan Amerikan erkeklerini çok rahatlatırdı. Yazar biraz şaşalamış olan dedektifin etrafında döndü.

«Aziz, dostum, hasta mısın?»

Graham, «Ben, hasta değilim,» diye açıkladı. «Ama sen pek yakında böyle şeylerle ilgilenemeyecek bir hale gireceksin. Çünkü ellerimi kalbinin en kırmızı kanıyla yıkayacağım.»

«Ama sonradan ellerini yıkamak zorunda kalacaksın. Ne de olsa

bu çok belirgin bir ipucu sayılır.»

«Bu kadar neşeli gevezelik yeter! Söyleyecek son sözün var mı?»

«Pek yok.»

«Bu daha iyi. Son sözlerin beni hiç ilgilendirmiyor.» Yazar gürültüyle harekete geçerek talihsiz de Meister'ın üzerine bir erkek fil gibi saldırdı. De Meister sola doğru kaydı. Bir eliyle ayağını uzattı. Graham havada bir parabol çizdi. Dövüş bir sigara masasının, çiçek dolu bir vazonun ve duvarın bir buçuk metrelik bir bölümünün parçalanmasıyla sona erdi.

Graham gözlerini kırptı. Sol kaşına takılmış olan meraklı kırmızı bir balığı attı.

De Meister, «Aziz dostum,» diye mırıldandı. «Ah, aziz dostum.»

Graham ancak o zaman *Silahlar* romanındaki birkaç cümleyi hatırladı.

> *«De Meister'ın sırım gibi kolları birer yıldırıma dönüşmüştü sanki. Hızlı ve güvenli vuruşlarla iki haydudu aciz hale getirdi. Hayvanca bir güç kullanmıyorduJudo konusunda ustalık ve bilgisi sayesinde haydutları kolaylıkla yendi. O arada solukları bile sıklaşmadı. Haydutlar can acısıyla inlediler.»*

Graham can acısıyla inledi.

Sağ kalçasını hafifçe kaldırdı ve femürün yerine kaymasını sağladı.

«Yerden kalkman daha doğru olmaz mı, eski dost?»

Graham gururla, «Ben burada böyle yatacağım,» dedi. «Zemini profilden inceleyeceğim. Bu işi uygun bulduğum ana kadar yapacağım. Ya da kaslarımdan birini oynatabileceğimi anlayıncaya kadar. Şimdi, hesabını görmeden bana ne istediğini söyle.»

Reginald de Meister monoklunu dikkatle taktı. «MacDunlap'ın verdiği sürenin yarın sona erdiğini herhalde biliyorsun?»

«Senin de onun da sona ereceğini umarım.»

«Tekrar düşünmeyecek misin?»

"Hah[1]» ' '

De Meister, «Ah, ne kadar sıkıcı bir durum bu,» diye içini çekti. «Bu dünyada her şeyi benim için rahat bir hale soktun. Sonuçta kitaplarında bütün kulüplerde ve lüks lokantalarda herkesin beni tanıdığını yazdın. Belediye başkanıyla Emniyet Müdürünün çok samimi dostu olduğumu da. Park Caddesinde harika bir dupleksim ve şahane bir resim koleksiyonum olduğunu da. Ve şimdi bütün bunlar var, dostum. Doğrusu bu durum beni etkiliyor.»

Graham düşünceli bir tavırla mırıldandı. «Çok garip. Seni müthiş bir heyecanla hiç dinlemiyorum. Üstelik söylediklerinin tek kelimesini bile seçemiyorum.»

De Meister, «Ama şunu da itiraf etmeliyim,» diye konuşmasını sürdürdü. «Kitap dünyam bana daha uygun. O âlem daha çekici. İç sıkıcı mantıkla hiçbir ilgisi yok. Bu dünyanın gerektirdiği şeylerden de uzak. Kısacası geri dönmeli ve cinayetlere aktif bir biçimde karışmalıyım... Yarına kadar düşün.»

Graham ıslıkla neşeli bir parça çaldı. Bu tamamiyle bemollerden oluşuyordu. «Bu da yeni bir tehdit mi, de Meister?»

«Eski bir tehdidin yoğunlaştırılmış biçimi. Kişiliğinin her ayrıntısını elinden alacağım. Sonunda kamuoyu seni kendi deyiminle 'de Meister'ın kuklası' olarak roman yazmaya zorlayacak. Bugün gazeteci çocukların sana taktıkları adı gördün mü, eski dost?»

«Evet, Bay Pis de Meister. Aynı gazetenin onuncu sayfasındaki yarım sütun yazıyı da okudun mu? Onu senin için okuyacağım. Ünlü kriminoloji uzmanı sağlam çıktı. Askerlik Şubesi onun yakında orduya alınacağını bildirdi.»

De Meister bir an hiçbir şey söyleyemedi. Bir şey de yapamadı. Sonra bitbiri ardına şunları yaptı! Monoklunu ağır ağır çıkardı. Ağır ağır oturdu. Dalgın dalgın çenesini ovuşturdu. Bir sigarayı uzun uzun elinin üzerine vurduktan sonra yaktı. Graham Dorn'un yazarlara özgü deneyimli gözleri bütün bu hareketlerin, yarattığı tipin sarsılmış ve üzülmüş olduğunu açıkladıklarını ona haber verdi.

Graham, de Meister'ın kitapların hiçbirinde de bu dört hareketi arka arkaya yapmadığını biliyordu. Sonunda dedektif, «Bilmiyorum son romanında neden askere gitmekten söz ettin,»» dedi. «Bunu hiç anlamıyorum. Bu zamana uyma merakı, haberlere ayak uydurmak

için duyulan bu şeytanca istek, polisiye romanların belası. Gerçek, esrarlı bir romanın zamanla bir ilgisi yoktur. Son olaylarla arasında bir bağlantı olmamalıdır. Bu...»»

Yazar, «Askerden kaçmanın bir tek yolu var,» diye açıkladı.

«Hiç olmazsa bir nedenle askere alınamayacağımdan söz edebilirdin.»

Graham, «Askerden kaçmanın bir tek yolu var,» diye tekrarladı.

De Meister, «Bu suç sayılabilecek bir ihmal,» dedi.

«Dinle! Kitaplara geri dönersen gövden kurşunla dolmaz!»

«Romanları yaz, ben de bunu yapayım.»

«Savaşı düşün.»

«Egonu düşün.»

İki güçlü adam karşı kmşıya durdular. (Daha doğrusu Graham yatay durumda olmasaydı duracaklardı.) İkisi de gerilemediler.

İş çıkmaza girmişti!

June Billings'in o kadınca tatlı sesi sahneye ara verdi, gerginliği sona erdirdi. «Yerde ne yaptığını sorabilir miyim, Graham Dom? Yerler bugün silindi. Bu işi daha güzel bir hale sokarken bana iltifat etmiş olmuyorsun.»

«Ben yerleri silmiyorum.» Graham yavaşça konuşuyordu. «Dikkatle bakarsan taptığın nişanlının her tarafı berelenmiş sancı ve ağrılar içinde yattığını anlarsın.»

«Sigara masamı mahvetmişsin.»

«Bacağım kırıldı.»

«En sevdiğim lambamı da.»

«İki kaburgamı da.»

«Ve balık kavanozumu.»

«Gırtlak kemiğimi.»

«Ve arkadaşını bana tanıtmadın.»

«Ve boynumdaki omurları da... hangi arkadaşımı?»

«Bu arkadaşını.»

«Arkadaş ha!» Graham'ın gözleri bulanıklaştı. June yaşamın sert ve acı gerçekleriyle karşılaşamayacak kadar genç ve nazlıydı. Yazar titrek bir sesle, «Bu,» diye mırıldandı. «Reginald de Meister.»

De Meister aynı anda bir sigarayı ortadan kırdı. Bu hareket en

derin duygulara gebeydi.

June ağır ağır, «A,» dedi. «Siz sandığımdan çok farklısınız.»

De Meister heyecan uyandıran yumuşak bir sesle, «Nasıl olduğumu sanıyordunuz?» diye sordu.

«Bilmiyorum. Duyduğum hikâyelerde... anlatılanlardan çok daha farklı.»

«Nedense bana Letitita Reynold'u hatırlatıyorsunuz, Miss Billings.»

«Herhalde. Graham o tipi bana bakarak yarattığını söyledi.»

«Pek biçimsiz bir kopya, Miss Billings. Şaşılacak kadar biçimsiz.»

De Meister'la June şimdi birbirlerinden ancak on beş santim uzaktılar. Bakışları sanki aynı marka zamkla birbirine yapıştırılmıştı. Graham tiz bir sesle bağırdı. Belleği alnının ortasına korkunç bir darbe indirirken hızla doğruldu.

Aklına *Çamurlu Şoson Cinayetinden* bir bölüm gelmişti. Aynı şey *Çuha Çiçeği Cinayetleri, Hart/ey Köşkündeki Felaket, Bir Avcının Ölümü* ve *Beyaz Akrep'te* de vardı. Daha da kısacası aynı şeye bütün romanlarda rastlanabilirdi.

«De Meister'ın çok çekici bir yan vardı. Kadınlar ona dayanamıyorlardı.»

Graham'ın da boş zamanlarında düşündüğü gibi June Billins de bir kadındı.

Duyduğu hayranlık sanki yapışkan bir sel gibi akıyor ve zeminde on beş santimlik bir tabaka oluşturuyordu.

Yazar, «Bu edadan hemen çık, June,» diye emretti.

«Çıkmayacağım.»

«Bay de Meister'la erkek erkeğe konuşmam gereken bir şey var.»

De Meister, «Lütfen gidin, Miss Billings,» dedi.

June durakladı ve sonra pek hafif bir sesle, «Pekâlâ...» diye fısıldadı.

Graham haykırdı. «Bir dakika! Onun sana emir vermesine göz yummamalısın. Senden burada kalmanı istiyorum!»

June dışarı çıkarak kapıyı arkasından usulca kapattı.

İki adam birbirlerine döndüler. İkisinin gözlerinde de köşeye kıstırılmış güçlü erkeklere özgü o ifade vardı. Ayrıca inatçı, ölümsüz bir düşmanlık da. İkisi de boyun eğmeyecek, uzlaşmayacaktardı. Graham Dorn'un okuyucularına her zaman sunduğu sahnelerden biriydi bu. İki güçlü erkeğin bir el, bir kalp, bir kız için savaşmaları.

İkisi de aynı anda, «Seninle anlaşalım,» dedi.

Graham, «Beni ikna ettin, Reggie,» diye başını salladı. «Okuyucularımızın bize ihtiyacı var. Yarın yeni bir de Meister romanına başlayacağım. Şimdi el sıkışalım ve geçmişi unutalım.»

De Meister duygularıyla savaşıyordu. Elini yazarın yakasına koyarak, «Aziz dostum,» dedi. «Asıl sen beni mantığınla ikna ettin. Kendini benim uğruma feda etmene izin veremem. İçinde açığa çıkarılması gereken değerli şeyler var. Kömür madenleriyle ilgili romanlarını yazmalısın. Önemli olanlar onlar, ben değil.»

«Bunu yapamam, aziz dost. Hele bütün bu yaptıklarından sonra. Benim için her zaman önemliydin. Yarın yeni romana başlıyorum.»

«Graham... sen benim babam sayılırsın. Buna izin veremem. Hiçbir duygum olmadığını sanma! Bir erkek evlada yakışacak duygularım.»

«Ama savaşı düşün. Savaşı düşün! Parçalanmış kollar ve bacaklar. Kanlar. Böyle şeyler.»

«Burada kalmalıyım. Vatanımın bana ihtiyacı var.» .

«Ama de Meister romanları yazmaktan vazgeçersem sen de sonunda ortadan kalkarsın. İşte ben buna izin veremem.»

«Ah, o mu?» De Meister kayıtsızca, zarifçe güldü. «Artık çok şey değişti. Şimdi çok kimse benim var olduğuma inanıyor. O yüzden de yaşama sıkıca sarıldım. Artık bu bağı kimse koparamaz. Ortadan silinmekten korkmama gerek kalmadı artık.»

«Ya.. “» Graham dişlerini sıkarak ıslık çalar gibi konuşmaya başladı. «Demek planın bu, yılan? June'dan hoşlandığının farkına varmadığımı mı sanıyorsun?»

De Meister azametle, «Buraya bak, aziz dostum,» dedi. «Gerçek ve dürüst bir aşkı küçümsercesine konuşmana izin veremem. June'a âşığım. O da beni seviyor. Bunu biliyorum. Eğer bu yüzden Victoria devrinden kalma sıkıcı biri gibi davranacaksan o zaman nitrogliserin iç ve kendine bir çekiçle vur.»

«Ben seni nitrogliserinleyeyim de gör! Bu gece eve gidecek ve yeni bir de Meister romanına başlayacağım. Sen onun bir parçası olacaksın. Ve kitaba döneceksin. E, buna ne diyorsun?»

«Hiçbir şey demiyorum. Çünkü yeni bir de Meister romanı yazmayacaksın. Ben artık gerçek bir insan gibiyim. Ve beni istediğin gibi kontrol edemezsin. Ya sen buna ne dersin?»

Graham ‘buna ne diyeceğine' ancak bir haftada karar verdi. Artık düşünceleri şaşılacak gibiydi. Bir kitaba basılmalarıysa imkânsızdı.

Açıkçası istediklerini yazamıyordu Graham.

Yani... aklına büyük romanlar, duygusal dramlar, epik şiirler, harika incelemeler için şaşılacak fikirler geliyordu. Ama Graham, Reginald de Meister hakkında hiçbir şey yazamıyordu.

Yazı makinesindeki büyük R harfi kaybolmuştu.

Graham ağlıyor, küfrediyor, saçlarını yoluyor ve parmak uçlarına merhem sürüyordu. Makine, kurşunkalem, mürekkep kalemi, boya kalemi, füzen ve kanla yazı yazmaya çalışıyordu.

Ama yazamıyordu.

Sonra bir gün kapı çaldı. Graham kapıyı hızla açıverdi.

MacDunlap sendeleyerek içeriye girip yırtılmış kâğıtların üzerinden sendeleyerek geçerken yazarın kollarına yığıldı.

Graham onu yere yuvarlanması için bırakıverdi. Gururla, «Hah,» dedi.

MacDunlap, «Kalbim...» diye inleyerek bir karaciğer hapı yuttu.

Yazar nazik nazik onu uyardı. «Orada öleyim deme. Yönetici çöp tenekesine insan eti atmama izin vermiyor.»

MacDunlap heyecanla, «Graham, oğlum,» dedi. «Artık ültimatom yok. Tehdit de. Bugün senin o ince duygularına hitab etmeye geldim, Graham....» Bir an boğulacakmış gibi, sustu. «Ben seni oğlummuşsun gibi severim. O de Meister denilen kokarca ortadan kaybolmalı. Benim hatırım için yeni de Meister romanları yazmalısın. Graham ...sana mahrem bir şey söyleyeceğim. Karım bu dedektife âşık oldu. Bana romantik bir erkek olmadığımı söylüyor. Beni Romantik değilmişim! Bunu aklın alıyor mu?»

Yazar trajik bir tavırla, «Alıyor,» diye cevap verdi . «O bütün kadınları etkiliyor.»

«O yüzle mi? O monoklla mı?»

«Bütün kitaplarımda öyle yazıyor.»

MacDunlap dikleşti. «Ah, yine sen! Ahmak! Bir an durup kafanın yazı makinenin söylediklerini kavramasına izin verseydin.»

«Bu konuda sen ısrar ettin. Kadın okuyucuları çekmemiz gerektiğini söyledin.» Graham artık hiçbir şeye aldıracak halde değildi. Kadınlar! Yazar acı acı güldü. Kadınların, bir buldozerin düzeltmeyeceği hiçbir kusurları yoktu.

MacDunlap kaçamağa saptı. «Şey, kadın okuyucular. Onlar çok gerekli. Ama Graham, ben ne yapacağım? Mesele sadece karım değil. MacDunlap Şirketinin yarısı onun. Karım beni terkederse şirketin kontrolu elimden gider. Bunu bir düşün, Graham. Bu yayın dünyası için büyük bir felaket olur.»

Graham, «Grew, eski dost,» diye içini çekti. Öyle derin bir soluk aldı ki, ayak tırnakları merhametle titrediler. «En iyisi sana gerçeği açıklamak olacak. Nişanlım June da bu solucanı seviyor. De Meister de ona âşık. Çünkü June, Letitia Reynolds'un prototipi.»

MacDunlap gizlice hakarete uğradığından kuşkulandı. «Letitia' nın nesi?»

«Boşver. Hayatım mahvoldu benim!» Yazar gülerek erkekçe gözyaşlarını yuttu. Ama o bunu yapıncaya kadar iki damla yaş burnunun ucundan yere damladı.

«Zavallı oğlum.» İkiadam heyecanla birbirlerinin ellerini tuttular

Graham, «O iğrenç canavar bizi cendereye sıkıştırdı,» dedi.

MacDunlap, «Rusya'da kapana kısılan Almanlar'dan farkımız yok,» diye fikrini açıkladı.

Graham, «İnsan olmayan bir iblisin kurbanlarıyız,» dedi.

«Tabii ya.» MacDunlap yazarın elini, sanki inek sağıyormuş gibi sıvazladı. «De Meister romanları yazman şart. Onu cehennem dışında ait olduğu ikinci yere göndermelisin. Öyle değil mı?»

«Öyle ama küçük bir sorun var.»

«Ne?»

«Yazamıyorum. De Meister artık o kadar canlı ki, onu kitaba sokamıyorum.»

Yayıncı o zaman yerdeki yırtık kâğıt yığınlarının ne anlama geldiğini kavradı. Başını ellerinin arasına alarak inledi. «Şirketim!

Karım!»

Graham, «Tabii onu askere yollayabiliriz,» dedi.

MacDunlap başını kaldırdı. «Ya şu *Üçüncü Güvertede Ölüm* romanı. Üç hafta önce reddettiğim kitap?»

«Onun önemi yok. O geçmişte kaldı artık. O roman de Meister'ı etkiledi bile.»

«Yayınlanmadan mı?»

«Tabii. İşte ben o romanda askerlikten söz ettim. De Meister'ın sağlam çıktığını yazdım.»

«Ben olsaydım başka şeyler yazardım.»

«MacDunlap!» Yazar birdenbire yerinden fırlayarak yayıncının yakasına sarıldı. «Belki o romanı düzeltebiliriz.»

MacDunlap sarsıla sarsıla öksürdü ve boğuk boğuk inlememeye de çalıştı.

«Kitaba istediğimiz her şeyi koyabiliriz.»

MacDunlap boğuluyormuş gibi bir ses çıkardı.

«Her şeyi düzeltebiliriz.»

Yayıncının suratı mosmor kesildi.

Graham ceketin yakasını ve içindeki adamı iyice sarstı. «Bir şey söylesene!»

MacDunlap onun elinden zorla kurtularak bir çorba kaşığı öksürük şurubu içti. Elini kalbine götürerek hafifçe vurdu. Başını sallayarak, kaşlarıyla işaret etti.

Graham omzunu silkti. «Eh, madem somurtmak istiyorsun, öyle yap. Ben de romanı sensiz düzeltirim.»

Yazar roman müsveddesini buldu ve parmaklarını usulca tuşlara vurdu. Parmakları görevlerini düzgünce yapıyordu. Eklemleri de çatırdamadı. Graham hızlandı. Sonra daha da hızlandı. Ve sonra eskisi gibi süratle yazmaya başladı. Portatif yazı makinesi keyifle zıplayıp duruyordu.

Yazar, «Oluyor!» diye bağırdı. «Yeni romanlar yazamıyorum ama yayınlanmamış olan eski kitapları değiştirmem mümkün.»

MacDunlap onun omzunun üzerinden bakıyor, arada sırada soluk alıyordu.

MacDunlap, «Daha hızlı,» diye bağırdı. «Daha hızlı!»

Graham sertçe, «Otuz beş kilometreden daha da hızlı mı gideceğiz?» dedi. «Tanrı korusun! Beş dakika sonra tamam.»

«Orada mı dersin?»

«Her zaman oradadır. Bu hafta her akşam June'un evine gitti.» Yazar dışarı tükürdü. Tükrüğüne ince, fildişi tozuna benzer bir şey karışmıştı. Graham ön dişlerinin son kalıntılarını da gıcırdata gıcırdata böyle ufalamıştı. «Ama sekreterin bu işi başaramazsa Tanrı yardımcın olsun.»

«Sekreterime her zaman güvenebilirsin, oğlum.»

«Düzeltilmiş romanı dokuza kadar okuması gerekiyor.»

«Ölmezse.»

«Bende bu şans varken herhalde düşüp ölür. Sekreterin okuduklarına inanacak mı dersin?»

«Her kelimesine. O de Meister'ı gördü. Adamın var olduğunu biliyor.».

Frenler gıcırdadı. Graham tekerleklerin sürtünmeyle kaybettikleri her molekülü düşünürken ruhu anlayışla titredi.

Genç adam sonra merdivenden koşarak çıktı. MacDunlap da topallayarak onu izliyordu.

Graham zili çaldı ve sonra top gibi içeri daldı. Parmağını ileri " doğru uzatmıştı. Kapının hemen içinde duran de Meister'ın suratına geldi parmağı. Dedektif de ancak başını hızla arkaya atarak tek gözlü hayali bir kahraman olmaktan kurtuldu.

June Billings bir kenara çekildi. Sessiz ve sıkıntılıydı.

Graham tehlikeli bir tavırla, «Reginald de Meister,» dedi. «Felaketinle karşılaşmaya hazırlan.»

MacDunlap bağırdı. «Ah, ah ah! Başın öyle derde girecek ki»

De Meister, «Bu dramatik ama anlaşılmayan açıklamayı neye borçluyum?» diye sordu. «Açıkçası insanın aklını karıştırıyor bu.» Zarif bir hareketle bir sigara yakarak gülümsedi.

June ağlarcasına, «Merhaba, Gramie,» dedi.

«Defol, iğrenç kadın!»

Kız burnunu çekti. Kendisini bir roman kahramanı gibi hissediyordu. Duyguları sanki parça parça ediyorlardı onu. Ve tabii çok eğleniyordu June. O yüzden üzgün bir tavır takınarak yaşların

yanaklarından akmalarına izin verdi.

De Meister yorgun yorgun, «Konuya dönelim,» dedi. «Ne oluyor?»

Graham, *«Üçüncü Güvertede Ölüm* romanını yeniden yazdım,» diye açıkladı.

«E?»

Yazar konuşmasını sürdürdü. «Değiştirilmiş roman şimdi MacDunlap'ın sekreterinin elinde. O eşki nişanlım Miss Billings'i anımsatan bir kız. Yani geri zekâlı derecesine yükselmeyi çok istiyor ama bunu henüz başaramadı. Şimdi okuduğu her kelimeye inanacak.»

«E?»

Graham'ın sesi bir kötülüğü haber veriyormuş gibiydi. «Belki Sancha Rodriguez'i hatırlıyorsun?»

Reginald de Meister ilk defa o zaman titredi. Sigarasını düşerken zor yakaladı. «Onu altıncı bölümde Sam Blake öldürdü. Kız bana âşıktı. Aziz dostum. gerçekten de başıma türlü bela sardın.»

«Ah, onlar şimdiki belanın yanında hafif kalır, aziz dostum. Romanı değiştirdim. Ve Sancha Rodriguez ölmüyor.»

Sert bir kadın sesi duyuldu. «Ölmek mi? Ona ölüp ölmediğimi göstereceğim! Şu son ay neredeydin, alçak?» “

De Meister bu sefer düşen sigarasını yakalayamadı. Hatta buna kalkışmadı bile. Ortaya çıkan kızı tanımıştı. Peşin yargıları olmayan biri için sadece ince yapılı, Meksikalı bir kızdı o. Parlak siyah gözleri, upuzun, ışıltılı tırnakları vardı. Ama de Meister için o Sancha Rodriguez'di. Ve *ölmemişti!*

MacDunlap'ın sekreteri romanı okumuş ve her şeye de inanmıştı.

De Meister heyecanlı bir ses ve sevimli bir tavırla, «Miss Rodriguez,» dedi. «Sizi görmek ne ilginç.»

«Bayan de Meister demen gerekiyor, alçak! Evlendiğimizi unuttun mu, yılan! Aşağılık köpek! İğrenç akrep! Ve... kim bu kadın?»

June en yakındaki koltuğun arkasına süzüldü.

Reginald yalvarırcasına, «Bayan de Meister,» diye mırıldanarak aciz bir tavırla Graham Dorn'a döndü.

«Ah, demek bunu unuttun, hain? Seni tatlı dilli alçak! Sana zayıf

bir kadını aldatmanın ne demek olduğunu öğreteceğim! Seni şu tırnaklarımla kıyma yapacağım.»

De Meister telaşla geriledi. «Ama, sevgilim...»

«Tatlı sözleri bir tarafa bırak şimdi! Bu kadınla ne ilgin var?»

«Ama, sevgilim...»

«Uydurma açıklamalar istemiyorum. Bu kadınla ne ilgin var?»

«Ama, sevgilim...»

«Kes sesini! Bu kadınla ne yapıyordun?»

Reginald de Meister köşeye sıkışmıştı. Meksikalı karısı yumruğunu ona doğru salladı. «Cevap ver!»

Ve de Meister ortadan kayboldu.

Bayan de Meister de öyle. Hemen dedektifin arkasından.

June Billings bu kez gerçekten ağlamaya başladı.

Graham Dorn kollarını kavuşturarak ona sert sert baktı.

MacDunlap ellerini ovuşturduktan sonra bir böbrek hapı aldı.

June, «Suç bende değildi, Gramie,» dedi. «Sen kitaplarında onun bütün kadınları çektiğini yazmıştın. Ondan hoşlanmamak elimde değildi. Aslında tâ başından beri ondan için için nefret ediyordum. Bana inanıyorsun değil mi?»

Yazar bir kanepeye çökmüş olan kızın yanına oturdu. «Ah, ne de inanılacak bir hikâye! Güzel bir masal. Ama belki seni affederim.»

MacDunlap titrek bir sesle, «Şirketimi kurtardın, oğlum,» dedi. «Tabii karımı da. Ve unutma... bana her yıl bir de Meister romanı yazacağına söz verdin.»

Graham dişlerini sıktı. «Bir tek. Ve onu iyice kılıbıklaştıracağım. Ayrıca elimin altında sonsuza kadar yayınlanmamış bir roman olacak. Ne olur, ne olmaz diye. Grew, dostum, benim ciddi romanımı da yayınlayacaksın değil mi?»

MacDunlap, «Guhhh...» dedi.

«Öyle değil m?»

«Evet, Graham. Tabii, Graham. Kesinlikle, Graham. Muhakkak, Graham.»

«O halde artık bizi yalnız bırak. Nişanlımla konuŞmam gereken önemli konular var.»

MacDunlap gülümsedi ve ayaklarının ucuna basarak dışarı çıktı. Ah, aşk, aşk, diye düşünerek bir karaciğer hapı daha aldı. Onun üstüne de öksürük şurubu içti.

BİR İLİŞKİ OLAMAZ

Raph tipik bir Amerikalıydı. Zamanına uygun bir tip. Bizim çağımızın ölçülerine göreyse son derecede çirkindi. Çene kemikleri çok iri, burnu kavisli ve geniş, siyah gözleri de küçücüktü. Bu gözler burnunun genişliği yüzünden birbirlerinden iyice uzaktı. Raph'ın boynu kalın, gövdesi enliydi. Parmakları küt, kavisli tırnaklarıysa güçlüydü.

Kalın bacaklarının ve tabanları etli iri ayaklarının üzerinde dimdik durduğunda boyu neredeyse iki yüz yirmi beş santimi geçecekti. Ayakta ya da otururken ağırlığı bir tonun dörte biri kadardı.

Ama alnı geniş bir kavis çiziyordu ve kafatası genişti. Şimdi yazı masasının üzerine eğilmiş, dev eliyle kalemi incelikle kullanıyor ve rahatça çalışıyordu.

Aslında karısı ve diğer Amerikalıların çoğu onun yakışıklı bir prkek olduğunu düşünüyorlardı.

Bu zaman ekseni üzerindeki uzun bir sapmanın kimyasını gösteriyordu.

Raph Junior bizim tipik Amerikalının daha küçük bir kopyasıydı. Yeni yetişme çağındaydı ve çocukluk devresine özgü o kıllar hâlâ vardı. Bu koyu renk, kıvırcık sık bir kürk gibi göğsünü ve sırtını kaplıyordu. Ama artık seyrelmeye başlamıştı bile. Raph Junior belki çle bir yıl içerisinde erkekliğinin gururlu çıplaklığını örtecek olan olgunluk gömleğini giyecekti.

Ama o arada pantolonuyla oturuyor ve diaframının hemen üzerindeki bir noktayı tembel tembel kaşıyordu. İnsanlar müzedeyken babasıyla oraya gelmesi hiç de fena olmuyordu. Ne var ki, bugün müze kapalıydı. Şimdi Raph Junior boş koridorlardan geçerken ayak sesleri ortalıkta yankılanıyordu.

Zaten oradaki her şeyi bilirdi. Müzede daha çok kemikler ve taşlar vardı.

Junior, «şu nedir?» diye sordu.

«Hangisi?» Raph başını kaldırarak omzunun üzerinden baktı. Sonra da yüzünde memnun bir ifade belirdi. «Ah, o yeni bir şey. İlkel

primat örneği. Parçaları birleştirip her şeyini oluşturmuşlar. Örneği bana Kuzey Nehri Grubundan yolladılar. Ne hoş değil mi?» Anlık bir memnunlukla tekrar işine döndü. İlkel primat en aşağı bir hafta daha gösterilmeyecekti. Raph'ın onun yerleştireceği şeref köşesini hazırlaması gerekiyordu. Çevre uygun olmalıydı. Şu anda medel Raph'ın sevdiği özel bir eşya gibi bürosundaydı. '

Raph Junior ise bu ‘hoş' şeye başka duygularla bakıyordu. Gördüğü aşağılanacak kadar kısa boylu, sıska, ince kol ve bacaklı, üzeri kıllarla kaplı, küçük suratlı, iri patlak gözlü bir yaratıktı.

Çocuk, «Ama o nedir, baba?» diye ısrar etti.

Raph sabırsızca kımıldandı. «Onun milyonlarca yıl önce yaşayan bir yaratık olduğunu düşünüyoruz. Bizce görünüşü öyle.»

Çocuk ısrar etti. «Neden?»

Raph karşı koymaktan vazgeçti. Konuyu ayrıntılarıyla iyice açıklaması gerektiğini anlıyordu. «Şey... Bir kere kemiklerin biçiminden kasların nasıl olduklarını anlıyoruz. Kirişlerin nerelere uyacakları ve sinirlerin hangi noktalara bağlanacaklarını da. Dişlerden, hayvanın ne tür bir sindirim sistemi olması gerektiğini öğreniyoruz. Ayak kemiklerinden de duruşunu. Geri kalanını 'Benzerlik prensibi'ne göre çözümlüyoruz. Yani bugün yaşayan ve aynı tür iskeletleri olan yaratıkların dış görünüşlerine bakıyoruz. Bu yaratığın üzeri de kırmızı kıllarla kaplı olduğu gibi günümüzdeki primatların da çoğu kızıl tüylü. Çıplak butları nasırlı. Zaten günümüzdeki primatlar küçük, önemsiz yaratıklar. Soyları da tükenmek üzere...»

Junior modelin arkasına koşarak butlarının çıplak olup olmadıklarına baktı.

«... Kulakları küçük ve buruşuk. Suratları öne doğru uzun ve etli. Özel yiyeceklerle beslenmiyorlar. Onun için de dişleri her besine uygun. Geceleri dolaşıyorlar. Bu yüzden gözleri iri. Aslında bütün bunlar çok basit şeyler. E, oldu mu, delikanlı?»

Junior bu konuyu düşündü düşündü ve sonunda modeli aşağılarcasına, «Bence o bir Eekah’a benziyor,» diye fikrini açıkladı. «Çirkin ve yaşlı bir Eekah’a.»

Raph hayretle oğluna baktı. Bir noktayı kaçırmış olduğu belliydi, «Eeakh da nedir? Kitaplarda okuduğun hayali bir yaratık mı?»

«Hayali mi? Aman, baba, sen *hiç* Kayıtçıya uğramıyor musun?»

Bu utandırıcı bir soruydu. Çünkü ‘Baba’ bunu hiçbir zaman yapamıyordu. Yani hiç olmazsa erginliğe erişeli beri. Tabii çocukken dünyanın konuşulan, yazılan ve kaydedilen hikâyelerinin koruyucusu olan Kayıtçı her zaman ilgisini çekmişti. Ama sonra olgunlaşmış...

. Raph hoşgörüyle, «Eekah’la'r konusunda yeni hikâyeler mi var?» dedi. «Çocukken öyle şeyler yoktu sanırım.»

«Ne demek istediğimi anlamıyorsun, baba.» Genç Raph’ın öfkelenmek üzere olduğu düşünülebilirdi. Ama bunu belli etmeyecek kadar dikkatliydi. .Çocuk kırılmışcasına, «Eekah’lar gerçek canlılar,» diye açıkladı. «Onlar Diğer Dünyadan gelmişler. Sen bunu duymadın mı? Bundan okulda bile söz ediliyor. Grup dergisinde de. Kendi ülkelerinde tepeüstü duruyorlar ama bunun farkında değiller. Ayrıca şuradaki ihtiyar ilkel yaratığa da çok benziyorlar.»

İyice şaşalayan Raph kafasını topladı. Yeni yetişen oğlunu arkeoloji konusunda bilgi edinmek için sorguya çekmek çok tuhaf kaçacaktı. Adam bir an durakladı. Sonuçta o da bazı şeyler duymuştu. Dünyanın diğer yarım küresinde geniş kıtalar olduğu söyleniyordu. Galiba onların üzerinde canlıların yaşadığı da bildirilmişti. Ama Raph'ın kafasında çok az bilgi kalmıştı. Herhalde insanın kendisini ilgilendiren alana bağlanıp kalması her zaman akıllıca bir şey değildi.

Oğluna, «Gruplarda Eekah'lar var mı?» diye sordu.

Çocuk çabucak başını salladı. «Kayıtçı, kafalarının bizimkiler kadar iyi çalıştığını söylüyor. Havada giden makineleri varmış. Buraya da öyle gelmişler.»

Raph sert sert, «Junior!» dedi.

Çocuk haksızca suçlandığı için, «Yalan söylemiyorum,» diye bağırdı. «Kayıtçıya sor! Bak bakalım sana ne diyecek!»

Raph kâğıtlarını ağır ağır topladı. Bu Her Şeyin Kapalı Olduğu Gündü. Ama herhalde Kayıtçıyı evinde bulabilirdi.

Kayıtçı, Kızıl Nehir Gurrow Grubunun yaşlı bir üyesiydi. Yaşayanlardan pek azı onun gençliğini hatırlıyordu. Bu göreve herkesin rızasıyla getirilmiş ve başarılı olmuştu. Çünkü' o da Raph

gibiydi. Raph neden Müzeci olmuşsa, yaşlı adam da aynı nedenle Kayıtçılığı seçmişti. Çünkü bunu istiyor, bu hoşuna gidiyordu ve başka tür bir yaşamı aklı almıyordu.

Gurrow Grubunda doğmamış olanların bu toplumun sosyal yapısını kavramaları zordu. Aslında çok gevşek oluşmuş bir biçim olduğu için de ‘yapı' sözcüğü uygun değildi. Gurrow'lu bir kimse yeteneğine inandığı bir işe girerdi. Yarım kalan ya da yapılması gereken işlerle bütün üyeler ilgileniyorlardı. Ya da bu işleri kura sırasıyla görüyorlardı. Bu biçimde açıklandığında, bu sistem çalışamayacak kadar basitmiş gibi gözüküyordu. Ama gerçek böyle değildi. İlk Gönüllü Gurrow Grubu kurulduğundan beri geçen bin yıllık sürede toplanan töreler sistemi karmaşık, esnek ve çalışabilir bir hale sokuyorlardı.

Raph'ın da tahmin ettiği gibi Kayıtçı evindeydi. Müzeci eski ve haksızca ihmal edilmiş bir dostluğu tazelerken utandı. Tabii Kayıtçının referans kitaplarından yararlanıyordu ama her zaman dolaylı bir biçimde. Fakat bir zamanlar o da çocuktu ve bu aklı selim adamın dizinin dibinde çok şey öğrenmiş, ancak sonradan bu dostluğu sürdürmemişti.

Raph'ın şimdi girdiği oda tıka basa kayıtlarla doluydu. Basılmış malzeme de vardı burada. Kayıtçı, Müzeciyi sevinçle karşılarken bir yandan da özür dileyip durdu.

«Diğer gruplardan malzeme geldi. Onların kataloğunu yapmak zaman alıyor. Ben de galiba eskisi kadar vakit bulamıyorum.» Piposunu yakarak dumanlarını güçle savurmaya başladı. «Galiba her zaman yanımda çalışacak bir yardımcı bulmam gerekecek. Oğluna ne dersin, Raph? O da senin yirmi yıl önce yaptığın gibi sık sık buraya geliyor.»

«O günleri hatırlıyor musun?»

«Galiba senden daha iyi hatırlıyorum. Oğlun bu görevden hoşlanır mı dersin?»

«İstersen onunla bir konuş. Belki sana yardım etmek hoşuna gider. Oğlumun arkeolojiye bayıldığını söyleyemeyeceğim.» Raph gelişigüzel bir kaydı alarak üzerindeki etikete baktı. «Hım... Joquin Vadisi Grubundan. Orası buradan çok uzak.»

«Evet, çok uzak.» Kayıtçı başını salladı. «Tabii ben de onlara

bizim Kayıtçılardan bazılarını yolladım. Bizim grubun çalışmaları bütün kıtada hayranlıkla karşılanıyor.» Sesinde gurur vardı. «Hatta... » Piposunun sapıyla Müzeciyi işaret etti. «... senin soyları tükenmiş primatlarla ilgili tezin her tarafa dağıtıldı. İki bin kopya yolladım. Daha da istiyorlar. Bu... arkeoloji için... çok iyi bir şey sayılır.»

«Ben de buraya arkeoloji yüzünden geldim. Bu ve bir de oğluma anlattıkların yüzünden.» Raph konuya girmekte zorluk çekiyordu. «Yanılmıyorsam oğluma diğer yarım kürede yaşayan Eekah adlı yaratıklardan söz etmişsin. Onlar hakkında ne biliyorsan hepsini öğrenmek isterim.»

Kayıtçının yüzünde düşünceli bir ifade belirdi. 'Şey... Sana bütün bildiklerimi şuracıkta anlatabilirim. Ya da istersen kitaplığa gidip oradaki eserlere bakabiliriz.»

«Kitaplığı benim için açmak zahmetine girme. Kapalı Günü bugün. Sen bana biraz fikirver. Daha sonra kitaplara bcikarım.»

Kayıtçı piposunun ucunu ısırarak iskemlesini iykte. duvara kadar geriye itti. Gözlerini düşünceli bir tavırla i|erideki bir n°ktaya dikerek, «Şey... Galiba olay beş yıl önce diğer yarım küredeki kıtaların bulunmasıyla başladı. Belki bu olayı biliyorsun?» dedi.

«Sadece duydum. Yani herkes gibi ben de o kıtaların var olduğunu biliyorum. Bir ara arkeoloji araştırmaları için yepyeni, pırıl pırıl bir alan, diye düşündüğümü de hatırlıyorum ama hepsi o kadar.»

«Ah, öyleyse sana anlatılacak çok şey var. Bildiğin gibi o kıtaları doğrudan doğruya biz bulduk. Beş yıl önce birkaç yabancı yaratık uçan bir makineyle East Harbor Grubuna erişti. Onlar Gurrow değillerdi. Makine kesin bilimsel prensiplere göre uçuyordu. Bunu daha sonra öğrendik. Prensibin temelinde havanın bazı nitelikleri vardı. Bu yabancılar aralarında yabancı bir dilde konuşuyorlardı. Zeki oldukları belliydi. Kendilerini Eekah diye tanımlıyorlardı. East Harbor Grubundaki Gurrow'lar onların dilini öğrendiler. Bu dil basitti ama söylenilemeyecek bazı seslerle doluydu. Bende o dilin grameri de var. Seni ilgilendiriyorsa...»

Raph ilgilendirmediğini belirtmek için elini salladı.

Kayıtçı, «Gruptaki Gurrow'lar,» diye konuşmasını sürdürdü. «Demir Dağı Grubunun yardımıyla uçan makinenin eşini yaptılar. Bildiğin gibi Demir Dağlılar çelik işlerinde uzmandır. Bu uçan

makinelerle okyanus aşıldı. Bununla ilgili olarak birkaç düzine eser yazıldığını söyleyebiliriz. Yani uçan makine, aerodinamik denilen yeni bir bilim ve hatta zeki bir tek yaratık olmadığıyla ilgili değişik bir felsefe sistemi hakkında kitaplar yazıldı. Bütün bunlar East Harbor ve Demir Dağı Gruplarınca hazırlandı. Beş yıllık bir sürede şaşılacak kadar çok eser verdiler. Hepsi de bizde var.»

«Ama o Eekah'lar... onlar hâlâ East Harbor Grubunun yanındalar mı?»

«Hımm... Öyle olduğundan hemen hemen eminim. Kendi kıtalarına dönmeye yanaşmıyorlar. Kendilerinden 'siyasi mülteci' diye söz ediyorlar»

«Siya... ne?»

Kayıtçı, «Onlarin kendi dillerinde söyledikleri bir laf bu,» dedi. «Ve bizim dilimize ancak böyle çevrilebiliyor.»

«Ama neden *siyasi* mülteci?.. Niçin jeolojik mülteci değil? Ya da feşmekân mülteci? Bence bir çeviriden anlam çıkmalıdır.»

Kayıtçı omzunu silkti. «Kitaplara başvurmanı önereceğim. Eekah'lar birtakım suçlular olmadıklarını iddia ediyorlar. Ben sana sadece bildiklerimi anlatıyorum.»

«Pekâlâ, görünüşleri nasıl onların? Sende resimleri var mı?»

«Kitaplıkta var.»

«Benim *Arkeoloji Prensipleri* adlı kitabımı okudun mu?»

«Şöyle bir baktım.»

«İlkel primatın elle çizilmiş resmini hatırlıyor musun?» «Korkarım hatırlamıyorum.»

«Öyleyse kitaplığa gidelim. ....

«Tamam...» Kayıtçı zorlukla ayağa kalkarken bir şeyler mırıldanıyordu.

Kızıl Nehir Gurrow Grubu yöneticisinin durumu Müzeci ya da Kayıtçınınkinden pek farklı değildi. Ya da gönüllü olarak bir işi yapan birininkinden. Arada bir fark olmasını istemek toplumda yöneticilik yeteneğinin ender bulunduğunu sanmak anlamına gelir.

Gurrow Grubunda iş, meyvalarından sadece çalışan kimsenin

değil, diğerlerinin de yararlandıkları bir çaba anlamına gelirdi. İşler iki sınıfa ayrılıyordu. Bir, Gönüllü İşler. İki, Zorunlu ya da Toplumsal İşler. İlk sınıftan olan bütün işler birbirine eşitti. Bir Gurrow işe yarayan hendekler kazmaktan hoşlanabilirdi. O zaman onun bu eğilimine ve işine saygı göstermek gerekirdi. Ama kimse bu tür hendek kazma işlerinden hoşlanmadığı ancak bunun grubunun rahatı için gerekli olduğu anlaşıldığı zaman bu toplumsal bir göreve dönüşüyordu. Toplumsal bir işe. O zaman bu görev ya sırayla yapılıyordu ya da kurayta. Sıkıcı ama kaçınılamayacak bir şeydi bu.

İşte bu nedenle Yöneticinin oturduğu ev diğerlerininkinden ne daha genişti, ne de daha lüks. Adam hiçbir masanın başına geçip oturmuyordu. İşinin adından başka bir unvanı yoktu. Kimse Yöneticiye karşı haset ya da nefret duymuyor ya da ona tapmıyordu

Adam, gruplararası ticareti düzenlemek, toplumun mali işlerini kontrol etmek ve binde bir çıkan anlaşmazlıklarda karar vermekten hoşlanıyordu. Tabii hoşuna giden bir şeyi yaptığı için ona ek yiyecek verilmiyor ya da enerjiyle ilgili ayrıcalıklar tanınmıyordu.

İşte Raph da o yüzden izin almak değil hesaplarını düzgün bir biçimde sunmak için Yöneticiye uğradı. Kapalı Günü henüz sona ermemişti. Yönetici akşam yemeğinden sonra koltuğuna yerleşmiş, akşam yemeğinden sonra içtiği sigarını tüttürüyordu. Elinde de akşam yemeğinden sonra okuduğu kitap vardı. Altı çocuğu ve karısının zamanla pek ilgileri yoktu ama onlarda da akşam yemeği sonrasına özgü bir hava vardı denilebilir.

Raph içeri girdiği zaman bütün ailenin sesli selamlarıyla karşılandı. Müzeci iki eliyle kulaklarını kapattı. Minik Yöneticilerin (Tek unvanları buydu. Yazar.) bir işleri varsa o da gürültü etmekti. Gerçekten de bundan hoşlanıyorlar ve diğerleri de bu çabaların meyvalarını paylaşıyorlardı. Çocukların kulak zarlarının bu gürültülerden hiç etkilenmediği belliydi.

Yönetici onları edadan çıkardı.

Raph onun uzattığı sigarı alırken, «Bir süre için gruptan ayrılmayı düşünüyorum, Lahr,» dedi. «İşim bunu gerektiriyor.»

«Gidişin hoşumuza gitmeyecek, Raph. Bizden fazla ayrı kalmayacağını umarım.»

«Ben de öyle. Ortak ünitelerin durumu nasıl?»

«Ah, sana bol bol yeter sanırım. Nereye gitmeyi düşünüyorsun?»

«East Harbor Grubuna.»

Yönetici başını salladı ve düşünceli bir tavırla sigarının dumanlarını üfledi. «Ne yazık ki, defterlere göre East Harbor'un bizden biraz alacağı var. İstersen bunu tekrar kontrol ederim. Ama elimizdeki Ortak Trampa Üniteleri hem yol masraflarını, hem de diğer harcamalarını karşılar.»

«Bu çok iyi. Ama şimdi söyle; Toplum İşi Listesindeki durumum nasıl?»

«Hım... Kayıtları almam gerekecek. Bana bir dakika izin ver.» Yönetici ağır ve iri gövdesiyle ilerleyerek, odadan hole çıktı. Raph durdu. Yalancı bir vahşilikle homurdanarak ona dişlerini gösteren ve yuvarlanarak yaklaşan bir küçüğü usulca itti. Çocukların en küçüğüydü o. Sık siyah kürkten oluşan bir yumak. Burnu çocuksu ve uzundu, henüz genişlememiş ve yarım milyon yıl önce yaşayan hayvan atalarınınkine benzer bir hal almamıştı.

Yönetici elinde kalın bir defterle döndü. İri camlı bir gözlük takmıştı. Defteri dikkatle açarak sayfaları karıştırdı ve aradığı yeri buldu. Sonra da parmağını usulca sütunların üzerinde dolaştırdı. «Sadece su sistemiyle ilgili iş var. Gelecek hafta bakım timinde çalışacaksın. Ondan sonra en aşağı iki ay hiçbir görevin yok.»

«O zamana kadar zaten dönerim. Birinin bakım işinde yerimi alması mümkün mü acaba?»

«Hım... Ben birini bulurum. Bu işi her zaman en büyük oğluma yaptırabilirim. O çalışma yaşına girmek üzere. Her şeyin tadına bakması iyi olur. Belki de barajda çalışmak hoşuna gider.»

«Öyle mi? O benim görevimi üzerine alırsa bana haber ver. Sık sık yerime geçebilir.»

Yönetici usulca, «Ona hiç güvenme, Raph,» diye güldü. «Oğlum, uyumayı hepimiz için yararlı bir hale sokabilseydi hemen bu görevi üstlenirdi. Sahi, aklıma gelmişken, East Harbor Grubuna neden gidiyorsun? Konuşmak istemiyorsan kapatabilirim.»

«Belki bana güleceksin ama ben Eekah denilen yaratıkların gerçekten var olduklarını yeni öğrendim.»

«Eekah'lar mı? Evet, biliyorum.» Yönetici parmağını uzattı. «Şu denizin ötesinden gelen yaratıklar. Öyle değil mi?»

«Evet, öyle. Ama hepsi bu kadar değil. Ben kitaplıktan geliyorum. Onların üç boyutlu resimlerini gördüm, Lahr. Bu Eekah' lar 'ilkel primat'. Ya da hemen hemen öyleler. Hiç olmazsa primat onlar. *Zeki* primatlar. Gözleri küçücük, burunları da yassı. Çene kemikleri de tamamiyle farklı ...ama hiç olmazsa ilkel primatların yakın akrabaları. Onları görmem şart, Lahr.»

Yönetici omzunu silkti. Bu konu onu şahsen ilgilendirmiyordu. «Neden? Bunu bilgisizliğim yüzünden soruyorum, Raph. Onları görmen bu kadar önemli mi?»

«Önemli mi?» Bu sorunun Raph'ı çok şaşırttığı belliydi. «Şu son yıllarda neler olduğunu biliyor musun? Arkeolojiyle ilgili kitabımı okudun mu?»

Yönetici kesin bir tavırla, «Hayır,» dedi. «Çöp dökme işinden kurtulacağımı bile bilsem o kitabı yine de okumam.»

«Bundan da senin çöp işine arkeolojiden daha yatkın olduğun anlaşılıyor,» dedi. «Ama neyse... Ben hemen hemen on yıldır, tek başıma ortaya attığım varsayım uğruna savaşıyorum. Ben ilkel primatın gelişmiş bir uygarlığı yaratan, zeki bir yaratık olduğuna inanıyordum. Bu ana kadar mantıktan başka hiçbir desteğim de yoktu. Arkeologların çoğu da onu zaten pek kabul etmezler. Kesin bir şey isterler. Bir grubun kalıntıları, eserleri, yapıları ya da kitapları gibi şeyleri. Anlıyor musun? Benim elimde ise sadece kafatası pek geniş bir iskelet var. Yıldızlar adına Lahr, onlar on milyon yıl sonra geriye ne kalacağını sanıyorlar? Maden kaybolur. Kâğıt da öyle. Film de.

«Sadece taş dayanır, Lahr ve taşlaşan kemikler. Bende bu var. İçine beynin sığabileceği bir kafatası. Ve taş. Bilenmiş bıçaklar. Yontulmuş çakmak taşları.»

Lahr, «İyi ya,» dedi. «İşte sana eserler.»

«Onlara ‘eolit' deniliyor. Şafak taşı! Diğer arkeologlar onları kabul etmiyorlar. Onların aşınma yüzünden o biçimleri almış doğal şeyler olduklarını söylüyorlar. Ahmaklar!» Raph sonra öfkeyle güldü.

«Ama eğer Eekah'lar zeki primatlarsa o zaman ben de iddiamı kanıtlamış olurum.»

Raph daha önce de yolculuk yapmıştı ama doğuya doğru değil.

Yolculuk sırasında tarımın azalması onu etkiledi. Tarihin başlarında Gurrow Grupları uzmanlaşmaya gitmemişlerdi. Her bir grup kendi kendine yetiyordu. Ticaret ise bir gereksinimden çok dostça bir davranıştı.

Grupların çoğunda durum hâlâ böyleydi. Belki de Raph'ın Kızıl Nehir Grubu bunun tipik bir örneğiydi. Denizden yedi yüz elli metre kadar içeride, verimli çiftlik arazisinin ortasında yaşıyorlardı. Onun için tarımın hâlâ önemi vardı. Nehirden balık çıkıyordu biraz. Sütçülük endüstrisi de iyi gelişmişti. Hatta .ortak ünite durumunun sağlıklı olmasının nedeni de yiyecek ihraç edilmesiydi.

Ancak doğuya doğru giderlerken geçtikleri gruplar toprakla gitgide daha az ilgilenmeye başladılar. Bacaları tüten fabrika sayısı daha arttı.

Raph East Harbor .Grubunda bir ticaret merkezi buldu. Bu grubun zenginliği daha çok gemilere bağlıydı. Vasattan daha kalabalıktı bu grup. Evler fazlaydı. Hatta bazıları birbirlerinin yüz metre yakınına yapılmışlardı.

Raph böyle birbirine girmiş durumda yaşamayı düşündüğü zaman tüyleri sıkıntıyla diken diken oldu. Dokların durumu daha da kötüydü. Gurrow’lar toplumsal işe dalmışlard . Gemilere yük doldurma ve boşaltma işlerine.

East Harbor Grubunun Yöneticisi genç bir adamdı. Bu göreve yeni başlamıştı. İşi ona müthiş bir zevk veriyordu. Ünlü bir yabancıyı konuk etmenin neden olduğu sevinçten neredeyse bayılacaktı.

Raph’a şahane bir ziyafet çektiler. Ve ona her yemeğin nereden geldiğini açıkladılar. Ova Grubundan sığır eti, Kuzey Doğu Ormanları Grubundan patates, Yarım Ada Grubundan kahve, Pasifik Grubundan şarap ve Merkez Göllerinden meyva. Bütün bunlar bir taşralı olan Raph’a şahane ve yabancı geldi.

South Island Grubundan gelen sigarlarını içerlerken Müzeci, Eekah’lar konusunu açtı. East Harbor Yöneticisi ciddileşti o zaman. Biraz da endişelendi.

«Görmeniz gereken kimse Lemin. O size memnunlukla, elinden geldiği kadar yardım eder. Bu Eekah’lar konusunda bir şeyler bildiğinizi mi söylediniz?»

«Bir şeyler öğrenmek *istediğimi* söyledim. Onlar bildiğim, soyu tükenmiş bir hayvan cinsine benziyorlar.»

«Demek ilgi alanınız bu. Anlıyorum.»

Raph nazik nazik, «Belki bana onların buraya nasıl geldiklerini ayrıntılarıyla anlatabilirsiniz, Yönetici,» dedi.

«Ben o sırada Yönetici değildim, dostum. Onun için bu konuda kendim doğrudan doğruya bilgi edinemedim. Ama kayıtar. açık. Uçan makineleriyle buraya gelen o Eekah Grubu... Havada uçan o aletlerden söz edildiğini herhalde duydunuz.»

«Evet, evet.»

«Evet. Şey. .. Onların kaçak oldukları anlaşılıyordu.»

«Bunu duydum. Ama suçlu olmadıklarını da iddia ediyorlarmış. Öyle değil mi?»

«Evet. Çok garip değil mi? Hüküm giydiklerini itiraf ettiler. Tabii bunu uzun ve ustaca bir sorgulamanın sonunda açıkladılar. Bu işi de ancak onların dilini öğrendikten sonra yapabildik. Ama kötülük etmediklerini ısrarla söylediler. Anlaşılan siyaset prensipleri konusunda Yöneticileriyle aynı fikirde değillermiş.»

Raph iri başını bilgiç bir tavırla salladı. «Ah! Ve tabii toplumun verdiği karara uymayı da reddetmişler. Öyle değil mi?»

«Olay bundan daha karışık. Onlar toplumun ortak bir karar vermediğinde ısrar ediyorlar. Yöneticinin siyaset konusunda kendi başına karar verdiğini söylüyorlar. İddiaları bu.»

«E, Yönetici değiştirilmemiş mi?»

«Anlaşılan onun değiştirilmesi gerektiğini düşünenler suçlu sayılıyorlarmış. Bu Eekah'lar gibi.»

Raph bu sözlere inanamamıştı. Bir sessizlik oldu. Sonra Müzeci, «Bu size mantıklı geliyor mu?» diye sordu.

' «Hayır. Ben sadece size onların sözlerini tekrarlıyorum. Tabii Eekah dili büyük bir engel. Bazı sesleri çıkarmak imkânsız. Kelimelerin anlamları cümledeki yerlerine göre değişiyor. Söyleyişteki farka göre de. Çoğu zaman Eekah sözcükleri doğru dürüst çevrildikleri zaman bile bilmeceden farksız oluyor.»

Raph fikrini açıkladı. «Herhalde burada Gurrow'ların yaşadıklarını gördükleri zaman çok şaşırdılar.»

«Şaşırmak mı?» Yöneticinin sesi hafifledi. «Hem de ne şaşırmak! Şimdi size bir şeyi açıklayacağım. Bu olay, belli nedenlerle açıklanmadı. Onun için bunun mahrem bir şey olduğunu unutmayacağınızı umarım. Bu Eekah'lar silahları ellerinden alınıncaya kadar beş Gurrow'u öldürdüler. Ellerinde kimyasal reaksiyon yoluyla maden parçacıklarını büyük bir hızla fırlatan bir araç vardı. Biz de daha sonra onun taklidini yaptık. Tabii bu koşullar altında onların suçlu olduklarını ilan etmedik. Çünkü bizim zeki yaratıklar olduğumuzu anlamamışlardı. Anlaşılan...» Yönetici üzüntüyle güldü. «biz onların dünyasındaki bazı hayvanlara benziyoruz. Daha doğrusu Eekah'lar öyle söylüyorlar.»

Raph birdenbire heyecanlandı, «Gökteki yıldızlar! Öyle söylediler demek? Ayrıntıları açıkladılar mı? Ne tür hayvanlarmış bunlar?»

Yönetici şaşaladı. «Şey, bilmiyorum. O hayvanların kendi dillerindeki adlarını söylediler. Bunun ne anlamı var? Bizden dev 'ayılar'' diye söz ettiler.»

«Dev neler?»

«Ayılar. O hayvanların nasıl şeyler oldukları konusunda en ufak bir fikrim yok. Bize benzedikleri dışında tabii. Amerika'da öyle bir hayvan olduğunu sanmıyorum.»

«Ayılar. Ayılar.» Raph bu sözcüğü kekeleyerek tekrarladı. «Çok ilginç. İlginçten de öte. Müthiş bir şey bu. Biliyor musunuz biz Gurrow'ların ataları konusunda tartışıp duruyoruz, Yönetici. Akıllı Gurrow'ların akrabaları olan ve yaşayan hayvanlar bizim için çok önemli.» Raph iri ellerini memnun memnun ovuşturdu.

Yönetici heyecan uyandırdığı için memnun olmuştu. «İnsanı şaşırtan birşey daha var. Eekah'lar kendilerini ayrı iki adla çağırıyorlar.»

«İki adla mı?»

«Evet. Kimse arada ne fark olduğunu henüz bilmiyor. Eekah'lar ne kadar anlatırlarsa anlatsınlar bu noktayı kavrayamıyoruz. Sadece birinin genel, birinin de daha özel bir isim olduğunu biliyoruz. Ama temel farkı yakalayamıyoruz.»

«Anlıyorum. 'Eekah' hangisi?»

«O özel ad. Genel olan ise...» Yönetici kulak tırmalayan heceleri beceriksizce tekrarladı. «Şem-pan-ze. Hah, işte böyle. Eekah

denilen bir grup varmış. Başka adları olan birtakım gruplar da. Ama genellikle onlardan böyle söz ediliyormuş: Şem... Demin söylediğim gibi.» Yönetici başka ilginç şeyler bulup söylemek için belleğini araştırdı.

Ama Raph ondan önce davrandı. «Lernin'i yarın görebilir miyim?»

«Tabii.»

.<0 halde öyle yapacağım. Nezaketiniz için teşekkür ederim, Yönetici.»

Lemin ufak tefek bir adamdı. Kilosu herhalde yüz ondan fazla olamazdı. Yürümesi de düzgün değildi. Hafifçe topallıyordu. Ama konuşma başlar başlamaz Raph bütün bunları unuttu. Çünkü Lemin başkalarına enerji aşılayan bir düşünürdü.

Konuşmanın ilk yarısında Raph'ın heyecanı duruma hakim oldu. Lemin'in sözleri ise şimşeklerin ışığı gibi kısa ve pırıltılıydı. Sonra çekim merkezi değişti ve idareyi Lemin ele aldı.

Lemin'in özelliği olan ve hiçbir zaman dostça bir hava veremediği o soğuk tavırlarıyla, «Sorununuzu önemsiz bulduğumu söylersem herhalde kusuruma bakmazsınız, bilgili dostum,» dedi. «Hayır, hayır...» Uzun parmaklı elini kaldırdı. «Zamanımızda yapılan ve karmaşık olmayan konuşmalar bakımından değil. Sadece benim için önemsiz. Çünkü beni başka bir konu ilgilendiriyor. Ancak bunun bütün gruplar ve dünyadaki her Gurrow için de önemli olmadığını da söylemeliyim.»

Bu insanı sarsan bir kavramdı. Raph bir an alındığı gibi kişisel olarak çok da kırıldı. Yüzünden de anlaşılıyordu bu.

Lemin çabucak ekledi. «Bu sözlerim size kaba ve terbiyesizce şeylermiş gibi gelebilir. Uygarca olmayan laflar gibi. Ama durumu size açıklamalıyım. Açıklamalıyım çünkü siz aslında toplumsal bir bilimle ilgilenen birisiniz ve olayı anlayacaksınız. Hatta belki bunu bizden daha iyi kavrayacaksınız.»

Raph öfkeyle, «Yaşamım boyunca beni ilgilendiren konu benim için çok önemli,» dedi. «Beni başka şeyler ilgilendiriyormuş gibi davranamam.»

«Sözünü ettiğim şey herkesi ilgilendirmeli. Çünkü hiç olmazsa böylece hepimizin hayatı kurtulmuş olur.»

Raph türlü şeylerden kuşkulanmaya başladı. Bu tuhaf bir şakaydı. Ya da adam yaşlandığı için kafa dengesi bozulmuştu. Ama Lemin aslında öyle yaşlı da değildi.

. Adam karşısındakini etkileyen bir heyecanla açıkladı. «Diğer dünyada yaşayan Eekah'lar bizim için tehlikeliler. Çünkü bize karşı dostluk duymuyorlar.»

Ve tabii Raph beklenilen cevabı verdi. «Nereden biliyorsunuz?»

«Hiç kimse benim gibi buraya gelen o Eekah'larla birlikte yaşamadı, dostum. Onlarla sıkıfıkı olmadı. Onların kafalarının içerdiği duygular bize çok yabancı. Garip gerçekleri öğrendim ama onları yorumlamakta zorluk çekiyorum. Ama onlar yine de bizi sarsan bir yönü işaret ediyorlar.

«Birkaçını sayacağım. Eekah'lar belirli zamanlarda organize edilmiş gruplar halinde birbirlerini öldürüyorlar. Eekah'lar karıncalar gibi yaşamaya alışıklar. Yani dev kümeler halinde. Başka bir tarz yaşamı akılları almıyor. Ancak yığınlar halinde yaşamalarına rağmen birbirlerinin varlığını da hoş karşılayamıyorlar. Ya da sosyal bilimlerle ilgilenen uzmanların dedikleri gibi, toplumdan hoşlanmıyorlar ama, ancak toplu halde yaşayabiliyorlar. Buna karşılık biz Gurrow'lar toplumda yaşıyoruz ama topluluklardan hoşlanmıyoruz. Eekah'ların davranışlarla ilgili çok karmaşık ve ayrıntılı kuralları var. Onları çocuklara öğretiyorlar. Ama anlayamadığımız bir nedenle hiç kimse bu kurallara uymuyor! Vb. Vb. Vb.»

Raph soğuk soğuk, «Ben bir arkeoloğum,» diye hatırlattı. «Bu Eekah'lar beni sadece biyolojik bakımdan ilgilendiriyor. Kalça kemiğinin kavisini bilmem bana yeter. Kültürel işlemlerinin çizdiği kavisler beni hiç ilgilendirmez. Kafatasının biçimini inceleyebilirim. Ama ahlak kurallarının esrarlı şeyler olmasının benim için hiçbir önemi yoktur.»

«Onların deliliklerinin bizi etkilemeyeceğini mi düşünüyorsunuz?»

Raph, «Aramızda dokuz bin kilometrelik ya da daha geniş bir deniz var,» dedi. «Durum bu okyanusta da böyle, diğerinde de. Bizim kendi dünyamız var, onların da. Aramızda hiçbir ilişki
yok »

Lemin düşünceli düşünceli mırıldandı. «Hiçbir ilişki yok. Diğerleri de öyle söylediler. Hiçbi. ilişki olamaz. Ama Eekah'lar yine de bize eriştiler. Onları başkaları da izleyebilir. Bize diğer dünyanın sadece birkaç kişinin yönetiminde olduğunu açıkladılar. Onları ise güvende olmaya karşı duydukları acaip istek yönetiyormuş. Bu isteği Eekah'larda 'güç' anlamına gelen bir sözcükle karıştırıyoriarmış. Anlaşılan bu, bir kimsenin iradesini toplumun tüm iradesinden üstün sayması anlamına geliyor. Ya bu 'güç' bize de uzanırsa?»

Raph kafasını bu konuya vermeye çalıştı. Bu laflar son derece gülünçtü. Bu yabancı kavramları hayal etmek imkânsızdı.

Lemin, «Bu Eekah'lar dünyalarımızın yüzyıllar önce birbirlerine daha yakın olduklarını söylüyorlar. Onların dünyasında çok iyi bilinen bilimsel bir varsayım olduğunu da. Bu kıtaların sürüklenmeleriyle ilgiliymiş. Belki bu sizi ilgilendirir. Yoksa dokuz bin kilometre uzakta yaşayan Eekah'lara çok benzeyen ilkel primatların fosillerinin bulunması olayını mantıklı bir biçimde izah edemezsiniz »

Ve arkeologun beynindeki sisler dağıldı. Raph başını kaldırarak endişelerden uzak bir ilgiyle karşısındakine baktı. «Ah, bunu daha önce söylemeliydiniz.»

«Bunu size şimdi söylüyorum. Bize katılır ve yardım ederseniz kendi bakımınızdan neler başarabileceğinizi gösterebilirsiniz. Bir şey daha var. Bu Eekah'lar fizikçi. Biz, East Harbor'dakiler gibi. Ama tabii arada kültürlerinin öngördüğü bir fark var. Onlar kovanda yaşadıkları için bu duruma uygun bir biçimde de düşünüyorlar. Ya da bir karınca yuvasında yaşadıkları için. Bilimleri karınca-toplumunun bir sonucu. Tek başlarına kaldıkları zaman kafaları çok ağır çalışıyor. Ve hayal güçleri de yok. Ama biraradayken... hepsi de diğerlerinden farklı birer parçacık sağlıyorlar. Böylece çabucak pek kocaman bir yapı inşa edebiliyorlar. Burada ise kişiler onlardan çok çok zekiler. Ama onlar yalnız başlarına çalışıyorlar. Örneğin siz... herhalde kimya konusunda hiç bilginiz yok. »

Raph, «Sadece birkaç temel kuralı biliyorum,» diye itiraf etti. «Hepsi o kadar. Tabii bu konuyu bir kimyagere bırakıyorum.»

«Evet, tabii. Ama *ben* bir kimyagerim. Ve bu Eekah'lar kafaca benden daha aşağı olmalarına ve dünyalarında kimyager diye bir

şey bulunmamasına rağmen bu konuda benden bilgililer. Çok daha bilgili. Örneğin siz durup dururken parçalanan elementler olduğunu biliyor muydunuz?»

Raph, «İmkânsız!» diye patladı. «Elementler ölümsüzdür, hiç değişmezler...»

Lemin güldü. «Evet, size öyle öğretildi. Bana da öyle. Ben de diğerlerine böyle öğrettim. Ama yine de Eekah'lar haklı. Laboratuvarlarımda onların söyledikleri her şeyi inceledim ve her açıdan haklı olduklarını gördüm. Uranyumdan birdenbire radyasyon yayılabiliyor. Tabii uranyumdan söz edildiğini duydunuz. Bundan başka uranyumun ürettiği enerji radyasyonları dışında başka kaynakları olduğunu da farkettim. Nedeniyse bilmediğimiz ama Eekah'ların tarif ettikleri elementlerdi. Ve bu bilinmeyen elementler de bazı kimyacıların bilim dünyasına zorla kabul ettirmeye çalıştıkları Periyodik Cetvellere de iyice uyuyor. Tabii artık onları aşağılarcasına konuşmam doğru değil.»

Raph, «Peki ama,» dedi. «Bütün bunları Bütün bunları bana neden anlatıyorsunuz? Bunun da sorunumun çözümüne yardımı olacak mı?»

Lemin alayla, «Belki,» diye cevap verdi. «Belki daha sonra bunun soyluca bir rüşvet olduğunu anlayacaksınız. Anlayacağınız uranyumun enerji üretimi sabittir. Tamamiy1e. Çevredeki bilinen hiçbir dış değişiklik bunu etkilemez. Uranyum enerji kaybı yüzünden ağır ağır kurşuna dönüşür. Kesin ve sabit bir hızla. Adamlarımız şimdi bile bu temele dayanan bir yöntemle dünyanın yaşını ölçmeye çalışıyorlar. Anlayacağınız topraktaki bir kaya tabakasının yaşını anlamak için uranyum izleri olan bir bölümü bulmak gerekiyor. Aslında uranyum çok geniş bir alana yayılmış olan bir elementtir. Uzmanlar bu bölgedeki kurşun miktarına bakarlar. Burada şunu da söylemeliyim. Uranyumdan oluşan kurşunla diğer kurşun arasında fark vardır. Bu kolaylıkla anlaşılır. Tabii böylece o kaya tabakasının ne kadar zamandan beri katı olduğu ortaya çıkar. Ayrıca o tabakada bir fosil bulunursa onun da aynı yaşta olduğu düşünülür. Öyle değil mi?»

«Yukarıdaki yıldızlar!» Raph titreyerek ayağa *kalktı.* Beni

kandırmıyorsunuz değil mi? Bunu yapmak gerçekten mümkün mu?”

“Tabii. Ve hatta kolay. Size en büyük savunma silahımızın bilim alanında işbirliği yapmak olduğunu söyleyeceğim. Çok geç kalmış olmamıza rağmen bu böyle. Buraya pek çok gruptan bilim adamı geldi, dostum. Biz bir grup oluşturduk ve sizin de bize katılmanızı istiyoruz. Bize katılırsanız göstereceğiniz bölgeleri de programımıza alacağız. Fosil bakımından zengin olan bölgeleri. Ne diyorsunuz?»

“Size yardıma hazırım.»

Gurrow Gruplarında daha önce bu genişlikte toplumsal bir program uygulandığı pek görülmemişti. Daha önce de açıklandığı gibi East Harbor Grubu bir nakliyat merkeziydi. Amerika kıtalarının iki kıyısında da yukarıdan aşağıya kadar ticaret yapan bir grup, Atlantiği aşacak bir gemiyi de inşa edebilirdi. Olağanüstü olan ise pek çok gruptan gelen Gurrow'un işbirliği yapması. Üstelik ilgi alanları farklıyken.

Tabii hepsinin mutlu oldukları söylenemezdi, o da başka.

Örneğin bizi ilgilendiren bu sabah Raph, endişeyle Lernin'i arıyordu. O East Harbor'a geleli artık altı ay olmuştu.

Lemin ise sadece her şeyin daha hızlı yapılmasını istiyordu.

İki adam doklarda karşılaştılar. Lemin bir sigarın ucunu ısırarak Raph'ı tütün içilmesine izin verilen bir yere götürdü. «Endişeli gibi bir halin var, dostum. Herhalde bu bizim transatlantikle ilgili çalışmalar yüzünden değil.»

Raph ciddi bir tavırla, «Kayaların yaşlarını öğrenmeye çalışan timlerden gelen raporlar yüzünden endişeliyim,» diye açıkladı.

«Ah... onlar yüzünden mi üzülüyorsun?»

Raph patladı. «Üzülmek mi? Sen o raporları gördün mü?»

«Bana da bir kopya geldi ve baktım da. Hatta bazı bölümlerini okudum. Ama fazla zamanım yoktu. Çoğunu kavrayamadım bile. Lütfen beni aydınlatır mısın?»

«Tabii. Son birkaç ay içerisinde fosilli olduğunu belirttiğim bölgelerden üçü incelendi. İlk bölge East Harbor Grubu yakınlarındaydı. İkincisi Pasifik Bay Grubunda, üçüncüsü de Merkez

Göller Grubunda. Önce onlarla ilgilenilmesini özellikle istedim. Çünkü fosil bakımından en zengin yerler aralardı ve birbirlerinden iyice de uzaktılar. Şimdi... örneğin... bana şu üzerinde durduğumuz kayanın kaç yaşında olduğunu söylediler dersin?»

«Farkettiğim en büyük sayı iki milyar yıldır sanırım.»

«Bu en eski kayaların yaşı. Temel volkanik bazalt tabakasının. Ancak-üst tabakaların yaşı ne kadar dersin? İlkel primatların sürüyle fosili bulunan tortu tabakasının? Beş-yüz-trilyon yıl! Buna ne diyorsun? Anlıyor musun?»

«Trilyon mu?» Lemin gözlerini kısarak yukarıya doğru baktı ve başını, «Anlayamıyorum...» demiş gibi salladı. «Bu çok garip.»

«Dahası da var. Pasifik Kıyısı Grubunun yüz trilyon yaşında olduğunu söylediler bana. Merkez Göller ise hemen hemen seksen trilyon yaşında.»

Lemin, «Ya diğer ölçümler?» diye sordu. «Senin tabakalarla ilgisi olmayanlar:?»

«İşin en garibi de bu. İncelemelerin çoğu özellikle fosilce zengin olmayan tabakalarda yapıldı. Uzmanlar onları jeolojik nedenlerle seçtiler. Ve hep birbirine uyan sonuçlar aldılar. İncelenen bölgenin derinliğine ve jeolojik tarihine göre bir milyondan iki milyon yıla kadar. Sadece *benim* bölgelerimde olmayacak gariplikler görülüyor.»

Lemin, «Jeologlar bu konuda ne' söylüyorlar?» diye sordu. «Bir yanlışlık olabilir mi?»

«Bu kesin. Ama akla yakın, doğru dürüst elli ölçüm yapmışlar. Kendi açılarından yöntemin geçerliliğini kanıtladıkları için çok mutlular. Tabii bu üç bölgeyle ilgili anormallikler var. Ama sakin sakin işe bilinmeyen bazı faktörlerin karışmış olduğunu düşünüyorlar. Oysa ben böyle düşünmüyorum. O üç ölçüm her şeyden önemli!» Raph öfkeyle durakladı. «Radyoaktivitenin daima sabit olduğundan iyice emin misin?»

«Emin olmak mı? İnsan hiç emin olabilir mi? Şu ana kadar bildiğimiz hiçbir şey onu etkileyemiyo . Bizim Eekah'lar da kesinlikle aynı şeyi söylüyorlar. Ayrıca şunu da söyleyeceğim, dostum, eğer radyoaktivitenin geçmişte, şimdiye göre daha fazla olduğunu ima ediyorsan o zaman neden sadece senin bölgelerinde görülüyor bu?

Neden her tarafa yayılmamış?»

«Evet, neden? Bu da her gün daha önem kazanan bir problemin diğer bir yanı. Düşün. Bazı bölgelerin geçmişte anormal denilecek kadar radyoaktif olduğu anlaşılıyor. Bazı bölgelerde de anormal sayılacak kadar' çok fosil var. Neden bu bölgeler aynı, Lemin?»

«İnsanın aklına çok belirgin bir cevap geliyor, dostum. Senin ilkel primatlar belki de bazı bölgelerin yüksek derecede radyoaktif olduğu bir çağda yaşadılar. Ve içlerinden bazıları yanlışlıkla o bölgelere girerek öldüler. Tabii yüksek derecede radyoaktif radyasyon öldürücüdür. Radyasyon ve fosiller... İşte böyle.»

Raph sordu. «O halde neden başka yaratıklar da ölmedi? Sadece ilkel primatların çok sayıda fosili bulundu. Ve ilkel primat akıllıydı. Tehlikeli radyasyona yakalanmazdı.»

«Belki de zeki değildi. Sonuçta bu senin varsayımın. Kanıtlanmış bir şey değil.»

«Ama ilkel primat ufak beyinli çağdaşlarından çok daha zekiydi.»

«Belki de değildi. Sen bu konuya duygusal bir çerçeveden bakıyorsun.»

«Belki...» Raph yarı fısıldar gibi konuşuyordu. «Bir milyon yıl ya da daha önce yaratılmış olan büyük bir uygarlığı hayal edebiliyorum. Ortadan kalkan büyük bir güç. Büyük bir kafa. Ve geride kalan taşlaşmış kemikler. Bir zamanlar içinde beynin yaşadığı koskocaman bir kafatası. Kemikli, beş parmaklı, kıvrılmış bir el. Diklemesine gelen bir başparmak. Yani bu yaratığın ellerini ustalıkla kullandığını gösteren işaretler. Evet, onlar *mutlaka* akıllıydılar. Öyle olmalılar. »

«O halde onları ne öldürdü?» Lemin omzunu silkti. «Oysa birkaç milyon canlı türü yaşamayı başardı.»

Raph biraz da öfkeyle başını kaldırdı. «Gönüllü olarak senin grubunla gelemem, Lemin. Evet, diğer dünyaya gitmek yararlı olur. Tabii orada kendi çalışmalarımı sürdürebilirsem. Ama senin planların bakımından bu benim için sadece bir Toplum İşi olur.»

Ama Lernin'in çene kasları kabarmıştı. «İstediğini yaparsak haksızlık etmiş oluruz. Çoğumuz fedakârlık ediyor ve bizi ilgilendiren konuları bir tarafa bırakıyoruz, dostum. Eğer hepimiz kendi ilgi

alanlarımıza önem verir, diğer dünyayı kendi özel taşralı niteliklerimize göre incelersek, o zaman o büyük amacımıza erişemeyiz. Her şey mahvolur. Dostum, bir tek kişiden bile vazgeçmeliyiz. Hepimiz de hayatımızın Eekah sorunun çabucak çözümlenmesine bağlıymış gibi çalışmak zorundayız. Ve bana inan, gerçekten de öyle.»

Raph tiksintiyle çenesini çarpıttı. «Seninki sadece gereksiz ‘bir endişe. Bu zayıf ve kafasız küçük yaratıklardan korkuyorsun. Bense kafa bakımından çok çekici olan kesin bir problemle karşı karşıyayım. Ve ben bu ikisi arasında bir ilişki göremiyorum. Aralarında hiçbir ilişki olamaz.»

«Ben de aym fikirdeyim. Ama bir dakika dinle. Güvendiğimiz kimselerden oluşan bir grup geçen hafta diğer dünyaya yaptığı ziyaretten döndü. Bu bizimkinin tersine resmi bir ziyaret değildi. Gruptakiler kimseyle açık açık görüşmediler. Daha çok casusluk yaptılar. Bunu sana şimdi açıklıyorum. Bu konuda konuşmamalısın.»

«Tabii konuşmam.»

«Bizimkiler Eekah'ların olay-kâğıtlarını ele geçirdiler?»

«Efendim?»

«O şeyi açıklamak için bu adı uydurduk. Eekah'ların yerleşim merkezlerinde her gün basılmış kayıtlar yayınlanıyor. Onlarda günlük olaylar anlatılıyor. Edebi eser sayılacak bazı şeyler de yayınlanıyor.»

Raph anlık bir ilgi duydu. «Bence bu olağanüstü bir fikir.»

«Evet, aslında öyle. Ancak Eekah'ların ilginç olaylar konusundaki fikirleri biraz farklı. Onlar toplumun aleyhine olan olaylarla ilgileniyorlar. Neyse... Bunu şimdi bir yana bırakalım. Şunu söylemek istiyorum, artık Amerika kıtalarının varlığı biliniyor ve buradan her zaman, ‘yeni fırsatlar ülkesi' diye söz ediliyor. Çeşitli Eekah toplumları da buraya evrensel bir hırsla bakıyorlar. Eekah'ların sayısı çok. Yerleşim merkezleri fazla kalabalık. Ekonomileri mantıksız. Onlar yeni topraklar istiyorlar. Ve burası onlar için tam istedikleri gibi bir yer. Yeni ve bomboş topraklar.»

Raph uysalca, «Burası boş değil ki,» diye hatırlattı.

Lemin korkunç bir tavırla ısrar ediyordu. «Onlar için bomboş. işte tehlikenin en büyüğü de bu. Onlar, Gurrow'ların yaşadıkları toprakları boş sayıyorlar ve buraları ele geçirmek niyetindeler. Zaten

birbirlerinin ellerinden ülkelerini almaya alışmışlar.»

Raph omzunu silkti. «Öyle de olsa...»

«Evet, zayıf ve aptallar. Demin böyle söyledin. Ama tek tek. Ancak bir amaç uğruna birleşecekler. Tabii istediklerini elde ettikleri zaman yine birbirlerine düşecekler. Fakat kısa bir süre için birleşecek ve güçlü bir hal alacaklar. Belki biz bunu başaramayacağız. Şu anda nasıl davrandığını düşün, Raph. Eekah'ların savaş silahları " çarpışmaların ateşinde keskinleşmiş. Örneğin uçan makineleri üstün birer savaş silahı.»

«Ama biz onun eşini yaptık...»

«Çok sayıda mı? Onların kimyasal patlayıcılarını da taklit ettik. Ama sadece laboratuvarda. Ateşleme boruları ve zırhlı taşıtlarının eşini de yaptık. Ama sadece deney atölyelerinde. Ayrıca Eekah'ların başka silahları da var. Şu son beş yıl içerisinde geliştirilmiş olan bir şey. Çünkü bizim Eekah'ların ondan haberleri yok.»

«Neymiş o?»

«Bunu bilmiyoruz. Olay-kâğıtlarında bundan söz ediliyor. Onlara verilen adların bizler için hiçbir anlamları yok. Ama yazılardan silahların öldürme delisi Eekah'ları bile dehşete düşürdüğü anlaşılıyor. Onların kullanıldıklarını gösteren bir kanıt yok gibi. Bütün Eekah gruplarında aynı silahtan olduğunu gösteren bir şey de. Ama onu üstün bir tehdit aracı olarak kullanıyorlar. Yola çıktıktan sonra bütün kanıtları gördüğün .zaman belki durumu daha iyi anlarsın.»

«Ama nedir bu silah? Ondan sanki bir umacıymış gibi söz ediyorsun...

«Ah, asıl onlar bundan bir umacıymış gibi söz ediyorlar. Ve bir Eekah için bir umacı ne olabilir? İşte işin en korkutucu yanı da bu. Biz şu ana kadar sadece bu işin plütonyum denilen bir elementin bombardımanıyla ilgili olduğunu öğrenebildik. Bu madenden söz edildiğini hiç duymamıştık. Bizim Eekah'lar da öyle. Bombardıman nötron denilen bir şeylerle yapılacakmış. Bizim Eekah'lar onların atomdan daha küçük parçacıklar olduklarını söylediler. Bu bize çok gülünç geliyor.»

«Hepsi bu kadar mı?»

«Evet. bu kadar. Biz sana o kâğıtları gösterinceye kadar bekler misin? Kararını ondan sonra verirsin.»

Raph istemeye istemeye başını salladı. «Pekâlâ.»

Raph orada yalnız başına dururken kafasında hep aynı düşünceler dolaşıp duruyordu. Sanki kurşun kadar ağırlaşmışlardı bunlar.

Eekah'lar ve ilkel primatlar. Düzensizce davranan canlı bir yaratık. Ve yükseklere çıkmak isteyen ölmüş bir tür. Patlayacılarla dolu kirli bir şimdi. Nötron bombardımanı. Müthiş esrarlı bir geçmiş...

Aralarında hiçbir ilişki olamaz. Hiçbir ilişki!

BİR ARI HİÇ ALDIRIR MI?

Gemi önce madenden yapılmış bir iskelet gibiydi. Sonra üzeri ağır ağır parlak bir deriyle kaplandı. İçine garip biçimde organlar yerleştirildi.

Geminin gelişmesiyle ilgilenen bütün insanların içinde fiziki olarak en az Thornton Hammer çalıştı. (Biri dışında.) Belki de bu yüzden en fazla saygı gören de yine Hammer'dı. Kağıtlara çizilen planların temellerini oluşturan matematik sembollerle o ilgilendi. Bu planlar da gemiyi oluşturan çeşitli kitle ve değişik türde enerjilerin temelleri görevini yaptılar.

Hammer şimdi yüzüne iyice oturan gözlüğünün arkasından çalışmaları ciddi ciddi seyrediyordu. Gözlüğün camları tavandaki floresan tüplerinin ışığını yakalıyor ve sonra onları pırıltılar halinde yansıtıyordu. Proje için parayı veren şirketin personel bölümünü temsil eden Theodore Lengyel, Hammer'ı yanında duruyordu.

Birdenbire parmağıyla sert bir işaret yaparak, «İşte o,» diye homurdandı. «Şu adam.»

Hammer baktı. «Kane'i mi kastediyorsun?»

«Şu yeşil tulumlu adam. Elinde bir İngiliz anahtarı var.»

«Kane o. Peki ... onunla ne alıp veremeyeceğin var?»

«O adamın ne iş yaptığını Öğrenmek istiyorum. Geri zekâlının teki o.» Lengyel'in yüzü yuvarlak ve tombuldu. Yanaklarıysa hafifçe titriyordu şimdi.

Hammer dönüp ona baktı. İnce vücudunun her santimi hoşnutsuzluğunu açıklıyordu sanki. «Yoksa onu rahatsız mı ettin?»

«*Rahatsız* etmek mi? Onunla konuştum. Benim görevim işçilerle konuşmak, onların görüşlerini anlamak, bilgi toplamak. Ben bütün bunlardan yararlanarak morali düzeltmek için kampanyalar düzenliyorum.»

«Kane’in bütün bunlara ne zararı oluyor?»

«Küstah biri. Ona, Ay’a erişecek olan bir geminin üzerinde çalışmanın nasıl bir şey olduğunu sordum. Geminin yıldızlara uzanan bir yol olduğundan söz ettim. Belki konuyu biraz genişlettim. Tam o sırada Kane çok kaba bir tavırla dönüp gitti. Onu geri çağırdım

ve, ‘Nereye gidiyorsun?’ dedim. Bana, ‘Ben bu tür konuşmalardan sıkılıyorum,’ diye cevap verdi. ‘Gidip yıldızlara bakacağım.’ »

Hammer başını salladı. «Tamam... Kane yıldızlara bakmaktan hoşlanıyor. »

«Bu olay gündüz oldu. Adam geri zekalı. O andan beridir Kane'i göz hapsine aldım. Anladım ki, hiç çalışmıyor.»

«Bunu biliyorum.»

«O halde onu neden hâlâ burada tutuyorsun?»

Hammer ani bir şiddetle, «Çünkü onun burada olmasını istiyorum,» dedi. «Çünkü bana _şans getiriyor.»

Lengyel şaşaladı. «Şans mı getiriyor? Kahretsin! Bu da ne demek oluyor'?»

«Şu demek oluyor, o yakınımdayken kafam daha iyi çalışıyor. Elinde o kahrolasıca lngiliz anahtarıyla yanımdan geçerken aklıma parlak fikirler geliyor. Üstelik üç kez gerçekleşen bu olayı bir türlü açıklayamıyorum. Zaten o kadar da önemli değil. Ama Kane burada kalacak.»

«Şaka ediyorsun.»

«Hayır, etmiyorum... Artık beni yalnız bırak!»

Kane yeşil tulumuyla orada duruyordu. İngiliz anahtarı da elindeydi.

Belirsizce geminin hemen hemen hazır olduğunu anlıyordu. Araç bir insanı taşımak için yapılmamıştı. Ama yine de bir kişi için yer vardı. Bunu diğer şeyleri nasıl anlıyorsa, öyle anlıyordu.
Örneğin çoğu zaman insanların yanına yaklaşmaması gerektiğinin farkındaydı. İnsanlar onu elinde İngiliz anahtarıyla görmeye alışıncaya kadar her zaman onunla dolaşmasının şart olduğunun da. Aslında kamuflaj çok küçük şeylerden oluşuyordu. Şu İngiliz anahtarını taşımak gibi.

Kane tam anlamıyla kavrayamadığı birtakım güdülerin etkisindeydi. Örneğin yıldızlara bakmak gibi. Başlangıçta... yıllar yıllar önce yıldızlara açıklanamaz bir acıyla bakmıştı. Sonra yavaş yavaş ilgisini gökyüzünün belirli bir bölümü çekmeye başladı. Arkasından da kesin bir nokta.

O noktada yıldızlar yoktu. Görülecek hiçbir şey yoktu orada.

O nokta ilkbaharın sonlarında ye yaz aylarında geceleri gökyüzünün çok yukarılarında olurdu. Kane bazan bütün gece o noktayı güneybatı ufkuna doğru ininceye kadar seyreder, yılın diğer zamanlarında da gündüz vakti o noktaya gözlerini dikerdi.

O noktayla ilgili bir düşünce vardı ama Kane bunun berraklaşmasını bir türlü sağlayamıyordu. Yıllar geçerken bu düşünce güçlenmiş ve yüzeye daha yaklaşmıştı. Neredeyse ortaya çıkacaktı. Ama yine de belirgin değildi.

Kane huzursuzca kımıldayarak gemiye yaklaştı. Bu hemen hemen tamamlanmıştı. Artık bir bütün sayılabilirdi. Her şey uygun biçimde yerleştirilmişti. Hemen hemen.

Geminin içinde iyice buruna doğru bir insandan biraz büyük bir yer vardı. Bir insandan daha genişçe bir pasaj ona doğru uzanıyordu. Ertesi gün bu pasaja gerekli şeylerin sonuncuları yerleştirilecekti. Tabii bu yapılmadan önce o boşluğun doldurulması gerekiyordu. Ama *onların* planladıkları biçimde değil.

Kane gemiye daha da yaklaştı ama onunla ilgilenen olmadı. Herkes alışmıştı Kane'e.

Son açık yere erişmek için merdivene tırmanmak ve iskeleyi ileriye doğru itmek gerekiyordu. Kane o açıklığın nerede olduğunu gemiyi kendi elleriyle yapmışçasına biliyordu. Merdivenden çıkarak iskelede ilerledi. O sırada orada hiç kim...

Hayır, yanılıyordu. Orada biri vardı.

O adam sert sert, «Burada ne işin var?» dedi.

Kane dikleşti ve dalgın bakışlı gözlerini ona dikti. İngiliz anahtarını kaldırarak işçinin başına hafifçe indirdi. İşçi darbeden kurtulmaya çalışmadı ve yere yığıldı.

Kane adamı orada öylece bıraktı. Kayıtsızca. İşçi uzun süre baygın kalmayacaktı. Ama aradan geçen sürede Kane içerideki o yere süzülebilecek adam kendine geldiği zaman Kane'i de, bayıldığını da hatırlamayacaktı. Yaşamının beş dakikası kaybolmuş olacaktı böylece. Ama o bu beş dakikayı ne bulabilecek, ne de arayacaktı.

O hücre gibi yer karanlıktı ve tabii orada havalandırma da yoktu.

Ama Kane buna aldırmadı. İçgüdülerinin neden olduğu bir güvenle hücreye doğru tırmandı. Sonra soluk soluğa orada öyle yattı. Hücre ona iyice uyuyordu. Sanki bir rahimmiş gibi.

İki saat sonra hayati araç ve gereçlerin sonuncularını da monte edecek ve pasajı kapayacaklardı. Farkına varmadan Kane'i de orada bırakacaklardı. Tabii bu metal, seramik ve yakıttan yaratılan geminin içindeki tek et ve kandan oluşan şey Kane olacaktı.

Kane kendisini zamanından önce orada buluvermelerinden korkmuyordu. Proje üzerinde çalışanlardan hiçbirinin bu hücreden haberi yoktu. Örneğin Hammer denilen adam. Proje üzerinde çalışanların lideriydi o. Ve en fazla etkileneni. Kane'in etrafındaki silik gölgelere benzeyen insanların arasında o biraz belirginceydi. Kane bazan çalışma alanında ağır ağır, sanki etrafını sisler sarmış gibi dolaşırken Hammer'in yakınından geçiyor ve o zaman adamı farkediyordu. Gereken sadece buydu. Hammer'in yakınından geçmek.

Kane daha önce de durumun böyle olduğunu anımsıyordu. Özellikle kuramcılar konusunda. Lise Meitner nötron bombardımanına tutulan uranyumdan üretilen maddeler arasında baryum aramaya karar verdiği zaman Kane de kimsenin dikkatini çekmeden yakındaki koridorda ağır ağır yürüyordu. 1904'de genç Einstein düşünceli düşünceli bir parktan geçerken, Kane de orada kurumuş yaprak ve çöpleri topluyordu. Sonra Einstein aklına birdenbire bir fikir geldiği için adımlarını sıklaştırmıştı. Kane bunu bir elektrik şoku gibi hissetmişti.

Ama o bütün bunların nasıl olduğunu bilmiyordu. Bir örümceğin ilk ağını örmeye başladığı zaman mimari teoriyi bildiği düşünülebilir mi?

Her şey çok daha gerilere uzanıyordu. Genç Newton'un kafasında yeni bir düşünce belirmeye başlarken Ay'a baktığı gün Kane de oradaydı. Ve daha da öncesi vardı bunun...

New Mexico'daki genellikle boş olan bu çölde şimdi insanlar karıncalar gibi gökyüzüne doğru uzanan ve madenden dev bir kurşuna benzeyen bir şeyin etrafına üşüşmüşlerdi. Bu gemi, daha önce yapılanlardan çok farklıydı.

Bu gemi, dünyanın etkisinden diğerlerinden dahafazla kurtulacaktı. Tekrar yeryüzüne doğru düşmeye başlamadan önce uzaklaşacak ve Ay'ın etrafında dolaşacaktı. İçine doldurulmuş olan aletler Ay'ın fotoğraflarını çekecek, yayınlanan ısıyı ölçecek, radyoaktivite arayacak ve mikro-dalgayla kimyasal yapıları bulmaya çalışacaktı. İnsanların bulunduğu bir uzay gemisinin yapabileceği her şeyi makineler başaracaktı. Ondan sonra içinde astronotlar bulunan bir geminin gönderilebilmesi için yeteri kadar bilgi toplayacaktı.

Ama aslında bu içinde insan bulunan bir gemi sayılabilirdi...

Çeşitli hükümetlerin, endüstrilerin, toplumsal ve ekonomik grupların temsilcileri vardı burada. Televizyon kameraları ve gazeteciler de.

Oraya gidemeyenler uzay gemisinin hareketini evlerinden seyrettiler ve geri sayışı dinlediler. Bir uzman bu işi dikkatle ve tekdüze bir sesle yaptı. Otuz yıl gibi kısa bir sürede bir gelenek halini almıştı bu.

<<Sıfır»da reaksiyon motorları çalışmaya başladı ve gemi ağır ağır havalandı.

Kane hızla uçan gazların gürültüsünü duyuyordu. Sanki uzaklardan geliyordu bu sesler. Kane gemi hızlanırken sanki bir gücün kendisini ittiğini hissetti.

Kafasını bağımsızlaştırdı o zaman. Onu yukarıya, ileriye doğru itti. Canacısı duymamak ve rahatsız olmamak için kafasının vücuduyla doğrudan doğruya olan bağlarını çözdü.

Sersem sersem o uzun yolculuğun sona ermek üzere olduğunu kavrıyordu. Artık, insanların ölümsüz olduğunu anlamamaları için dikkatli davranmak zorunda kalmayacaktı. Dikkati çekmemek için arka planda kalmaya çalışmayacaktı. Bir yerden bir yere giderek, adını ve kişiliğini sık sık değiştirmeyecek, kafaları yönlendirmeyecekti.

Tabii tam anlamıyla iyice saklanamamıştı. O eski Uçan Hollandalı ve Serseri Yahudi efsaneleri doğmuştu. Ama yine de dünyada yaşamış ve onu rahatsız eden olmamıştı.

Kane gökyüzündeki o noktayı görebiliyordu. Katı bir cisim olan

geminin içinden hem de. Belki de bunu aslında 'görmek' diye tanımlamak yanlıştı. Kane bu durumu açıklayacak uygun sözcüğüyse bilmemekteydi.

Ama uygun bir kelime olduğunu biliyordu. Kane bildiği şeylerin az bir kısmını bile nasıl öğrendiğini anlayamıyordu. Sadece yüzyıllar geçerken her şeyi mantıkla açıklamayı gerektirmeyen bir güvenle bildiğini anlamıştı.

O yaşama bir yumurta olarak başlamıştı. (Daha doğrusu bildiği en yakın kelime bu 'yumurta' sözcüğüydü.) Yumurtayı sonradan 'insan' diye tanımlanan, etrafta dolaşan ve avlanan yaratıklar ilk kentlerini kurmadan çok önce dünyaya bırakmışlardı. Atası yeryüzünü dikkatle seçmişti. Her dünya uygun değildi.

Hangi dünya uygundu? Ölçü neydi? Kane bu soruların cevaplarını hâlâ bilmiyordu.

Tırtır eşekarısı yumurtalarının içinde beslenebileceği örümceği seçip, onu ölmeyeceği bir biçimde sokmadan önce ansiklopedinin böcekler bölümünü inceler miydi?

Sonunda yumurta yarılmış ve dışarı çıkan Kane de insan biçimini almıştı. İnsanların arasına karışmış ama kendini onlara karşı korumuştu. Ve bir tek amacı vardı. İnsanlığın bir uzay gemisiyle sonuçlanacak bir yoldan ilerlemesini sağlamak. O geminin içinde bir hücre olacaktı. Hücrenin içinde de kendisi.

Gemi atmosferden çıkarken gökyüzündeki o noktada belirginleşti. Kane'in kafasının kilidini açan anahtar da bu oldu. Bilmecenin tamamlanmasını sağlayan son parça.

O noktada insanların çıplak gözle göremeyecekleri yıldızlar ışıldıyorlardı. İçlerinden özellikle bir tanesi ışıl ışıldı. Ve Kane ona karşı müthiş bir özlem duyuyordu. İçinde uzun bir süreden beri güçlenen söz birdenbire ağzından fışkırdı.

Kane, «Yurdum...» diye fısıldadı.

Biliyor muydu? Bir som balığı yıllar önce yumurtadan çıktığı o tatlı su kaynağını bulmak için haritaları mı inceler?

Son adım sekiz bin yıl süren o ağır olgunlaşma sırasında atılmıştı. Kane artık bir larva değil, ergin bir canlıydı.

Ergin Kane larvayı koruyan insan etinden oluşmuş vücudun içinden kaçtı. Uzay gemisinden de. Telaşla, inanılmayacak bir hızla

kendi dünyasına doğru gitti. Belki ileride bir gün oradan yola çıkarak uzayda dolaşacak ve kendi yumurtasıyla dölleyeceği bir gezegen arayacaktı.

Yaratık uzayda hızla ilerledi. Boş krizalisi taşıyan gemiyi düşündüğü bile yoktu. Sırf Kane denilen yaratığın olgunlaşıp amacına erişmesi için bütün bir dünyayı teknoloji ve uzay yolculuğuna doğru sürüklediğini de düşünmüyordu.

Bir arı balözünü emdikten sonra uzaklaşırken geride kalan çiçeğe ne olduğunu hiç düşünür mü?

HER BİRİ BİR KAŞİF

Herman Chouns önsezilerine inanan bir adamdı. Sazan haklı çıkar, bazan da yanılırdı. Oran elli elliydi. Eh, doğru cevabı, ihtimallerden oluşan koskocaman bir evrenden seçip almak zorunda olduğumuza göre elli elli de hiç fena sayılmazdı.

Chouns bu durumdan her zaman memnunluk duymazdı. Bu iş sinirlerini geriyordu onun. İnsanlar toplaşıp bir sorunu düşünüyor, işin içinden çıkamayınca da ona dönüyorlardı. «Sen ne diyorsun, Chouns? Şu önsezini çalıştır bakalım.»

Yanlış tahminde bulunursa sorumluluk hemen ona yükleniyordu

Mesleği de durumu daha kötüleştiriyordu. Chouns bir araştırmacı-kâşifti.

Ona, «Bu gezegene yakından bakmaya değer mi?» diye soruyorlardı. «Ne dersin, Chouns?»

Adam bu yüzden'iki kişilik bir time seçilince çok rahatladı. (Bu önemli olmayan bir yere yollanacağı ve baskılardan da kurtulacağı anlamına geliyordu.) Ona Ailen Smith'le birlikte çalışacağını söyledikleri zaman Chouns daha da sevindi.

Smith fazla heyecanlanmayan, soğukkanlı bir tipti. Yola ilk çıktıkları gün Chouns'a, «Senin şu yetenek,» dedi. «Beynindeki anı

dosyaları herkesinkinden daha hazırda bekliyor. Bir sorunla karşılaştığın zaman bizim belki de hatırlayamadığımız bazı ufak tefek şeyleri anımsıyor ve karar veriyorsun. Bundan önsezi diye söz etmek bu yeteneğine esrarlı bir hava veriyor. Ama aslında hiç de öyle değil.» Bu sözleri söylerken saçlarını arkaya doğru
itti. Saçları sarıydı ve başına, bir takke gibi iyice de yapışıyordu.

Chouns'un saçları ise biçime girmiyordu. Burnu küçük ve kalkık, biraz da eğriydi. Adam her zamanki gibi yumuşak bir sesle, »Belki de bu telepatiyle ilgili...» diye cevap verdi.

«Ne?» '

»Bir tür telepati ama çok hafifi.»

Smith de her zamanki gibi gürültülü bir kahkaha atarak alay etti. «Haydi oradan! Bilim adamları bin yıldan beri psionik fenomenleri izliyor ama yine de hiçbir yere varamıyorlar. Öyle şeyler yok, dostum, önceden bilme, telekinez, gaipten haber verme ve telepati!»

«Bunu kabul ediyorum. Ama bir de şunu düşün. Diyelim ki, bir gruptaki insanların neler düşündüğünü anlıyorum. Hatta neler olduğunu bilmesem bile. Bu düşünceleri birleştirerek bir cevap oluşturamaz mıyım? Gruptaki bir tek kişiden daha fazla bilgim olacağı için diğerlerinden daha iyi karar verebilirim değil mi? Yani... bazan.»

«Bunu kanıtlayabilir misin?»

Chouns uysal bakışlı gözlerini Smith'e dikti. «Benimki sadece bir önsezi.»

İki uzman iyi geçiniyorlardı. Chouns, Smith'in insanı canlandıran o pratikliğinden hoşlanıyordu. Smith ise onun düşüncelerini eleştiriyordu. Sık sık tartışıyorlar ama hiç kavga etmiyorlardı.

Hedeflerine eriştiklerinde artan gerilim durumu kötüleştirmedi. Hedefleri o zamana kadar insan elinden çıkmış atom reaktörünün enerji dalgalarını hiç hissetmemiş olan bir küreler kümesiydi.

Smith, «Dünyadakilerin bu bilgileri ne yaptıklarını merak ediyorum,» dedi. «Bazan bana bütün bunlar boşuna zahmetmiş gibi geliyor.»

Chouns, «Dünyadaki insanlar yavaş yavaş etrafa yayılmaya başlıyorlar,» diye cevap verdi. «Bir milyon yıl sonra insanların galakside nerelere erişeceklerini kimse bilemez. Topladığımız,

gezegenlerle ilgili her bilgi ileride bir gün işe yarayacak.»

«Araştırma timlerine gönüllü bulmak için hazırlanan elkitabından farkın yok. Sence onun ilginç bir yanı var mı?» Smith vizi-levhayı işaret etti. Bunda yakınlaşmaya başlayan küme yere dökülmüş talk pudrasına benziyordu.

«Belki. Önsezilerim bana...» Chouns durakladı, yutkundu. Gözlerini bir iki defa kırptı. Sonra da usulca gülümsedi.

Smith burun kıvırdı. «En yakındaki yıldız grubuna doğru dönelim. Ve gezegenlerin en sık olduğu yerden geçelim. O. 2'nin altında bir McKomin oranı bulacağımızdan eminim. Bire on bahse girerim.»

Chouns, «Ve bahsi kaybedersin...» diye mırıldandı. Birdenbire heyecanlanmıştı. Yeni dünyalar ayaklarının altlarına serileceği zaman hep böyle olurdu. Bu çok da ‘bulaşıcı' bir duyguydu. Her yıl yüzlerce genci etkilerdi. Chouns da bir zamanlar öyle bir gençti. Bu delikanlılar timlere katılır, ileride bir gün torununlarının sahip olacağı dünyaları görmek için sabırsızlanırlardı. Her biri de birer kâşifti sanki...

Smith'le Chouns hazırlıkları tamamladılar ve kümenin içine doğru ilk hiper-uzaysal sıçramayı yaptılar. Sonra gezegen sistemlerini bulabilmek için yıldızları incelemeye başladılar. Onların işini bilgisayarlar yapıyor, ayrıntı dolu dosyaların sayısı gitgide artıyordu. Her şey programa göre memnunluk verecek bir biçimde ilerliyordu. Sonra 23 numaralı sistemde durum değişti. Sıçramayı tamamladıktan biraz sonra geminin hiper-atomik motorları durdu.

Chouns, «Tuhaf...» diye mırıldandı. «Analizciler neyin bozuk olduğunu açıklamıyorlar.»

Haklıydı. İbreler düzensizce titriyor ve bir noktada kısa bir süre için bile durmuyorlardı. Onun için sorunu açıklamaları olanaksızdı. Bunun sonucu olarak iki arkadaşın tamir yapmaları da mümkün olmayacaktı.

Smith homurdandı. «Şimdiye kadar böyle bir şey hiç görme' dim. Her şeyi kapatmamız ve aletleri elle çalıştırarak durumu öğrenmemiz gerekecek.»

Chouns teleskopun başına geçmişti bile. «Hiç olmazsa bunu rahatça yapalım. Normal güçte bir bozukluk yok. Bu sistemde uygun iki gezegen var.»

«*Ya?* Ne kadar uygun? Ve hangileri?»

«Şu dörtlüden birinci ve İkincisi. İkisi de su-oksijen grubundan. Birincisi dünyadan biraz daha sıcak ve büyük. İkincisi ise biraz daha soğuk ve küçük. Tamam mı?»

«Canlılar?»

«İki tür de. Hiç olmazsa bitki örtüsü var.»

Smith insanı şaşırtmayacak bir şeyler mırıldandı. Su-oksijen dünyalarında genellikle bitki oluyordu ve bitkiler, hayvanların tersine teleskopla görülebiliyorlardı. Ya da daha doğrusu spektroskopla. Her tür bitkide sadece foto-kimyasal dört boya maddesi vardı. Bunlar yansıttıkları ışıklara göre seçilebiliyorlardı.

Chouns, «İki gezegende de bitkiler klorofilli,» dedi. «İkisi de Dünyaya benziyorlar sanırım. Kendimizi evimize dönmüş gibi hissedeceğiz.»

Smith, «Hangisi daha yakın?» diye sordu.

«İkinci. Hemen yola devam ediyoruz. Bana ineceğimiz geze gen çok hoş bir yermiş gibi geliyor.»

Smith, «Sence bir sakıncası yoksa buna aletlere bakarak karar vereceğim,» dedi.

Ama Chouns'un önsezileri galiba bu sefer onu yanıltmamalardı. Gezegen vahşi bir yer değildi. Okyanuslardan oluşan karmaşık bir şebeke ısısı, fazla değişmeyen bir iklim sağlıyordu. Sıradağlar alçak, tepeleri de yuvarlaktı. Bitkilerin yayılışından toprağın verimli olduğu anlaşılıyordu.

Gemi gezegene inerken Chouns kontrolların başındaydı.

Smith, «Neden bu kadar titizlik ediyorsun?» diye sabırsızlandı. «Her yer birbirine benziyor.»

Chouns, «çıplak bir yer arıyorum,» diye açıkladı. «Bir dönümlük yerdeki bitkileri yakmaya hiç gerek yok.»

«Yakarsan ne olur?»

Chouns, «Ya yakmazsam ne olur?» diye karşılık verirken aradığı gibi bir yer bulmuştu.

İki uzman ancak gemi gezegene indikten sonra nasıl bir şeyle karşı karşıya olduklarını biraz kavradılar.

Smith, «Uzay adına!» diye bağırdı .

Chouns sersemlemişti. Uzayda hayvanlar bitkilerden daha ender bulunuyordu. Akıllı canlılarla karşılaşmak ise daha da ender görülen bir şeydi. Ama burada, indikleri noktadan ancak altı yedi yüz metre ötede alçak, saz damlı kulübeler vardı. Onların ilkel bir zekânın ürünü oldukları da çok belliydi.

Smith şaşkın şaşkın, «Dikkatli ol,» dedi.

Chouns, «Buranın zararlı olduğunu sanmıyorum,» diye mırıldanarak gezegenin yüzeyine kesin ve güvenli bir tavırla ayak bastı. Smith onu izledi.

Chouns heyecanına zorlukla hakim olabiliyordu. «Müthiş! Şimdiye kadar sadece mağaralar ya da örülmüş ağaç dallarından daha üstün bir şey bildirilmedi.»

«Onların zararsız olduklarını umarım.»

«Baksana burası huzur dolu. Zararlı yaratıklar olamazlar. Şu havayı bir kokla.»

Ufuktaki alçak tepeler dışında her taraf tatlı bir pembe renge bürünmüştü. İnsana huzur veriyordu. Bu pembeliklerin arasında klorofilli yeşil lekeler görülüyordu. Yakından baktıkları zaman bu pembeliğin nedeninin küçük çiçekler olduğunu anladılar. Çok zarif ve güzel kokuluydular bunlar. Sadece kulübelerin etrafı kehribar rengiydi. Orada tahıla benzeyen bir şeyler vardı.

Kulübeden yaratıklar çıkıyor ve kararsızca gemiye yaklaşıyorlardı. Dört bacakları vardı. Meyilli vücutlarının yüksekliği omuz hizasında doksan santim kadardı. Başları omuzlarının arasına yapıştırılmış gibiydi. Gözleri patlaktı. (Chouns altı göz saydı.) Bir daire üzerindeki bu gözler insanı şaşırtacak biçimde tek başlarına hareket edebiliyorlardı. Chouns, kafalarını çeviremedikleri için gözlerini oynatıyorlar, diye düşündü.

Her hayvanın ucu çatallı bir kuyruğu vardı. Bu sağlam çatalı hepsi de havada, dimdik tutuyorlardı. Bu ayrıntılar durmadan titreştikleri için insan onları iyice seçemiyordu.

Chouns, «Haydi,» dedi. «Bize zarar vermeyecekler. Bundan eminim.»

Hayvanlar kuşku ve dikkatle biraz uzakta durarak iki insanın etrafında bir daire oluşturdular. Kuyruklarından mırıltıya benzeyen hafif bir ses yükseliyordu.

Chouns, «Belki onlar böyle konuşuyorlar,» dedi. «Ve bence bitkiden başka bir şey yemedikleri kesin.» Kulübelerden birini işaret etti. Orada aynı cinsden daha küçük bir hayvan kaba etlerinin üzerine oturmuş kehribar rengi tahılları kuyruğuyla koparıyor ve başakları ağzına atıyordu. Hareketi, bir kürdana takılı likörlü bir vişneyi yiyen bir insanınkine benziyordu.

Smith, «İnsanlar da marul yiyorlar,» diye hatırlattı. «Bu hiçbir şeyi kanıtlamaz.»

O kuyruklu yaratıklardan başka gelenler oldu. Onlar insanların biraz uzağında durdular. Sonra da pembeler ve yeşillerin arasına daldılar.

Chouns kesin bir tavırla, «Sadece bitkilerle besleniyorlar,» dedi. «Ana ürünü nasıl yetiştirdiklerine bir baksana.»

Chouns'un deyimiyle ana ürün yere yakın yumuşak yeşil bir başaktan oluşuyordu. Yaygın olan ve daha çok bir taca benzeyen bu başağın ortasından tüylü bir sap çıkıyordu. Bunun üzerinde beş santim arayla damarlı, etli tomurcuklar varâı. Onlar öyle hayat doluydular ki, neredeyse bir kalp gibi atmaya başlayacaklardı. Sapın ucundan o pembe çiçekler yükseliyordu. Bitkinin dünyadaki türlere en benzeyen tarafı da bu çiçekleriydi. Ama renk dışında.

Bitkiler çok düzgün sıralar halinde dikilmişlerdi. Etraflarındaki topraklar kazılmış ve buna yabancı bir toz karıştırılmıştı. Ancak gübre olabilirdi bunlar. Tarlayı, hayvanların geçebilecekleri dar yollar birbirleriyle kesişiyorlardı. Her patikanın yanından bir savak yatağı uzanıyordu. Bunun su için yapıldığı kesindi.

Hayvanlar artık tarlaya dağılmışlar, başlarını eğmiş, dikkatle çalışıyorlardı. İki adamın yakınında sadece birkaç yaratık kalmıştı.

Chouns başını salladı. «İyi birer çiftçi onlar.»

Smith de, «Evet, fena değiller,» diye cevap verdi.. En yakındaki uçuk renkli pembe çiçeğe doğru giderek elini uzattı. Ama sonra çiçeğe on beş santim kala durakladı. Hayvanların kuyruk titreşimlerinin neden olduğu ses iyice tizleşmişti. Yaratıklardan biri de kuyruğunu onun koluna dokundurmuştu. Bu dokunuş hafif ama kesindi. Hayvan kuyruğunu bitkiyle Smith'in arasına uzattı.

Adam geriledi. «Uzay adına...» Silahına uzanacak oldu.

Chouns hemen, «Heyecanlanacak bir şey yok,» dedi. «Gevşe

biraz.»

Altı yaratık iki adamın etrafında toplanıyor, onlara alçak gönüllülükle ve usulca tahıl başaklarını uzatıyorlardı. Bazıları kuyruklarını kullanıyor, bazıları ise başakları burunlarıyla itiyorlardı.

Chouns, «Dost görünüyorlar,» dedi. «Belki de çiçek koparmak onların törelerine aykırı. Herhalde bitkilere katı kurallara göre davranılıyor. Tarımı bilen her toplumda bereket törenleri yapılabilir. Bu törenlerin nasıl şeyler olduklarını da Tanrı bilir. Bitkilerin yetiştirilmesiyle ilgili kurallar sıkı olmalı. Yoksa böyle son derece düzgün bir biçimde ekilmezlerdi... Ah, Uzay adına! Dünyadakiler bütün bunları duydukları zaman çok şaşıracaklar?»

Kuyruklardan yükselen mırıltılar yine tizleşirken iki adamın yakınındaki yaratıklar gerilediler. Aynı cinsten bir hayvan ortadaki daha büyük bir kulübeden çıkıyordu.

Chouns mırıldandı. «Herhalde reis o.»

Yaratık ağır ağır yaklaştı. Kuyruğunu havada tutuyordu. Bunun iki uzantısını küçük, siyah birer cisme sarmıştı. Hayvan, insanlarla arasında bir buçuk metre kaldığı zaman kuyruğunu öne doğru Uzattı.

Smith şaşırmıştı. «Onları bize veriyor, Chouns ...Tanrım, ona *dikkatle* bak!»

Chouns bunu yapıyordu zaten. Hem de heyecanla. Sonra boğulurcasına, «Gamow pire-uzay dürbünü onlar,» dedi. «On bir dolarlık bir şey bu.»

Smith bir saat gemide kaldıktan sonra dışarı çıktı. Rampada durarak müthiş bir heyecanla, «Çalışıyorlar!» diye bağırdı. «Kusursuz. Zenginiz!»

Chouns da arkadaşına seslendi. «Kulübelerini aradım. Başka dürbün bulamadım.»

«iki dürbünü küçümseme. Tanrım! Onlar bir avuç paradan farksız.»

Ama Chouns ellerini beline dayamış etrafına bakınıyordu.
Öfkeliydi. O kuyruklu yaratıklardan üçü kulübeden kulübeye giderken peşinden ayrılmamışlardı. Sabırla davranmış, Chouns'un işine de karışmamışlardı. Ama her zaman düzgünce yetiştirilmiş olan o

pembe çiçeklerle adamın arasına girmeyi unutmamışlardı. Şimdi de durmuş Chouns'a bakıyorlardı.

Smith ekledi. «Üstelik en son model. Şuraya bak.» Aletin üzerindeki yazıya işaret etti. «Model X-20, Gamow Ürünleri, Varşova, Avrupa Sektörü.»

Chouns yazıya baktı ve sabırsızca, «Şimdi beni o dürbünlerden birkaç tane daha bulmak ilgilendiriyor,» dedi. «Burada bir yerde sürüyle Gamow dürbünü olduğunu *biliyorum* ve onları istiyorum.» Yanakları kızarmıştı, kesik kesik soluyordu.

Güneş batarken hava soğumaya başlamıştı. Smith iki defa aksırdı. Sonra da Chouns.

Smith burnunu çekti. «Zatürree olacağız.»

Chouns'un inadı tutmuştu. «Onların durumu anlamalarını sağlamalıyım.» Telaşla bir kutu domuz sucuğu yemiş, üzerine yine bir teneke sıcak kahve içmişti. Tekrar denemeye hazırdı.

Dürbünü kaldırarak kollarıyla havada daireler çizdi. «Daha fazla... Daha fazla...» Önce bir dürbünü, sonra da diğerini işaret etti. Sanki önüne çok sayıda o aletten dizilmiş gibi davranıyordu. «Daha çok.»

Sonra güneş ufukta kaybolurken tartanın her tarafında o mırıltılar yankılandı. Bütün hayvanlar başlarını eğerek kuyruklarını kaldırdılar. Alacakaranlıkta kuyruklarının iki ucunu hızla, gözle görülemeyecek kadar titreterek çığlıklara benzeyen sesler çıkardılar.

Smith endişeyle, «Uzay adına...» diye fısıldadı. «Hey şu çiçeklere bak!» Tekrar aksırdı.

Uçuk pembe çiçekler gözle görülecek bir biçimde soluyorlardı.

Chouns o gürültüde sesini duyurabilmek için bağırmaya başladı. «Belki çiçekler güneşin batışına böyle bir reaksiyon gösteriyorlar. Bilirsin bazı çiçekler geceleri kapanır. Belki bu gürültü gerçeği dinle ilgili bir biçimde açıklıyor.»

Bileğine hafifçe bir kuyruk Chouns’un dikkatini hemen çekti. En yakındaki yaratığın kuyruğuydu bu. Hayvan şimdi onu kaldırmış batı ufkuna yakın parlak bir noktayı işaret ediyordu. Sonra kuyruğuyla dürbünü gösterdi. Arkasından yine yıldıza işaret etti.

Chouns heyecanla, «Tabii ya,» dedi. «İç gezegen. Yaşamaya uygun diğer dünya.» Sonra bir gerçeği hatırlayarak sanki şok geçirdi. «Hey, Smith, hiper-atomik motorlar hâlâ çalışmıyor.»

Smith de sanki bunu unutmuş gibi sarsıldı. Sonra, «Bunu sana söyleyecektim,» diye mırıldandı. «Çalışıyor.»»

«Motorları tamir mi ettin?»

«Dokunmadım bile. Ama dürbünleri denerken hiper-atomikleri kullandım ve onlar da çalıştı. O sırada bu durumla ilgilenmedim. Onların bozulmuş olduklarını unutum. Her neyse... Artık çalışıyorlar.»

Chouns hemen atıldı. «O halde gidelim. »» Uyumak aklına bile gelmedi.

İki adam altı saatlik yolculuk sırasında hiç uyumadılar. Büyük bir hırsla kontrolların başında oturdular. Sanki bu isteklerini birtakım ilaçlar besliyordu. İki arkadaş yine inmek için çıplak bir yer seçtiler.

Hava sıcaktı. Sanki astropikal bir bölgede öğleden sonrasıydı. Yanlarından geniş, çamurlu bir nehir ağır ağır akıyordu. Suyun o taraftaki kıyısı sert çamurdandı ve üzerinde pek çok çukur vardı. Küçük birer mağarayı andıracak kadar büyüktüler.

İki kâşif gezegenin yüzeyine indiler. Sonra Smith boğuk boğuk bağırdı. «Chouns, şuraya bak!» Adamı kolundan yakaladı.

Chouns silkinerek onun elinden kurtuldu. «Aynı bitkiler! Tanrım!»

O uçuk pembe çiçekleri, damarlı tomurcukları olan sapları ve alttaki taç biçimi başakçıkları tanımamak imkânsızdı. Bu bitkiler de yine çok düzgün aralıklarla dikilmişlerdi. Etrafları çapalanmış ve gübre verilmişti. Su kanalları burada da vardı.

Smith, «Bir hata yapmış olabilir miyiz?» diye sordu. «Yani dolaştık ve.„»

«şu güneşe baksana! Çapı diğerinin iki katı. Şuraya da bir göz at.»

Nehrin kıyısındaki çukurlardan yılanlar gibi kolsuz bacaksız, düzgün gövdeli, bej rengi yaratıklar kıvrıla büküle çıkıyorlardı. Boyları üç metre, çapları otuz santimdi. İki uçları da aynı derecede küttü. Ve hiçbir ayrıntı da yoktu bu uçlarda. Orta bölümlerinde üstte şişlikler vardı. Bütün bu şişlikler sanki bir işaret verilmiş gibi iki adamın

gözlerinin önünde kabararak şişman oval biçime girdiler. İkiye ayrılarak dudaksız ağızlara dönüştüler. Hayvanlar ağızlarını açıp kaparken birbirine vurulan kuru sopaların şakırtısını andıran bir ses çıktı.

Sonra dış gezegende olduğu gibi meraklarını giderdikleri ve korkuları da geçtiği için dikkatle ekilmiş tarlaya doğru gittiler.

Smith aksırdı. Soluğunu hızla verirken ceketinin kolundan tozlar yükseliverdi. Adam onlara hayretle baktı. Sonra üzerine vurmaya başladı. «Kahretsin! Toz içinde kalmışım.» Tozlar uçuk pembe bir sis gibi dalgalandılar. Adam, «Sen de aynı haldesin,» diye ekleyerek Chouns'un üzerini süpürdü.

İki uzman artık durmadan aksırıyorlardı.

Chouns, «Bu tozlar üzerimize öbür gezegende bulaştı sanırım,» dedi.

«Alerji olabiliriz.»

«İmkânsız.» Chouns dürbünlerden birini havaya. kaldırarak o yılana benzeyen yaratıkların arkasından seslendi. «Sizde bundan var mı?»

Bir süre bir cevap alamadı. Şimdi sadece suyun şapırtısı duyuluyordu. Bazı yılan yaratıklar kayarak nehre dalıyor ve gümüşe benzeyen su hayvanlarını yakalıyorlardı. Onlar gövdelerinin altındaki uzaktan gözükmeyen ağızlarına atıyorlardı.

Sonra diğerlerinden daha uzun olan bir yılan-yaratık yerde sürünerek ilerledi. Küt uçlarından birini, bir şeyi araştırıyormuş gibi beş santim kadar yukarı kaldırdı. Bu ucu körcesine iki yana sallamaya başladı. Gövdesinin ortasındaki kabarık önce hafif hafif şişti. Sonra korkutucu bir hızla. Ve yumru kolaylıkla duyulan ve bir patlamayı andıran bir sesle yarıldı. Şimdi bu ağız gibi çukurda iki dürbün daha vardı. Kâşiflere daha önce verilenlerin eşiydiler bunlar.

Chouns heyecanla, «Ah, Tanrım!» dedi. «Ne harika değil mi?» Telaşla öne atılarak dürbÜnleri almak için gitti. Onları tutan yumru yassılaşıp uzadı. Neredeyse dokunaçlara dönüştü ve dünyalıya doğru uzandı.

Chouns gülüp duruyordu. Onlar gerçekten Gamow dürbünleriydi. İlk ikisinin eşiydiler. Tam tamına eşi. Chouns dürbünleri okşadı.

Smith haykırıyordu. «Beni duymuyor musun? Kahretsin! Chouns

beni dinle.»

Adam, «Ne?» dedi. Smith'in bir iki dakikadır kendisine.bağırdığının hayal meyal farkındaydı.

«Çiçeklere bak, Chouns. »

Onlar da, diğer gezegendeki çiçekler gibi kapanıyorlardı. Yılan-yaratıklar sıraların arasında, bir uçlarının üzerindE: kalkıyor ve garip, düzensiz bir tempoyla dalgalanıyorlardı. Uçuk pembe çiçeklerin üzerinden sadece o küt uçları gözüküyordu.

Smith, «Onların karanlık bastırdığı için kapandıklraıını söyleyemezsin,» dedi. «Daha ortalık günlük güneşlik.»

Chouns omzunu silkti. «Başka gezegen, başka bitki. Haydi gel. Elimize daha iki dürbün geçti. Başkaları da olmalı.»

«Chouns, gel artık gidelim.» Smith bacaklarını açarak inatla durdu. Chouns'u yakasından sıkıca yakaladı.

Yüzü kızarmaya başlayan arkadaşı ona öfkeyle baktı. «Ne yapıyorsun sen?»

«Benimle hemen gemiye dönmezsen seni bayıltacağım. İşte şimdi bunu yapmaya hazırlanıyorum.»

Chouns bir an kararsızca durdu. Sonra o çılgın tavırları kayboldu. Vücudu gevşedi ve «Pekâlâ,» dedi.

Yıldız kümesinden yarı çıkmış durumdalardı. Smith, «Nasılsın?» diye sordu.

Chouns ranzasında doğrularak saçlarını karıştırdı. “Normalleştim sanırım. Aklım başıma geldi. Ne kadar uyudum?»

“On iki saat.»

“Ya sen?»

«Arada sırada biraz kestirdim.» Smith mahsus kontrollara doğru dönerek basit bir ayarlama yaptı. Sonra da utana sıkıla sordu. «Geride, o gezegenlerde neler olduğunu biliyor musun?»

Chouns, “Sen biliyor musun?» dedi.

“Öyle sanıyorum.»

«Ya? Bunu bana da açıklar mısın?»»

Smith, «İki gezegendeki bitkiler de birbirinin eşiydi,», dedi. “Bunu kabul ediyor musun?»

«Tabii ediyorum.»

“Bitkiler nasıl olduysa bir gezegenden diğerine götürülmüşlerdi. Şimdi bitkiler o iki dünyada da gayet güzel bir biçimde yetişiyorlar. Ama arada sırada çapraz döllenme gerekiyor. İki cinsin karışması. Herhalde bu bitkinin güçlü olması için şart. Böyle bir şey dünyamızda da sık sık oluyor.»

«Bitkilerin güçlendirilmeleri için çapraz döllenme sağlanması? Evet.»

«Ama iiki cinsin karışmasını *biz* sağladık. Bir gezegene indik ve üstümüz başımız çiçek tozuyla kaplandı. Çiçeklerin kapanmalarını hatırlıvor musun? Herhalde bu onların tozlarını salıvermelerinden sonra oldu. Biz de o yüzden aksırdık zaten... Sonra diğer gezegene indik. Ve çiçek tozlarını üzerimizden süpürdük. Artık yeni bir melez tür yetişecek. Biz iki bacaklı birer arıydık, Chouns. Çiçeklerle ilgili olarak görevimizi yerine getiriyorduk.»

Chouns usulca gülümsedi. «Aslında bu hiç de hoş bir rol değil.»

«Kahretsin! Sorun o değil. Sen tehlikenin farkında değil misin? Neden kendi dünyamıza hemen dönmemiz gerektiğini anlamıyor musun?»

«Neden?»

“Çünkü organizmalar bir hiçe uymaya çalışmazlar. O bitkiler gezegenlerarası döllenmeye uymuş gibiydiler. Hatta ücretimiz de ödendi. Arıların ücretleri ödendiği gibi. Bize balözü değil Gamow dürbünleri verildi.»

-E?»

«Gezegenlerarası döllenme için birinin ya da bir şeyin bu işi yapması gerekir. Bu görevi bu sefer *biz* yaptık. Ama o yıldız kümesine giren ilk insanlar bizdik. O halde bu işi bizden önce insan olmayan yaratıklar yapıyorlardı. Belki de bitkiyi bir gezegenden diğerine de yine o insan olmayan yaratıklar götürdü. Bu da şu anlama geliyor: bu yıldız kümesinde akıllı canlılar yaşıyor. Onlar uzayda yolculuk yapacak kadar zekiler. Ve dünya bu durumu öğrenmeli.»

Chouns başını, «Hayır,» der gibi ağırağır salladı.

Smith'in kaşları çatılmıştı. «Bu mantık dizisinde bir hata mı

var?»

Chouns başını avuçlarının arasına aldı. Yüzünde üzgün bir ifade vardı. «Senin hemen her şeyi gözden kaçırdığını söyleyebiliriz.»

Smith öfkeyle, «Neleri gözden kaçırdım?» diye sordu.

«Senin çapraz dölleme varsayımın fena sayılmaz aslında, ama birkaç noktayı hesaba katmadın. O yıldız sistemine yaklaştığımız zaman hiper-atomik motorlarımız bozuldu. Hem de otomatik kontrolların anlayamadığı ve onaramadığı bir biçimde. Gezegene indikten sonra motorları tamir etmeyi düşünmedik. Hatta onları unuttuk. O motorları daha sonra çalıştırdığın zaman ikisinde de hiçbir arıza olmadığını gördün. Bunu hiç önemsemediğin için bana bu durumdan ancak birkaç saat sonra söz ettin.

«Başka bir şeyi alalım. Biz gezegene inmek için ne kadar da ılıygun yerler seçtik. İki gezegende de hernen hayvanların yanına indik. Sadece bir raslantı mıydı bu? Ve o yaratıkların çok iyi niyetli olduklarına inandık. Bu aklın alacağı bir şey miydi? Gemiden çıkmadan önce havada zehir olup olmadığını bile kontrol etmedik.

«Ayrıca beni en çok endişelendiren de o Gamow dürbünleri yüzünden iyice çıldırmam! Neden? Evet, onlar değerli. Ama deliye dönecek *kadar* da değil. Üstelik ben genellikle çabucak bir iki papel kazanacağım diye aklımı kaçırmam.»

Smith bu konuşmayı endişeli bir sessizlik içinde dinlemişti. Sonra, «Bütün bunlar önemli değil ki...» dedi.

«Haydi, Smith. Yapma canım! İkimizin kafasının da dışarıdan kontrol altına alındığı belli değil mi?»

Smith'in ağzı çarpılmıştı. Alay mı edecekti, yoksa kuşkulanması mı gerekiyordu bunu bilemiyordu. «Yine o psionik illetin mi tuttu?..

«Evet. Gerçek gerçektir. Sana önsezilerimin bir tür ilkel telepati olabileceğini söylemiştim.»

«Bu da mı bir gerçek? Birkaç gün önce hiç de böyle düşünmüyordun.»

«Ama şimdi böyle düşünüyorum. Dinle. Ben senden daha iyi bir ‘alıcı'yım. O yüzden daha iyi anlıyorum. Daha fazla etki aldığım için. Anlıyor musun?»

Smith sertçe, «Hayır,» dedi.

«O halde beni biraz daha dinle. Sen Gamow çlürbünlerinin döllenmeye yardım etmemizi sağlayan balözü olduğunu söyledin. Bunu sen kendin söyledin.»

«Pekala

«Öyleyse... nereden geldi onlar? O dürbünler dünyamızda üretilmiş şeylerdi. Hatta dürbünlerin üzerindeki üreticinin adını ve medelin türünü okuduk. Harf harf. Ama bu yıldız kümesine daha önce hiçbir insan uğramamış. O halde o dürbünler nereden geldi? İkimiz de o sırada bu noktayı düşünüp endişelenmedik bile. Senin şimdi de endişelendiğin yok.»

«Şey...»

«Gemiye bindikten sonra o dürbünleri ne yaptın, Smith? Onları benden aldın. Bu kadarını hatırlıyorum.»

Smith kendisini savunmak istercesine, «Onları kasaya koydum,» diye cevap verdi.

«Ondan sonra dürbünlere hiç dokundun mu?»

«Hayır.»

«Ya ben? Ben dokundum mu?» ,

«Bildiğim kadarıyla dokunmadın.»

..Şerefim üzerine yemin ediyorum, onlara ben de hiç dokunmadım. Neden şimdi kasayı açmıyorsun?»

Smith ağır ağır kasaya gitti. Bu, adamın parmak izlerine göre ayarlanmıştı. Kapak hemen açıldı, Smith kasanın içine bakmadan uzandı ve sonra yüzündeki ifade değişiverdi. Tiz bir sesle bağırarak kasadaki şeylere baktı. Ardından onları eline aldı.

Şimdi elinde değişik renklerde dört taş parçası vardı. Bunlar kabaca dikdörtgen biçimiydiler.

Chouns usulca, «Bizi sürüklemek için duygularımızı kullandılar,» diye açıkladı. Sanki bu kelimeleri teker teker arkadaşının inatçı kafasına sokmaya çalışıyordu. «Gezegenlerden birine inmemiz için hiper-atomik motorların bozulduklarını sanmamızı sağladılar. Hangi gezegene ineceğimiz önemli değildi sanırım. Birine indiğimiz zaman dakik dürbünler bulduğumuzu sanmamıza neden oldular. Hemen diğer gezegene koşmamız için.»

Smith inledi. «Kim *onlar?* Kuyruklar mı, yoksa yılanlar mı? Yoksa

her ikisi de mi?»

Chouns, «İkisi de değil,» dedi. «Bitkiler.»

«Bitkiler mi? *Çiçekler* mi yani?»

«Tabii. İki değişik tür hayvanın aynı cins çiçeklere baktıklarını gördük. Biz de birer hayvan olduğumuz için efendilerin de onlar olduklarını sandık. Ama böyle düşünmemiz için bir neden var mıydı? Özen gösterilen canlılar bitkilerdi aslında.»

«Biz dünyada da bitki yetiştiriyoruz, Chouns.»

Adam, «Ama biz o bitkileri yiyoruz,» dedi.

«Belki o yaratıklar da pembe bitkileri yiyorlar.»

Chouns, «Diyelim ki onları yemediklerini biliyorum...» diye başını salladı. «Bizi iyi yönettiler. Gemiyi indirmek için çıplak bir yer bulmaya ne büyük bir titizlikle çalıştığımı hatırlıyor musun?»

«*Ben* öyle bir istek duymadım.»»

«Sen kontrolların başında değildin. Onun için seni düşünüp endişelenmiyorlardı. Sonra, şunu da unutma, biz o çiçek tozlarını hiç farketmedik. Oysa üstümüz başımız pollenle kaplanmıştı. Durumu ancak ikinci gezegene indikten sonra gördük.»

«Olamaz! Hiç bu kadar mantıksızca bir şey duymadım. İmkânsız bu.»»

«Neden imkânsız? Biz zekâyla bitkiler arasında hiçbir zaman bir bağlantı kurmayız. Çünkü bitkilerin sinir sistemleri yoktur.
Ama bu bitkilerde olabilir. Sapların üstündeki o etli tomurcukları hatırlıyor musun? Ayrıca... bitkiler rahatça etrafta dolaşamazlar. Ama psionik güçlerini geliştirdikleri ve rahatça dolaşan hayvanları kullandıkları takdirde buna gerek kalmaz. Onlara bakılır, gübre ve su verilir. Döllenmeleri sağlanır vb. Hayvanlar o bitkilere çok bağlıydılar. Onlara sevgiyle bakıyor ve bu yüzden mutluluk duyuyorlardı. Çünkü bitkiler onların kendilerini mutlu hissetmelerini sağlıyorlardı.»

Smith tekdüze bir sesle, «Sana acıyorum,» dedi. «Hele bu hikâyeyi dünyada anlatmaya kalkarsan sana daha da çok acıyacağım.»

Chouns, «Benim artık hiçbir hayalim yok,» diye mırıldandı. «Ama... dünyamızı uyarmaktan başka ne yapabilirim? O bitkilerin hayvanlara neler yaptıklarını gördün.»

«Sana göre onları kendilerine esir ediyorlar.»

«Daha da kötüsü. Ya kuyruklu yaratıklar, ya yılan nesneler veya ikisi birden vaktiyle uzay yolculuğu yapabilecek kadar uygarmışlar. Yoksa iki gezegende de aynı bitkiden olamazdı. Ama bitkiler psionik güçlerini geliştirir geliştirmez bu uygarlık sona ermiş. (Belki melez bir tür bunu başardı.) Atom çağına erişen hayvanlar tehlikeli yaratıklardır. O yüzden o yaratıkların bütün bunları unutmaları sağlanmış. Ve sonunda gördüğün o duruma düşmüşler. Kahretsin! Smith, o bitkiler evrenin en tehlikeli canlıları! Dünyaya onları haber vermemiz gerekiyor. Çünkü başka dünyalılar da o kümeye giriyor olabilirler.»

Smith, «Biliyor musun?» diye güldü. «Çok yanılıyorsun. O bitkiler bizi gerçekten kontrolları altına almış olsalardı gezegenden kaçıp başkalarını uyarmamıza izin verirler miydi?»

Chouns durakladı. «Bilmiyorum...»

Smith'in keyfi yerine geldi. «Bir an beni bayağı korkuttun. Bunu itiraf etmeliyim..»

Chouns başını iyice ovaladı. Gitmemize neden izin verdiler, diye düşünüyordu. Zaten neden dünyayı uyarmak için bu kadar telaşlanıyorum? Belki de bizimkiler o gezegenlere ancak bin yıl sonra gidecekler.

Adam çaresizce düşündü ve sonunda kafasında bir fikir belirir gibi oldu. Chouns onu yakalamaya çalıştı ama düşünce kaybolup gitti. Adama bir an sanki bir güç bu fikri bir yana *itivermiş* gibi geldi. Ama Chouns sonra bunu da unuttu.

Şimdi sadece geminin son sürat gitmesi gerektiğini biliyordu. Acele etmeliydiler...

Böylece sayısız yıllar sonra yine uygun şartlar oluşmuştu. Ana bitkinin iki gezegende yetişen cinslerinin proto-sporları karşılaşıp birbirlerine karışmış ve yeni gelen hayvanların elbiselerine, saçlarına ve gemilerine yayılmışlardı. Ve hemen hemen aynı anda melez sporlar oluşmuştu. Sadece bu melez sporların yeni bir dünyaya alışacak güç ve yetenekleri vardı.

Sporlar şimdi gemide sessizce bekliyorlardı. Ana bitki gemideki

yaratıkların kafalarına son bir güdü yerleştirmişti. O yüzden müthiş bir hızla yeni ve olgun bir dünyaya doğru gidiyorlardı. O gezegende özgürce dolaşan yaratıklar bitkilerin ihtiyaçlarını karşılayacaklardı.

Sporlar bitkilere özgü o sabırla beklediler. Hiçbir hayvanın bilemeyeceği, her şeyi alt eden bir sabırdı bu. Ve sporların her biri de küçücük birer kâşif sayılabilirdi.

AHMAKLAR!

Naron uzun ömürlü olan Rigel ırkındandı ve ailesinin galaksi kayıtlarını tutan dördüncü üyesiydi.

Naron'un büyük bir defteri vardı. Buna galaksilerdeki kafaları gelişen çok sayıdaki ırklar kaydediliyordu. Daha küçük bir deftere ise olgunlaşarak Galaksi Federasyonuna girmeye hak kazanan ırklar yazılıyordu. Birinci defterde bazı isimler çizilmişti. Çünkü onlar şu ya da bu nedenle başarısız olmuşlardı. Şanssızlık, biyofizik ya da biyokimyasal kusurlar. topluma ayak uyduramama neden oluyordu buna. Ama küçük deftere adları geçirilen hiçbir üye o zamana kadar silinmemişti.

Bir haberci yaklaşırken iriyarı ve son derecede yaşlı bir insan olan Naron da başını kaldırdı.

Haberci, «Naran,» dedi. «Ulu insan. »

«E, ne var? Şu merasimi bir tarafa bırak.»

«Bir grup organizma daha olgunluğa erişti.»

«Harika! Harika! Artık daha çabuk olgunlaşıyorlar. Bir yıl geçmiyor ki, yeni bir üyemiz olmasın. Peki kim bu grup?»

Haberci galaksinin ked numarasını ve onun içindeki dünyanın koordinatlarını verdi.

Naron, «Ah,» dedi. «O dünyayı biliyorum.» Ve süslü bir yazıyla adı ilk deftere yazdı. Sonra ikincisine de kaydetti. Adet olduğu için o dünyaya en kalabalık toplumun verdiği adı kullanıyordu. Naron, «Arz...» diye yazdı.

«Bu yeni yaratıklar bir rekor kırdılar,» dedi. «Başka hiçbir grup akıldan olgunluğa bu kadar çabuk geçmedi. Bir hata olmadığını umarım »

Haberci, «Hata yok, efendim,» diye cevap verdi.

«Termo-nükleer enerjiyi öğrendiler değil mi?»

«Evet, efendim.»

«Eh, ölçümüz de bu.» Naron güldü. «Ve yakında uzay gemileriyle gelecek ve federasyonla bağlantı kuracaklar.»»

Haberci istemeye istemeye, «Ulu efendim,» diye mırıldandı. «Gözlemcilerimiz onların henüz uzaya açılmadıklarını bildirdiler.»»

Naron şaşırdı. «Hiç mi açılmamışlar? Bir uzay istasyonları da yok mu?»»

«Henüz yok, efendim.»»

«Ama madem termo-nükleer güçleri var... Deneyler ve patlatmalar nerede yapılıyor?»

«Kendi gezegenlerinde, efendim.»»

Altı metre boyunda olan Naron ayağa kalkarak, «Kendi gezegenlerinde mi?» diye gürledi.

«Evet, efendim.»»

Naron ağır ağır kalemini çıkararak küçük deftere son yazdığı adı çizdi. O zamana kadar görülmüş bir şey değildi bu. Ama Naron çok akıllı bir insandı ve galaksideki herkes gibi o kaçınılamayacak sonucu görebilirdi.

Adam, «Ahmaklar...»» diye homurdandı.

SON